032:3M744:11
K7

നോവൽ ക്ലബ്ബ്
പ്രസിദ്ധീകരണം 5

അജ്ഞാതജീവിതങ്ങൾ

MUL
288284

അജ്ഞാതജീവിതങ്ങൾ

വില്ലാ കാതെർ

വിവർത്തനം :

ഇ. കെ. പുരുഷോത്തമൻ

വിതരണം

നാഷനൽ ബുക്ക് സ്റ്റാൾ

കോട്ടയം

വില ക. 2.50

University Grants Commission

Copyright (C) 1930, 1932 by Willa Cather
Renewal copyright 1958, 1960
by the Executors of the Estate of Willa Cather

OBSCURE DESTINIES by Willa Cather
Published by Alfred A. Knopf, Inc. New York

AGNATHAJEEVITHANGAL

NOVEL

Author:

WILLA CATHER

288284
032.3 M744:11
K7

Translator:

E. K. Purushothaman

Publishers:

The Navakerala Co-operative Publishing House Ltd., Calicut-1.

Printers:

Xavier Press, Calicut.

UNIVERSITY LIBRARY
APR 2003
600 005

Cover:

Namboodiri

First Impression:

March, 1967

Copies: 5000

Price: *Rs.* 2.50

ഉള്ളടക്കം

1. അയല്ക്കാരൻ റോസിക്കി.

2. വൃദ്ധയായ മിസ്സിസ് ഹാരിസ്.

3. രണ്ടു സുഹൃത്തുക്കൾ.

അയല്ക്കാരൻ റോസിക്കി

1

അയല്ക്കാരൻ റോസിക്കിക്കു ഹൃദ്രോഗമുണ്ടെന്നു ഡാക്ടർ ബർലെ പറഞ്ഞപ്പോഴും റോസിക്കി പ്രതിഷേധിച്ചു.

"അങ്ങിനിയോ? ഇല്ലാ, എന്റെ ഹൃദയം എന്നും നല്ല നിലയിലായിരുന്നു എന്നാണു് എന്റെ വിചാരം. ഒരു പക്ഷേ എനിക്കു അല്പം കാസത്തിന്റെ ഉപദ്രവം ഉണ്ടെന്നിരിക്കും. കഴിഞ്ഞ വേനൽക്കാലത്തു വൈക്കോൽ ചിക്കികൊണ്ടിരിക്കെ വല്ലാത്തൊരു ശ്വാസംമുട്ടലനുഭവപ്പെട്ടകയുണ്ടായി, അത്രതന്നെ."

"റോസിക്കി, നോക്കൂ, അതേപറ്റി എന്നെക്കാൾ കൂടുതൽ നിങ്ങൾക്കറിയാമെന്നുണ്ടെങ്കിൽ പിന്നെ എന്തിനാണു നിങ്ങൾ എന്റെ അടുത്തേയ്ക്കു വന്നതു"? നിങ്ങൾക്കു ശ്വാസംമുട്ടലുണ്ടാകുന്നതു നിങ്ങളുടെ ഹൃദയമാണു്, ഞാൻ പറഞ്ഞേക്കാം. നിങ്ങൾക്കു വയസ്സു അറുപത്തഞ്ചായി. എക്കാലവും നിങ്ങൾ നല്ലപോലെ ജോലിയെടുത്തിരുന്നതാണും. നിങ്ങളുടെ ഹൃദയം ക്ഷീണിച്ചുപോയിരിക്കുന്നു. ഇനിമുതൽ നിങ്ങൾ കരുതലോടെയിരിക്കണം. ഭാരിച്ച ജോലിയൊന്നും എടുക്കാൻ പാടില്ല. അതെല്ലാം ചെയ്യാൻ അഞ്ചു് ആൺമക്കളുണ്ടല്ലോ വീട്ടിൽ?"

ആ വൃദ്ധകഷ്കൻ, ത്രികോണാകൃതിയിലുള്ള വിചിത്രമായ കണ്ണുകളിൽ നേരിയ വിനോദരസത്തോടെ ഡാക്ടരെ നോക്കി. വലുതും ജീവനുള്ളതുമായിരുന്നു അയാളുടെ കണ്ണുകൾ. അവയ്ക്കു, കൺപോളകളുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ വിചിത്രമായ ഒരൊടിവു് ഉണ്ടായിരുന്നു. തന്മൂലം ത്രികോണാകൃതിയാണു അവയ്ക്കുണ്ടായിരുന്നതു്.

കാഴ്ചയിൽ അയാൾ ഒരു സുഖക്കേടുകാരനായിരുന്നില്ല. അയാളുടെ തവിട്ടുനിറമുള്ള മുഖത്തു വരകൾ വീണിരുന്നെങ്കിലും അവിടെ ചുളിവുകൾ ഒന്നും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. വൃത്തിയായി ക്ഷൗരം ചെയ്ത അയാളുടെ കവിളുകളിലും നീണ്ടുചെമ്പിച്ച മേൽമീശയിലും താഴെയുള്ള ചുണ്ടുകളിലും അരുണിമ ലേശമായിരുന്നു. അയാളുടെ തലമുടിയിലെ കട്ടി കുറവായിരുന്നു; ചെവിയിലെ ചുറ്റും അവ പാറിപ്പറന്നു നടന്നിരുന്നുതാനും. പക്ഷെ നര അവയെ ബാധിച്ചിരുന്നില്ലെന്നതന്നെ പറയാം. അയാളുടെ സ്വതേ ഉയർന്തും നെടുകെ വരകൾ വീണിട്ടുള്ളതുമായ നെറ്റി മിക്കവാറും നെടുകവരെ കേറിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. താൽപര്യം ദ്യോതിപ്പിക്കുന്ന ഒരു ഭാവമാണു റോസിക്കിയുടെ മുഖത്തിനുണ്ടായിരുന്നതു്. സംതൃപ്തിയും, ഗൗരവത്തേക്കാൾ പ്രസന്നത പ്രകടിപ്പിക്കുന്ന ഒരു ചിന്താഭാവവും ആ മുഖത്തു കളിയാടിയിരുന്നു. അതു, ആകപ്പാടെ അയാൾക്കു ഒരു അനാസക്തഭാവം, കാഴ്ചക്കാരനേറെതായ ഒരു ലാഘവഭാവം നല്കിയിരുന്നു.

"ഡാക്ടർ എഡ്", ഹൃദയത്തിന്റെ കേടിനു പറ്റിയ ഗുളികകളൊന്നും നിങ്ങളുടെ പക്കലില്ലെന്നു് എനിക്കു തോന്നുന്നു. പുതിയ ഒന്നു വാങ്ങുക മാത്രമേ പോംവഴിയുള്ളു എന്നാണു് എന്റെ ഊഹം."

തിരിയുന്ന കസേരയിൽ ഒന്നു വട്ടംകറങ്ങിയതിനുശേഷം ഡാക്ടർ ആ വൃദ്ധകഷ്കന്റെനേരെ കയർത്തു: "റോസിക്കി, നിങ്ങളുടെ സ്ഥാനത്തു ഞാനായിരുന്നെങ്കിൽ, പഴയതിന്റെ കാര്യത്തിൽ കുറെക്കൂടി ശ്രദ്ധപതിപ്പിച്ചേനേ."

റോസിക്കി തോളുകൾ കുലുക്കി: "പക്ഷെ അതു എങ്ങിനെയാണെന്നു എനിക്കറിയില്ലെന്നുവേണം പറയാൻ. ഞാൻ ഇനി ഒരിക്കലും കാപ്പികുടിക്കരുതെന്നാണോ അങ്ങു സൂചിപ്പിക്കുന്നതു്?"

"നിങ്ങളുടെ സ്ഥാനത്തു ഞാനാണെങ്കിൽ കുടിക്കില്ല. പക്ഷെ അക്കാര്യം നിങ്ങളുടെ ഇഷ്ടംപോലെയാകാം. ഒരു ബൊഹീമിയക്കാരനെ പുകവലിയിൽനിന്നോ കാപ്പികുടിയിൽനിന്നോ

അകറാൻ എനിക്കു ഇതുവരെ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. ആ ശ്രമം ഞാൻ ഉപേക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു. പക്ഷെ ഒരു കാര്യം തീച്ച്, നിങ്ങടം വയലിലെ ജോലി മതിയാക്കണം. കന്നുകാലികടംക്കു തീറ്റകൊടുക്കുകയോ, കളപ്പുരയിൽ ചില്ലറജോലികടം ചെയ്യുകയൊ ആവാം. പക്ഷെ ശ്വാസംമുട്ടലുണ്ടാകത്തക്കവിധം കൃഷിയിടത്തിലെ യാതൊരു പണിയും ചെയ്യരുതു്.''

''ചോളം കുത്താമോ?''

''ഒട്ടും വയ്യ.''

പുരികം ചുളിച്ചുകൊണ്ടു റോസിക്കി ചിന്തിച്ചു.

''എന്റെ ഹൃദയത്തേക്കൊണ്ടു അതിനു കഴിവുള്ളതിൽ കൂടുതൽ കാലം ജോലിയെടുപ്പിക്കാൻ പറ്റില്ല അല്ലേ, ഡാക്ടർ എഡ്വു?''

''കൂടുതൽ ക്ലേശം കൊടുക്കാതിരിക്കുകയാണെങ്കിൽ ഒരഞ്ചാറുകൊല്ലത്തേക്കു, ഒരു പക്ഷെ അതിൽ കൂടുതൽ കാലത്തേക്കുതന്നെ, തകരാറൊന്നും ഉണ്ടാകില്ലെന്നാണു് എനിക്കു തോന്നുന്നതു്. വീട്ടിൽ ഇരുന്നു മേരിയെ സഹായിക്കാൻ നോക്കു. നിങ്ങടംക്കുള്ളതുപോലെ നല്ലൊരു ഭാര്യയുണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ ഞാൻ വീട്ടിൽത്തന്നെ ചുറ്റിപ്പറ്റിക്കഴിയാൻ ആഗ്രഹിച്ചേനേ.''

അദ്ദേഹത്തിന്റെ രോഗി അടക്കിച്ചിരിച്ചു: ''ആണുങ്ങടംക്കുള്ള സ്ഥലമല്ല അതു്. വയസ്സന്മാർ അടുക്കളഭാഗത്തങ്ങനെ ചുറ്റിപ്പറ്റിക്കൂടുന്നതു് എനിക്കിഷ്ടമല്ല. പിന്നെ എന്റെ ഭാര്യ, അവളും നല്ലവണ്ണം ജോലിചെയ്യുന്ന കൂട്ടത്തിലാണു്.''

''അതാണു് പറഞ്ഞതു്. നിങ്ങടംക്കു് അവരെ അല്പം സഹായിക്കാമല്ലോ. റോസിക്കി, ദൈവം സഹായിച്ചു്, സുഖം ലഭിക്കുന്ന കുടുംബങ്ങടം ഉള്ളവരായി ഞാനറിയുന്ന ചുരുക്കം ചിലരിൽ ഒരാളാണു് നിങ്ങടം. സന്തോഷകരമായ മനോവൃത്തികടം; ഒരിക്കലും പരസ്പരം കലഹമില്ല. അവർ നിങ്ങളെ വേണ്ടപോലെ പരിഗണിക്കുന്നുമുണ്ടു്. നിങ്ങടം കുറെക്കൊല്ലംകൂടി

ജീവിച്ചിരുന്നു് അവരുമൊത്തു സന്തോഷം അനുഭവിക്കുന്നതു് കാണണമെന്നുണ്ടെനിക്കു്.''

''ശരിയാണു്, അവർ നല്ല കുട്ടികളാണു്.'' റോസിക്കി സമ്മതം മൂളി.

മരുന്നിനു കുറിച്ചുകൊടുത്തിട്ടു് ഡാക്ടർ അയാളോടു് മൂത്ത മകനായ റുഡോൾഫിന്റെ വിശേഷം ആരാഞ്ഞു. കഴിഞ്ഞ വസന്തകാലത്തായിരുന്നു റുഡോൾഫിന്റെ വിവാഹം. കുറെ നിലം പാട്ടത്തിനെടുത്തു സ്വന്തം കൃഷി തുടങ്ങിയിരിക്കയാണു് അയാൾ. ''പോളി എങ്ങിനെ? അമേരിക്കക്കാരിയായ ഒരു മരുമകളെ മേരി ഇഷ്ടപ്പെടില്ലെന്നായിരുന്നു എന്റെ ഭയം. പക്ഷെ ഇപ്പോൾ കുഴപ്പമൊന്നുമില്ലെന്നു തോന്നുന്നു.''

''ശരിയാണു്. അവൾ നല്ലൊരു പെൺകുട്ടിയാണു്. ആ വിധവ അവളുടെ കുട്ടികളെയെല്ലാം നല്ലപോലെ വളർത്തിക്കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ടു്. ചുറുചുറുക്കുള്ള ഒരു പെൺകുട്ടിയാണു് പോളി. അവൾക്കു് അല്പമൊക്കെ പുതുമോടികളുണ്ടു്. ചെറുപ്പക്കാർക്കു കുറച്ചൊരു സ്റ്റൈലെല്ലാം ഉണ്ടാകുന്നതു നല്ലതാണു്.'' റോസിക്കി ധീരോദാത്തമായി തലയൊന്നു ചെരിച്ചു. അയാളുടെ ശബ്ദവും തിളങ്ങുന്ന പുഞ്ചിരിയും മരുമകൾക്കുള്ള സ്നേഹപൂർവ്വമായ അഭിനന്ദനങ്ങളായിരുന്നു.

''ഒരു കൊടുങ്കാറ്റുണ്ടായേക്കാവുന്ന മട്ടുണ്ടു്. അതു വന്നെത്തുന്നതിനു മുമ്പു് വീട്ടു പറ്റുന്നതാണു് നല്ലതു്. കാറിലാണോ പട്ടണത്തിലേക്കുവന്നതു്?'' ഡാക്ടർ ബർലെ എഴുന്നേറ്റു.

''അല്ല, കുതിരവണ്ടിയിലാണു ഞാൻ വന്നതു്. അഞ്ചു ആൺമക്കളുള്ളപ്പോൾ ഫോർഡുകാറു് എനിക്കു വിട്ടുകിട്ടാൻ വലിയ സാധ്യതയൊന്നുമില്ല; എന്നല്ല കാറിനോടു എനിക്കത്ര താൽപര്യവുമില്ല.''

''സാരമില്ല. നിങ്ങളുടെ സ്ഥലത്തേക്കുള്ള റോഡു നല്ലതാണു്. എന്നാലും നിങ്ങൾ കുതിരവണ്ടിയിലിരുന്നു് ഏറെക്കുറ

ണ്ടുന്നതു എനിക്കിഷ്ടമല്ല. ഒരിക്കലും വയ്യാൽ കൂട്ടാൻ പോകരുതു്, ഓത്തോളേ.''

മറുഭാഗത്തേയ്ക്കു് നോക്കിക്കൊണ്ടു സംശയം അറിയാതെ എന്തോ ചെയ്യുന്നഭാവത്തിൽ റോസിക്കി ഡാക്ടർക്കുള്ള ഫീസു് മേശപ്പുറത്തിരുന്ന ടെലിഫോൺ യന്ത്രത്തിന്റെ പിന്നിലേക്കു പതുക്കെ എടുത്തുവച്ചു. അതിനുശേഷം തന്റെ കമ്പിളിത്തൊപ്പിയും തോല്വവച്ചു തയ്ച്ചിട്ടുള്ള കോട്ടും ധരിച്ചു അയാൾ പുറത്തേക്കിറങ്ങി.

ഡാക്ടർ തന്റെ കുഴലെടുത്തു അതിന്റെ നേരെ ദേഷ്യത്തോടെനോക്കി. അദ്ദേഹത്തിനു് ആ ഉപകരണത്തോടു് വല്ലാത്ത വെറുപ്പുള്ളതായിതോന്നി. അതുയ്യേറെ പരിചയഭാവത്തോടെ തന്റെ കണ്ണുകളിലേക്കു നോക്കുകയോ, അല്ലെങ്കിൽ യാതൊരു പറയുമ്പോൾ അതുയ്യേറെ സ്നേഹത്തോടെ കയ്യുപിടിച്ചു കുലുക്കുകയോ ചെയ്യാൻ കഴിയാത്ത മറേറതെങ്കിലും ഒരു വൃദ്ധന്റെ ഹൃദയത്തെക്കുറിച്ചുള്ള കഥയാണതു പറഞ്ഞിരുന്നതെങ്കിൽ, എന്നു് അദ്ദേഹം ആഗ്രഹിച്ചുപോയി. വൈദ്യം പഠിക്കാൻ പോകുന്നതിനുമുമ്പു്, ഡാക്ടർ ബർലെ നാട്ടിൻപുറത്തെ ദരിദ്രനായ ഒരു ബാലനായിരുന്നു. ഓമ്മവെച്ച കാലം മുതൽ അദ്ദേഹത്തിനു് റോസിക്കിയെ അറിയാം. മിസ്സിസു് റോസിക്കിയുടെ നേരെ അദ്ദേഹത്തിനു് അഗാധമായ സ്നേഹമാണുണ്ടായിരുന്നതു്.

കഴിഞ്ഞ മഞ്ഞുകാലത്താണു് അദ്ദേഹം റോസിക്കിയുടെ വീട്ടിൽനിന്നു് നല്ലൊരു പ്രാതൽ കഴിച്ചതു്; അതും തനിക്കു് അത്യാവശ്യമുണ്ടായിരുന്ന ഒരു സന്ദർഭത്തിൽ. ടോം മാഷ്ലിന്റെ വീട്ടിൽ ദീർഘവും വിഷമം പിടിച്ചതുമായ ഒരു പ്രസവക്കേസിനുവേണ്ടി അദ്ദേഹത്തിനു് ഒരു രാത്രി മുഴുവൻ ചെലവഴിക്കേണ്ടിവന്നു. ധാരാളം കന്നുകാലികളും, വളരെയേറെ തീററി സാധനങ്ങളും, വിലപിടിച്ച അനേകം ആധുനിക കൃഷിയന്ത്രങ്ങളും ഇവയെല്ലാമുള്ള സമ്പന്നമായ ഒരു കൃഷിയിടമായിരുന്നു ടോം മാഷ്ലിന്റേതു്. എങ്കിലും സുഖസൌകര്യങ്ങളും തീരെയില്ലായിരുന്നു

അവിടെ. അവിടത്തെ വീട്ടുകാരിക്കു് ധാരാളം കുട്ടികളും ധാരാളം ജോലിയും ഉണ്ടായിരുന്നു. കാര്യങ്ങൾ വേണ്ടപോലെ നടത്തിക്കൊണ്ടുപോകാനുള്ള സാമർത്ഥ്യം അവക്കില്ലായിരുന്നുതാനും. അവസാനം കുട്ടി പിറന്നു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അതിനെ അയല്പാരിയായ പരിചാരികയെ ഏല്പിക്കുകയും അമ്മയ്ക്കു് ആവശ്യമായ ശുശ്രൂഷകൾ നല്കുകയും ചെയ്തിട്ടു് ബർലെ ആ വൃത്തികെട്ട വീട്ടിൽനിന്നു് പ്രാതൽ കഴിക്കാൻ നില്ക്കാതെ തന്റെ ഒറക്കുതിരവണ്ടിയിൽ കയറി (മഞ്ഞിന്റെ ആധിക്യം നിമിത്തം കാവുകൊണ്ടുവരാൻ നിവൃത്തിയില്ലായിരുന്നു.) എട്ടുമൈൽ അകലെയുള്ള ആൻറൻ റോസിക്കിയുടെ വീട്ടിലേക്കു് പോകുകയാണുണ്ടായതു്. അവിടത്തെപ്പോലെ ഹൃദ്യമായ സ്വീകരണവും ധാരാളം ക്രീ[1] മൊഴിച്ച കട്ടപ്പം കൂടിയ കാപ്പിയും ലഭിക്കുന്ന മറെറാരു കഷ്ടഗൃഹവും അദ്ദേഹത്തിനു് അറിയില്ലായിരുന്നു. കാപ്പികുടി വേണ്ടെന്നുവെയ്ക്കാൻ വൃദ്ധനു കഴിയാത്തതിൽ അത്ഭുതമൊന്നുമില്ല!

കുട്ടികൾ കളപ്പുരയിൽനിന്നു മടങ്ങിവന്നു് പ്രാതൽ കഴിക്കാൻവേണ്ടി കയ്യും മുഖവും കഴുകിക്കൊണ്ടിരിക്കെയാണു് അദ്ദേഹം റോസിക്കിയുടെ വീട്ടിലെത്തിയതു്. മിനുമിനുത്ത മെഴുകുശീലവിരിച്ച നീണ്ട തീൻ മേശമേൽ പിഞ്ഞാണങ്ങൾ നിരത്തിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അടുക്കളയിൽ കാപ്പിയുടേയും പൂട്ടുള്ള ബിസ്ക്കററിന്റേയും മസാലയിട്ടു് വേവിച്ച ഇറച്ചിയുടേയും മണം നിറഞ്ഞുനിന്നു. ഇരുപതു മുതൽ പന്ത്രണ്ടുവരെ പ്രായത്തിൽ ഭംഗിയുള്ള മൂഴുത്ത അഞ്ചു് ആൺകുട്ടികൾ—അവരെല്ലാവരുംതന്നെ ബർലെയുടെ ഭാഷയിൽ നൈസർഗ്ഗികമായ ശീലഗുണങ്ങളോടുകൂടിയവരായിരുന്നു. കുട്ടിയായിരുന്ന കാലത്തു് ഡാക്ടരെ വിഷമിപ്പിച്ചിരുന്ന വേദനാകരമായ അഹംബോധത്തിന്റെ തരിപോലും അവരിൽ ഇല്ലായിരുന്നു. ഒരാൾ ഓടിച്ചെന്നു് ഡാക്ടരുടെ കുതിരയെ അഴിച്ചുമാററാൻ ഒരുങ്ങി; മറെറാരാൾ കമ്പിളിക്കോട്ടു് അഴിച്ചെടുക്കുവാൻ ഡാക്ടരെ സഹായിക്കുകയും അതു് ഒരിടത്തുകൊണ്ടു

[1] ക്രീം: പ്രത്യേക രീതിയിൽ കറക്കിയെടുത്ത പാൽ.

പോയി തുക്കുകയും ചെയ്തു. ഏറ്റവും ഇളയ കുട്ടിയും ഏകപുത്രിയും ആയ ജോസഫിനാ അമ്മയുടെ നിർദ്ദേശമനുസരിച്ച് ഒരാൾക്കുള്ള ഇടംകൂടി വേഗം സജ്ജീകരിച്ചു.

ഭക്ഷണം നല്കുക — അതു് തന്റെ കോഴിക്കുഞ്ഞുങ്ങൾക്കായാലും കന്നുകുട്ടികൾക്കായാലും വിശന്നു് വലഞ്ഞുവരുന്ന മുതിർന്ന മക്കൾക്കായാലും മേരിയെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം സ്നേഹത്തിന്റെ സ്വാഭാവികപ്രകടനം ആണു്. വല്ലപ്പോഴും മാത്രം കാണുകയും സ്വന്തം എന്ന നിലയിൽ താൻ അഭിമാനംകൊള്ളുകയും ചെയ്യുന്ന ഒരു ചെറുപ്പകാരനു് ഭക്ഷണം നല്കാൻ കഴിയുന്നതു് അപൂർവ്വമായ ഒരു സന്തോഷമാണവക്കു്. അത്തരം ഒരു സന്ദർഭത്തിൽ, നാട്ടിൻപുറങ്ങളിലെ ചില വീട്ടമ്മമാർ മെഴുകുശീലയുടെ മുകളിൽ വെള്ളത്തുണി വിരിക്കാനോ, കട്ടിയുള്ള പിഞ്ഞാണങ്ങളും കോപ്പകളും മാറ്റി ഒന്നാംതരം പാത്രങ്ങൾ എടുത്തു് നിരത്താനോ മരപ്പിടിയോടുകൂടിയ കത്തികൾക്കുപകരം വെള്ളിപൂശിയവ എടുത്തു വയ്ക്കാനോ മുതിരുമായിരുന്നു. പക്ഷെ മേരി അക്കൂട്ടത്തിലല്ല.

"എങ്ങിനെ കാണുന്നുവോ, അതേപടി നിങ്ങൾ ഞങ്ങളെ മനസ്സിലാക്കണം ഡാക്ടർ എഡ്. നിങ്ങളെ പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ ഞാൻ ഏറ്റവും നല്ല പാത്രങ്ങളെല്ലാം സന്തോഷത്തോടെ എടുത്തുനിരത്തുമായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ, നിങ്ങൾ വന്നുചേർന്നതുതന്നെ എനിക്കു് സന്തോഷമായി."

അവക്കു് സന്തോഷമുണ്ടെന്നു് അദ്ദേഹത്തിനു് അറിയാമായിരുന്നു. അദ്ദേഹം വന്ന വിവരം ആ പുൽമേടിനോടു് മുഴുവൻ പ്രഖ്യാപിക്കുന്നതുപോലെയാണു് തല ചരിച്ചിട്ടു് അവർ സംസാരിച്ചതു്. റോസിക്കി ഒന്നും പറയുകയുണ്ടായില്ല. അയാൾ, തന്റെ സ്വതസിദ്ധമായ പുഞ്ചിരി പൊഴിച്ചുകൊണ്ടു് കുറച്ചുകൂടി കൽക്കരി എടുത്തു് നെരിപ്പൊടിലേക്കിട്ടിട്ടു് ഒരു ഔൺസുഗ്ലാസ്സിൽ ഡാക്ടർക്കു് കുറച്ചു മദ്യം പകർന്നുകൊണ്ടുവരാൻവേണ്ടി സ്വന്തം മുറിയിലേക്കുപോയി. എല്ലാവരും ഇരുപ്പുറപ്പിച്ചു കഴി

ഞ്ഞപ്പോൾ, അയാൾ തന്റെ ഇരിപ്പിടത്തിൽ ഇരുന്നു തന്റെ ഭാര്യയുടെ മുഖം സൂക്ഷിക്കുകയും അവരോട് ചെക്കോസ്ലോവാക്കിയൻ ഭാഷയിൽ സംസാരിക്കുകയും ചെയ്തു. പെട്ടെന്ന്, ഒരിക്കലും തന്നെ വിട്ടുമാറാത്ത മര്യാദാബോധത്തോടുകൂടി അയാൾ ഡാക്ടറുടെ നേരെ തിരിഞ്ഞു് പതുക്കെപ്പറഞ്ഞു. "നിങ്ങൾ കുറച്ചെന്തെങ്കിലും ഭക്ഷിച്ചുകഴിയുന്നതുവരെ മിസ്സിസ് മാഷ്ലിനെപ്പറ്റി ഒന്നും ചോദിക്കരുതെന്നു് ഞാൻ അവളോട് പറയുകയായിരുന്നു. എന്റെ ഭാര്യയ്ക്കു് ചോദ്യം ചോദിയ്ക്കാൻ വല്ലാത്ത വെമ്പലാണു്".

കുട്ടികൾ ചിരിച്ചു; കൂടെ മേരിയും. താനുണ്ടാക്കിയ ബിസ്ക്കറും ഇറച്ചിയും ഡാക്ടർ തിന്നുന്നതു് അവൾ നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. എന്തെങ്കിലും ഭക്ഷിക്കാൻ കഴിയാത്തവിധം അവൾ വികാരാധീനയായിരുന്നു. കാപ്പി കുടിച്ചശേഷം തന്റെ സന്ദർശകനെ ശ്രദ്ധിച്ചുകൊണ്ടു് അവൾ അവിടെത്തന്നെയിരുന്നു. നാട്ടിൻപുറത്തെ ഒരു ദരിദ്ര ബാലനായിരുന്ന കാലം മുതലേ അദ്ദേഹത്തെ അവൾക്കറിയാം. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിത വിജയത്തിൽ അവൾക്കു് എന്നും അഭിമാനമുണ്ടായിരുന്നു. അവൾ പറയാറുണ്ടു്; "ഈ രാജ്യത്തുള്ള ഏറ്റവും നല്ല ഡാക്ടർ ഇവിടെത്തന്നെയുള്ളപ്പോൾ ആളുകൾ വൈദ്യപരിശോധനക്കു് ഒമാഹയിലേക്കു പോകുന്നതു എന്തിനാണു്?" ഇഷ്ടമുള്ള ആളുകളെ കാണുന്നതു മേരിക്കു് വളരെ സന്തോഷമാണു്; അവൾക്കു് എന്തെങ്കിലും ഭാഗ്യം വന്നാൽ അതിൽ അവൾ വ്യക്തിപരമായി ആനന്ദിക്കുന്നു. അത്തരം അധികം സ്ത്രീകളെ ബർലെയ്ക്കു് അറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നു; പക്ഷെ മേരി അത്തരം ഒരു സ്ത്രീയാണെന്നു് അദ്ദേഹത്തിനു് അറിയാം.

തന്റെ വിശപ്പു് മാറിക്കഴിഞ്ഞപ്പോൾ മിസ്സിസ് മാഷ്ലിനെപ്പറ്റി അദ്ദേഹത്തിനു് പറയേണ്ടിവന്നു. അക്കാര്യത്തിൽ കുട്ടികൾ പ്രകടിപ്പിച്ച സ്നേഹപൂർവ്വമായ താൽപര്യം അദ്ദേഹം ശ്രദ്ധിച്ചു.

മൂത്തമകനായ റുഡോൾഫ് (അയാൾ അപ്പോഴും അതേ വീട്ടിൽതന്നെയാണു് താമസിച്ചിരുന്നതു്.) പറഞ്ഞു: "കഴിഞ്ഞ

തവണ ഞാൻ അവിടെ ചെന്നപ്പോൾ അവർ വലിയ പാല്പാത്രങ്ങൾ പൊക്കിക്കൊടുക്കുകയായിരുന്നു. അവർ അതു് ചെയ്യാൻ പാടില്ലായിരുന്നു എന്നു് എനിക്കു് തോന്നി''.

''ശരിയാണു്; വീട്ടിൽ മടങ്ങിവന്നപ്പോൾ ഡോക്ടർ എന്നോടു് അക്കാര്യം പറയുകയുണ്ടായി. അതു ശരിയല്ല എന്നു ഞാനും പറഞ്ഞു.'' മേരി താൽപര്യത്തോടെ കൂട്ടിച്ചേർത്തു. ''ഞാൻ അവസാനനിമിഷംവരെ അത്തരം ജോലികൾ ചെയ്യാറുണ്ടെന്നതു ശരി. പക്ഷെ എനിക്കു നല്ല ശക്തിയുണ്ടു്. അവൾ വല്ലാതെ ക്ഷീണിച്ചിട്ടാണു്. ആ കുഞ്ഞിനു മുലകൊടുക്കാൻ അവൾക്കു കഴിയുമെന്നു തോന്നുന്നുണ്ടോ എഡ്വേർഡ്?'' താൻ അത്യധികം അഭിമാനിക്കുന്ന ബിരുദം ചേർത്തു് അദ്ദേഹത്തെ സംബോധനചെയ്യാൻകൂടി അവൾ ഇടയ്ക്കു മറന്നുപോകാറുണ്ടു്. ''രാത്രി മുഴുവൻ ഉറക്കമിളച്ചിരുന്നിട്ടു് രാവിലെ നല്ലൊരു പ്രാതൽ കഴിക്കാൻ സൗകര്യപ്പെടാതെ പോരേണ്ടിവരിക! ഇവക്കെല്ലാം എന്താണു തകരാറു് എന്നെനിക്കു മനസ്സിലാകുന്നില്ല.''

''അല്ല, അമ്മേ'' കുട്ടികളിൽ ഒരുവൻ പറഞ്ഞു. ''അവിടെനിന്നു പ്രാതൽ കഴിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ ഡാക്ടർ എഡ്വേർഡ് ഇവിടെ വരുമായിരുന്നില്ലല്ലോ. അതുകൊണ്ടു് അക്കാര്യത്തിൽ അമ്മ സന്തോഷിക്കുകയാണു് വേണ്ടതു്.''

''എപ്പോൾ ഇദ്ദേഹം ഇവിടെ വരുന്നതും എനിക്കു സന്തോഷമാണെന്നു് ഇദ്ദേഹത്തിനറിയാം ജോൺ. എനിക്കു് ആ പാവം പെണ്ണിനോടാണു് സഹതാപം. ഡാക്ടർ പ്രാതൽ കഴിക്കാതെ തണുപ്പത്തു ഇറങ്ങിപ്പോകേണ്ടിവന്നതിൽ അവൾക്കു എത്ര വിഷമമുണ്ടായിരിക്കും.''

''ഇവരെല്ലാം ജനിക്കുന്ന കാലത്തു ഞാൻ ഡാക്ടരായിരുന്നെങ്കിൽ എന്നു് ഞാൻ ആശിക്കുകയാണു്.'' പറ്റെ വെട്ടിയ തലകളുടെനേരെ നോക്കിക്കൊണ്ടു ഡാക്ടർ പറഞ്ഞു. ''അന്നു അങ്ങിനെ ആകാതിരുന്നതിനാൽ എനിക്കു നല്ല കുറെ പ്രാതൽ നഷ്ടപ്പെട്ടു.''

അമ്മയുടെ മുഖം ലജ്ജയാൽ തുടുത്തതുകണ്ട കുട്ടികൾ ചിരിക്കാൻ തുടങ്ങി. പക്ഷെ ഒട്ടും വിട്ടുകൊടുക്കാതെ അവൾ തല ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: "എന്തായാലും നിങ്ങൾ ഈ വീട്ടിൽനിന്നും പ്രാതൽ കഴിക്കാതെ പോകുമായിരുന്നില്ല. ഒരു ഡാക്ടരും അങ്ങിനെ പോയിട്ടില്ല. ഞാൻ എന്തെങ്കിലും തയ്യാറാക്കിവച്ചിട്ടുണ്ടാകും. ആൻറണ് അതെടുത്തു് ഒന്നു മൂടാക്കിക്കൊടുക്കേണ്ട ഭാരമേയുള്ള."

കുട്ടികൾ മുമ്പത്തേക്കാൾ ഉറക്കെ ചിരിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: "അമ്മ അങ്ങിനെ ചെയ്യുമെന്നു ഞാൻ വാതുവയ്ക്കാം" . . . "അമ്മ ചെയ്യും അതു് . . . "

"അപ്പച്ചാ, ഞങ്ങൾ പിറന്നപ്പോൾ അപ്പച്ചൻ ഡാക്ടർക്കു പ്രാതൽ തയ്യാറാക്കിക്കൊടുത്തുവോ?"

"ഉവ്വു; എനിക്കും അങ്ങോർ പ്രാതൽകൊണ്ടുവന്നു തരുമായിരുന്നു. എനിക്കു അപ്പോഴൊക്കെ നല്ല വിശപ്പായിരുന്നു." മേരി കുറച്ചുബോധം കലർന്ന ഒരു ചിരിയോടെ ഏറ്റുപറഞ്ഞു.

കുട്ടികൾ കുതിരയെ കൊണ്ടുവരാൻപോയ നേരത്തു ഡാക്ടർ ജനാലയ്ക്കൽചെന്നു വീട്ടുമുറ്റത്തെ ചെടികൾ പരിശോധിക്കാൻ തുടങ്ങി "മേരി. ഈ ജെറാനിയം ചെടികൾ മഞ്ഞുകാലം മുഴുവൻ പൂത്തുനില്ക്കാൻവേണ്ടി എന്താണു് നിങ്ങൾ അതിനു ചെയ്യുന്നതു്? ഈ വഴി കടന്നുപോകുമ്പോൾ ഒരിക്കലും ഞാൻ ഈ ജനാലനിറയെ പൂക്കൾ കാണാതിരുന്നിട്ടില്ല."

അവൾ ഒരു കുടുംചുവപ്പു പൂവും ഒരു പുത്തൻ പച്ചിലയും കൂടിപ്പറിച്ചു അദ്ദേഹത്തിന്റെ കോട്ടിന്മേൽ കുത്തിക്കൊടുത്തു: "ഇപ്പോൾ നല്ല ഭംഗിയുണ്ടു് എഡ്. ചെറുപ്പക്കാർക്കു ആവശ്യമുള്ളതിൽ കൂടുതൽ ഗൗരവമുണ്ടു് നിങ്ങൾക്കു്. നിങ്ങൾ എന്താണു് കല്യാണം കഴിക്കാത്തതു്. നിങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ എനിക്കു വിഷമമുണ്ടു്. പ്രാതൽ കഴിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ ഞാൻ നിങ്ങളെ നല്ലപോലെ ശ്രദ്ധിച്ചു. നിങ്ങളുടെ രണ്ടുമൂന്നു തലമുടി ഇതിനകം നരച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു."

"അതെയതെ, നരവരാൻ തുടങ്ങിയിട്ടുണ്ട്. കല്യാണം കഴിഞ്ഞാൽ ഒരു പക്ഷെ കൂടുതൽ വേഗത്തിൽ നരച്ചേക്കാം."

"അങ്ങിനെ പറയാതിരിക്കൂ. ഹോട്ടലിലെ ഊണുകൊണ്ടു നിങ്ങടെ ആരോഗ്യം നശിപ്പിക്കും. നിങ്ങടെക്കു ഒരു ഭാര്യയുണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ ഞാൻ അവക്കു നല്ലൊരു റൊട്ടി കൊടുത്തയച്ചേനേ. ഒരു ചെറുപ്പക്കാരൻ ഇങ്ങിനെ നരയ്ക്കുന്നതു കാണാൻ എനിക്കിഷ്ടമില്ല. എഡ്, ഞാൻ ഒരു കാര്യം പറയട്ടെ. നിങ്ങടെ ഒരു പാത്രത്തിൽ കടുപ്പമുള്ള കുറച്ചു കട്ടൻചായ ഉണ്ടാക്കിവയ്ക്കണം. ദിവസവും രാവിലെ അതു തലയിൽ തടവിയാൽ മതി നര അധികം ശോഭിക്കില്ല. ഞാൻ അതാണ് ചെയ്യാറു്."

റോസിക്കി എന്തുകൊണ്ടാണു സമ്പന്നനാകാത്തതു്?—മറുന്നുകടയിൽ ഇരുന്നു ആളുകടം പരസ്പരം ചോദിക്കുന്നതു ഡാക്ടർ ഇടയ്ക്കു കേടംക്കാറുണ്ടു്. അയാടം പരിശ്രമശാലിയാണു്, മക്കളും അതെ. പക്ഷെ അവർ വല്ലാതെ ക്ലേശിക്കാറില്ല. തള്ളിക്കയറുന്ന സ്വഭാവവും അവക്കില്ല. അതുപോലെ എല്ലായ്പോഴും നല്ല വിവേചനശക്തിയും അവർ പ്രകടിപ്പിക്കാറില്ല. അവർ സുഖമായി കഴിയുന്നു; കടങ്ങളൊന്നും അവക്കില്ല; അതുപോലെ വലിയ സമ്പാദ്യവും. ഒരു പക്ഷെ റോസിക്കി കുടുംബാംഗങ്ങളെപ്പോലെ സ്നേഹസമ്പന്നരും സൽക്കാരപ്രിയരും ഉദാരമതികളുമായ ആളുകടംക്കു കേമമായൊന്നും സമ്പാദിക്കാൻ സാധിക്കില്ലായിരിക്കാം, ഡാക്ടർ ബർലെ ചിന്തിച്ചു. ജീവിതം ആസ്വദിക്കാനും പണം ബാങ്കിലിടാനും—രണ്ടുംകൂടി സാധിക്കില്ലെന്നു വരാം.

2

ഡാക്ടർ ബർലെയുടെ ആപ്പീസിൽനിന്നിറങ്ങി റോസിക്കി കാഷികോപകരണങ്ങടം വില്ക്കുന്ന കടയിൽ കയറി, തന്റെ പുകയിലക്കുഴൽ കത്തിക്കുകയും കണ്ണട എടുത്തുവച്ചു മേരി കൊടുത്തിരുന്ന കുറിപ്പു വായിച്ചുനോക്കുകയും ചെയ്തു. അതിനുശേഷം

അദ്ദേഹം തൊട്ടടുത്തുള്ള പലചരക്കുകടയിൽ ചെന്നു, തനിക്കു എന്നും സാധനങ്ങളും എടുത്തുതരാറുള്ള പെൺകുട്ടിയുടെ കയ്യൊഴിയുന്നതുവരെ കാത്തുനിന്നു. പുരികരോമങ്ങളും പിഴുതുകളഞ്ഞ ഒരു സുന്ദരിയായിരുന്നു ആ പെൺകുട്ടി. അവളുടെ മഷികൊണ്ടു വരച്ച നേരിയ പുരികങ്ങളും അവയുടെ പൂർവ്വരൂപം ഓർമ്മയുണ്ടായിരുന്ന റോസിക്കിക്കു നേരമ്പോക്കിനു വകനല്കിയിരുന്നു. ചില്ലറ തമാശകളും പറഞ്ഞു അയാൾ സാമാനം വാങ്ങുന്ന സമയം കുറെ നീട്ടും. ആ വൃദ്ധനുതന്നെ കാര്യമാണെന്നു ആ പെൺകുട്ടിക്കും അറിയാമായിരുന്നു. അതിനാൽ അയാളുമായി കളിതമാശ പറയാൻ അവൾക്കു ഇഷ്ടമായിരുന്നു.

"മിസ്റ്റർ റോസിക്കി, ഒന്നിടവിട്ട ദിവസങ്ങളിൽ നിങ്ങളും കിടക്കത്തുണിവാങ്ങുന്നുണ്ടല്ലോ, അതും ഒന്നാന്തരം. "ചുവന്ന വരകളോടുകൂടിയ തടിച്ച തുണി അളന്നു കൊടുക്കെ അവൾ പറഞ്ഞു."

"ഉവ്വ്", എന്റെ ഭാര്യ താറാവിൻതുവൽ നിറച്ച തലയിണകളും ഉണ്ടാക്കുന്നുണ്ട്. നേരിയ തുണിയിൽ ആ തുവൽ നിറയ്ക്കാൻ പാടില്ല."

"അപ്പോൾ നിങ്ങളുടെ വീട്ടിൽ നിറയെ തലയിണകൾ കാണുമല്ലോ?"

"ഉവ്വ്", അവൾ കിടക്കകളും ഉണ്ടാക്കുന്നുണ്ട്. ഞങ്ങൾ സുഖമായിട്ടാണു് ഉറങ്ങുന്നതു്. ഇപ്പോൾ അവൾ എന്റെ മകന്റെ ഭാര്യയ്ക്കുവേണ്ടി ഒരു തുവൽക്കിടക്ക ഉണ്ടാക്കുകയാണു്. പോളിയെ അറിയില്ലേ? എന്റെ റുഡോൾഫ് കല്യാണം കഴിച്ച വൾ? ബില്ല് എത്രയായി, മിസ് പേൾ?"

"എട്ടു എൺപത്തഞ്ചു്"".

"ഒമ്പതാകട്ടെ; പെണ്ണുങ്ങൾക്കു കുറച്ചു മിട്ടായികൂടി എടുത്തോളൂ"".

"പതിവുപോലെതന്നെ ഭാര്യക്കു ഇത്രയ്ക്കുറെ മിട്ടായി വാങ്ങിക്കൊടുക്കുന്ന ഒരാളെ ഞാൻ ഇതുവരെ കണ്ടിട്ടില്ല. അവർ വല്ലാതെ തടിക്കും കെട്ടോ, അക്കാര്യം ആദ്യമേ ഓർമ്മവേണം."

"അതു് എനിക്കിഷ്ടമാണു്. ഇപ്പോഴത്തെ പരിഷ്കാരം പോലെ സ്ത്രീകളം അതു മെലിഞ്ഞിരിക്കുന്നതു് എനിക്കിഷ്ടമല്ല."

"അതു് എനിക്കൊരു കൊട്ടാണു്, അല്ലെ, മിസ്റ്റർ ബോഹൻക?" പേടം തന്റെ മഷിവരപ്പുരികങ്ങളം ഉയത്തിക്കിണങ്ങി.

റോസിക്കി കുതിരവണ്ടിയിൽ കേറിയപ്പോഴേയ്ക്കു് മഞ്ഞു് വീഴാൻ തുടങ്ങിയിരുന്നു—ആ ഋതുവിലെ ആദ്യത്തെ മഞ്ഞു്. അയാടംക്കു് അതിൽ ആനന്ദം തോന്നി. അയാടം സാവധാനം പട്ടണത്തിൽനിന്നു് പുറത്തുകടന്നു നെടുംപാതയിലൂടെ യാത്ര തുടന്നു. ആ വഴിയുടെ രണ്ടുഭാഗത്തും ആശ്ചയ്കരമാംവിധം ഫല പുഷ്ടിയുള്ള കൃഷിയിടങ്ങളായിരുന്നു. ആ രാജ്യത്തുള്ളതിൽവെച്ചു് ഏറ്റവും മെച്ചപ്പെട്ടവയായിരുന്നു അവ. "ഹൈ പ്രയറി" എന്ന ആ നിലങ്ങളെപ്പറ്റി വലിയ മതിപ്പായിരുന്നു അയാടംക്കു്. അവയുടെ മദ്ധ്യത്തിലൂടെ യാത്ര ചെയ്യാൻ എന്നും അയാടംക്കു ഇഷ്ടമായിരുന്നു. അയാളുടെ നിലങ്ങടം കുറേക്കൂടി നിരപ്പുകുറഞ്ഞ ഒരു ഭാഗത്താണു്. കളിമണ്ണു്കലന്ന ഭൂമിയാണതു്. അവിടത്തെ വിളവും അതു മെച്ചപ്പെട്ടതല്ല. പക്ഷെ സ്വന്തമായി നിലം വാങ്ങുന്ന കാലത്തു് ഹൈ പ്രയറിയിലെ ഒന്നാംതരം നിലങ്ങടം വാങ്ങാനുള്ള പണം അയാളുടെ കയ്യിൽ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അതു കൊണ്ടു് കൂട്ടികടം മുറുമുക്കുമ്പോടം, ആ നിലത്തിൽ അല്പം കളിമണ്ണു് കലന്നില്ലെങ്കിൽ തങ്ങടംക്കു് അതു് സ്വന്തമായി വാങ്ങാൻ കഴിയുമായിരുന്നില്ലെന്നു് അയാടം പറയാറുണ്ടു്. സമ്മാനം നേടിയ ഒരു കാളക്കുറനെ കാണുന്നതുപോലെതന്നെ ഈ ഒന്നാംതരം നിലങ്ങടം കാണുന്നതും അയാടംക്കു സന്തോഷമായിരുന്നു.

എട്ടുമൈൽ സഞ്ചരിച്ചു കഴിഞ്ഞപ്പോടം അയാടം തന്റെ പുൽകൃഷിയിടത്തിനു തൊട്ടു് കിടക്കുന്ന സെമിത്തേരിയുടെ സമീപത്തെത്തി. അയാടം കുതിരകളെ നിത്തി, ചൂറടം മഞ്ഞുവീഴുന്നതു നോക്കിക്കൊണ്ടു് വണ്ടിയിൽ അനങ്ങാതെയിരുന്നു. അങ്ങകലെ കുന്നിൻ മുകളിലുള്ള സ്വന്തം വീടു് അയാടംക്കു് കാണാമായിരുന്നു. അതിന്റെ പിറകിൽ കായ്ക്കുറിത്തോട്ടവും മുമ്പിൽ ഒരു

കാറാടിയന്നുവും ഉണ്ട്. കുന്നിന്റെ സാനുപ്രദേശങ്ങളിലാകട്ടെ വെളുത്ത നിലങ്ങളിൽ സപ്തവർണ്ണനിറത്തിലുള്ള ചോളച്ചെടികളും നിരന്നുനിന്നിരുന്നു. വയലുകളിലും പുൽമേടുകളിലും വയ്ക്കോൽ കളത്തിലും എല്ലാം മഞ്ഞു് ഇടതടവില്ലാതെ വീണുകൊണ്ടിരുന്നു. കാറില്ലായിരുന്നു എന്നുതന്നെ പറയാം. സുഖമായ വരണ്ട മഞ്ഞു്. സെമിത്തേരിക്കു ചുറ്റും ചെറിയ ഒരു കമ്പിവേലിയേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. നീണ്ടു് ചുവന്ന പുല്ലുകൾ അതിന്നുള്ളിൽ മുഴുവൻ വളർന്നുനിന്നിരുന്നു. ഈ ചുവന്ന പുല്ലുകളിലും ശവക്കുഴികളുടെ തലയ്ക്കൽ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ള കല്ലുകളിലും പച്ചില വൃക്ഷങ്ങളിലും വന്നുവീണിരുന്ന പൊടിമഞ്ഞു് വളരെ സുന്ദരമായ ഒരു കാഴ്ചയായിരുന്നു.

അതു് നല്ലൊരു സെമിത്തേരിയാണെന്നു റോസിക്കിക്കു് തോന്നി. ഒരു വീട്ടുപോലെ അടക്കവും ഒതുക്കവും ഉള്ള ഒന്നാണതു്. ദുഃഖത്തിന്റെ അന്തരീക്ഷം അവിടെയില്ല. വല്ലാതെ തിങ്ങി നിറഞ്ഞിട്ടില്ല അവിടം; വിശാലമായ ഒരു പ്രദേശം. ഈ പുല്ലുകൾക്കിടയിൽ കിടന്നാൽ ഒരാൾക്കു് തന്റെ തലയ്ക്കുമുകളിലുള്ള ആകാശം മുഴുവൻ കാണാം; സമീപത്തുകൂടി പോകുന്ന വണ്ടികളുടെ ശബ്ദം കേൾക്കാം. വേനൽക്കാലത്തു് പുല്ലുവെട്ടുയന്ത്രം കമ്പിവേലിവരെ നിരങ്ങിയെത്തും. വീട്ടിന്റെ വളരെയടുത്താണതാനും ഇതു്. ചോളവയലുകൾക്കപ്പുറത്തുള്ള സ്വന്തം വീടും കാറാടിയന്നുവും അയാൾക്കു ആനന്ദം നല്കി. അതോടെ അയാൾ ഡാക്ടരുടെ ഉപദേശം അനുസരിക്കാനും സ്വന്തം ആരോഗ്യത്തിൽ ശ്രദ്ധിക്കാനും സ്വയം തീരുമാനമെടുത്തു. സ്വന്തം സ്ഥലത്തോടു് തനിക്കു എന്തെന്നില്ലാത്ത മമതയുണ്ടു്, അയാൾ അതു് സമ്മതിക്കുന്നു. അവിടം വിടാൻ അയാൾക്കു തീരെക്കൊന്നുമില്ല. തന്റെ പൂൽകൃഷിയിടത്തിന്റെ അതിർത്തിയിൽനിന്നു് വളരെ അകലെ ഒരിക്കലും പോകേണ്ടിവരില്ലെന്നതു് അയാൾക്കു ആശ്വാസകരമായ ഒരു ചിന്തയായിരുന്നു. തന്റെ കളപ്പുരമുറ്റത്തും സെമിത്തേരിയിലും ഒരുപോലെ വന്നു വീഴുന്ന മഞ്ഞു്

കാര്യങ്ങളും കൂടുതൽ അടുപ്പിക്കുന്നതുപോലെ തോന്നി. ആ സെമിത്തേരിയിലുള്ളവർ എല്ലാം പഴയ അയല്പക്കാരാണെന്നതാണും, മിക്കവരും സ്നേഹിതന്മാർ. വല്ലായ്മയോ; സംഭ്രമമോ തോന്നേണ്ടതായൊരാവശ്യവുമില്ല. റോസിക്കിക്കു് തീരെ ഇഷ്ടമില്ലാത്ത ഒരു അവസ്ഥയാണു് സംഭ്രമം. തനിക്കു് മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയാത്ത ചിലരുടെ മുമ്പിലല്ലാതെ അയാൾക്കു ആ അനുഭവം ഉണ്ടാകാറില്ല.

കൊള്ളാം, നല്ലൊരു ഹിമപാതം. ഉറസ്സായ ഭൂമിയിൽ പതുക്കെ മനോഹരമായി അങ്ങിനെ മഞ്ഞുവീണുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു കാണാൻ ചന്തമുണ്ടു്. അയാളുടെ തൊപ്പിയിലും തോളത്തും കുതിരയുടെ പുറത്തും കുഞ്ചിരോമങ്ങളിലും എല്ലാം കനം കുറഞ്ഞ ലോലലോലമായ മഞ്ഞിൻ പാളികൾ വീണുകൊണ്ടിരുന്നു. അതോടെ വരണ്ട തണുത്ത ഒരു സുഗന്ധവും അന്തരീക്ഷത്തിൽ വ്യാപിച്ചു. സസ്യലതാദികൾക്കും മനുഷ്യർക്കും മൃഗങ്ങൾക്കും ഭൂമിക്കുതന്നെയും വിശ്രമിക്കാനുള്ള കാലമായിരിക്കുന്നു. ഉറങ്ങാൻ നീണ്ടരാത്രികൾ, തിരക്കില്ലാത്ത പ്രാതൽസമയം, നെരിപ്പൊടിന്നരികെ ശാന്തമായുള്ള ഇരിപ്പു്—അതിന്റെ കാലം വന്നുചേർന്നിരിക്കുന്നു. ഇതും മറ്റുപലതും റോസിക്കിയുടെ മനസ്സിലൂടെ കടന്നുപോയി. പക്ഷെ മഞ്ഞുകാലം വന്നുകഴിഞ്ഞു എന്നു് മാത്രമേ അയാൾ സ്വയം പറഞ്ഞുള്ളൂ. അതോടെ കുതിരകളെ തട്ടിയുണർത്തി അയാൾ യാത്ര തുടർന്നു.

അയാൾ വീട്ടിലെത്തിയപ്പോൾ, ഇളയ മകനായ ജോൺ ഓടിവന്നു, കുതിരകളെ അഴിച്ചുമാറ്റാൻ. മേരി പുറത്തെ നിലവറയിൽനിന്നു മേലങ്കി നിറയെ കാരട്ടുമായി കയറിവരുന്നതു് അയാൾ കണ്ടു. അവർ രണ്ടുപേരും കൂടിയാണു് വീട്ടിനുള്ളിലേക്കു കയറിപ്പോയതു്. നീല മുന്തിരിക്കുലകളുടെ പടമുള്ള മെഴുകുശീല വിരിച്ച മേശപ്പുറത്തു ഭക്ഷണം കഴിക്കാൻ ഒരിടം വേഗം തയ്യാറായി. മൂടുള്ള അപ്പത്തിന്റെ മണം അയാൾക്കു് അനുഭവപ്പെട്ടു. ആൻറൺ ഒരിക്കലും പട്ടണത്തിൽനിന്നു് ഭക്ഷണം കഴി

ക്കാറില്ല. അതു അനാവശ്യച്ചെലവാണെന്നാണു് അയാളുടെ അഭിപ്രായം. മാത്രമല്ല, അയാൾക്കു് ആ ഭക്ഷണം പിടിക്കാറുമില്ല. അതുകൊണ്ടു് അയാൾ വീട്ടിലേക്കു മടങ്ങിയെത്തുമ്പോഴേയ്ക്കും മേരി എന്തെങ്കിലും തയ്യാറാക്കിവെച്ചിരിക്കും.

അയാൾ കസേരയിൽ ഇരുന്നു്, വലിയ കോപ്പയിലുള്ള കാപ്പി ഇളക്കാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ, മേരി അപ്പച്ചട്ടിയിൽനിന്നു് ആപ്രിക്കോട്ടു ചേർത്തുണ്ടാക്കിയ ഒരപ്പം എടുത്തു വല്ല സ്ഥലവും കരിഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ എന്നു ഉൽക്കണ്ഠയോടെ പരിശോധിച്ചശേഷം അയാളുടെ പിഞ്ഞാണത്തിന്നരികെവച്ചു. തുടർന്നു്, അയാൾക്കെതിരെ അവളും ഇരുപ്പുറപ്പിച്ചു.

കാപ്പി കുടിക്കുന്നില്ലേയെന്നു് റോസിക്കി അവളോടു് ചെക്കോസ്ലോവിക്കിയൻ ഭാഷയിൽ ചോദിച്ചു.

കാര്യങ്ങൾ നടത്താനുള്ള ഭാഷയാണെന്ന വിചാരം കൊണ്ടാകാം, അവൾ ഇംഗ്ലീഷിലാണു് മറുപടി പറഞ്ഞതു്.

"ആൻറൺ, ഡാക്ടർ എഡ്വേർഡ് എന്തു പറഞ്ഞു. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞതു് അങ്ങിനെതന്നെ എന്നോടു് പറയൂ."

"നിങ്ങളെപ്പറ്റി കുറച്ചു നല്ല കാര്യങ്ങൾ പറയാൻ ഏല്പിച്ചിരുന്നു. പക്ഷെ ഞാനതെല്ലാം മറന്നു —" റോസിക്കിയുടെ കണ്ണുകൾ തിളങ്ങി.

"നിങ്ങളെപ്പറ്റി എന്തു പറഞ്ഞു എന്നാണു ഞാൻ ചോദിച്ചതു്. നിങ്ങളുടെ കാസരോഗത്തെപ്പറ്റി അദ്ദേഹം എന്തു പറഞ്ഞു?"

"എനിക്കു് കാസരോഗം ഇല്ലെന്നാണു് അദ്ദേഹം പറയുന്നതു്." തടിച്ച ചുവന്ന വിരലുകൾകൊണ്ടു് ചെറിയ ചുരുളപ്പുങ്ങളിൽ ഒന്നു റോസിക്കി എടുത്തു. വലതെ തള്ളവിരലിലെ തടിച്ച നഖം അയാളുടെ ഭൂതകാലത്തെ കഥ പറയുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

"പിന്നെ എന്താണു് കുഴപ്പം? എന്നെ മറയ്ക്കാൻ നോക്കണ്ട."

"അദ്ദേഹം കാര്യമായി ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല. എനിക്കു കുറച്ചു പ്രായമായിരിക്കുന്നു. എന്റെ ഹൃദയം പഴയപോലെ അത്ര നല്ല നിലയിലല്ലത്രെ."

മേരി ഒന്നു ഞെട്ടി. മനസ്സിന്റെ സമനില തെറ്റിയിട്ടെന്നപോലെ അവൾ രണ്ടു കയ്യുകൊണ്ടും ചെന്നിയിലെ തലമുടി പുറകോട്ട് ഒതുക്കിവച്ചു. അവളുടെ നോട്ടം കണ്ടാൽ അയാളോടു വല്ലാത്ത ദ്വേഷ്യമുള്ളതുപോലെ തോന്നുമായിരുന്നു.

"നിങ്ങളുടെ ഹൃദയത്തിനു് തകരാറുണ്ടെന്നാണോ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞതു്? ഡാക്ടർ എഡ്വേർഡ് അങ്ങിനെ പറഞ്ഞോ?"

"തോട്ടത്തിൽ കയറിയ പന്നിയുടെ നേരെയെന്നപോലെ എന്റെ നേരെ ഇങ്ങിനെ ഒച്ചകൂട്ടാതെ മേരി. സ്ത്രീകൾ പതുക്കെ സംസാരിക്കുന്നതാണു് എന്നും എനിക്കിഷ്ടം എന്നു് നിനക്കറിഞ്ഞുകൂടെ? എന്റെ ഹൃദയത്തിനു എന്തെങ്കിലും തകരാറുള്ളതായി അദ്ദേഹം പറഞ്ഞില്ല; പഴയപോലെ അതിനത്ര ചെറുപ്പമല്ലെന്നേ പറഞ്ഞുള്ളൂ. വൈയ്ക്കോൽ കൂട്ടാനോ, ചോളം കുത്തുന്നയന്ത്രം നടത്താനോ മുതിരരുതെന്നും അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു."

ചാടിയെണീക്കാൻ തോന്നിയെങ്കിലും മേരി നിശ്ചലയായി ഇരുന്നതേയുള്ളൂ. ഒരിക്കലും ഒരു കാര്യത്തിനും ശബ്ദമുയർത്തുകയോ കയർത്തു് സംസാരിക്കുകയോ ചെയ്യാത്ത അയാളുടെ സ്വഭാവത്തെക്കുറിച്ചു അവൾക്കു് വലിയ മതിപ്പായിരുന്നു. അയാൾ പട്ടണത്തിൽ വളർന്നുവന്ന ആളാണു്. അവളാകട്ടെ ഒരു നാട്ടിൻപുറത്തുകാരിയും. തന്റെ കൂട്ടികൾ അവരുടെ അച്ഛന്റെ നല്ല ശീലങ്ങൾ പരിചയിക്കണമെന്നു അവൾ ഇടയ്ക്കിടക്കു പറയാറുണ്ടു്.

"നിങ്ങൾക്കു് അവിടെ ഒരിക്കലും വേദന തോന്നാറില്ല, ഉവ്വോ? നിങ്ങളുടെ ശ്വാസഗതിക്കും വയറിനും ആണു് തകരാറു്. ഡാക്ടർ എഡ്വിനെയല്ലാതെ മറാരേയും ഇക്കാര്യത്തിൽ ഞാൻ വിശ്വസിക്കില്ല. ഞാൻതന്നെ നേരിട്ടുപോയി അദ്ദേഹത്തെ കാണാം. അദ്ദേഹം നിങ്ങൾക്കു നിർദ്ദേശങ്ങളൊന്നും തന്നിട്ടില്ലേ?"

"ഓ, ഇതേപ്പറ്റി കൂടുതലൊന്നും ചിന്തിക്കാതെ ഈ മഞ്ഞുകാലത്തു് വീട്ടിൽത്തന്നെ കൂടാനാണു് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞതു്. എനിക്കു ചെയ്യാൻ എന്തെങ്കിലും അല്പം മരപ്പണി ഇവിടെയുണ്ടാകും, ഇല്ലേ? നിനക്കു് കുറെ പുതിയ ഷെൽഫുകളും ഉണ്ടാക്കിത്തരാം. അതിനും പുറമെ ഈ ഒഴിവിനിടയ്ക്കു് കുട്ടികളുടെ മുറിയിൽ ഒരു നിരയലമാരിയും പണിയാം. ചെറിയ രണ്ടു കുട്ടികളും അവരുടെ വസ്ത്രങ്ങളും അതിൽ തൂക്കിയിടട്ടെ."

റോസിക്കി ചിന്തയിലാണ്ടിരിക്കെ ഇടക്കിടയ്ക്കു് കാപ്പി മൊത്തിക്കുടിച്ചിരുന്നു. നീണ്ടു മാർവുമുള്ളതായിരുന്നു അയാളുടെ മേൽമീശ. വൈയ്ക്കോൽകൂമ്പാരത്തിന്മേൽ വീണുകിടക്കുന്ന ഒരു പുൽവരമ്പിയുടെ പല്ലുകളുപോലെ അതു് അയാളുടെ വായ്ക്കു മീതെ ഇറങ്ങിക്കിടന്നിരുന്നു. ഓരോ തവണ കപ്പു് താഴേ വയ്ക്കുമ്പോഴും അയാളുടെ നീലക്കൈലേസുകൊണ്ടു് ചുണ്ടുകളും തുടയ്ക്കും. വെള്ളം കുടിക്കുമ്പോളും പുറംകയ്യുകൊണ്ടാണു് അയാളുടെ ആ കൃത്യം ഭംഗിയായി നിർവ്വഹിക്കാറു്.

അയാളുടെ മുഖത്തു് എന്തെങ്കിലും ഭാവമാറ്റമുണ്ടോ എന്നറിയാൻവേണ്ടി മേരി ശ്രദ്ധയോടെ അയാളെ വീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. സ്വന്തം ശരീരംപോലെ അടുത്തുകഴിഞ്ഞ ഒരാളെ നോക്കിക്കാണുക വിഷമമാണു്. അയാളുടെ തലമുടിക്കു കട്ടി കുറഞ്ഞിരിക്കുന്നു; ഉയർന്ന നെറ്റിയിൽ നെടുകെ ആഴമുള്ള വരകളും വീണിട്ടുണ്ടു്. ജോലിത്തിരക്കുള്ള കാലമൊഴിച്ചു് എന്നും വൃത്തിയായി ക്ഷൗരം ചെയ്യുകാണുന്ന അയാളുടെ കഴുത്തിലെ തൊലി അയഞ്ഞു തൂങ്ങിയിരുന്നില്ല. ഇരുണ്ട ചുവന്ന നിറത്തിൽ അതു് കരിവാളിച്ചിരുന്നു; അവിടെ ആഴമുള്ള ചുളിവുകളും വീണിരുന്നു. എങ്കിലും അതിന്റെ ഉറപ്പും രക്തപ്രസാദവും നഷ്ടപ്പെട്ടിരുന്നില്ല. അയാളുടെ കവിളുകൾക്കും നല്ല നിറമുണ്ടായിരുന്നു. വായുടെ രണ്ടു ഭാഗത്തുമായി അയാളുടെ കവിളിൽ ഓരോ അർദ്ധചന്ദ്രക്കലകളും ഉണ്ടായിരുന്നതിനെ ചുളിവുകൾ എന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ; സ്വതസ്സിദ്ധമായ മുഖചലനംമൂലം ഉണ്ടായ രണ്ടു വരകൾ മാത്രമായിരുന്നു

അവ. മേരി അയാളെ കല്യാണം കഴിച്ച കാലത്തേക്കാൾ അയാൾക്കു് പൊക്കം കുറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്; തടി കൂടുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. അയാളുടെ മുതുകിനു് വിസ്താരം കൂടിയിട്ടുണ്ടെന്നു് മാത്രമല്ല, വൃദ്ധനായ ഒരു ആമയുടെ തോടുപോലെ അതിനൊരു വളവും വന്നു ചേർന്നിരിക്കുന്നു. അയാളുടെ കയ്യും കാലും ചെറുതായിരുന്നു.

മേരിയേക്കാൾ പതിനഞ്ചു വയസ്സിനു മൂപ്പുണ്ടു് അയാൾക്കു്. പക്ഷെ ഇതിനുമുമ്പു് ഒരിക്കലും അവൾ അതേപ്പറ്റി ചിന്തിച്ചിട്ടില്ല. അയാൾ അവളുടെ പുരുഷനാണു്; അവൾക്കിഷ്ടമുള്ളതരത്തിൽപ്പെട്ട പുരുഷൻ. പരുക്കൻ പ്രകൃതിയാണു് അവളുടേതു്; അയാളാകട്ടെ സൗമ്യനും. നഗരത്തിൽ വളർന്ന ഒരാൾ എന്നാണു് അയാളെ അവൾ എല്ലായ്പോഴും വിശേഷിപ്പിക്കാറു്. കാറും കോളും നിറഞ്ഞ കടലിലെ സഹയാത്രികരായിരുന്നു അവർ. പരീക്ഷണഘട്ടങ്ങളിൽ അവർ പരസ്പരം താങ്ങായി വർത്തിച്ചു. അവർക്കു ജീവിതം സുകരമായിരുന്നു; കാരണം, ജീവിതത്തെപ്പറ്റി രണ്ടുപേർക്കും ഉണ്ടായിരുന്ന ആശയങ്ങളും അടിസ്ഥാനപരമായി ഒന്നുതന്നെയായിരുന്നു. എന്താണു് പ്രധാനം, എന്താണു് അപ്രധാനം എന്ന കാര്യത്തിൽ തർക്കമില്ലാതെതന്നെ യോജിപ്പിലെത്താൻ അവർക്കു് കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ചെക്കോസ്ലോവാക്കിയൻ ഭാഷയിൽപ്പോലും അവർ അഭിപ്രായങ്ങളും കൈമാറിയിരുന്നില്ല. അവർ രണ്ടുപേരും ഒരേവിധത്തിൽ ചിന്തിക്കുന്നതായി തോന്നി. അവരുടേതുപോലെ കഠിനമായ ഒരു ജീവിതത്തിൽ പല ത്യാഗങ്ങളും സഹിക്കേണ്ടിവരും; പലതും വലിച്ചെറിയേണ്ടി വരും. അങ്ങിനെ ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതു് എന്തെല്ലാമാണു് എന്ന കാര്യത്തിൽ അവർ ഒരിക്കലും വിയോജിച്ചിട്ടില്ല. അവരുടേതു് കഠിനമായ ഒരു ജീവിതമായിരുന്നു; എന്നാൽ അതേസമയം അതിനു് മാർദ്ദവവും ഉണ്ടായിരുന്നു. നെറുകവരെ ചെന്നെത്തുന്ന നെറ്റിയും ത്രികോണാകൃതിയിലുള്ള കണ്ണുകളും വിസ്താരമേറിയ മുതുകും ഉള്ള ആ കുറിയ മനുഷ്യനിൽ ക്രൂരമായി യാതൊന്നും ഇല്ലായിരുന്നു. അയാൾ നഗരത്തിൽ വളർന്ന ഒരു മാന്യനാണു്. പരുക്കൻ പ്രകൃ

തക്കാരിയായ ഒരു കഷ്ടകസ്തീയെയാണു് അയാൾ വിവാഹം കഴിച്ചതെങ്കിലും സൗമ്യമായിട്ടല്ലാതെ ഭാര്യയെ ഒരിക്കൽപോലും അയാൾ സ്പർശിച്ചിട്ടില്ല.

ജീവിതത്തിലൂടെ തിരക്കുപിടിച്ചു പായേണ്ടതില്ലെന്ന കാര്യത്തിൽ, എപ്പോഴും ലുബ്ധുപിടിച്ചു് സമ്പാദിക്കേണ്ടതില്ലെന്ന കാര്യത്തിൽ അവർ ഒരേ അഭിപ്രായക്കാരായിരുന്നു. തങ്ങളുടെ അയൽപക്കക്കാർ കൂടുതൽ നിലം വാങ്ങുന്നതും കൂടുതൽ കന്നുകാലികളെ വളർത്തുന്നതും അസംതൃപ്തിയില്ലാതെയാണു് അവർ ദർശിച്ചതു്. ഒരിക്കൽ റോസിക്കിക്കുടുംബത്തിൽ വന്ന പാല്ക്കച്ചവടക്കാരൻ, പാലു് വില്ക്കാൻ അവരെ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി, തലേക്കൊല്ലം ഫാസ്സൽകുടുംബക്കാർ പാലു് വിറ്റു എത്ര പണമാണു് സമ്പാദിച്ചതെന്നു് വിവരിക്കുകയുണ്ടായി.

"ശരിയാണു്" മേരി പറഞ്ഞു. "ഫാസ്സൽ കുടുംബത്തിലെ കുട്ടികളെ നോക്കൂ. വിളറി ഗ്രഹണിപിടിച്ച ജീവികൾ. പാടനീക്കിയ പാലുപോലെയാണവർ. ബാങ്കിൽ പണമിടുന്നതിനേക്കാൾ കുട്ടികളുടെ കവിളിൽ അല്പം രക്തത്തുടിപ്പുണ്ടാകുന്നതാണു് എനിക്കിഷ്ടം."

കച്ചവടക്കാരൻ തോളുകൾ ഉലച്ചുകൊണ്ടു് ആൻറൺൻെറനേരെ തിരിഞ്ഞു.

"അവർ പറയുന്നതുപോലെ ചെയ്യുന്നതാണു് നല്ലതെന്നു് തോന്നുന്നു" റോസിക്കി പറഞ്ഞു.

3

മേരി വളരെ വേഗംതന്നെ പട്ടണത്തിൽ പോയി ഡാക്ടർ എസ്റ്റിനെ കാണുകയുണ്ടായി. അതേത്തുടർന്നു്, അച്ഛൻെറ കാര്യത്തിൽ പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിക്കാൻ അവർ മക്കളോടു് ആവശ്യപ്പെട്ടു. ഇളയ മകനായ ജോണിനുപോലും മനസ്സിൽ അച്ഛനെപ്പറ്റിയുള്ള കരുതലുണ്ടായിരുന്നു. വയ്യോൽക്കുമ്പാരത്തിൽനിന്നു വയ്യോൽ

എടുത്തു് താഴത്തിടാൻ റോസിക്കി മുതിർന്നാൽ മക്കളിലാരെങ്കിലും ഉടനെത്തന്നെ കോണിയിലൂടെ ഓടിക്കയറി അച്ഛന്റെ കയ്യിൽ നിന്നു കമ്പു് പിടിച്ചുവാങ്ങും. വയസ്സായിത്തുടങ്ങിയെങ്കിലും താൻ ഇനിയും ഒരു 'വൃദ്ധസ്ത്രീ'യായിക്കഴിഞ്ഞില്ലെന്നു് അയാളം ചിലപ്പോൾ പരാതിപ്പെടാറുപോലുമുണ്ടു്.

ആ മഞ്ഞുകാലത്തെ സായാഹ്നങ്ങളം അയാളം വീട്ടിനുള്ളിൽത്തന്നെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. ചിലപ്പോളം അയാളം എന്തെങ്കിലും മരപ്പണിചെയ്യും. മറുചിലപ്പോളം അയാളം, ചെടികളം നിറഞ്ഞുനില്ക്കുന്ന ജനാലയുടേയും കൂടിക്കാനുള്ള വെള്ളംനിറച്ച രണ്ടു തൊട്ടികളം ഏറ്റിവച്ചിട്ടുള്ള ബഞ്ചിന്റേയും ഇടയ്ക്കു ഒരു കസേരയിൽ ചെന്നിരിക്കും. "അച്ഛന്റെ മൂല" എന്നാണു് ആ സ്ഥലത്തിനു നല്കിയിരുന്ന പേർ. പക്ഷേ അതു ഒരു മൂലയായിരുന്നില്ല. അവിടെ ഒരു ഷെൽഫ് ഉണ്ടായിരുന്നു. അതിൽ അയാളം ബൊഹീമിയൻ പത്രങ്ങളും പുകയിലക്കഴലും പുകയിലയും കത്രികയും സൂചിയും നൂലും തുന്നല്ക്കാർ വിരലിലിടുന്ന ലോഹത്തൊപ്പി (തിമ്പിളം) യും എല്ലാം സൂക്ഷിച്ചുവച്ചിരുന്നു. ചെറുപ്പത്തിൽ ഒരു തുന്നല്ക്കാരനായിരുന്നതിനാൽ ഒരു സ്ത്രീ തന്നെയോ കൂട്ടികളേയോ ഉടുപ്പുകളം കേടുപാടുകളം പോക്കുന്നതു അയാളംക്കു സഹിക്കാമായിരുന്നില്ല. തുന്നല്പണി അയാളംക്കു ഇഷ്ടമായിരുന്നു. ഷർട്ടുകളും ഉടുപ്പുകളും എല്ലാം അയാളംതന്നെയാണു് കേടുപാടുകളം പോക്കി നന്നാക്കിയിരുന്നതു്. ഇടയ്ക്കു അയാളം, മുതിർന്ന കുട്ടികളംക്കു പാകമാകാതായ കാലുറകളം ഇളയവർക്കു പാകപ്പെടുത്തിക്കൊടുക്കുകയും ചെയ്യും.

തുന്നിക്കൊണ്ടിരിക്കെ അയാളം മനസ്സിനെ തന്റെ ഭ്രതകാല ജീവിതത്തിൽ മേയാൻ വിടാറുണ്ടു്. വാസ്തവത്തിൽ അയാളംക്കു വളരെയേറെ ഓർക്കാനുണ്ടു്, മൂന്നുരാജ്യങ്ങളിലെ ജീവിതത്തെപ്പറ്റി. ലണ്ടനിൽ ദരിദ്രനായ ഒരു ജർമ്മൻ തുന്നല്ക്കാരന്റെ കൂടെ ജോലി ചെയ്തുകൊണ്ടു് ചീപ്പുസൈഡിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടിയ രണ്ടു കൊല്ലക്കാലത്തെ കഥകളം മാത്രമാണു് തന്റെ ചെറുപ്പകാലത്തെ

സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം അയാം ഓക്കാൻ ഇഷ്ടപ്പെടാതിരുന്നതു്. മിക്കവാറും പട്ടിണിയിൽ മുഴകി, എന്നും മുഷിഞ്ഞുനാറിയ വസ്ത്രങ്ങളും ധരിച്ചു്, അപരിചിതമായ ഒരു ഭാഷയിലെ ശബ്ദങ്ങളും കേട്ടു പരിഭ്രമിച്ചുകൊണ്ടു കഴിഞ്ഞുകൂടിയ ആ കാലഘട്ടം അയാളുടെ ഹൃദയത്തിൽ, ഇന്നും തൊട്ടാൽ വേദനിക്കുന്ന, ഒരു വ്രണം ഉളവാക്കിയിരുന്നു.

ഇരുപതു വയസ്സുള്ളപ്പോഴാണു് അയാം ന്യൂയോക്കിലെ കാസിൽ ഗാർഡനിലെത്തിയതു്. വാഷിങ്ടൺ മാക്കറിന്റെ സമീപത്തു്, വാസെതെരുവിലെ ഒരു തുന്നല്ക്കടയിൽ ജോലിവാങ്ങിക്കൊടുക്കാൻ ഒരു സഹായിയും അന്നു അയാംക്കുണ്ടായിരുന്നു. തന്റെ ജീവിതത്തിലെ ആ കാലഘട്ടത്തെ വളരെ സന്തോഷകരമായ ഒന്നായിട്ടാണു് അയാം സ്മരിക്കുന്നതു്. അയാം നല്ലൊരു ജോലിക്കാരനായി തീർന്നു. പരിശ്രമശാലിയായിരുന്നു അയാം. ഇടക്കിടെ അയാളുടെ കൂലി കൂടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അയാം തന്റെ കാര്യങ്ങളിൽ മാത്രം ശ്രദ്ധിച്ചു കഴിഞ്ഞുകൂടി. മറ്റുള്ളവരുടെ ഭാഗ്യത്തിൽ അയാംക്കു കണ്ണുകടിയുണ്ടായിരുന്നില്ല. അയാം നിശാപാഠശാലയിൽ പോയി ഇംഗ്ലീഷു വായിക്കാൻ പഠിച്ചു. മിക്കപ്പോഴും നിശ്ചിത സമയത്തിനുശേഷവും അയാം ജോലി ചെയ്യുമായിരുന്നു; അതിനു നല്ല കൂലിയുംകിട്ടും. പക്ഷെ എന്തുകൊണ്ടോ അയാംക്കു ഒന്നും സമ്പാദിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. സ്നേഹിതന്മാർ കടം ചോദിച്ചാൽ അയാംക്കു നിരസിക്കാൻ സാധ്യമായിരുന്നില്ല. മാത്രമല്ല അയാം സുഖപ്രിയനുമായിരുന്നു. നല്ല ഭക്ഷണം അയാം ഇഷ്ടപ്പെട്ടു; കുടിക്കാനും പുകവലിക്കാനും അയാം കുറേശ്ശെ പണം ചെലവഴിക്കാറുണ്ടു്; നല്ലൊരുതുക പെൺകുട്ടികൾക്കുവേണ്ടിയും. ശനിയാഴ്ചരാത്രിതോറും അയാം ഓപ്പറ[1] കാണുവാൻ പോകും. ഒരു ഡാളർ കൊടുത്താൽ നിന്നുകാണാൻ ഇടം കിട്ടും. ന്യൂയോക്കിൽ ഓപ്പറകളുടെ നല്ല കാലമായിരുന്നു അതു്. ആഴ്ചയുടെ ബാക്കി ദിവസങ്ങളിൽ ചിന്തിക്കാനു

---

[1] നൃത്തത്തിനും സംഗീതത്തിനും പ്രാധാന്യമുള്ള നാടകം

ള്ളവക അവ ആളകംക്ക നല്ലിയിരുന്നു. റോസിക്കിക്ക എന്തും വേഗം കേട്ടമനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നു. രംഗസജ്ജീകരണങ്ങളം, വേഷവിധാനങ്ങളം, നാടകത്തിലെ നൃത്തങ്ങളം, ഇവയുടെയെല്ലാം വണ്ണപ്പകിട്ടുകളിൽ ശിശുസഹജമായ കൗതുകമാണ് അയാംക്കുണ്ടായിരുന്നതു്. സാധാരണ ഒരു കൂട്ടുകാരനോടു കൂടിയായിരിക്കും അയാം നാടകം കാണാൻ പോകുക. നാടകം കഴിഞ്ഞാൽ അവർ എവിടെയെങ്കിലും പോയി കുറച്ചു ബിയർ കുടിക്കും; കൂടെ കുറെ ഇറച്ചിയും ചിലപ്പോം വാങ്ങിത്തിന്നും. നല്ല ഒരു ജീവിതമായിരുന്നു അക്കാലത്തേതു്. ആദ്യത്തെ അഞ്ചു കൊല്ലക്കാലത്തോളം അതു് അയാളെ തികച്ചും സംതൃപ്തനാക്കിയിരുന്നു. അക്കാലത്തൊരിക്കലും വിശപ്പോ തണുപ്പോ അയാംക്കു സഹിക്കേണ്ടി വന്നിട്ടില്ല; മുഷിഞ്ഞ വസ്ത്രങ്ങം ധരിക്കേണ്ട സന്ദർഭവും ഉണ്ടായിട്ടില്ല. തീപ്പിടുത്തം, നായ്ക്കളുടെ കടിപിടി, ഘോഷയാത്ര, കൊടുങ്കാറ്റ്, കടത്തു ബോട്ടിലെ യാത്ര — എന്തും അയാളെ രസിപ്പിച്ചിരുന്നു. ന്യൂയോക്കാണ് ലോകത്തിൽവെച്ച് ഏറ്റവും നല്ലതും സമ്പന്നവും സ്നേഹപൂർണ്ണവുമായ പട്ടണം എന്നു അയാം കരുതി.

മാത്രമല്ല, അയാളുടെ ഭാഷയിൽ പറഞ്ഞാൽ അക്കാലത്തു് അയാംക്കു് നല്ലൊരു കുടുംബജീവിതവുമുണ്ടായിരുന്നു. തയ്യൽക്കടയുടെ അടുത്തു് ഒരു ചെറിയ മരസ്സാമാനക്കടയുണ്ടായിരുന്നു. അതിന്റെ ഉടമസ്ഥൻ ആസ്ട്രിയക്കാരനായ ലോയ്ഫ്ളർ എന്നൊരു വൃദ്ധനായിരുന്നു. ഏതാനും വിദഗ്ധശില്പികളെ ഏർപ്പെടുത്തി അപൂർവ്വങ്ങളായ മരസ്സാമാനങ്ങം അയാം ഉണ്ടാക്കിവന്നു. അവയിൽ ഭൂരിപക്ഷവും പട്ടണത്തിലെ പണക്കാരായ ജൂതൻ വനിതകളുടെ ആവശ്യപ്രകാരമാണ് നിർമ്മിച്ചിരുന്നതു്. അഞ്ചുനിലയുള്ള പീടികക്കെട്ടിടത്തിന്റെ മുകളിലത്തെ നിലയിലായിരുന്ന ലോയ്ഫ്ളർ മരഉരുപ്പടികളും അപൂർവ്വശില്പങ്ങളും സൂക്ഷിച്ചിരുന്നതു്. അയാളുടെ പണിക്കാരിൽ ഒരാം ചെക്കോസ്ലോവാക്കിയക്കാരനായ ഒരു ചെരുപ്പുക്കാരനായിരുന്നു. റോസി

ക്കിയും ആ പണിക്കാരനും ഉറ്റ സുഹൃത്തുക്കളായിത്തീർന്നു. മുകളിലത്തെ കലവറയുടെ ഒരു മൂല തങ്ങളുടെ ഉറക്കറയായി ഉപയോഗിക്കുവാനുള്ള അനുവാദം അവർ ലോയ്ഹ്ളറിൽനിന്നു് കരസ്ഥമാക്കി. അവർ നല്ല കിടക്കകളും വിരിപ്പുകളും വാങ്ങി; തങ്ങളുടെ ചില്ലറമരസ്സാമാനങ്ങളും അവർ അവിടെ സൂക്ഷിച്ചു. ഉയരം കുറഞ്ഞതായിരുന്നെങ്കിലും മുകളിലത്തെ ആ തട്ടിൽ നല്ല കാറ്റും വെളിച്ചവും കിട്ടുമായിരുന്നു. നിറയെ ജനാലകളുണ്ടായിരുന്നതിനു്. ഉണങ്ങി പാകം വരാൻവേണ്ടി അവിടെ സൂക്ഷിച്ചിരുന്ന മേത്തരം മരക്ഷണങ്ങളിൽനിന്നു് നല്ലൊരു സുഗന്ധവും ആ മുറിയിൽ വ്യാപിച്ചിരുന്നു. ലോയ്ഹ്ളർ തുറമുഖത്തുപോയി, തെക്കെ അമേരിക്കയിലേയും പൂവ്വദേശങ്ങളിലേയും മരങ്ങളും കപ്പൽക്കാരിൽനിന്നു് നേരിട്ടു വാങ്ങുകയായിരുന്നു പതിവു്. നവദമ്പതികളെപ്പോലെ കമ്പമായിരുന്ന ആ രണ്ടുചെറുപ്പക്കാർക്കും തങ്ങളുടെ വീടിനെപ്പറ്റി. ചെറുപ്പക്കാരനായ മരപ്പണിക്കാരൻ സിക്കെക് എല്ലാതരത്തിലുള്ള സൗകര്യങ്ങളും അവിടെ ഏർപ്പെടുത്തി; റോസിക്കി, അവരുടെ വസ്ത്രങ്ങളെല്ലാം എപ്പോഴും കേടുപാടുകൂടാതെപോക്കി സൂക്ഷിച്ചു. രാത്രികളിലും ഞായറാഴ്ചകളിലും താഴെനിന്നു് യന്ത്രങ്ങളുടെ കിരുകിരാരവം കേൾക്കാനില്ലാത്തപ്പോൾ അതു ലോകത്തിലെ ഏറ്റവും ശാന്തമായ സ്ഥലമാണു്. വേനൽക്കാലത്തു് രാത്രിയിൽ കടലിൽനിന്നുള്ള കാറ്റു് മുഴുവൻ അവിടെ കിട്ടും. സിക്കെക് മിക്കപ്പോഴും വൈകുന്നേരത്തു് ഓടക്കുഴൽ വായിക്കും. രണ്ടുപേർക്കും സംഗീതം ഇഷ്ടമായിരുന്നു. അവർ രണ്ടുപേരും ഒരുമിച്ചാണു് ഓപ്പറകൂടാതെ പോയിരുന്നതു്. എന്നും അതുപോലെ ജീവിച്ചാൽ മതി തനിക്കെന്നു് റോസിക്കി കരുതി.

പക്ഷെ ഒരേവിധത്തിലുള്ള കൊല്ലങ്ങൾ കടന്നുപോകെ അയാൾക്കു അസ്വസ്ഥത തോന്നിത്തുടങ്ങി. വസന്തം വന്നുചേരുമ്പോൾ അയാൾ അസംതൃപ്തനാകും; അപ്പോൾ അയാൾ കൂടിക്കും. സാധാരണയായി ശനിയാഴ്ചരാത്രി അയാൾ കുറച്ചു് കൂടുതൽ

കുടിക്കും. തുടർന്ന്, ഞായറാഴ്ച അയാൾക്ക് തളർച്ചയും ജാഡ്യവും തോന്നും. തിങ്കളാഴ്ചയാകുമ്പോൾ വീണ്ടും അയാൾ ജോലിയിൽ മുഴുകും. അതുകൊണ്ട്, എന്തോ തന്നെ വിഷമിപ്പിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് അറിയാമെങ്കിലും അതു എന്താണെന്ന് ചിന്തിക്കാൻ അയാൾക്ക് സൗകര്യം കിട്ടിയില്ല. പാർക്ക് പ്ലെയ്സിൽ പച്ചപ്പുല്ലുകൾ കിളർത്തുവരുമ്പോൾ, ട്രിനിറ്റിപള്ളിയുടെ പുറകുവശത്തുള്ള ചെടികളിൽ പൂക്കൾ വിടരുമ്പോൾ, എങ്ങോട്ടെങ്കിലും ഓടിപ്പോകാനുള്ള ഒരു വെമ്പൽ അയാളെ ആകെയിട്ടുലയ്ക്കും. അപ്പോഴാണ് അയാൾ കൂടുതൽ കുടിക്കുക. സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റേയും വിസ്തൃതമായ ചക്രവാളങ്ങളുടേയും ഒരു മിഥ്യാബോധം തന്മൂലം അയാൾക്കു ലഭിക്കും.

തന്റെ വിഷമതകളുടെ കാരണം ചെറുപ്പക്കാരനായ റോസിക്കിക്കു കണ്ടെത്താൻ കഴിഞ്ഞ ആ ദിവസം, ഇന്നലെയെന്നപോലെ റോസിക്കിയുടെ, വൃദ്ധനായ റോസിക്കിയുടെ ഓർമ്മയിലുണ്ട്. ഒരു ജൂലായ് 4-ാംനു- ആയിരുന്നു അതു്. റോസിക്കി പാർക്ക് പ്ലെയ്സിൽ വെയിലുംകൊണ്ടു ഇരിക്കുകയായിരുന്നു. ന്യൂയോർക്കിന്റെ തെക്കുഭാഗം വിജനമായിരുന്നു. വാൾസ്ട്രീറ്റു, ലിബർട്ടിസ്ട്രീറ്റു, ബ്രോഡ്വേ ഇവയെല്ലാം ഒഴിഞ്ഞുകിടന്നു. കല്ലും കുമ്മായവും ചേർത്തുണ്ടാക്കിയ വലിയ എടുപ്പുകൾ പ്രവർത്തനരഹിതങ്ങളായി നിലക്കൊണ്ടു. അനേകം ജനാലകൾ ഒഴിഞ്ഞുകാണപ്പെട്ടു. ഒരു വലിയ യന്ത്രശാലയിലെ യന്ത്രങ്ങൾ നിന്നുപോവുകയും പട്ടകൾ ചലിക്കാതിരിക്കയും ചെയ്യുമ്പോൾ ഉളവാകുന്ന നിശ്ചലതപോലെ തീക്ഷ്ണമായ ഒന്നായിരുന്നു ആ വിജനത. വമ്പിച്ച ഒരു പരിവർത്തനം; നിങ്ങളിൽനിന്നു ശക്തി മുഴുവൻ ചോർത്തിക്കളയുന്ന ഒരു മാറ്റം. ജീവിതപ്രവാഹം നിലച്ച വിജനമായ ആ കെട്ടിടങ്ങൾ ഒഴിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന ജയിലുകളെപ്പോലെ ആയിരുന്നു. വലിയ പട്ടണങ്ങളുടെ തകരാറിതാണെന്നു യുവാവായ റോസിക്കിക്കു പെട്ടെന്നു ബോധ്യം വന്നു. മണ്ണിൽനിന്നുതന്നെ നിങ്ങളുടെ ചുറ്റുമായി വളർന്നുവന്ന് അവ നിങ്ങളെ

മണ്ണിൽനിന്നു അകറ്റി നിർത്തുന്നു. സമുദ്രത്തിലേക്കാൾ സുഖമാണെങ്കിലും കൃത്രിമമായ ഒരു ജീവിതം നയിക്കേണ്ടിവരുന്ന അക്വേറിയത്തിലെ മീനിനെപ്പോലെ, അസ്വാഭാവികമായ ഒരു ലോകത്തിലാണ് നിങ്ങൾ അവിടെ ജീവിക്കുന്നതു്.

പടിഞ്ഞാറൻ പ്രദേശത്തു കാർഷികവൃത്തിയിൽ ഏർപ്പെട്ടു സമ്പന്നരായി കഴിയുന്ന ചെക്കോസ്ലോവിക്കിയൻ ജനസമൂഹത്തെപ്പറ്റി ബൊഹീമിയൻ പത്രങ്ങളിൽ കണ്ട ലേഖനങ്ങൾ അന്നുമുതൽ അയാളുടെ ചിന്തയുടെ വിഷയമായിരുന്നു. അവിടെ ഒരു കൃഷിപ്പണിക്കാരനായി പോകുന്നതു നന്നായിരിക്കുമെന്നു അയാൾ കരുതി. സ്വന്തമായി നിലം സമ്പാദിക്കുക എന്നതു അസാധ്യമായ കാര്യമാണ്. അയാളുടെ വീട്ടുകാർ എന്നും കൂലിപ്പണിക്കാരായിരുന്നു. അയാളുടെ അച്ഛനും മുത്തച്ഛനും കടകളിൽ ജോലി ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അയാളുടെ അമ്മയുടെ മാതാപിതാക്കൾ നാട്ടിൻ പുറത്താണ് ജീവിച്ചിരുന്നതെങ്കിലും പാട്ടത്തിനെടുത്ത നിലങ്ങളിലാണു അവർ കൃഷിചെയ്തിരുന്നതു്. തന്മൂലം അരിഷ്ടിച്ചു കഴിഞ്ഞുകൂടാനേ അവർക്കു സാധിച്ചുള്ളൂ. അയാളുടെ വീട്ടുകാരിൽ ആർക്കും ഒരിക്കലും സ്വന്തം നിലമുണ്ടായിരുന്നില്ല. തികച്ചും വ്യത്യസ്തമായ ഒരു വിഭാഗത്തിന്റെ അവകാശമായിരുന്നു അതു്. ആൻറൺ കുട്ടിയായിരിക്കെത്തന്നെ അയാളുടെ അമ്മ മരിച്ചു. അതിനുശേഷം നാട്ടിൻപുറത്തു അമ്മയുടെ മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ കൂടെയാണ് അയാൾ വളർന്നതു്. പന്ത്രണ്ടുവയസ്സാകുന്നതുവരെ അയാൾ അവരോടൊപ്പം താമസിച്ചു. അങ്ങനെ മണ്ണിനോടും കന്നുകാലികളോടും തരുലതാദികളോടും ഒരു മമത അയാളിൽ വളർന്നുവന്നു. ചെറുപ്പത്തേ നേടിയില്ലെങ്കിൽ പിന്നീടൊരിക്കലും നേടാൻ കഴിയാത്ത ഒന്നാണ് ആ മമതാബന്ധം. അമ്മൂമ്മ മരിച്ചുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ അയാൾ അച്ഛനേറയും ചിറ്റമ്മയുടെയും കൂടെ താമസമുറപ്പിച്ചു. പക്ഷെ ചിറ്റമ്മ അയാളോടു നിർദ്ദയമായാണ് പെരുമാറിയതു്. അതിനാൽ അച്ഛൻ അയാൾക്കു ലണ്ടനിലേക്കു പോകാൻ വേണ്ടസഹായം ചെയ്തുകൊടുത്തു.

---

1 കാഴ്ചക്കായി മീനിനെ വളർത്തുന്ന കൃത്രിമ ജലാശയം.

പാക്ക് പ്ലെയ്സിലെ ആ ജൂലായ് നാലാം തിയതിക്കു ശേഷം നാട്ടിൻ പുറത്തേക്കു മടങ്ങാനുള്ള ആഗ്രഹം ഒരിക്കലും അയാളെ വിട്ടകന്നില്ല. മറെറാരാളുടെ കൃഷി നിലത്തു ജോലി ചെയ്യാൻ കഴിയുക — അതേ അയാൾക്കു ആഗ്രഹമുണ്ടായിരുന്നുള്ളു. സൂര്യൻ ഉദിക്കുന്നതും അസ്തമിക്കുന്നതും കാണുക. സസ്യങ്ങൾ നടുകയും അവ വളർന്നുവരുന്നതു ശ്രദ്ധിക്കുകയും ചെയ്യുക — അതായിരുന്നു അയാൾക്കാവശ്യം. ശ്രദ്ധനായ ഒരു മനുഷ്യൻ. അധികം വേരുകളും ഇല്ലാതെ ആഴത്തിലേക്കിറങ്ങിച്ചെല്ലുന്ന തായ്വേരോടുകൂടിയ ഒരു വൃക്ഷത്തെപ്പോലെയായിരുന്നു അയാൾ. ചിക്കാഗോവിൽനിന്നു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിരുന്ന ഒരു ബൊഹീമിയൻ പത്രത്തിന്റെ വരിക്കാരനായി അയാൾ ആദ്യം; പിന്നീടു ഒമാഹയിൽ നിന്നു പുറപ്പെടുന്ന മറെറാരു പത്രത്തിന്റേയും. അയാളുടെ മനസ്സു കൂടുതൽ കൂടുതൽ പടിഞ്ഞാട്ടു സഞ്ചരിക്കാൻ തുടങ്ങി. സ്വാതന്ത്ര്യം നേടാൻ വേണ്ടി അയാൾ പണം സമ്പാദിക്കാൻ ആരംഭിച്ചു. അയാൾക്കു മുപ്പത്തിയഞ്ചു വയസ്സുള്ളപ്പോൾ, ന്യൂയോർക്കിൽ വച്ചു ബൊഹീമിയൻ കായിക സംഘടനകളുടെ ഒരു സമ്മേളനം നടക്കുകയുണ്ടായി. അപ്പോൾ റോസിക്കി തയ്യൽക്കടയിലെ ജോലി ഉപേക്ഷിച്ചു രാജ്യത്തിന്റെ മറെറാരു ഭാഗത്തു് തന്റെ ഭാഗ്യം പരീക്ഷിക്കാൻ വേണ്ടി, ഒമാഹയിൽനിന്നുവന്ന പ്രതിനിധികളോടൊപ്പം അവരുടെ നാട്ടിലേക്കു പോയി.

4

ഒരു പക്ഷെ സ്വന്തം കുടുംബമുണ്ടായപ്പോഴേയ്ക്കു ചെറുപ്പം ഏതാണ്ടു കഴിഞ്ഞതുകൊണ്ടാകാം റോസിക്കി തന്റെ കുട്ടികളെ അത്യധികം സ്നേഹിച്ചതു്. മിക്കവാറും ഒരു മുത്തച്ഛന്റെ വാത്സല്യമായിരുന്നു അയാൾക്കു അവരുടെനേരെ ഉണ്ടായിരുന്നതു്. ഇപ്പോൾ ഡോൾഫിനെപ്പററി അല്പം മനഃക്ലേശമുള്ളതൊഴിച്ചാൽ അവരിൽ ആരെപ്പററിയും അയാൾക്കു വിഷമിക്കേണ്ടി വന്നിട്ടില്ല.

ശനിയാഴ്ച രാത്രി, കുട്ടികളെല്ലാം ഫോർഡുകാറിൽ കയറി, ചെറിയ ജോസഫിനയെയും കൂട്ടി സിനിമകാണാൻ പട്ടണത്തിലേക്കുപോകും. ഒരു ശനിയാഴ്ച രാവിലെ പ്രാതൽ കഴിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ അന്നു വൈകീട്ട് നേരത്തെ പട്ടണത്തിലേക്കുപോകുന്ന കാര്യം അവർ സംസാരിക്കാൻ തുടങ്ങി. കുറച്ചുനേരത്തെ പോയാൽ സിനിമതുടങ്ങുന്നതിനു മുമ്പ്, ഒരു മണിക്കൂറോ മറ്റോ ക്രിസ്മസ്സു പ്രമാണിച്ചു കടകളിൽ വന്നുചേർന്നിട്ടുള്ള പുതിയ സാധനങ്ങളും നോക്കിക്കാണാൻ അവക്കു സൗകര്യംകിട്ടും. റോസിക്കി മേശയ്ക്കുതാഴെ നോക്കിപ്പറഞ്ഞു:

"ഇന്നു രാത്രി കാറു എനിക്കു വിട്ടുതന്നാൽ നിങ്ങൾക്കു വലിയ നിരാശയുണ്ടാകുമോ, ഇല്ലല്ലോ? നിങ്ങളിൽ ചിലക്കെങ്കിലും ഒരുപക്ഷെ അയല്പക്കത്തുകാരുടെകൂടെ പോകാൻ കഴിഞ്ഞേക്കും."

അവരുടെ മുഖംമങ്ങി. അവർ ആഴ്ചമുഴുവൻ നല്ലപോലെ ജോലിചെയ്യുന്നുണ്ട്. ഇപ്പോഴും അവർ കുട്ടികളെപ്പോലെയാണ്. ഒരു പുതിയ പേനാക്കത്തിയോ, ഒരു പെട്ടി മിട്ടായിയോ ഇളയകുട്ടിയെ എന്നപോലെ മറ്റുള്ളവരേയും സന്തോഷിപ്പിക്കുമായിരുന്നു.

"അപ്പച്ചനും അമ്മച്ചിയും പട്ടണത്തിലേക്കു പോവുകയാണെങ്കിൽ ഞങ്ങളിൽ ഒന്നുരണ്ടുപേരെക്കൂടി കൊണ്ടുപോകാമല്ലോ." ഫ്രാങ്ക് പറഞ്ഞു.

"അല്ല, ഞാൻ കാറ് ഡോക്ടർ ഹിന്റെ അടുക്കലേക്ക് കൊണ്ടുപോവുകയാണ്, പോളിക്കും അവനുംകൂടെ സിനിമയ്ക്കു പോകാൻവേണ്ടി. വേണ്ടത്ര പ്രാവശ്യം പട്ടണത്തിൽ പോകുവാൻ അവർക്കു സാധിക്കുന്നില്ല. അവർക്കു ഏകാന്തത തോന്നുണ്ടാകും എന്നാണ് എന്റെ ഭയം. അവനു കാറുമേടിക്കാനുള്ള കഴിവു് ആയിട്ടില്ലതാനും."

അതോടെ അക്കായ്മ അവസാനിച്ചു. മക്കൾ വല്ലാതെ തളർന്നുപോയി. അവരുടെ അച്ഛൻ ഒരു കഷണം കേയ്ക്കുകൂടി എടു

ത്തുകൊണ്ടു തുടൎന്നു: "ഒരു പക്ഷെ അടുത്ത ശനിയാഴ്ച ഇളയ രണ്ടുപേൎക്കു അവരുടെകൂടെ പോകാൻ കഴിഞ്ഞേക്കും."

"അപ്പോൾ എല്ലാ ശനിയാഴ്ചയും കാറു് റുഡോൾഫ് ഉപയോഗിക്കാൻ പോവുകയാണോ?"

റോസിക്കി ഉടനെതന്നെ മറുപടിപറഞ്ഞില്ല. അയാൾ ഗൗരവത്തോടെ തുടൎന്നു: "മക്കളെ ശ്രദ്ധിച്ചുകേൾക്കു. കാഴ്ചയിൽ പോളിക്കു നല്ല സുഖം തോന്നുന്നില്ല. ആരും ദു:ഖിക്കുന്നതു കാണാൻ എനിക്കിഷ്ടമില്ല. പട്ടണത്തിൽ വളൎന്ന ഒരു പെൺകുട്ടിക്കു ഒരു കൃഷിക്കാരന്റെ ഭാര്യയായി കഴിയുക വിഷമമായിരിക്കും. റുഡോൾഫിന്റെ കുടുംബത്തിൽ ഒരു കുഴപ്പം വളൎന്നു വരാൻ എനിക്കു ആഗ്രഹമില്ല. ഒരിക്കൽ ആരംഭിച്ചാൽ പിന്നെ അതു തടഞ്ഞുനിൎത്തുക വിഷമമായിരിക്കും. ഒരു അമേരിക്കൻ പെൺകുട്ടിക്കു നമ്മുടെ മട്ടും മാതിരിയും പെട്ടെന്നു വശമാക്കാൻ സാധിക്കില്ല. നിങ്ങൾക്കു വിരോധമില്ലെങ്കിൽ ഞാൻ പോളിയോടു് പറയാം, നവവത്സരാരംഭംവരെ അവൾക്കും റുഡോൾഫിനും എല്ലാ ശനിയാഴ്ചയും കാറു ഉപയോഗിക്കാമെന്നു്."

"തീൎച്ചയായും, അങ്ങിനെയാവാം" മേരി കടന്നു പറഞ്ഞു. "നിങ്ങളുടെ ആ ആലോചന നന്നായി. പട്ടണത്തിൽ വളൎന്ന പെൺകുട്ടികൾ നാട്ടിൻപുറത്തെ പെൺകുട്ടികളേക്കാൾ കാറുപയോഗിച്ചു് ശീലിച്ചവരാകും. അവൾ കാൎഷികജീവിതത്തിൽ റുഡോൾഫിനെ അതൃപ്തനാക്കിയേക്കും എന്ന വിചാരംകൊണ്ടു അസ്വസ്ഥയായി ഞാൻ പല രാത്രികളും ഉറങ്ങാതെ കഴിച്ചിട്ടുണ്ടു്."

കുട്ടികൾ ആകുന്നത്ര സന്തുഷ്ടഭാവം പ്രകടിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിച്ചു. ശനിയാഴ്ച രാത്രി പട്ടണത്തിൽ ചെലവഴിക്കുന്ന കാര്യം അവർ പ്രതീക്ഷയോടെ കാത്തിരിക്കാറുള്ള ഒന്നാണു്. അന്നു വൈകുന്നേരം റോസിക്കി അരമൈൽ ദൂരെയുള്ള പുതിയവീട്ടിലേക്കു കാറു ഓടിച്ചുകൊണ്ടുപോയി. അധികം സാധനങ്ങളൊന്നും ഇല്ലാത്ത ചെറിയൊരുവീടാണതു്.

പോളി, കയ്യിറക്കം കുറഞ്ഞ ഉടുപ്പുധരിച്ചു്, അത്താഴം കഴിച്ച പാത്രങ്ങളം കഴുകിവയ്ക്കുകയായിരുന്നു. ഒതുങ്ങിമെലിഞ്ഞ ഒരു ചെറിയ പെണ്ണായിരുന്നു അവൾ. നീലക്കണ്ണുകളും വെട്ടി നിറുത്തിയ സ്വർണ്ണത്തലമുടിയും ഉള്ള അവളുടെ പുരികങ്ങളം, മിസ്സു് പേളിന്റേതുപോലെ ഒരു മഷിവരയാക്കി നേർപ്പിച്ചിരുന്നു.

"ഗ്രഡ്ഡു് ഈവനിങ്ങു് [1], മിസ്റ്റർ റോസിക്കി. ഗഡോംഫു് കളത്തിലാണെന്നാണു് തോന്നുന്നതു്" അയാളെ അച്ഛനെന്നോ മേരിയെ അമ്മയെന്നോ അവൾ ഒരിക്കലും വിളിക്കാറില്ല. ഒരു വിദേശീയനെയാണു് താൻ വിവാഹംകഴിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നകാര്യം അവൾക്കു എപ്പോഴും ഓർമ്മയുണ്ടായിരുന്നു. ഗഡോംഫു് അതു യ്ക്കു സുഭഗനും അനുനയശീലനും അല്ലായിരുന്നെങ്കിൽ, അതുയ്ക്കു ധീരോദാത്തനായ കാമുകനല്ലായിരുന്നു അയാളെങ്കിൽ, അവൾ ഒരിക്കലും അതു ചെയ്യുമായിരുന്നില്ല. പട്ടണത്തിലുള്ള സ്കൂളിൽ അവളോടൊപ്പം പഠിച്ചാണു അയാൾ പാസ്സായതു്; ഒമ്പതാം ക്ലാസ്സിൽ പഠിക്കുമ്പോഴാണു് അവരുടെ സ്നേഹബന്ധം ആരംഭിച്ചതു്.

വ്യക്തമായി ക്ഷണിക്കപ്പെട്ടില്ലെങ്കിലും റോസിക്കി അകത്തേയ്ക്കുകയറി. "കുട്ടികൾ ഇന്നു പട്ടണത്തിലേക്കു പോകുന്നില്ല ഞാൻ കാറുകൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ടു്, നിങ്ങൾക്കു രണ്ടുപേർക്കും പോയി സിനിമകാണുവാൻ വേണ്ടി." റോസിക്കി പറഞ്ഞു.

പാത്രങ്ങൾ വെള്ളത്തൊട്ടിയുടെ സമീപത്തേക്കു കൊണ്ടു പോകുന്നവഴി പോളി തലതിരിച്ചു അയാളെ നോക്കിക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞു: "വളരെ നന്ദി. പക്ഷെ ഇന്നു ജോലികൊണ്ടു നേരം വൈകിയിരിക്കുന്നു. എനിക്കു വല്ലാത്ത തളർച്ചയും തോന്നുന്നുണ്ടു്. ഒരു പക്ഷെ ഗഡോംഫു് നിങ്ങളുടെകൂടെ പട്ടണത്തിലേക്കു വരാൻ തയ്യാറായേക്കും."

"ഓ, ഞാനീ സിനിമയ്ക്കൊന്നും പോകാറില്ല. ഞാനൊരു പഴഞ്ചൻ മട്ടുകാരനാണു്. നല്ല കാറുംകൊണ്ടു കാറിൽ യാത്ര

[1] വൈകുന്നേരം ആദ്യമായി കാണുമ്പോൾ ഇംഗ്ലീഷിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന അഭിവാദ്യപദം.

ചെയ്തുകഴിയുമ്പോഴം നിനക്കു അതു ക്ഷീണമൊന്നും തോന്നില്ല. നല്ല തെളിഞ്ഞ രാത്രി. അതുള്ളധികം തണുപ്പുമില്ല. നീ പോയി തയ്യാറാകു പോളീ. ഞാനീ പാത്രങ്ങളെല്ലാം കഴുകി ഭംഗിയായി അടുക്കിവച്ചേക്കാം.''

നാണംകൊണ്ടു പോളിയുടെ മുഖം ചുവന്നു. ''നിങ്ങളം അതൊന്നും ചെയ്യാൻ ഞാൻ സമ്മതിക്കില്ല, മിസ്റ്റർ റോസിക്കി. അക്കാര്യം എനിക്കു ആലോചിക്കാൻതന്നെ വയ്യ.''

റോസിക്കി ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല. അടുക്കളെവാതിലിന്റെ പിറകിൽ ഒരു ആണിയിന്മേൽ ഒരു മേലങ്കി തൂക്കിയിട്ടുള്ളതു അയാളം കണ്ടു. അതെടുത്തു തലയിൽകൂടി ഇട്ടതിനു ശേഷം അയാളം പോളിയുടെ രണ്ടു കൈമുട്ടുകളിന്മേലും പിടിച്ചു അവളെ അവളുടെ മുറിയുടെ വാതില്ക്കലേക്കു പതുക്കെ തള്ളി അയച്ചു. ''കുട്ടികളംക്കു സുഖക്കേടു് ഉണ്ടാകുകയോ മറേറാ ചെയ്യുമ്പോളം എന്റെ ഭാര്യയ്ക്കുവേണ്ടി പലതവണ ഞാൻ അടുക്കളപാത്രങ്ങളം കഴുകിവച്ചിട്ടുണ്ടു്. നീ പോയി നല്ലവേഷം അണിയൂ. സിനിമാശാലയിൽ ചെല്ലുമ്പോളം പട്ടണത്തിലെ ഏതു പെൺകുട്ടിയേക്കാളും സുന്ദരിയായിരിക്കണം നീ എന്നാണു് എന്റെ ആഗ്രഹം. ചെറുപ്പക്കാരായാൽ കറെ രസങ്ങളൊക്കെവേണം. പോളീ, നിനക്കുവേണ്ടി, ഈ ജോലികളെല്ലാം ഞാൻ നോക്കിക്കോളാം.''

ആ വൃദ്ധന്റെ ദയാപൂർണ്ണവും ആശ്വാസകരവും ആയ പെരുമാറ്റവും അയാളുടെ വിനോദരസം കലർന്ന തിളങ്ങുന്ന കണ്ണുകളം, ഒരു നിമിഷനേരത്തേക്കു അയാളുടെ തോളിൽ തലചായ്ക്കാനുള്ള ഒരാഗ്രഹം അവളിൽ ഉളവാക്കി. പക്ഷെ അവളം സ്വയം നിയന്ത്രണം പാലിച്ചു. എങ്കിലും മുറിയുടെ വാതില്ക്കലെത്തിയപ്പോളം അയാളുടെ പിടിയിൽ തങ്ങിനിന്നു കണ്ണീരോടെ അവളം മന്ത്രിക്കുകയുണ്ടായി: ''ചെറുപ്പത്തിൽ നിങ്ങളം പട്ടണത്തിൽത്തന്നെയല്ലേ താമസിച്ചിരുന്നതു്? ഇവിടെ എപ്പോഴെങ്കിലും നിങ്ങളംക്കു ഏകാന്തത തോന്നാറുണ്ടോ?''

അവസം അയാളുടെ നേരെതിരിഞ്ഞപ്പോഴും സ്വാഭാവിക മായിത്തന്നെ അവളുടെ കയ്യ് അയാളുടേതിൽ ചെന്നുപതിച്ചു. അയാൾ ആ കയ്യ് പിടിച്ച് അവളുടെ മുഖത്തു നോക്കി, തന്റെ സ്വന്തമായ, ധാരണയും ലാളനയും കലർന്ന, വെറുപ്പിന്റെ ലാഞ്ഛനപോലുമില്ലാത്ത, പുഞ്ചിരി പൊഴിച്ചുകൊണ്ടു നിന്നു. "പണക്കാരെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം വലിയ പട്ടണങ്ങളും സുഖപൂർണ്ണങ്ങളാണ്. പക്ഷെ ദരിദ്രർക്കു അവ നരകങ്ങളാണ്" അയാൾ പറഞ്ഞു.

"ആവോ, ഒന്നു പോയി നോക്കിയാലോ എന്നു ചിലപ്പോൾ എനിക്കു തോന്നാറുണ്ട്. നിങ്ങളും ന്യൂയോർക്കിൽ താമസിച്ചിട്ടുണ്ട്, ഇല്ലേ?"

"ലണ്ടനിലും. ഇതിനേക്കാൾ വലിയതാണതു്. അവിടെ വെച്ചാണു് ഞാൻ എന്റെ തൊഴിൽ പഠിച്ചതു്. ഇതാ റഡോൾഫ് വന്നല്ലോ. വേഗം ആകട്ടെ."

"എപ്പോഴെങ്കിലും ലണ്ടനെപ്പറ്റി എനിക്കു പറഞ്ഞുതരാമോ?"

"നോക്കട്ടെ; പക്ഷെ ഞാൻ ഒരു സംഭാഷണ വിശാരദനല്ല പോളീ. ഓടിച്ചെല്ലൂ, യാത്രയാക്കൂ."

അവസം കിടപ്പുമുറിയിലേക്കു് കയറി വാതിലടച്ചു. റഡോൾഫ് പുറത്തുനിന്നു വന്നുകയറി. അയാൾ ഉൽക്കണ്ഠിതനായിരുന്നു. പുറത്തു കാറ് കിടക്കുന്നതു അയാൾ കണ്ടിരുന്നു. ആ സമയത്തു് വീട്ടിൽ നിന്നു ആരോ വന്നിരിക്കുന്നു എന്നതിൽ അയാൾക്കു വിഷമം തോന്നി. അത്താഴസമയം സന്തോഷമുള്ളതായിരുന്നില്ല. വാതിൽപ്പുറത്തുനിന്നു നോക്കിയപ്പോൾ, അച്ഛൻ ഒരു മേലങ്കിയും ധരിച്ചു അടുക്കളയിലെ പാത്രങ്ങളും വെള്ളത്തൊട്ടിയുടെ അരികിലേക്കു എടുത്തുകൊണ്ടു പോകുന്നതാണ് കണ്ടതു്. അയാൾ ആകെ ചൂളുന്നു; അയാളുടെ കണ്ണുകളിൽ എന്തോ മിന്നി. റോസിക്കി മുന്നറിയിപ്പിന്ന നിലയിൽ ചൂണ്ടാണിവിരൽ ഉയർത്തിക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞു:

"നിനക്കും പോളിക്കും കൂടി സിനിമയ്ക്കു പോകാൻ ഞാൻ കാറു കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ട്. നിങ്ങൾക്കു നേരം വൈകാതിരിക്കാൻ വേണ്ടി ഇതെല്ലാം എനിക്കു് വിട്ടുതരാൻ ഞാൻ അവളെക്കൊണ്ടു സമ്മതിപ്പിച്ചിരിക്കയാണു്. നീ പോയി നല്ലൊരു ഷർട്ട് എടുത്തിട്ടു വേഗം."

"പക്ഷെ പിള്ളേർക്കു് കാറു വേണ്ടേ അപ്പച്ചാ?"

"ഇന്നു രാത്രി അവക്കു വേണ്ട." റോസിക്കി മേലങ്കിയുടെ അടിയിൽ കയ്യിട്ടു് തപ്പി തന്റെ കാലുറക്കീശയിൽനിന്നു് ഒരു വെള്ളി ഡോളർ എടുത്തു തിരക്കോടെ മന്ത്രിച്ചു: "വിവാഹത്തിനു മുമ്പു് ചെയ്തിരുന്നപോലെ നീ ഇന്നു രാത്രി ആ പെണ്ണിനു് ഐസ് ക്രീമോ മിട്ടായിയോ വാങ്ങിക്കൊടുക്കു. അവൾ എന്നോടു് അങ്ങേയറ്റം ഇഷ്ടത്തിലാണു്."

ഡോൾഫിനു് പണത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ ബുദ്ധിമുട്ടുണ്ടായിരുന്നു. എങ്കിലും വിഷമത്തോടെയാണു് അയാൾ ആ പണം വാങ്ങിച്ചതു്. നാടൊട്ടുക്കു് കൃഷിനാശം സംഭവിച്ചിരിക്കയാണു്. ഇക്കൊല്ലം തന്നെ കല്യാണം കഴിച്ചതിൽ അയാൾ ഒന്നിൽ കൂടുതൽ തവണ പശ്ചാത്തപിച്ചു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

ഏതാനും മിനിട്ടുകൾക്കുള്ളിൽ ആ യുവദമ്പതികൾ വൃത്തിയായ വേഷത്തിൽ, അല്പമൊരായാസം തോന്നിക്കുന്ന രീതിയിൽ, തയ്യാറായി പുറത്തുവന്നു. റോസിക്കി അവരെ വേഗം യാത്രയാക്കി. അതിനു ശേഷം അദ്ദേഹം സാവധാനത്തിൽ പാത്രങ്ങളെല്ലാം കഴുകി വച്ചു; പാലൊട്ടുത്തു അടച്ചു വച്ചു; അടുക്കള അടിച്ചു വാരി; നെരിപ്പോടിൽ കുറെ കരി വാരിയിട്ടു; ജനാലകൾ അടച്ചു. അവർ രാത്രി വൈകി വീട്ടിൽ വരുമ്പോൾ അവിടം വേണ്ടത്ര ചൂടുള്ളതായിരിക്കട്ടെ. എല്ലാ ജോലികളും തീർത്തതിനുശേഷം പുകയിലക്കുഴൽ കത്തിച്ചു വലിച്ചു്, വാച്ചിന്റെ ടിക് ടിക് ശബ്ദത്തിൽ ശ്രദ്ധിച്ചുകൊണ്ടു അയാൾ അവിടെ ഒരിടത്തിരുന്നു.

പൊതുവേ പറഞ്ഞാൽ അമേരിക്കൻ പെൺകുട്ടികളെ കല്യാണം കഴിക്കുന്നതു തീച്ചയായും അപകടമാണു്. ഒരു

ചെക്കോസ്ലോവിക്കിയക്കാരൻ ഒരു ചെക്കോസ്ലോവിക്കിയക്കാരി യെ തന്നെ കല്യാണം കഴിക്കണം. പാവപ്പെട്ട ഒരു വിധവയുടെ മകളാണ് പോളിയെന്നതു ഭാഗ്യമായി. റുഡോൾഫ് അഭിമാ നിയാണ്. എട്ടത്തു പറയാൻ ഒരു സമ്പന്ന കുടുംബം പോളി ക്കുണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ അവക്കൊരിക്കലും യോജിച്ചുപോകാൻ കഴിയുമായിരുന്നില്ല. നാലു സഹോദരികളിൽ ഒരുവളായിരുന്നു പോളി. അവരെല്ലാം ജോലി ചെയ്തിരുന്നു. ഒരുവൾ ഒരുബാ ങ്കിൽ കണക്കെഴുത്തുകാരി, മറെറാരുവൾ സംഗീതാദ്ധ്യാപിക; പോളിയും അവളുടെ ഇളയ സഹോദരിയും മിസ് പോളിനെ പ്പോലെ കച്ചവടസ്ഥലത്തെ ഗ്രമസ്ഥകളും. അവക്കു നാലു പേക്കും സംഗീതത്തിൽ വാസനയുണ്ടായിരുന്നു; നാലു പേരുടെ ശബ്ദവും മധുരമായിരുന്നു. മൂത്തസഹോദരിയുടെ നേതൃത്വ ത്തിൽ മെത്തോഡിസ്റ്റു സംഗീത സംഘത്തിൽ അവർ പാടു കയും ചെയ്തിരുന്നു.

ഒരു കച്ചവട സ്ഥാപനത്തിലെ ഉദ്യോഗം നല്കുന്ന സാമൂ ഹ്യബന്ധം നഷ്ടപ്പെട്ടതിൽ പോളിക്കു ഖേദമുണ്ടായിരുന്നു. തന്റെ സഹോദരികളുടെ സാമീപ്യവും സംഗീത സംഘത്തിലെ അംഗത്വവും അവൾക്കു നഷ്ടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. വീട്ടുജോലിയോടു അവൾക്കു വെറുപ്പുണ്ടായിരുന്നില്ല. പക്ഷെ ഇതുയധികം ജോലി അവൾ ഇഷ്ടപ്പെട്ടില്ല. ആ ദമ്പതികളെപ്പററി റോസിക്കിക്കു അല്പം ഉൽക്കണ്ഠ ഉണ്ടായിരുന്നു. പോളിയുടെ അതൃപ്തി വർദ്ധിച്ചു റുഡി കൃഷി ഉപേക്ഷിയ്ക്കാനും ഒമാഹയിലെ കമ്പനികളിലൊ ന്നിൽ ജോലി സ്വീകരിക്കാനും ഇടയായേക്കുമെന്നു അയാൾ ഭയപ്പെട്ടു. രണ്ടു കൊല്ലത്തിനു മുമ്പ്, കല്ല്യാണത്തിനു പണമു ണ്ടാക്കാൻ വേണ്ടി, അയാൾ ഒരു മഞ്ഞു കാലത്തു അവിടെ ജോലി ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അന്നു അയാൾ നല്ലവണ്ണം ജോലി ചെയ്യുകയു ണ്ടായി; എപ്പോൾ വേണമെങ്കിലും അയാൾക്കു ജോലി കൊടു ക്കാൻ അവർ തയ്യാറായിരിക്കും. പക്ഷെ റോസിക്കിയെ സംബ ന്ധിച്ചേടത്തോളം അതു തന്റെ മകന്റെ എല്ലാ സുഖങ്ങളുടെയും

അവസാനമാണു്. നിലമില്ലാത്ത ഒരാളാകുക എന്നുവച്ചാൽ ജീവിതം മുഴുവൻ ഒരു കൂലിക്കാരനാകുക, ഒരു അടിമയാകുക എന്നാണർത്ഥം — ഒന്നുമില്ലാതെ ജീവിക്കേണ്ടി വരിക; ഒന്നുമല്ലാതായിത്തീരുക; അതാണതിന്റെ അർത്ഥം.

നവവത്സരാരംഭത്തിനു ശേഷം അവിടെ വന്നു പോളിക്കു വേണ്ടി കുറെ മരപ്പണികളെല്ലാം ചെയ്യണമെന്നു റോസിക്കി ആലോചിച്ചു. അവർക്കു അല്പം ആനന്ദം ആവശ്യമാണെന്നു അയാൾക്കു തോന്നി. മുഡോൾഫ് ഗൗരവക്കാരനാണു്; പ്രേമത്തിന്റെ കാര്യത്തിലും ജോലിയുടെ കാര്യത്തിലും എല്ലാം അയാൾക്കു ഗൗരവം തന്നെ.

തന്റെ പുകയിലക്കുഴൽ കെടുത്തിക്കൊടഞ്ഞു് റോസിക്കി വയലിലൂടെ വീട്ടിലേക്കു നടന്നു. അകലെ തന്റെ മുമ്പിൽ വീട്ടിലെ അടുക്കളജനാലയിൽ പ്രകാശിക്കുന്ന വിളക്കു അയാൾക്കു് കാണാമായിരുന്നു. ഇപ്പോഴും താൻ വെസെതെരുവിലെ തുന്നല്ക്കടയിലായിരുന്നെങ്കിലോ? വിളഞ്ഞു നെഞ്ഞുന്തിയ തന്റെ മക്കളും തുന്നല്ക്കാരായി തീർന്നിട്ടുണ്ടാകും. വൈകുന്നേരമാകുമ്പോൾ എല്ലാവരും തളർന്നു വലഞ്ഞു അത്താഴത്തിനു വീട്ടിലെത്തും. അടുക്കള തന്നെ ആയിരിക്കും കിടപ്പു മുറിയും. അതിനടുത്ത മുറിയിൽ മറെറാരു വലിയ കുടുംബം കോപിച്ചും കലഹിച്ചും കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നുണ്ടായിരിക്കും. കുറെറിച്ചീലുകളും പഴഞ്ചണികളും ചാരപ്പാത്രങ്ങളും കുന്നുകൂടിക്കിടക്കുന്ന മുറത്തിന്റെ മുകളം ഭാഗത്തു ജനാലയ്ക്കരികിലായി വൃത്തികെട്ട അഴകളിൽ അഴുക്കു തുണികളം തൂങ്ങിക്കിടപ്പുണ്ടാകും.

മഞ്ഞുകാലത്തെ നരച്ചുവെളുത്ത നക്ഷത്രങ്ങളെ ഒന്നു നോക്കാനും അകത്തേക്കു കയറുന്നതിനു മുമ്പു് ദീർഘമായി ഒന്നു ശ്വസിക്കാനുംവേണ്ടി റോസിക്കി കാറോടിയന്ത്രത്തിന്റെ സമീപത്തുനിന്നും തിളങ്ങുന്ന ജനാലകളോടു കൂടിയ തന്റെ അടുക്കള അയാൾക്കു പ്രിയപ്പെട്ടതാണു്. പക്ഷെ നിദ്രാലീനമായ വസ്തുക്കളും തിളങ്ങുന്ന നക്ഷത്രങ്ങളും ഗംഭീരമായ ഇരുളും അയാൾക്കു കൂടുതൽ പ്രിയപ്പെട്ടവയാണു്.

5

ക്രിസ്തുമസ്സിന്റെ തലേദിവസം നല്ല തണുപ്പായിരുന്നു. മഞ്ഞു വീണിരുന്നില്ല. എങ്കിലും സമതലത്തിലൂടെ മൂളിച്ചീറിയിരുന്ന തണുത്ത കാറ്റ് നേരിയ കമ്പികൊണ്ടുപോലെ മുഖത്തു വന്നടിച്ചിരുന്നു. റോസിക്കിയുടെ അടുക്കളയിൽ അന്നുമുഴുവൻ റൊട്ടി ഉണ്ടാക്കലായിരുന്നു. അകത്തിരുന്നു, ആൽബർട്ടിനു പാകമാകാതായ ഒരു കോട്ടുകൊണ്ടു് ജോണിനു് ഒരു പുറം കോട്ടുണ്ടാക്കുകയായിരുന്നു റോസിക്കി. മേരി വളർത്തിയിരുന്ന വലിയ ചുമപ്പു ജെറാനിയം ക്രിസ്തുമസ്സോടെ നിറച്ചു പൂത്തു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അതു പോലെ തന്നെ ജെറൂസലം ചെറിച്ചെടികളിൽ നിറയെ പഴങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. അവർ ആദ്യമായിട്ടാണു് അവ വളർത്തുന്നതു്. ഏതോ വൈദ്യ ശാസ്ത്രസമ്മേളനത്തിൽ പങ്കെടുക്കാൻ ഒഹായയിൽ പോയിരുന്ന ഡാക്ടർ എഡ്ഡിയാണു് അവയുടെ വിത്തു അവർക്കു കൊണ്ടുവന്നു കൊടുത്തതു്. ഇംഗ്ലണ്ടിൽ വച്ചുകണ്ടിരുന്ന ചെടികളുടെ സ്മരണയാണു് അവ റോസിക്കിയിൽ ഉളവാക്കിയതു്. തുന്നിക്കൊണ്ടിരിക്കെ, അന്നു വൈകുന്നേരം മുഴുവൻ അയാം ലണ്ടനിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടിയ രണ്ടു കൊല്ലത്തെപ്പറ്റി ഓർമ്മിക്കുകയായിരുന്നു. ഇക്കാലമത്രയും കഴിഞ്ഞിട്ടും സാധാരണയായി, ആ ചിന്തയിൽനിന്നു അയാളുടെ മനസ്സു പിന്തിരിയുകയാണു പതിവു്.

പതിനെട്ടു വയസ്സുള്ള ഒരു കുമാരനായിരുന്നു അയാം, ലണ്ടനിൽ കാലുകുത്തിയപ്പോൾ. കയ്യിൽ പണമോ സഹായിക്കാൻ ആളുകളോ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല അയാൾക്കു്. ഏതോ റൊട്ടിക്കടയിൽ വേല ചെയ്യുന്നുണ്ടെന്നു കേട്ടിരുന്ന ഒരു ബന്ധുവിന്റെ മേൽവിലാസം മാത്രമേ അയാളുടെ കയ്യിൽ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. ആ കടയിൽ ചെന്നപ്പോഴാകട്ടെ, ആ ബന്ധു അമേരിക്കയിലേക്കു കടന്നുകളഞ്ഞു എന്നാണു് അയാൾക്കു് അറിയാൻ കഴിഞ്ഞതു്. പടിപ്പുരകളിലും മണൽത്തിട്ടകളിലും കിടന്നുറങ്ങിയും തെരുവു

കളിൽ അലഞ്ഞുതിരിഞ്ഞു നടന്നും ആൻറണ് പലനാൾ കഴിച്ചു കൂട്ടി. അയാൾ അങ്ങേയറ്റം നിരാശനായിത്തീർന്നു. അയാൾക്കു ഇംഗ്ലീഷു് അറിയില്ല; ചുറ്റും കേൾക്കുന്ന അപരിചിതമായ ഭാഷ അയാളെ പരിഭ്രമിപ്പിച്ചു. ഒടുവിൽ യാദൃച്ഛികമായി അയാൾ പാവപ്പെട്ട ഒരു ജർമ്മൻ തയ്യല്ക്കാരനെ കണ്ടുമുട്ടി. വിയന്നയിൽ വച്ചു തയ്യൽ പഠിച്ച അയാൾക്കു അല്പം ചെക്കോസ്ലോവിക്കിയൻ ഭാഷ അറിയാമായിരുന്നു. ലിഫ്ഷിറ്റ്സ് എന്നായിരുന്നു അയാളുടെ പേരു്. ചീപ്പ്സൈഡിൽ ഒരു ചെരുപ്പുകടയുടെ താഴത്തെ നിലയിൽ ഉടുപ്പുകൾ കേടുപാടുപോക്കിക്കൊടുക്കുന്ന ഒരു കട അയാൾ നടത്തിയിരുന്നു. ഒരു സഹായിയുടെ ആവശ്യം ഇല്ലായിരുന്നെങ്കിലും റോസിക്കിയുടെ നേരെ ദയതോന്നിയതിനാൽ അവനെ അയാൾ കൂട്ടത്തിൽ കൂട്ടി. നിത്യച്ചെലവും പുറം വരായ്കയായി കിട്ടിയേക്കാവുന്ന ചില്ലറത്തുട്ടുകളുമല്ലാതെ അയാൾക്കു കൂലിയൊന്നും ഇല്ലായിരുന്നു. കേടുപാടുകൾ പോക്കിയ ഉടുപ്പുകൾ വീട്ടിൽ കൊണ്ടുചെന്നു കൊടുത്താൽ ആളുകൾ നല്കുന്ന ചെമ്പുതുട്ടുകളാണു് ഈ പുറംവരായ്ക. പക്ഷെ മിക്കവരും കടയിൽ വന്നു ഉടുപ്പുകൾ വാങ്ങിക്കൊണ്ടു പോകയാണു് പതിവു്. അതു കൊണ്ടു വളരെ വിരളമായേ ആൻറണ് എന്തെങ്കിലും സമ്പാദമായി കിട്ടിയിരുന്നുള്ളൂ. പക്ഷെ എന്തായാലും അയാൾക്കു് കിടക്കാൻ ഒരിടം കിട്ടി. തുന്നല്ക്കടക്കാരൻറെ കുടുംബം, മുകൾത്തട്ടിലുള്ള മൂന്നു മുറിയിലാണു് കഴിഞ്ഞുകൂടിയിരുന്നതു്. ഒരടുക്കള, ലിഫ്ഷിറ്റ്സും ഭാര്യയും അവരുടെ അഞ്ചു കുട്ടികളും കിടന്നുറങ്ങിയിരുന്ന കിടപ്പുമുറി, ഒരു ഇരുപ്പുമുറി — ഇത്രയുമാണു് അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നതു്. ഇരിപ്പുമുറിയുടെ രണ്ടു മൂലകൾ, മറ്റു താമസക്കാർക്കു കൊടുക്കാൻവേണ്ടി കട്ടൻ ഇട്ടു മറച്ചിരുന്നു. അതിൽ ഒന്നിലാണു് റോസിക്കി കഴിഞ്ഞുകൂടിയതു്. കുതിരരോമം നിറച്ച ഒരു കിടക്കയും, തൂവൽ നിറച്ച ഒരു പുതപ്പും അയാൾക്കുണ്ടായിരുന്നു. മറ്റേമൂല ഫിഡിൽ വായന പഠിച്ചിരുന്ന ദരിദ്രനും വൃത്തികെട്ട വേഷത്തോടു കൂടിയവനും

ആയ ഒരു ബാലനു് വാടകയ്ക്കു കൊടുത്തിരുന്നു. അയാളം അവിടെത്തന്നെയാണു ഫിഡിൽ വായന പരിശീലിച്ചിരുന്നതു്. റോസിക്കിയുടെ വേഷവും വൃത്തികെട്ടതായിരുന്നു. അതു അങ്ങനെയല്ലാതിരിക്കാൻ മാർഗ്ഗമൊന്നും ഇല്ലായിരുന്നു. നാലുനിലതാഴെ, ഇഷ്ടികവിരിച്ച മുറ്റത്തുള്ള ഒരു പൈപ്പിൽനിന്നാണു് ലിഫ്ഫ്നിറർസിന്റെ ഭാര്യ വസ്ത്രാനും അലക്കാനും ഉള്ള വെള്ളം കൊണ്ടുവന്നിരുന്നതു്. ആ പാവം സ്ത്രീ ആകുന്നതെല്ലാം ചെയ്തിരുന്നെങ്കിലും അവിടെ മൂട്ടയും ഈച്ചയും നിറയെ ഉണ്ടായിരുന്നു. തന്റെ കൂടെ താമസിക്കുന്ന ദുഃഖിതരും വിശന്നു വലയുന്നവരും ആയ കുട്ടികൾക്കു അല്പം ഉരുളക്കിഴങ്ങോ ഒരു തവി കഞ്ഞിയോ കൂടുതൽ കൊടുക്കാൻവേണ്ടി പലപ്പോഴും അവൾ വെറുംവയറായി കഴിയാറുണ്ടെന്നു റോസിക്കിക്കു അറിയാമായിരുന്നു. അവിടെനിന്നു ഒരിക്കലും മോചനം കിട്ടുകയില്ലെന്നു്, ഇനി ഒരിക്കലും വൃത്തിയായ ഷട്ടിടാൻ കഴിയുകയില്ലെന്നു് റോസിക്കിക്കു് തോന്നിയിരുന്നു. തന്റെ ഉടുപ്പുകൾ വീണ്ടും തുന്നിക്കുത്താൻ കഴിയാത്തവിധം കീറി കഷണങ്ങളായിപ്പോയാൽ പിന്നെ എന്തു ചെയ്യുമെന്നു അയാൾ ആലോചിച്ചുപോയിട്ടുണ്ടു്.

ആ വൃദ്ധകഷ്ടകൻ തന്റെ ചിന്തയും തുന്നൽ സാമാനങ്ങളും മാറ്റി വച്ചപ്പോഴും ധാരാളം സമയം ബാക്കിയുണ്ടായിരുന്നു. തീരെ സൂര്യപ്രകാശം ഇല്ലാതെ മൂടിക്കെട്ടിയിരുന്ന ആകാശം ആ ദിവസം മുഴുവൻ. നാലുമണിക്കുതന്നെ വെളിച്ചം മങ്ങിടക്കായിറച്ചി പാകപ്പെട്ടുവരുമ്പോഴേക്കു മുഖക്ഷൗരം ചെയ്യാനും ഷട്ടു് മാറാനും വേണ്ടി അയാൾ എഴുന്നേറ്റു. പോളിയും റുഡോൾഫും അന്നവിടെ അത്താഴത്തിനു വരുന്നുണ്ടു്.

അത്താഴം കഴിഞ്ഞു് അവർ അടുക്കളയിൽ വട്ടമിട്ടിരുന്നു. മഞ്ഞുവീഴാത്തതിൽ തങ്ങൾക്കുള്ള ദുഃഖം ഇളയകുട്ടികൾ പ്രകടമാക്കി. എല്ലാവർക്കും അതിൽ സങ്കടം ഉണ്ടായിരുന്നു. കുറേനാൾ തങ്ങിക്കിടന്നു് ഗോതമ്പിനു് വീര്യം നല്ലാൻ ഉതകത്തക്കവിധം കട്ടിയായ മഞ്ഞു വീഴണമെന്നായിരുന്നു അവരുടെ ആഗ്രഹം. അതു ഉരുകുമ്പോൾ മണ്ണു കുതിരുകയും ചെയ്യും.

ഗുഡോംഫ് പെട്ടെന്നു ഉറക്കെ പറഞ്ഞു: "നോക്കൂ, കഴിഞ്ഞ കൊല്ലത്തെപ്പോലെ വീണ്ടും ഒരു വരണ്ടകാലംകൂടി നേരിട്ടാൽ രാജ്യം മുഴുവൻ കഷ്ടത്തിലാകും".

റോസിക്കി തന്റെ പുകയിലക്കുഴൽ നിറച്ചു: "ക്ഷാമകാലം എന്നുപറഞ്ഞാൽ എന്താണെന്നു് നിങ്ങൾക്കു അറിയില്ല മക്കളെ. നിങ്ങൾക്കു കടങ്ങളും ഒന്നുമില്ല; ഉണ്ണാനും ഉടുക്കാനും വേണ്ടതുയുണ്ടു്. വൃത്തിയായി നടക്കാൻ വേണ്ടതു വെള്ളം ഇവിടെ കിട്ടും. ഇതുയെല്ലാം ഉണ്ടെങ്കിൽ പിന്നെ വലിയ കഷ്ടതയൊന്നും ഇല്ല."

ഗുഡോംഫിനു് ദേഷ്യം വന്നു. അയാൾ തന്റെ മുഴുത്ത വലത്തു കയ്യു് ചുരുട്ടുകയും തുറക്കുകയും ചെയ്തു. തുടർന്നു കൈ ചുരുട്ടി മുട്ടിന്മേൽ ഇടിച്ചുകൊണ്ടു അയാൾ പറഞ്ഞു: "എനിക്കു അതിലും വളരെ കൂടുതൽ വേണം അപ്പച്ചാ. ഇല്ലെങ്കിൽ ഈ കൃഷിയിലെ മൂതാട്ടം ഞാൻ ഉപേക്ഷിക്കും. റെയിൽവേയിലോ അല്ലെങ്കിൽ മറ്റു കമ്പിനികളിലോ എനിക്കു നല്ല കൂലി കിട്ടും. പണത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ എനിക്കു ബുദ്ധിമുട്ടേണ്ടി വരില്ലല്ലോ."

"ശരിയായിരിക്കും" റോസിക്കി വിരസഭാവത്തിൽ പറഞ്ഞു.

കലവറയിൽനിന്നു അപ്പോൾ അങ്ങോട്ടുകയറിവന്നു തോളിന്മുണ്ടിൽ കയ്യുതുടച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന മേരിക്കു ഗുഡിയും അവന്റെ അച്ഛനും വല്ലാത്ത ഗൗരവത്തിലാണെന്നു തോന്നി. തന്റെ തുന്നൽക്കൂടയുമായി അവൾ അവരുടെ ഇടയ്ക്കു ഇരിപ്പുറപ്പിച്ചു.

"കഷ്ടകാലത്തെപ്പറ്റി എനിക്കു അത്രവലിയ പേടിയൊന്നുമില്ല, ഗുഡി." അവൾ ആത്മാർത്ഥതയോടെ പറഞ്ഞു. "നമ്മൾ അതു കുറെ കണ്ടതാണു്. പക്ഷെ അതെല്ലാം അതിജീവിക്കാൻ നമുക്കു കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. നിങ്ങളുടെ അപ്പച്ചൻ ഒന്നും ബുദ്ധിമുട്ടുള്ളതായി കരുതാറില്ല — കഷ്ടകാലങ്ങൾപോലും. ഇദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി ഒരു കഥ പറയാൻ തോന്നുകയാണെനിക്കു. ആ ഭയങ്കരചൂടുകാറ്റുണ്ടായ കൊല്ലം ഒരുപക്ഷെ നിങ്ങൾക്കാർക്കും ഓർമ്മയുണ്ടായിരിക്കില്ല. ഒരു ജൂലായ് 4-ാംനു- ആ ചൂടിൽ എല്ലാം

കരിഞ്ഞുപോയി. ചോളകൃഷിയും തോട്ടകൃഷിയും എല്ലാം. ആൽഫാൽഫാ [1] കൃഷി അന്നു ആരംഭിച്ചിരുന്നില്ല. അക്കാലത്തു അതു കണ്ടുപിടിച്ചിരുന്നില്ലെന്നാണു് തോന്നുന്നതു്.

"നിങ്ങളുടെ അപ്പൻ വയലിൽ പണിയെടുക്കുകയായിരുന്നു. ഞാൻ അടുക്കളയിൽനിന്നു മുന്തിരിപ്പഴം വരട്ടുകയും. അക്കൊല്ലം കൊട്ടക്കണക്കിനു് മുന്തിരിപ്പഴം ഉണ്ടായി. വല്ലാത്ത ചൂടുള്ളതായിതോന്നി എനിക്കു്. അടുക്കളയിൽ എന്തെങ്കിലും വരട്ടിക്കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ സാധാരണയായി വല്ലാത്ത ചൂടു് തോന്നാറുണ്ടു്. പഴം വരട്ടുന്നതിൽ എന്റെ ശ്രദ്ധ മുഴുകിയിരുന്നതാണും. ഏതാണ്ടു മൂന്നുമണിയോടുകൂടി ആൻറൺ വയലിൽനിന്നു കയറിവന്നു. എന്താണു് കാര്യം എന്നു ഞാൻ തിരക്കി."

"അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: 'ഒന്നുമില്ല. പക്ഷെ വല്ലാത്ത ചൂടു്. ഇനി ഇന്നു ജോലി ചെയ്യേണ്ട എന്നു വിചാരിക്കുകയാണു്.' കുറച്ചുനേരം അടുക്കളയിൽ തങ്ങിനിന്നതിനു ശേഷം അദ്ദേഹം തുടർന്നു: 'പണികഴിയാറായില്ലേ. ഇന്നു് നല്ലൊരുത്താഴം വേണം കെട്ടോ. ജൂലായ് നാലാണിന്നു്.'"

"ഞാൻ പറഞ്ഞു: 'തയ്യാറായിക്കോളൂ. ഞാൻ ഇതാ പഴം വരട്ടുകയാണു്. ഈ പഴവും ബിസ്കറ്റും കൂടി നല്ല രുചിയായിരിക്കും. കോഴിപൊരിച്ചതും കൂടി വേണമെന്നു് പറഞ്ഞു. ഇദ്ദേഹം പോയി രണ്ടെണ്ണത്തിനെ പിടിച്ചുകൊന്നു. നിങ്ങളും മൂന്നുപേരും ചെറിയ കുട്ടികളാണന്നു്. നല്ല ചൂടിൽ വിയർത്തുകുളിച്ചു് പുറത്തുനിന്നു കളിക്കുകയാണു് നിങ്ങളും. അപ്പൻ നിങ്ങളെ കാറാടിയന്ത്രത്തിന്റെ സമീപത്തുള്ള കുളത്തിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോയി, ഉടുപ്പുകളെല്ലാം ഊരി വെള്ളത്തിലേക്കിറക്കി. ഇപ്പോൾ അവിടെയുള്ള രണ്ടു മരങ്ങളും അന്നു ചെറുതായിരുന്നു. പക്ഷെ കുളത്തിൽ അവയുടെ നിഴൽ വീണിരുന്നു. അപ്പനും ഉടുപ്പുകളും ഊരിയിട്ടു വെള്ളത്തിലിറങ്ങി. അദ്ദേഹം നിങ്ങളുമായി വെള്ളത്തിൽ നീന്തിക്കളിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ, രാത്രി അയല്പാ

[1] കന്നുകാലിത്തീറ്റയായി ഉപയോഗിക്കുന്ന ഒരു തരം പുല്ലു്.

രെല്ലാം ഒത്തുചേർന്ന പള്ളിക്കുടത്തിൽവച്ച് മഴ കിട്ടാൻ വേണ്ടി ഒരു പ്രാർത്ഥന നടത്തുന്നകാര്യം പറയാൻ മെത്തോഡിസ്റ്റ് വിഭാഗത്തിലെ അച്ചൻ വണ്ടിയിൽ ഇവിടെ വരികയുണ്ടായി. നേരെ കാറോടിയന്ത്രത്തിന്റെ സമീപത്തേയ്ക്ക് അദ്ദേഹം ചെന്നു. അവിടെ നിങ്ങടെ മൂന്നുപേരും അപ്പനും വസ്ത്രങ്ങടെ ഒന്നുമില്ലാതെ കുളത്തിൽ നീന്തുകയാണ്. ഞാൻ അടുക്കള വാതില്പ്പുൽ നോക്കി നിന്നു. അതിനു മുമ്പൊരിക്കലും നഗ്നനായ ഒരു മനുഷ്യനെ കണ്ടിട്ടില്ലാത്തപോലെയുള്ള പുരോഹിതന്റെ ഭാവം കണ്ടപ്പോഴാ എനിക്കു ചിരിവന്നു. അയാടെ അമ്പരപ്പുപോയി എന്നതു വാസ്തവം. നിങ്ങളുടെ അപ്പനു വസ്ത്രങ്ങളൊന്നും എത്തിയെടുക്കാൻ കഴിയുമായിരുന്നില്ല. അവ, വിയപ്പാറാൻ വേണ്ടി കാറോടിയന്ത്രത്തിന്മേൽ തൂക്കിയിട്ടിരിക്കയായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം വെള്ളത്തിൽത്തന്നെ കിടന്നു, അല്പമൊരുമറവിനുവേണ്ടി, നിങ്ങളിലൊരാളെ തോളത്തേറ്റിവച്ചുകൊണ്ട് പുരോഹിതനോട് സംസാരിച്ചു. വെള്ളത്തിലുള്ള കളി കഴിഞ്ഞു കയറി, അദ്ദേഹം നിങ്ങളെ വൃത്തിയുള്ള വസ്ത്രങ്ങടെ അണിയിച്ചു. അദ്ദേഹവും നല്ലൊരു ഷട്ടെടുത്തിട്ടു. അപ്പോഴേയ്ക്കു ഞാൻ അത്താഴം എടുത്തു വയ്ക്കാൻ തുടങ്ങിയിരുന്നു. പക്ഷെ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: 'ഇവിടെ വല്ലാത്ത ചൂടാണ്. സുഖമായിരുന്നു ഭക്ഷണം കഴിക്കാൻ വയ്യ. നമുക്കു ഒരു വനഭോജനം നടത്തിക്കളയാം. മൽബറി വേലിയുടെ അപ്പുറത്തുള്ള വൃക്ഷങ്ങളുടെ ചുവട്ടിലിരുന്നു നമുക്കു ഭക്ഷണം കഴിക്കാം.'''

''അത്താഴത്തിനുള്ള വിഭവങ്ങളും ഞാനുണ്ടാക്കിയ ഒരു കുപ്പി വീഞ്ഞും അപ്പൻ തോട്ടത്തിലേക്കു എടുത്തു കൊണ്ടു പോയി. ഞാൻ പറയാമല്ലോ, അന്നത്തെ ഊണിനു നല്ല രുചിയായിരുന്നു. സൂര്യൻ അസ്തമിച്ചതോടെ കാറിന്റെ ചൂടു കുറഞ്ഞു; അതു സുഖപ്രദമായിത്തീർന്നു. അപ്പോഴേയ്ക്കു മരത്തിലെ ഇലകളെല്ലാം ചുരുങ്ങിയിരിക്കുന്ന കാര്യം ഞാൻ ശ്രദ്ധിച്ചുള്ളു. എന്തായിരിക്കും കാര്യമെന്നു ഞാൻ ആലോചിച്ചു. അന്നു പകൽ മുഴുവൻ വീശി

യിരുന്ന ചൂടുകാററ് വയലിലെ ചോളത്തിനും തോട്ടത്തിലെ കായ്കറികൾക്കും ഉപദ്രവം ചെയ്യില്ലേ എന്നു ഞാൻ നിങ്ങളുടെ അപ്പനോട്ട് ചോദിച്ചു.''

''‘ചോളമോ? ചോളമൊന്നുമില്ല.’ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു.''

''നിങ്ങൾ എന്താണീപറയുന്നത്. നമുക്കു നാല്പതു് ഏക്കർ നിലമില്ലേ?'' ഞാൻ തിരക്കി.

''‘ഒരു കതിരുപോലും ഇല്ല’. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. ‘നമുക്കു് മാത്രമല്ല, ആർക്കും ഇല്ല. ഇന്നു് മൂന്നുമണിയോടെ ഇന്നാട്ടിലെ ചോളം മുഴുവൻ വെന്തുപോയി, നീ അടുപ്പിൽവച്ചു വേവിക്കുന്നതു പോലെ.’''

‘''നമുക്കു് ഇത്തവണ വിളവൊന്നും ഇല്ലെന്നാണൊ ഈ പറയുന്നതു്'' ഞാൻ ചോദിച്ചു. എനിക്കതു വിശ്വസിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അദ്ദേഹം അത്ര കഠിനമായി ജോലി ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്.''

‘''ഇക്കൊല്ലം വിളയൊന്നും ഇല്ല’ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. ‘അതുകൊണ്ടാണു് നമ്മൾ ഈ വനഭോജനം നടത്തുന്നതു്. ഉള്ളതു് നമുക്കു് ആസ്വദിക്കാം.’''

''അതാണു് നിങ്ങളുടെ അപ്പന്റെ രീതി. മററു അയല്ക്കാരെല്ലാം മുഖമുയർത്താൻപോലും വയ്യാത്തത്ര നിരുന്മേഷരായിരുന്നു. ദരിദ്രരായിരുന്നെങ്കിലും നമ്മൾ ആകുന്നത്ര സുഖിച്ചു. ദുഃഖിച്ചതുകൊണ്ടു് അയൽപക്കക്കാരുടെ നില നമ്മളിൽനിന്നു് ഒട്ടും മെച്ചപ്പെടുകയുണ്ടായില്ല. മനഃക്ലേശത്തിന്റെ ശക്തികൊണ്ടു് ഉള്ളതു പോലും രുചിയോടെ ഭക്ഷിക്കാൻ കഴിയാത്തവിധം അവരിൽ ചിലർക്കു് ദഹനക്കേടുപോലും പിടിക്കുകയുണ്ടായി.''

''തങ്ങളുടെ അപ്പന്റെ നിലപാടാണു് നല്ലതെന്നു് ഇളയകുട്ടികൾ കരുതി; എങ്കിലും റുഡോൾഫിനുതോന്നി, തങ്ങളുടെ അയൽപക്കക്കാരെല്ലാം കഴിഞ്ഞ പതിനഞ്ചു കൊല്ലത്തിനുള്ളിൽ തങ്ങളേക്കാൾ അഭിവൃദ്ധി നേടിയിട്ടുണ്ടെന്നു്. അപ്പന്റെ രീതിക്കു് എന്തോ തകരാറുണ്ടായിരിക്കണം. പോളിയുടെ മന

സ്സിൽ എന്താണുള്ളതെന്നു് അറിയാൻ കഴിഞ്ഞെങ്കിൽ എന്നയാൾ ആഗ്രഹിച്ചു. തന്റെ അപ്പനെ അവൾക്കു് ഇഷ്ടമാണെന്നു് അയാൾക്കറിയാം; പക്ഷെ അവൾ എന്തോ ഒന്നു് ഭയപ്പെടുന്നുണ്ടെന്നും അയാൾക്കറിയാമായിരുന്നു. തന്റെ അമ്മ കൊടുത്തയക്കുന്ന പലഹാരങ്ങൾ സംശയാശങ്കയോടെയാണു് പോളി വീക്ഷിക്കുന്നതെന്നു് അയാൾക്കു് തോന്നി. അതുപോലെ സഹോദരങ്ങൾക്കു നല്ല ശീലമാണുള്ളതെന്നു അയാളോടു പറയുമ്പോൾ അവളുടെ സ്വരത്തിൽ, അവൾക്കതു ലഭിച്ചതു അത്ഭുതമാണെന്നൊരു സൂചന തങ്ങിനിന്നിരുന്നു. അയാളുടെ അമ്മയുടെ അടുത്തു കരുതലോടെ അയവില്ലാത്ത ഒരു മട്ടിലാണു് അവൾ പെരുമാറിയിരുന്നതു്. മേരിയുടെ ആത്മാർത്ഥമായ സരളതയും വിനോദോക്തികളും അവളെ അസ്വസ്ഥയാക്കി. എന്തെങ്കിലും വിധത്തിലുള്ള അസാധാരണത്വമോ പ്രത്യേകതയോ തന്റെ പെരുമാറ്റത്തിൽ ഉണ്ടാകുമോ എന്നു്, അവളുടെ ഭാഷതന്നെ ഉപയോഗിച്ചാൽ, ഒരു 'സാധാരണക്കാരി'യായിപ്പോകുമോ എന്നു് അവൾക്കു ഭയമായിരുന്നു.''

മേരി കഥ പറഞ്ഞു തീർന്നപ്പോൾ റോസിക്കി തന്റെ പുകയിലക്കുഴൽ താഴെ വച്ചു.

''ലണ്ടനിൽ ഞാൻ കഴിച്ചുകൂട്ടിയ വിഷമം പിടിച്ച കാലത്തെപ്പറ്റി പറഞ്ഞുകേൾക്കാൻ നിങ്ങൾക്കു ആഗ്രഹമുണ്ടായിരിക്കും ഇല്ലേ?'' ഉത്സാഹപൂർവ്വം പ്രേരിപ്പിക്കപ്പെട്ടതോടെ നെറ്റിയിലെ ആഴമുള്ള വരകൾ തടവിക്കൊണ്ടു് അയാൾ കുറച്ചു നേരം ഇരുന്നു. ഇംഗ്ലീഷിൽ ഒരു നീണ്ട കഥ പറയുന്നതു ബുദ്ധിമുട്ടുള്ള പണിയാണു്. (അയാൾ സാധാരണ ചെക്കോസ്ലോവാക്കിയൻ ഭാഷയിലാണു് മക്കളോടു് സംസാരിക്കാറു്). പക്ഷെ തന്റെ കഥ പോളി കൂടി കേട്ടോട്ടെ എന്നു അയാൾ കരുതി.

''ഞാൻ ലണ്ടനിൽ ഒരു തുന്നല്ക്കടയിലാണു് ജോലി ചെയ്തിരുന്നതെന്നു നിങ്ങൾക്കറിയാമല്ലോ. അവിടെ കഴിച്ചുകൂട്ടിയ ഒരു ക്രിസ്മസ്സു്, ഞാൻ ഒരിക്കലും മറക്കില്ല. ക്രിസ്മസ്സിനു

മുമ്പുകാലം തീരെ മോശമായിരുന്നു. എന്റെ മുതലാളിക്കു അധികം ജോലിയൊന്നും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. വാടക കൊടുക്കാൻ പോലും ബുദ്ധിമുട്ടായിരുന്നു അയാൾക്കു്. ഞാൻ പറയാം, ലണ്ടനെപ്പൊലെ വലിയൊരു പട്ടണത്തിൽ ദരിദ്രനായി ജീവിക്കേണ്ടി വരുന്നതു അത്ര രസകരമായ കാര്യമൊന്നുമല്ല. ഹോട്ടലുകളിലെ ചില്ലുജനാലകളിലെല്ലാം നല്ല നല്ല ഭക്ഷണസാധനങ്ങൾ നിരത്തിവച്ചിരിക്കും. തെരുവിലൂടെ പോകുന്ന ഉന്തുവണ്ടികളിലും നിറയെ തീറ്റസാധനങ്ങളായിരിക്കും. അവയുടെ മണം മൂക്കിലേക്കു എത്തും. പക്ഷെ വാങ്ങാൻ ഒട്ടും പണമില്ല. എനിക്കു നല്ലൊരു പുറം കുപ്പായമില്ലായിരുന്നു. എത്താത്ത ഒരു കോട്ടാണു എനിക്കു ആകെയുണ്ടായിരുന്നതു്. എന്റെ കയ്യുകൾ തണുത്തു മരവിച്ചിരുന്നു. എങ്കിലും തണുപ്പു ഞാനതുയ്ക്കു വകവയ്ക്കാറില്ല. പക്ഷെ നിങ്ങൾക്കറിയാമല്ലോ എനിക്കു എന്നും നല്ല വിശപ്പാണെന്നു്. പന്നിയിറച്ചി പൊരിച്ചതു കണ്ണാടി ജനാലയിലൂടെ കാണുമ്പോൾ എനിക്കു ഭ്രാന്തുപിടിച്ചിരുന്നു.''

''അക്കൊല്ലം ക്രിസ്തുമസ്സിന്റെ തലേന്നു നല്ല മൂടൽമഞ്ഞുണ്ടായിരുന്നു. അതിന്റെ തണുപ്പു അസ്ഥികളുള്ളിൽവരെ എത്തി ആളെ ആകെ മരവിപ്പിച്ചുകളഞ്ഞു. അത്താഴത്തിനു കുറച്ചപ്പം മാത്രമല്ലാതെ മറ്റൊന്നും മിസ്സിസ് ലിഫ്ഷ്നിറ്റ്സ് ഞങ്ങൾക്കു തന്നില്ല. ക്രിസ്തുമസ്സിന്റെ അന്നു് നല്ലൊരു ഊണു തരാൻ വേണ്ടി അവർ ഉള്ളതെല്ലാം സൂക്ഷിച്ചുവയ്ക്കുകയായിരുന്നു. അത്താഴം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ വേണമെങ്കിൽ പുറത്തു പൊയ്ക്കൊള്ളാൻ മുതലാളി അനുവാദം തന്നു. ക്രിസ്തുമസ്സുഗായകസംഘങ്ങളുടെ പാട്ടുകേൾക്കാൻ വേണ്ടി ഞാൻ തെരുവുകളിലൂടെ ചുറ്റി നടന്നു. അവർ പഴയ പാട്ടുകൾ നല്ലരീതിയിൽ പാടിയിരുന്നു. വല്ലാതെ വിശന്നു തളരുന്നതുവരെ ഞാൻ അവരുടെ പുറകെ സഞ്ചരിച്ചു. വീട്ടിൽ മടങ്ങിയെത്തിയാൽ നേരം വെളുക്കുന്നതുവരെ കിടന്നുറങ്ങാമെന്നും അങ്ങിനെ വയറിന്റെ കാര്യം മറക്കാമെന്നും എനിക്കു തോന്നി.''

"ഞാൻ മുറിയിലെത്തി മിണ്ടാതെ എന്റെ കിടക്കയിൽ മുഖമടച്ചുകിടന്നു. പക്ഷെ തലചായ്ച്ചതും എന്തോ ഒരുഗന്ധം എന്റെ മൂക്കിലേക്കടിക്കയറി. എനിക്കു ഉറക്കം വന്നില്ല. എന്താണു് ആ മണമെന്നു മനസ്സിലാക്കാനും എനിക്കു കഴിഞ്ഞില്ല. മുറിത്തിന്റെ അങ്ങേത്തലയ്ക്കലുള്ള ഒരു കെട്ടിടത്തിൽ ഒരു ഗ്യാസ് ലൈറ്റ് കത്തുന്നുണ്ടായിരുന്നു. എന്റെ ജനാലയിലൂടെ അതിന്റെ വെളിച്ചം അല്പമായി അകത്തേയ്ക്കു കടന്നിരുന്നു. ഞാൻ എഴുന്നേറ്റ് ചുറ്റും നോക്കി. എനിക്കു കസേരയുണ്ടായിരുന്നില്ല; പകരം സ്റ്റൂളായി ഉപയോഗിക്കാവുന്ന ഒരു മരപ്പെട്ടിയാണുണ്ടായിരുന്നതു്. ഞാൻ ആ പെട്ടി പൊക്കിനോക്കി. അതിനടിയിൽ ഒരു പിഞ്ഞാണത്തിൽ ഒരു പൊരിച്ച താറാവിരിക്കുന്നു! എനിക്കു എന്റെ കണ്ണുകളെ വിശ്വസിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ഞാൻ അതു ജനാലയുടെ അടുക്കൽ വെളിച്ചത്തേയ്ക്കു എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി, തൊട്ടും മണത്തും പരിശോധിച്ചു. അതിനുശേഷം രുചിച്ചും നോക്കി, കാര്യം തീർച്ചവരുത്താൻ. ഞാൻ സ്വയം പറഞ്ഞു, ഇതിൽനിന്നു ഒരു ചെറിയ കഷണം എടുത്തുതിന്നിട്ടു കിടന്നുറങ്ങിയേക്കാം; അടുത്ത ദിവസം എനിക്കു ഒട്ടും വേണ്ട. പക്ഷെ മക്കളെ, ഞാൻ തീറ്റ നിറുത്തിയപ്പോഴേക്കും പകുതി താറാവും തീർന്നുകഴിഞ്ഞിരുന്നു!"

കാഥികൻ തലതാഴ്ത്തി; മക്കളും ആത്മഗതിച്ചു. കസേരയുടെ പിറകിലൂടെ പതുങ്ങിച്ചെന്നു് ജോസഫിനാ ചെവിയുടെ താഴെയായി അദ്ദേഹത്തിന്റെ കവിളിൽ ചുംബിച്ചു.

"പാവം അപ്പച്ചൻ! അപ്പച്ചനു വിശക്കുന്നതു എനിക്കിഷ്ടമല്ല" അവൾ പറഞ്ഞു.

"അതു പണ്ടല്ലേ കുഞ്ഞേ. നിങ്ങളുടെ അമ്മ വയ്ക്കാൻ വന്നതിൽ പിന്നെ എനിക്കു ഒരിക്കലും വിശക്കേണ്ടി വന്നിട്ടില്ല."

"ബാക്കികൂടിപറയൂ." പോളി അഭ്യർത്ഥിച്ചു.

"ഞാൻ ചെയ്തതു് എന്താണെന്നു ബോദ്ധ്യം വന്നപ്പോൾ എനിക്കു വല്ലാത്തവിഷമം തോന്നി. വയറിലെ വിശപ്പു മാറി

യിരുന്നു. പക്ഷെ മനസ്സിനു് വല്ലാത്ത വേദന. ആ പിഞ്ഞാണവും മുട്ടിന്മേൽ വച്ചുകൊണ്ടു് ഞാൻ കിടക്കയിൽ ഇരുന്നു. ഞാൻ ഓർത്തു; ആ താറാവിനെവാങ്ങാൻ ആ പാവം സ്ത്രീ എത്ര ബുദ്ധിമുട്ടിയിരിക്കണം; എത്ര വിഷമിച്ചിട്ടായിരിക്കണം അവർ അയൽപക്കക്കാരിലാരുടേയോ സഹായത്തോടെ അതു പൊരിച്ചെടുത്തതു്? വിശന്നിരിക്കുന്ന മറുകുട്ടികൾ എട്ടുക്കാതിരിക്കാനായിരിക്കണം അവർ അതു ആ മൂലയിൽ കൊണ്ടുവന്നു വച്ചതു്. എന്റെ മൂലയ്ക്കു മറയായി ഒരു പഴയ പരവതാനി തൂക്കിയിട്ടിരുന്നു. അവിടെ വരാൻ കുട്ടികളെ അനുവദിച്ചിരുന്നില്ല. ഫിഡിൽ വായന പഠിക്കാൻ അവിടെ താമസിച്ചിരുന്ന കുട്ടിയെക്കാൾ എന്നെ വിശ്വാസമുണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ടാണു് അവർ അതു എന്റെ മൂലയിൽ കൊണ്ടുവന്നു വച്ചതു്. അവരുടെ ക്രിസ്തുമസ്സു് ഇങ്ങിനെ അലങ്കോലപ്പെടുത്തിയതിനുശേഷം ആ സ്ത്രീയുടെ മുഖത്തു നോക്കാൻ എനിക്കു ധൈര്യം ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ഷൂസെടുത്തിട്ടു് ഞാൻ പുറത്തേക്കിറങ്ങി. പുഴയിൽ ചാടി ചാകുന്നതാണു് നല്ലതെന്നു് ഞാൻ സ്വയം പറഞ്ഞു. പക്ഷെ അത്തരം ഒരു പണി നല്ലായിരുന്നു ഞാൻ എന്നു തോന്നുന്നു.''

''രാത്രി പന്ത്രണ്ടുമണി കഴിഞ്ഞിരുന്നു. വല്ലാത്ത തണുപ്പു്. രാത്രി മുഴുവൻ ലണ്ടനിൽ ചുറ്റിക്കറങ്ങാമെന്നു ഞാൻ കരുതി. കുറെനേരം ഞാൻ നദീതീരത്തിലൂടെ നടന്നു. ധാരാളം പേർ, സ്ത്രീകളടക്കം, അവിടെ മദ്യപിച്ചു നടന്നിരുന്നു. പോലീസുകാരുടെ ശല്യം ഒഴിവാക്കാൻ വേണ്ടി ഞാൻ വെറുതെയങ്ങിനെ നീങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. സ്ട്രാൻസ് പ്രദേശത്തുനിന്നു ഞാൻ ന്യൂ ഓക്സ്ഫോർഡ് തെരുവിലെത്തി. അവിടെ താഴത്തെ നിലയിൽ നല്ലൊരു ജർമ്മൻ ഹോട്ടൽ ഉണ്ടായിരുന്നു. അതിന്റെ ഭംഗിയുള്ള വലിയ ചില്ലുജനാലയിൽക്കൂടി അകത്തു ആളുകൾ വിരുന്നു നടത്തുന്നതു എനിക്കു കാണാൻ കഴിഞ്ഞു. ഞാൻ അങ്ങിനെ നോക്കിക്കൊണ്ടു നില്ക്കേ, അതിനകത്തുനിന്നു രണ്ടു പുരുഷന്മാരും രണ്ടു സ്ത്രീകളും ചിരിച്ചുരസിച്ചു് വർത്തമാനം

പറഞ്ഞുകൊണ്ട് പുറത്തേക്കിറങ്ങി വന്നു. തങ്ങൾ തിന്നുകയും കുടിക്കുകയും ചെയ്ത വിഭവങ്ങളിൽ അവർ സംതൃപ്തരായിരുന്നു. ചെക്കോസ്ലോവിക്കിയൻ ഭാഷയാണു അവർ സംസാരിച്ചിരുന്നതു് — ആസ്ട്രിയക്കാർ സംസാരിക്കുന്നതുപോലെയല്ല; നാട്ടുകാർ സംസാരിക്കുന്നപോലെ.''

''എനിക്കു അപ്പോൾ കിറുക്കു പിടിച്ചുപോയി എന്നാണു് തോന്നുന്നതു്. അതിനു മുമ്പോ പിമ്പോ ചെയ്യാത്ത ഒരു കാര്യം അന്നു ഞാൻ ചെയ്തു. ആ സന്തുഷ്ടരായ മനുഷ്യരുടെ അടുക്കൽ ചെന്നു ഞാൻ യാചിച്ചു: 'നാട്ടുകാരെ, ദൈവത്തെയോർത്തു എനിക്കു ഒരു താറാവിനെ വാങ്ങാനുള്ള പണം തരൂ'.''

''അവർ ചിരിച്ചു. പക്ഷെ ആ സ്ത്രീകൾ എന്നോടു അനുകമ്പയോടെ സംസാരിച്ചു. അവർ എന്നെ ഹോട്ടലിനുള്ളിലേക്കു വിളിച്ചുകൊണ്ടുപോയി ചൂടുള്ള കാപ്പിയും പലഹാരങ്ങളും വാങ്ങിത്തന്നു. ഞാൻ എങ്ങിനെയാണു ലണ്ടനിലെത്തിയതെന്നും അവർ എന്നോടു ചോദിച്ചു മനസ്സിലാക്കി. എന്റെ പേരും ജോലിസ്ഥലവും അവർ കടലാസിൽ കുറിച്ചെടുത്തു. ഓരോ സ്ത്രീയും എനിക്കു പത്തു ഷില്ലിങ്ങു് വീതം തരികയും ചെയ്തു.

''കോവെൻറ് ഗാർഡനിലെ വലിയ ചന്ത അതു ദൂരത്തായിരുന്നില്ല. ആ സമയത്തുതു് അതു് തുറന്നിരുന്നതാണും. ഞാൻ അവിടെ പോയി ഒരു താറാവിനെ വാങ്ങി; കൂടെ, പന്നിയിറച്ചിയപ്പം, ഉരുളക്കിഴങ്ങു്, ഉള്ളി, കുട്ടികൾക്കു കേയ്ക്കു്, ഓറഞ്ചു് എന്നിങ്ങനെ എനിക്കു ചുമന്നുകൊണ്ടുപോകാവുന്നതു മറ്റു സാധനങ്ങളും. ഞാൻ മടങ്ങിയെത്തിയപ്പോഴും വീട്ടിൽ എല്ലാവരും നല്ല ഉറക്കമായിരുന്നു. സാധനങ്ങളെല്ലാം അടുക്കളയിലെ മേശപ്പുറത്തു കൂട്ടി വെച്ചതിനു ശേഷം ഞാൻ കിടക്കയിൽ പോയി കിടന്നു. മിസ്സിസ് ലിഫ്ഷിറ്റ്സ് അടുക്കളയിൽ വന്നു ഉറക്കെ നിലവിളിക്കുന്നതു കേട്ടാണു് ഞാൻ ഉണർന്നതു്. എന്റെ ദൈവമേ! എന്തൊരമ്പരപ്പായിരുന്നു അവർക്കു്. ഒരേസമയം അവർ കരയുകയും ചിരിക്കുകയും ചെയ്തു. അവർ എന്നെ വന്നു

കെട്ടിപ്പിടിച്ചു; മറ്റു കുട്ടികളെയെല്ലാം വിളിച്ചുണർത്തി. പ്രാതലിനൊന്നും നില്ക്കാതെ നേരത്തെതന്നെ അവർ ക്രിസ്തുമസ്സുസദ്യ തയ്യാറാക്കി. ഞങ്ങളെല്ലാം കുത്തിയിരുന്നു് ആകുന്നത്ര അകത്താക്കി. വയലിൻ പഠിച്ചിരുന്ന കുട്ടി വയറുനിറയെ ഭക്ഷിക്കുന്നതു അതിനു മുമ്പു് ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല.''

''രണ്ടുമൂന്നു ദിവസം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ആ രണ്ടു് ആണുങ്ങളും എന്നെ തിരക്കി വന്നു. എന്നെപ്പറ്റി നല്ല അഭിപ്രായമാണു് മുതലാളി അവർക്കു നല്കിയതു്. സ്വാരോത്സാഹമുള്ള നല്ലൊരു ചെറുപ്പക്കാരനാണു് ഞാനെന്നും അയാൾ അവരോടു് പറഞ്ഞു. ആ ബൊഹീമിയക്കാരിൽ ഒരാൾ വളരെ മിടുക്കനായിരുന്നു. ന്യൂയോക്കിൽ ഒരു ബൊഹീമിയൻ പത്രം നടത്തുകയായിരുന്നു അയാൾ. മറ്റൊരാൾ സമ്പന്നനായ ഒരു കയറ്റിറക്കുമതിവ്യാപാരിയും. രണ്ടുപേരും ചേർന്നു ഒരു യാത്രയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണു്. ന്യൂയോക്കിൽ ജീവിതം എത്രമാത്രം സുഖകരമാണെന്നു് അവർ വിവരിച്ചു. തങ്ങൾ അങ്ങോട്ടു മടങ്ങിപ്പോകുമ്പോൾ യാത്രക്കുലി ചിലവാക്കി എന്നേക്കൂടി കൊണ്ടുപോകാമെന്നു അവർ ഏറ്റു. എന്റെ മുതലാളി എന്നോടു പറഞ്ഞു: 'നീ പൊയ്ക്കോ. ഇവിടെ നിനക്കു യാതൊരു രക്ഷയും കിട്ടില്ല. നീ നന്നാകുന്നതു കാണാൻ എനിക്കു സന്തോഷമുണ്ടു്. നീ എന്നും എന്റെ ഭാര്യയോടു് നല്ല നിലയിലേ പെരുമാറിയിട്ടുള്ളൂ. അതിനും പുറമെ നീ അന്നു ഞങ്ങൾക്കെല്ലാം തന്ന ഒന്നാംതരം ക്രിസ്തുമസ്സു് സദ്യയും'. അങ്ങിനെയാണു ഞാൻ ന്യൂയോക്കിലെത്തിയതു്.''

അന്നുരാത്രി മുഡോൾഫും പോളിയും കൈകോർത്തുപിടിച്ചു് വയലിലൂടെ വീട്ടിലേക്കു മടങ്ങുമ്പോൾ ശക്തിയായ കാറ്റു് അവരുടെ പുറത്തുവന്നുതട്ടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. നവവത്സരത്തിന്റെ തലേന്നാൾ വീട്ടുകാരെ മുഴുവൻ ഊണിനു് വിളിക്കാമെന്നു് പോളി നിർദ്ദേശിച്ചപ്പോൾ മുഡോൾഫിന്റെ ഹൃദയം സന്തോഷംകൊണ്ടു് തുള്ളിപ്പോയി. ''നമുക്കു് നല്ലൊരു സദ്യ ഒരുക്കണം.

അമ്മയെ ഒട്ടും ബുദ്ധിമുട്ടിക്കരുതു്. ഒരിക്കലെങ്കിലും അവർ അദ്ധ്വാനിക്കാതെ ഭക്ഷണം കഴിക്കാൻ ക്കടട്ടെ.''

''അതു് നല്ലകാര്യമാണു് പോളീ.'' അയാം എളിമയോടെ പറഞ്ഞു. ശുദ്ധനും വിനയവാനും ആയ ഒരു ചെറുപ്പക്കാരനായിരുന്നു ഡുഡോംഫ്. പോളിയും അവരുടെ സഹോദരികളും തന്റെ ആളുകളേക്കാം കൂടുതൽ ലോകപരിചയം ഉള്ളവരാണെന്നു് അവ്യക്തമായ ഒരു ബോധം അയാംക്കും ഉണ്ടായിരുന്നു.

6

മഞ്ഞുകാലം കഷ്ടകർക്കു് തീരെ ഹ്രസ്വകരമായില്ല. വല്ലാത്ത തണുപ്പുണ്ടായിരുന്നെങ്കിലും ക്രിസ്തുമസ്സിനുമുമ്പുണ്ടായ ആദ്യത്തെ ലഘുവായ ഹിമപാതങ്ങൾക്കുശേഷം മഞ്ഞുവീഴലേ ഉണ്ടായില്ല; മഴയുമില്ല. ഫെബ്രുവരിപോലെതന്നെ കൊടുംതണുപ്പായിരുന്നുമാച്ചിലും. ആ നാട്ടിൻപുറത്തു് സാമാന്യം നല്ലപോലെ കാറ്റു് വീശിയടിച്ചിരുന്ന ആ ദിവസങ്ങളിൽ റോസിക്കി തന്റെ ജനാലയുടെ സമീപത്തു് വന്നിരിക്കും. ഹേമന്തത്തിൽ അയാളും മക്കളും ചേന്നു് ധാരാളം ഗോതമ്പു് വിതച്ചിരുന്നു. ഇപ്പോഴാ ആ വിത്തുകളെല്ലാം മണ്ണിൽ മരവിച്ചുകിടക്കുകയാണു്. ആ നിലം മുഴുവനും വീണ്ടും ഉഴുതുമറിച്ചു് ചോളം വിതയ്ക്കണം. ഇതിനുമുമ്പും ഇങ്ങിനെ സംഭവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. പക്ഷെ അന്നു് അയാംക്കു് ചെറുപ്പമായിരുന്നു; ഭാവിയെപ്പറ്റി ചിന്തയില്ലായിരുന്ന അയാംക്കു്. തനിക്കും മേരിക്കും എന്തും കഴിയുമെന്നകാര്യത്തിൽ അയാംക്കു് നല്ല തീച്ചയുണ്ടായിരുന്നു. സഹിക്കേണ്ടതു സഹിക്കാൻ തങ്ങാംക്കു് കഴിയുമെന്നും എങ്ങിനെയും തങ്ങാം വിഷമതകാം അതിജീവിക്കുമെന്നും അയാംക്കു് വിശ്വാസമുണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷെ തന്റെ മക്കളെപ്പറ്റി അയാംക്കു് ആ ഉറപ്പില്ല. ഡുഡോംഫിനും പോളിക്കും ആദ്യമേതന്നെ ഈ കഷ്ടത വന്നതിൽ അയാംക്കു് ദുഃഖമുണ്ടായിരുന്നുതാനും.

വിരിഞ്ഞുപൂക്കളും നിറഞ്ഞുനില്ക്കുന്ന ജനാലയ്ക്കൽ സമീപം ഇരുന്നു റോസിക്കി ചിന്തയിൽ മുഴകി. ജനാലച്ചില്ലുകളെ കിട്ടുകിട്ടുപ്പിച്ചിരുന്ന കാറ്റ് വാതിലിലൂടെ അകത്തേയ്ക്ക് കടന്നുവന്നിരുന്നു. പണ്ട് ന്യൂയോക്കിലെ മരസ്സാമാനക്കടയുടെ മുകൾത്തട്ടിലിരുന്ന് കഴിച്ചുകൂട്ടിയ ഞായറാഴ്ചകൾക്കുശേഷം അയാൾ ഇങ്ങിനെ ചിന്തയിൽ മുഴകാറില്ല. അന്ന് ജീവിതത്തിൽ എന്താണ് തനിക്കുവേണ്ടതെന്നു് കണ്ടുപിടിക്കാൻ ശ്രമിക്കുകയായിരുന്നു അയാൾ. ഇന്ന്, തന്റെ മക്കൾക്കു വേണ്ടതെന്താണെന്നു് കണ്ടെത്താനും തന്റെ കാലം കഴിഞ്ഞാലും മക്കൾ ഇവിടെ ഇതേനിലത്തിൽ ജോലിചെയ്തു കഴിഞ്ഞുകൂടുമെന്നു ഉറപ്പുവരുത്താൻ താൻ ഇത്രക്കേറെ ആഗ്രഹിക്കുന്നതെന്തുകൊണ്ടാണെന്നും മനസ്സിലാക്കാനും ആണ് അയാളുടെ ശ്രമം.

അവർക്ക് നിലത്തിൽ കഠിനമായി ജോലി ചെയ്യേണ്ടിവരും. ജീവിക്കാനുള്ളതിൽ കൂടുതൽ അതിൽനിന്നുണ്ടാക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ലെന്നും വരും. പക്ഷെ അവർ ഈ നിലത്തിൽത്തന്നെ കഴിഞ്ഞുകൂടുമെന്നും ഉറപ്പിക്കാൻ സാധിച്ചാൽപിന്നെ, അവർക്ക് വലിയ കഷ്ടതകളൊന്നും വരുമെന്നു് അയാൾ ഭയപ്പെടേണ്ടതില്ല. ബുദ്ധിമുട്ടുകൾ ഉണ്ടായേക്കും, തീർച്ച. വിത്തിനു ഇത്രയേറെ വിലയുള്ള കാലത്തു് ഗോതമ്പ് വയലിൽക്കിടന്നു് മരവിച്ചുപോകുന്നതു ബുദ്ധിമുട്ടുണ്ടാക്കുന്ന കാര്യമാണ്. തീറ്റി കൊടുക്കാൻ കഴിയാതെ കന്നുകാലികളെ വില്ക്കേണ്ടിവരുന്നതും കഷ്ടമാണ്. പക്ഷെ എല്ലാം ശുഭമായി കലാശിക്കുന്ന കൊല്ലങ്ങളുമുണ്ടാകും. അങ്ങിനെ കാര്യങ്ങൾ നിരപ്പാകും. മാത്രമല്ല, ഇവിടെ നിങ്ങൾക്കുള്ളതു് നിങ്ങളുടെ സ്വന്തമാണ്. മുതലാളിമാരുടെ ഭാഗത്താണോ, പണിമുടക്കുകാരുടെ ഭാഗത്താണോ ചേരേണ്ടതെന്നു് നിങ്ങൾ ആലോചിക്കേണ്ട; രണ്ടുനിലയിലും ഉണ്ടാകാവുന്ന അപകടത്തിനു് നിങ്ങൾ പാത്രമാവുകയും വേണ്ട. നിർദ്ദയരും വഞ്ചകരും ആയ ആളുകളോട് നിങ്ങൾക്ക് ഇടപെടേണ്ടിവരില്ല. ചതിയനും നുണയനും ആയ ഒരാളുടെ കണ്ണുകളിലെ നോട്ടം; കുടിലയും ദുർമ്മോഹിയും

ആയ ഒരു സ്ത്രീയുടെ കണ്ണുകളിൽ കാണുന്ന ഭാവം; — ഇവയാണു് തന്റെ പരിചയത്തിൽ റോസിക്കിക്കു് ഏറ്റവും ഭയങ്കരങ്ങളായി തോന്നിയിട്ടുള്ള കാര്യങ്ങൾ.

നാട്ടിൻപുറത്തു്, അയൽക്കാരൻ അത്ര നല്ലവനല്ലെങ്കിൽ നിങ്ങൾക്കു അയാളുടെ മണ്ണിൽനിന്നു് അകന്നുനില്ക്കാം; നിങ്ങളുടെ നിലത്തിൽനിന്നു് അയാളെ അകറ്റിനിർത്തുകയും ചെയ്യാം. പക്ഷെ പട്ടണത്തിൽ, നിങ്ങളുടെ അയൽക്കാരന്റെ വഞ്ചനയും ദുരിതവും ക്രൂരതയുമെല്ലാം നിങ്ങളുടേയും ജീവിതത്തിന്റെ ഭാഗമാണു്. ഹീനരായ, വിഷംനിറഞ്ഞ മനുഷ്യരാണു് തന്റെ ജീവിതയാത്രക്കിടയിൽ റോസിക്കി കണ്ടിട്ടുള്ള ഏറ്റവും നികൃഷ്ടമായ വസ്തു. ലണ്ടൻ തെരുവുകളിൽ താൻകണ്ട ക്രൂരമായ ചില മുഖങ്ങളും അയാൾക്കു് ഇപ്പോഴും ഓർമ്മിക്കാൻ കഴിയും. എല്ലായിടത്തും ചീത്തമനുഷ്യരുണ്ടു്, തർക്കമില്ല. തങ്ങളുടെ ഈ നാട്ടിൻപുറത്തും അത്തരക്കാരുണ്ടു്. പക്ഷെ പട്ടണത്തിൽ തങ്ങളുടെ സഹജീവികളെ ഞെക്കിപ്പിഴിഞ്ഞും വഞ്ചിച്ചും ദുഷിപ്പിച്ചും കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നവരെപ്പോലെ കാഠിന്യമോ പാരുഷ്യമോ ഉള്ളവരല്ല അവർ. തന്നേപ്പോലെ തുന്നപ്പണിയിൽ ഏർപ്പെട്ടിരുന്ന രണ്ടുപേരുടെ മൃതശരീരങ്ങളും അടക്കം ചെയ്യാൻ അയാളും സഹായിച്ചിട്ടുണ്ടു്. പക്ഷെ ആളുകളെ ഈ ലോകത്തിൽനിന്നു യാത്രയാക്കാൻ വേണ്ടി വലിയ പട്ടണങ്ങളിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന സംഘടനകളിൽ അയാൾക്കു വിശ്വാസമുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഇവിടെ നിങ്ങൾക്കു അസുഖമുണ്ടായാൽ നോക്കാൻ ഡോക്ടർ എസ്സ്ക്യൂ ഉണ്ടു്. നിങ്ങൾ മരിച്ചാൽ ലോകത്തിൽവെച്ചു് ഏറ്റവും ഭയമുള്ള ഹേയ്കോക് ഉണ്ടു് നിങ്ങളെ അടക്കം ചെയ്യാൻ.

തന്റെ മക്കളെപ്പോലെ നല്ലവരും സത്യസന്ധരും ആയ കുട്ടികളെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം വയലിൽ അവർക്കു ചെയ്യാൻ കഴിയുന്ന ഏറ്റവും മോശമായ ജോലിപോലും പട്ടണത്തിൽ ലഭിക്കുന്ന ഏറ്റവും നല്ല നേട്ടത്തേക്കാൾ മെച്ചപ്പെട്ടതായിരിക്കും എന്നു റോസിക്കിക്കു തോന്നി. നീചനും വഞ്ചകനും കക്കൂസനും

സഹോദരന്മാരെ കബളിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നവനും ആയ ഒരു മകൻ ഇക്കൂട്ടത്തിൽ ഉണ്ടെങ്കിൽ അവനു പററിയ സ്ഥലം പട്ടണമായിരിക്കും. പക്ഷെ അയാൾക്കു അങ്ങിനെയൊരു മകനില്ല. അസംതൃപ്തനായ റുഡോൾഫിനെ സംബന്ധിച്ചാണെങ്കിൽ, സ്നേഹിക്കുന്ന ആൾക്കു അയാൾ തൻെറ ഷർട്ടുപോലും ഊരിക്കൊടുക്കും. മനുഷ്യരുടെ ക്രൂരതകളെ പററി അധികമൊന്നും അറിയാൻ ഇടവരാതെ തൻെറ മക്കൾ ജീവിച്ചുപോരണമെന്നായിരുന്നു വാസ്തവത്തിൽ റോസിക്കിയുടെ വിചാരം. "ഞാനും അവരുടെ അമ്മയും അവർക്കു അതിനുവേണ്ട പരിശീലനം നല്കിയിട്ടില്ല." അയാൾ ഇടയ്ക്കു സ്വയം പറയാറുണ്ട്.

ഈ ചിന്ത തൻെറ സ്വന്തം ജീവിതത്തെ കൃതജ്ഞതയോടെ തിരിഞ്ഞുനോക്കാൻ അയാളെ പ്രേരിപ്പിച്ചു. എന്തൊരു രക്ഷപ്പെടലായിരുന്നു അതു്! വിശന്നു വലയുന്ന ഒരു പയ്യൻെറ കയ്യിൽ നിന്നു്, നിർബ്ബന്ധപൂർവ്വംതന്നെ, ഉടുപ്പുകേടുപാടുകൾ പോക്കിയതിന്നുള്ള കൂലി അയാൾ വാങ്ങിച്ചിട്ടുണ്ടു്—പക്ഷെ അതു തൻെറ മുതലാളിക്കു ചെല്ലേണ്ട കൂലിയാണു്. എന്നാൽ ഇക്കഴിഞ്ഞകാലങ്ങളിലൊന്നും വിഷമിക്കുന്ന ആളുകളിൽനിന്നു ഒരു ചെമ്പുതുട്ടുപോലും അയാൾ വാങ്ങിച്ചിട്ടില്ല. കഷ്ടപ്പാടുകൊണ്ടും ക്ഷാമംകൊണ്ടും ചെന്നായുടേതുപോലെയായിത്തീർന്നിട്ടുള്ള ഒരു സ്ത്രീമുഖംപോലും അയാൾക്കു ഈയിടെ കാണേണ്ടി വന്നിട്ടില്ല. അക്കാര്യങ്ങളെ പററി ഓർത്തതോടെ റോസിക്കി തൻെറ തൊപ്പിയും കോട്ടും ധരിച്ചു് പതുക്കെ കളപ്പുരയിലേക്കു പോയി, തൻെറ ഉഴവുകുതിരകൾക്കു് കുറച്ചു് ഓട്സ് എടുത്തു കൊടുത്തു. തൻെറ കയ്യിൽ നിന്നുതന്നെ അതു തിന്നാൻ അയാൾ അവയെ അനുവദിച്ചു. തൻെറ വികാരങ്ങളെ പ്രകടിപ്പിക്കാൻ അയാൾ ഉപയോഗിച്ച മാർഗ്ഗമാണതു്; അതോടെ അയാൾ ഒരു സന്തോഷശബ്ദം പുറപ്പെടുവിക്കുകയും ചെയ്തു.

വസന്തം ഊഷ്മളതയോടെ വന്നെത്തി. തെളിഞ്ഞ ആകാശം;—പക്ഷെ അതു ഒരസ്ഥിക്കഷണംപോലെ വരണ്ടതായി

രുന്നു. റോസിക്കിയുടെ മക്കൾ ചോളം വിതയ്ക്കാൻവേണ്ടി ഗോതമ്പുവയൽ ഉഴുവാൻ തുടങ്ങി. വേലിയുടെ മൂലയ്ക്കൽ റോസിക്കി അതു നോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നു. മണ്ണുവരണ്ടുപോയതിനാൽ, ചുവന്ന പൊടി ഉയർന്നു, കുതിരകളേയും കലപ്പകളേയും ഉഴുന്നവരേയും എല്ലാം മറച്ചിരുന്നു. ആകെ മോശമായ ഒരു കാഴ്ച.

വീടിൻേറയും റുഡോൾഫിൻെറ താമസസ്ഥലത്തിൻേറയും ഇടക്കുള്ള വിശാലമായ ആൽഫാൽഫാ നിലം പച്ചപിടിച്ചുതുടങ്ങിയിരുന്നു. പക്ഷെ മഞ്ഞുകാലത്തെ ശക്തിയായ കാററിൽ ധാരാളം റഷ്യൻ മുൾച്ചെടികൾ അവിടെ വന്നു കൂടിയെന്നതു റോസിക്കിക്കു മനഃക്ലേശമുണ്ടാക്കി. അവയെല്ലാം പിഴുതുകളയണമെന്നു അയാൾ മക്കളോടു പറയാറുണ്ട്. അവയുടെ വിത്തു വീണ്ടും മുളച്ചു ആൽഫാൽഫാ ചെടികളെ ഞെരുക്കും എന്നു അയാൾ ഭയപ്പെട്ടു. അങ്ങിനെയൊന്നും വരില്ലെന്നാണ് റുഡോൾഫിൻെറ വാദം. മക്കൾ ചോളം നടുന്നതിൽ മുഴുകിയിരിക്കെ മുള്ളിൻെറ കാര്യത്തിൽ അവരെ നിർബ്ബന്ധിക്കുന്നതു ശരിയല്ലെന്നു അയാൾക്കു തോന്നി. ആ വിശാലമായ ആൽഫാൽഫാ നിലത്തെ അയാൾ കാര്യമായി വിലമതിച്ചിരുന്നു. തങ്ങൾക്കു വിശ്വസിക്കാവുന്ന ഒരു കാലിത്തീററയാണതു എന്നതു മാത്രമല്ല അതിനു കാരണം. അഗാധമായ; അവ്യക്തമെങ്കിലും ശക്തമായ മറെറാരു ഹേതു കൂടിയുണ്ടായിരുന്നു അതിന്. ആ ചെടികളുടെ സവിശേഷമായ ഹരിതവർണ്ണം വൃദ്ധനായ റോസിക്കിയിൽ പൂർവ്വകാലസ്മരണകളെ, യൂറോപ്പിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടിയ തൻെറ കുട്ടിക്കാലംവരെ ചെന്നെത്തുന്ന സ്മരണകളെ, ഉണർത്തിവിട്ടു. അത്തരം കടുത്ത പച്ചനിറമുള്ള വയലുകളിൽ കുട്ടിക്കാലത്തു അയാൾ ഓടിക്കളിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഒരുദിവസം രാവിലെ റുഡോൾഫ്, ഉഴവുകുതിരകളെ കളപ്പുരയിൽ വെറുതെ നില്ക്കാൻ വിട്ടിട്ട്, കാറിൽ പട്ടണത്തിലേക്കു പോയി. റോസിക്കി അവിടെച്ചെന്നു്, കുതിരകളെ ഒരു പുൽവരണ്ടിയിൽ കെട്ടി മുൾച്ചെടികൾ പിഴുതുനീക്കാൻ തുടങ്ങി. കുററബോധം കലർന്ന അവധാനതയോടെയാണു അയാൾ അതു

ചെയ്തതു്. എങ്കിലും ഡാക്ടർ എസ്സ്റ്റിനെ രഹസ്യമായി ധിക്കരിക്കുന്നതിൽ അയാൾക്കു് കുറച്ചൊരു സന്തോഷവും തോന്നാതിരുന്നില്ല. ഏഴുകൊല്ലം കൂടി ആടുമായി ഒരൊഴിവുകാലം എടുക്കാൻ തീരുമാനിച്ച ഡാക്ടർ അപ്പോൾ ഷിക്കാഗോവിലെ ഒരു ക്ലിനിക്കിൽ [1] ആയിരുന്നു. മുറിച്ചെടികൾ പിഴുതെടുത്തുകൂട്ടിയെങ്കിലും, അതു ചുട്ടെരിക്കാൻ റോസിക്കി മുതിർന്നില്ല. അതിനു കുറെസമയമെടുക്കും. അയാൾക്കു അല്പം ശ്വാസംമുട്ടലു തോന്നിയിരുന്നു. കതിരുകളെ കളപ്പുരയിൽ കൊണ്ടുപോയി കെട്ടുന്നതാണു് നല്ലതെന്നു അയാൾക്കു തോന്നി.

അയാൾ അവയെ കളത്തിലെ തൊഴുത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി കെട്ടി. അതോടെ പെട്ടെന്നു് നെഞ്ചത്തു് കടുത്ത ഒരു വേദന തോന്നിയതിനാൽ അയാൾ അവയുടെ കോപ്പുകൾ അഴിച്ചുമാറാൻ ശ്രമിച്ചില്ല. ഓരോ അടിവെപ്പിലും കൂടുതൽ കൂടുതൽ ക്ഷീണിക്കൊണ്ടു അയാൾ വീട്ടിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. ഒരു വെട്ടുകത്തി കൊണ്ടു പിളരുന്നതുപോലെയുള്ള വേദനയായിരുന്നു നെഞ്ചത്തു്. കാറാടിയന്ത്രത്തിന്റെ സമീപമെത്തിയപ്പോഴെക്കും അയാൾ വീണുപോകുമെന്നായി. അയാൾ കോണിപ്പടി കയറിപ്പിടിച്ചു. പെറിയൊരു നായാട്ടു പട്ടിയുടെ വേഗത്തിൽ പോളി കുന്നിറങ്ങി ഓടിവരുന്നതു് അയാൾ കണ്ടു. ഒരു നൊടിയിടകൊണ്ടു അവൾ തന്റെ തോളു് അയാളുടെ കക്ഷത്തിന്നടിയിൽ താങ്ങിക്കൊടുത്തു.

"അപ്പാ, എന്റെ മേൽ നല്ലവണ്ണം ചാരിക്കോളൂ; പേടിക്കേണ്ട. വിഷമം കൂടാതെ നമുക്കു വീട്ടിലെത്താം."

ഒരുവിധത്തിൽ അവർ വീട്ടിലെത്തി. അപ്പോഴേക്കും വേദനകൊണ്ടു റോസിക്കിക്കു കണ്ണുകാണാൻ വയ്യാതായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. നടക്കാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നെങ്കിലും ഗതി നിയന്ത്രിക്കാനുള്ള ശേഷി അയാൾക്കില്ലായിരുന്നു. പിന്നെ അയാൾക്കു ഓർമ്മയുള്ളതു്, താൻ പോളിയുടെ കിടക്കയിൽ കിടക്കുന്നതും അവൾ തൂവെള്ളത്തിൽ

---

1. ചികിത്സാ കേന്ദ്രം

തോത്തു മുക്കിപ്പിഴിഞ്ഞു് തന്റെറ നെഞ്ചിൽ മൂടപിടിയ്ക്കുന്നതും ആണു്. അടുപ്പിൽ കരി എടുത്തിടാൻ മാത്രമേ അവരം ആ ജോലി നിത്തിവെച്ചുള്ളു. ചായക്കെറിലും കലവും അവരം അടുപ്പിൽ വെച്ചിരുന്നു. ഏതാണ്ടു ഒരു മണിക്കൂറോളം താൻ അങ്ങിനെ മൂടപിടിച്ചു കൊണ്ടിരുന്നുവെന്നു അവരം പിന്നീടു പറയുകയുണ്ടായി. ആ സമയമത്രയും അയാരം നീലച്ചു് നിശ്ചലനായി വിയപ്പിൽ കുളിച്ചു് കിടക്കുകയായിരുന്നുവത്രേ!

വേദന കുറഞ്ഞുവന്നതനുസരിച്ചു അയാളുടെ താടിയുടെ മരവിപ്പു് മാറി; കണ്ണിന്റെറ ചുറരും ഉണ്ടായിരുന്ന കറുത്ത വൃത്തങ്ങരം അപ്രത്യക്ഷമായി. അതോടെ അയാളുടെ സ്വാഭാവികമായ നിറവും അല്പം തിരിച്ചുകിട്ടി. അവസാനം മരുമകരം അയാളുടെ ഷർട്ടിന്റെറ നെഞ്ചത്തുള്ള കുടുക്കുകരം ഇടുവിച്ചതോടെ അയാരം ഭീഷ്മായി ഒന്നു നിശ്വസിച്ചു.

"പോളീ, ഇപ്പോരം എനിക്കു് സുഖം തോന്നുന്നുണ്ടു്. വല്ലാത്ത ഒരു വേദനയായിരുന്നു അതു്. നിന്നെ ഇങ്ങിനെ വിഷമിപ്പിക്കാൻ ഇടയായതിൽ എനിക്കു സങ്കടമുണ്ടു്."

പോളിക്കു് ലജ്ജയും സംഭ്രമവും തോന്നി. "വേദന ശരിക്കും പോയോ? വീട്ടിലേക്കു ഫോൺ ചെയ്യാൻ വേണ്ടത്ര സമയം ഞാൻ ഇവിടെ നിന്നു വിട്ടുനിന്നാൽ കുഴപ്പമുണ്ടോ?"

റോസിക്കി കൺപോളകരം ചിമ്മിത്തുറന്നു. "പോളി, വീട്ടിലേക്കു ഫോൺ ചെയ്യേണ്ട. എന്റെറ ഭാര്യയെ ഭയപ്പെടുത്തിയിട്ടു കാര്യമില്ല. ഇവിടെ നല്ല സുഖമാണു്. നിനക്കു ബുദ്ധിമുട്ടാവില്ലെങ്കിൽ സ്വയം വീണ്ടെടുക്കാൻ ആകുന്നതുവരെ ഞാൻ ഇവിടെത്തന്നെ കിടക്കാം; അതാണു നല്ലതു്. എനിക്കു ഇപ്പോരം ഒട്ടും വേദനയില്ല. ഇവിടെ നല്ല സുഖമാണു്."

പോളി കുനിഞ്ഞുനിന്നു അയാളുടെ മുഖത്തെ വെള്ളത്തുള്ളികരം തുടച്ചുകളഞ്ഞു. "വേദന പോയല്ലോ; എനിക്കു സന്തോഷമായി." അവരം പെട്ടെന്നു വികാരവിവശയായി പറഞ്ഞു.

"അപ്പൻ ഇങ്ങിനെ വേദനിക്കുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ എന്റെ ഹൃദയം തകർന്നു പോയി."

റോസിക്കി അവളോട് ചായക്കെറിൽ വെച്ചിരുന്ന കസേരയിൽ ഇരിക്കാൻ ആംഗ്യം കാട്ടി. തുടർന്നു, സ്നേഹവാത്സല്യങ്ങൾ തുളുമ്പുന്ന കണ്ണുകളോടെ അവളെ നോക്കിക്കൊണ്ട് അയാൾ പറഞ്ഞു: "നീ എന്നോട് വളരെ സ്നേഹത്തോടെ പെരുമാറി. ഞാനതു ഒരിക്കലും മറക്കില്ല. രോഗിയായി നിന്നെ ഇങ്ങിനെ ബുദ്ധിമുട്ടിക്കേണ്ടിവന്നതിൽ എനിക്കു വിഷമമുണ്ട്. ആ കളപ്പുരയിൽ നില്ക്കുമ്പോൾ ഞാൻ തന്നത്താൻ പറയുകയായിരുന്നു: ആ പുതുപെണ്ണിനോ സുഖക്കേടുകാരെ ശുശ്രൂഷിച്ചോ അതു പരിചയം ഉണ്ടാവില്ല. അവളെ ഭയപ്പെടുത്താൻ എനിക്കിഷ്ടമില്ല; ഒരുപക്ഷെ അവൾക്കോ ഒരു കുട്ടിയുണ്ടാകാറോ മറേറാ ആയിട്ടുണ്ടാകും."

പോളി അയാളുടെ കയ്യു കടന്നെടുത്തു. അയാൾ വാത്സല്യത്തോടെ, നിർവ്വിശങ്കമായി അവളെ ഉറ്റുനോക്കി. അയാളുടെ കണ്ണുകൾ അവളുടെ മുഖം തലോടുന്നതായി, സാകൂതം പരിശോധിക്കുന്നതായി, തോന്നി. അവൾ, വിചിത്രമായ പുരികക്കൊടികൾ ഉയർത്തി ആശ്ചര്യം ഒന്നു കയത്തെങ്കിലും, പിന്നീട് അയാളുടെ നേരെ നോക്കി ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു:

"അങ്ങിനെയൊന്നെങ്കിലും ഉണ്ടാകാൻ സാധ്യതയുണ്ടെന്നാണ് എന്റെയും ഊഹം. പക്ഷെ ഇതുവരെ ഞാനാരോടും പറഞ്ഞിട്ടില്ല. എന്റെ അമ്മയോടോ, ഡോക്ടറിനോടോ പോലും. നിങ്ങളാണ് അതു ആദ്യം അറിയുന്നത്."

അയാൾ അവളുടെ കയ്യ് പിടിച്ചമർത്തി. അയാളുടെ കയ്യു കൾക്കു വീണ്ടും മൂർച്ചകിട്ടിയിരിക്കുന്നതായി അവൾ കണ്ടു. അയാളുടെ കണ്ണുകളിലെ തിളക്കം ഏതാണ്ടു തിരിച്ചെത്തിയിരുന്നു.

"ആ ചെറിയ കുഞ്ഞിനെ കാണാൻ എനിക്കു കൊതിയുണ്ട് പോളീ." എന്നുമാത്രം പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ഒരു ചെറുപുഞ്ചിരിയോടെ അയാൾ കണ്ണടച്ചു കിടന്നു. പോളി അഗാധമായ

ചിന്തയിൽ മുഴകി നിശ്ചലയായിരുന്നു. ലോകത്തിൽ മറ്റാരും തന്നെ, അമ്മയോ മുത്തശ്ശിയോ, ആരുംതന്നെ വൃദ്ധനായ റോസിക്കിയോളം തന്നെ സ്നേഹിക്കുന്നില്ലെന്നു് പെട്ടെന്നു അവൾക്കു തോന്നി. അതു അവളെ അസ്വസ്ഥയാക്കി. എന്താണതിനുകാരണം എന്നു കണ്ടുപിടിക്കാൻ അവൾ ശ്രമിച്ചു. സംഗീതത്തിൽ രസിക്കാനും വണ്ണപ്പകിട്ടു് ആസ്വദിക്കാനും പ്രത്യേക സിദ്ധികളുള്ളതുപോലെ, ആളുകളെ സ്നേഹിക്കാനുള്ള ഒരു പ്രത്യേക കഴിവു് റോസിക്കിക്കു് ഉള്ളതായി തോന്നി. ശാന്തവും സൗമ്യവുമായ ഒന്നായിരുന്നു അതു്; പക്ഷെ അതു അവിടെയുണ്ടായിരുന്നു. അയാളുടെ കണ്ണുകളിൽ നിങ്ങൾക്കതു ദർശിക്കാം;— ഒരു പക്ഷെ അതുകൊണ്ടാകാം അവയിൽ സന്തോഷം നിറഞ്ഞു നിന്നിരുന്നതു്; അയാളുടെ ഹസ്തങ്ങളിൽ നിങ്ങൾക്കതു അനുഭവിക്കാം. അയാൾ ഉറങ്ങിക്കഴിഞ്ഞിട്ടും അവൾ അയാളുടെ കയ്യു പിടിച്ചു കൊണ്ടു് അരികിൽത്തന്നെ ഇരുന്നു. തവിട്ടു നിറമുള്ള വിസ്തൃതമായ ആ കയ്യിനു് ഊഷ്മളതയും മാർദ്ദവവും ഉണ്ടായിരുന്നു. അതിനോടു ഏതെങ്കിലും വിധത്തിൽ സാമ്യമുള്ള ഒന്നു അവൾ അതേവരെ കണ്ടിരുന്നില്ല. ഒരു ജിപ്സിയുടെ കയ്യുപോലല്ലേ അതെന്നു അവൾ ചിന്തിച്ചു പോയി. ആശയവിനിമയത്തിൽ അതുയ്ക്കു ചൈതന്യവും വേഗതയും ലാഘവവും അതു പ്രകടിപ്പിച്ചിരുന്നു. ഒരു കൃഷിക്കാരനിൽ അതു് ഒരത്ഭുതമാണു്. അവൾ അറിയുന്ന മിക്കവാറും എല്ലാ കൃഷിക്കാർക്കും കൊട്ടവടി പോലെ മുഴത്ത മുഷ്ടികളാണുണ്ടായിരുന്നതു്. അല്ലെങ്കിൽ അവ എല്ലുന്തി, മരവിച്ച വിരലുകളുമായി വികൃതരൂപത്തിലുള്ളവയായിരിക്കും. പക്ഷെ റോസിക്കിയുടേതു രസംപോലെ അയവുള്ളതും ബലിഷ്ഠവും ആയിരുന്നു. മങ്ങിയ ചുരുട്ടിന്റെ നിറമുള്ള ആ കൈപ്പത്തിയിൽ കുറുകെ ആഴമുള്ള ചുളിവുകൾ വീണിട്ടുണ്ടു്. തളർന്നുകിടക്കുന്ന വെറുമൊരു മാംസപിണ്ഡമല്ല അതു്. ഊഷ്മളതയും തവിട്ടുനിറവുമുള്ള ഒരു മനുഷ്യഹസ്തമാണതു്. കുറെയൊക്കെ സാമർത്ഥ്യവും ധാരാളം ഔദാര്യവും അതിൽ അടങ്ങി

യിരിപ്പുണ്ട്; കൂടെ, 'ജിജ്ഞാസയും' എന്നുമാത്രം പോളിക്കു വിശേഷിപ്പിക്കാൻ കഴിയുന്ന മറെറന്തോകൂടി ഉണ്ടായിരുന്നു—മൃഗങ്ങളിലേതുപോലെ ചൈതന്യവത്തും സംശയരഹിതവും ലോലവും ആയ എന്തോ ഒന്നു്.

വളരെക്കാലം കഴിഞ്ഞും പോളി ആ മണിക്കൂറിനെ പററി ഓർമ്മിച്ചിരുന്നു. അവളെ സംബന്ധിച്ചു അതൊരു ഉയിർത്തെഴുന്നേല്പുലായിരുന്നു. ജീവിതത്തെ പററി വൃഥനായ റോസിക്കിയുടെ ഹസ്തത്തിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കാൻ സാധിച്ചേടത്തോളം മറെറാരിടത്തു നിന്നും തനിക്കു പഠിക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലെന്നു അവൾക്കു തോന്നി. അതു അവൾക്കു ആത്മബോധം നല്കി; സ്പഷ്ടവും വിവർത്തനക്ഷമമല്ലാത്തതും ആയ എന്തോ ഒരു സന്ദേശം അതിൽനിന്നു അവൾക്കു ലഭിച്ചു.

ഡോംഫ് കാറിൽ വന്നിറങ്ങിയ ശബ്ദം കേട്ട ഉടനെ അവൾ പുറത്തേക്കു ഓടിച്ചെന്നു.

"ഓ, റൂഡി, നിങ്ങളുടെ അപ്പനു് വല്ലാത്ത അസുഖമുണ്ടായി. അദ്ദേഹത്തിനു് മനഃക്ലേശം ഉണ്ടാക്കിയിരുന്ന ആ മുഴച്ചെടികളെല്ലാം അദ്ദേഹം പിഴുതുകളയുകയായിരുന്നു. ആ ജോലി തീർന്നപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിനു് വീട്ടിലേക്കു നടന്നെത്താൻ തന്നെ കഴിഞ്ഞില്ല. അദ്ദേഹം മരിക്കാൻ പോവുകയാണെന്നുപോലും ഞാൻ ഭയപ്പെട്ടു. അതുപോലെ കഠിനമായ വേദനയുണ്ടായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിനു്."

ഡോംഫ് കാറിൽനിന്നു ചാടിയിറങ്ങിക്കൊണ്ടു ചോദിച്ചു: "എവിടെയാണു് അപ്പച്ചനിപ്പോൾ?"

"കിടക്കയിൽ. ഉറങ്ങുകയാണു്. ഞാൻ വല്ലാതെ പേടിച്ചുപോയി. എനിക്കു നിങ്ങളുടെ അപ്പനെ എത്ര ഇഷ്ടമാണെന്നോ?" അവൾ പതുക്കെ തന്റെ കയ്യു അയാളുടെ കയ്യിൽ അമർത്തിച്ചു. അവർ രണ്ടുപേരും അകത്തേക്കു കടന്നു. അന്നച്ച തിരിഞ്ഞു. അവർ അദ്ദേഹത്തെ വീട്ടിലേക്കു കൊണ്ടുപോയി

MUL
288284
288284
032 :3M7 44:1

നിബ്ബന്ധിച്ചു കിടക്കയിൽ കിടത്തി. തനിക്കു എല്ലാം സുഖമായി എന്നു പറഞ്ഞു അദ്ദേഹം അതിൽ പ്രതിക്ഷേധിക്കാതിരുന്നില്ല.

അടുത്ത പ്രഭാതത്തിൽ റോസിക്കി ഉണന്നെഴുന്നേറ്റു ഉടുപ്പുകളും മാറി മറ്റുള്ളവരോടൊപ്പം കാപ്പി കുടിക്കാൻ ഇരുന്നു. തന്റെ കാപ്പിക്കു് പതിവിൽ കൂടുതൽ രുചിയുണ്ടെന്നു് അയാൾ മേരിയോടു പറഞ്ഞു. ഡാക്ടർ എഡ്വ് മടങ്ങി വരുമ്പോൾ അദ്ദേഹത്തോടു തന്റെ സുഖക്കേടിന്റെ കഥയൊന്നും പറഞ്ഞുപോകരുതെന്നു അയാൾ മക്കളെ വിലക്കി. പ്രാതൽ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ, അല്പം തുന്നല്പണി ചെയ്യാൻ വേണ്ടി അയാൾ തന്റെ ജനാലയ്ക്കൽ ചെന്നിരുന്നു. കോഴിക്കുഞ്ഞുങ്ങളെ തീററാൻ പോകുന്നതിനുമുമ്പു് കുറെ തുശികളിൽ നൂല് കോർത്തു വെച്ചേക്കാൻ മേരിയോടു അയാൾ ആവശ്യപ്പെട്ടു. അവളുടെ കണ്ണുകൾക്കു് റോസിക്കിയുടേതിനെക്കാൾ സൂക്ഷ്മതയുണ്ടു്; കയ്യുകൾക്കു കൂടുതൽ ഉറപ്പും. അയാൾ തന്റെ പുകയിലക്കുഴൽ കത്തിച്ചിട്ടു്, ജോണിന്റെ പുറംകുപ്പായം കയ്യിലെടുത്തു. മേരി രാവിലെ മുഴുവൻ ഉൽകണ്ഠയോടെ അയാളെ ശ്രദ്ധിക്കുകയായിരുന്നു. എച്ചിൽത്തൊട്ടിയുമായി താൻ പുറത്തേക്കിറങ്ങിയപ്പോൾ അയാൾ പുഞ്ചിരിക്കുന്നതു് അവൾ കണ്ടു. അയാൾ പോളിയെപ്പററി ഓർക്കുകയായിരുന്നു. അവളുടെ വീട്ടിൽ വെച്ചു് തനിക്കുണ്ടിനെ അസുഖം ഉണ്ടാകാതിരുന്നെങ്കിൽ, എത്ര മാത്രം സ്നേഹസമ്പന്നമായ ഒരു ഹൃദയമാണു് അവൾക്കുള്ളതെന്നു് തനിക്കു മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയുമായിരുന്നില്ലെന്നു അയാൾക്കു തോന്നി. പെൺകുട്ടികൾ ഈയിടെയായി അവരുടെ ഹൃദയം പുറമെ പ്രകടിപ്പിക്കാറില്ല. ഇപ്പോൾ അയാൾക്കു ബോധ്യമായി, ആദ്യത്തെ കമ്പങ്ങൾ നീങ്ങുന്നതോടെ പോളി നല്ലൊരു സ്ത്രീയായി തീരുമെന്നു്. ഒരു സ്ത്രീയുടെ ഹൃദയത്തിനു് മാധുര്യം ഉണ്ടായെന്നുവരാം; ഇല്ലെന്നും വരാം. അവരെ നോക്കി അതു മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയില്ല; പക്ഷേ അതുണ്ടെങ്കിൽ അവസാനം എല്ലാം ശുഭമായി കലാശിക്കും.

കുറച്ചു തുന്നിക്കഴിഞ്ഞപ്പോഴെക്കും തലേന്നാളത്തെപ്പോലെ അയാളുടെ നെഞ്ചിൽ വേദന തുടങ്ങി. അയാൾ സൂക്ഷ്മതയോടെ

MADRAS UNIVERSITY LIBRARY
- 6 APR 2003

പുകയിലക്കഴൽ ജനാലപ്പടിമേൽവെച്ച് ശ്വാസം കഴിക്കാനുള്ള എളുപ്പത്തിനുവേണ്ടി കുനിഞ്ഞിരുന്നു—പക്ഷെ അതുകൊണ്ടു ഫല മുണ്ടായില്ല. ആകുമെങ്കിൽ കിടക്കയിൽ ചെന്നു കിടക്കുന്നതാണു നല്ലതു്; അയാൾ എഴുന്നേറ്റു. പരിചിതമായ തളത്തിലൂടെ തപ്പി തപ്പി നടന്നു. ഒരു കപ്പൽത്തട്ടുപോലെ നിലം പൊങ്ങുകയും താഴുകയും ചെയ്യുന്നതായി തോന്നി റോസിക്കിക്കു്. വാതിൽക്കൽ എത്താറായപ്പോൾ അയാൾ വീണുപോയി. മേരി മടങ്ങിവന്നപ്പോൾ അയാൾ അവിടെ കിടക്കുന്നതാണു് കണ്ടതു്. തൊട്ടു നോക്കിയപ്പോൾത്തന്നെ അവൾക്കു മനസ്സിലായി അയാൾ മരിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നുവെന്നു്.

റോസിക്കി മരിച്ചപ്പോൾ ഡാക്ടർ എഡ്വേർഡ് അകലെ ആയിരുന്നു. മടങ്ങി വന്നിട്ടു ഏതാനും ആഴ്ചത്തേക്കു അദ്ദേഹത്തിനു വല്ലാത്ത തിരക്കായിരുന്നു. ഓരോ ദിവസവും അദ്ദേഹം വിചാരിക്കും, പിതാവു് മരിച്ച ആ കുടുംബത്തെ ചെന്നു കാണണമെന്നു്. വേനൽക്കാലത്തെ ആദ്യദിവസങ്ങളിലൊന്നിൽ, നിലാവുനിറഞ്ഞ ഊഷ്മളമായ ഒരു രാത്രിയിൽ അദ്ദേഹം ആ കൃഷിയിടത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹം ചിന്തയിൽ മുഴുകിയിരുന്നു. അതിനാൽ സെമിത്താരിയുടെ അരികിലുള്ള റോഡിൽ എത്തിയപ്പോൾ മാത്രമേ അദ്ദേഹം ഒത്തുള്ള, അങ്ങകലെ ചുവന്ന വെളിച്ചം കാണുന്ന കുന്നിൻ മുകളിലല്ല, ഇവിടെ ഈ നിലാവിലാണു് റോസിക്കിയുള്ളതെന്നു്. അദ്ദേഹം കാറുനിറുത്തി യന്ത്രം നിശ്ചലമാക്കി, കുറെനേരം അവിടെയിരുന്നു.

പെട്ടെന്നു ഒരു നിശ്ശബ്ദത അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആത്മാവിലേക്കു ഇറങ്ങിച്ചെന്നു. ചുറ്റും കാണുന്നതെല്ലാം ഹൃദയസ്പൃക്കും അർത്ഥവത്തും ആയി തോന്നി അദ്ദേഹത്തിനു്. പക്ഷെ എന്താണവ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നതെന്നു് മനസ്സിലാക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിനു കഴിഞ്ഞില്ല. കമ്പിവേലിയുടെ സമീപത്തുതന്നെ റോസിക്കിയുടെ പുല്ലുവെട്ടുയന്ത്രം കിടന്നിരുന്നു. അന്നു വൈകുന്നേരം അയാളുടെ മക്കളിലാരോ ആ യന്ത്രം ഉപയോഗപ്പെടുത്തിയിരിക്കണം.

റോസിക്കിയുടെ സ്വന്തം ഉഴുവുകുതിരകളും അവിടെ പണിയെടുത്തിരുന്നിരിക്കും. പുതുതായി വെട്ടിക്കൂട്ടിയ പുല്ല് ആ നിശാന്തരീക്ഷത്തിൽ സുഗന്ധം പരത്തിയിരുന്നു. ശവക്കുഴികളുടെ മീതെ വളർന്നുനിന്നിരുന്നവയും കമ്പിവേലിയെ മറച്ചിരുന്നവയും ആയ നീണ്ട പുല്ലുകളിൽ ചന്ദ്രിക വെള്ളി പൂശിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവയ്ക്കിടയിൽ പച്ചിലവൃക്ഷങ്ങളും, തടാകത്തിലെ നിഴൽപോലെ കറുത്തു കാണാമായിരുന്നു. ആകാശത്തിനു് അഗാധനീലിമയാണുണ്ടായിരുന്നതു്. പൂർണ്ണചന്ദ്രൻ ഉണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ടു് നക്ഷത്രങ്ങൾക്കു അല്പം മങ്ങലേറ്റിരുന്നു.

യഥാർത്ഥത്തിൽ അതൊരു മനോഹരമായ സെമിത്തേരിയാണെന്നു് അപ്പോഴാണു് ആദ്യമായി ഡാക്ടർ എസ്ക്വിനു് തോന്നിയതു്. പട്ടണത്തിലെ സെമിത്തേരികളെക്കുറിച്ചു അദ്ദേഹം ഓർത്തു. കുറ്റിച്ചെടികളും മുഴത്ത കല്ലുകളും ആയി ഏക്കർ കണക്കിൽ പരന്നു കിടക്കുന്ന അവ ജീവനുള്ള ഈ ലോകത്തിലെ എന്തിൽ നിന്നും തീരെ വ്യത്യസ്തമായമട്ടിൽ ശൂന്യവൽക്കരിച്ചിട്ടുള്ള വിജനപ്രദേശങ്ങളാണു്, മരിച്ചവരുടെ, തള്ളപ്പെട്ടവരുടെ, വിസ്മൃതരുടെ പട്ടണങ്ങളാണു് അവ. എന്നും കാറ്റത്തിളകുന്ന നീണ്ട പുല്ലുകളും നിറഞ്ഞ ഈ ചെറിയ ചതുരപ്പറമ്പു് സ്വതന്ത്രമായ ഒരു വെളിപ്രദേശമാണു്. ഇതിന്റെ മുകളിൽ ആകാശമല്ലാതെ മറ്റൊന്നുമില്ല; ചുറ്റുമാകട്ടെ, ചക്രവാളംവരെ ചെന്നുമുട്ടുന്ന ബഹുവർണ്ണാങ്കിതങ്ങളായ വയലുകളും. വേനല്ക്കാലത്തു ഇവിടെ കുതിരകളും പണിയെടുക്കും; അയല്ക്കാർ പട്ടണത്തിലേക്കു ഇതിലെ കടന്നുപോകും. മഞ്ഞുകാലത്താകട്ടെ അങ്ങകലെ റോസിക്കിയുടെ സ്വന്തം കന്നുകാലികളും മേയുന്നുണ്ടാകും. ഇതുപോലെ മരണത്തോടു സാദൃശ്യം വഹിക്കാത്ത മറ്റൊരിടം കാണാനില്ല. വലിയ പട്ടണങ്ങളിലെ ജോലികളിൽ സഹായിക്കുകയും പക്ഷെ എന്നും തുറന്ന നാട്ടിൻപുറങ്ങളെ കൊതിക്കുകയും അവസാനം അവിടെ എത്തിച്ചേരുകയും ചെയ്ത ഒരാൾക്കു ഇതിലും അനുയോജ്യമായി മറ്റൊരിടം ഉണ്ടാകാനില്ല. റോസിക്കിയുടെ ജീവിതം സുന്ദരവും സമ്പൂർണ്ണവുമായിരുന്നെന്നു് ഡാക്ടർ എസ്ക്വിനു് തോന്നി.

വൃദ്ധയായ മിസ്സിസ് ഹാരിസ്

1

മിസ്സിസ് ഡേവിഡ് റോസൻ, തുന്നൽ സാധനങ്ങളും കയ്യിൽ വച്ചുകൊണ്ട്, ജനാലയിലൂടെ, തന്റെ പച്ചപ്പുൽത്തകിടിക്കപ്പുറം, വലത്തുവശത്തെ അയൽക്കാരുടെ ഉണങ്ങിക്കരിഞ്ഞു കുന്നും കുഴിയുമായി കിടക്കുന്ന പിന്വുറത്തെ മുറ്റത്തേക്കു നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഇടയ്ക്കു, അവൾ ഉൽക്കണ്ഠയോടെ തിരിഞ്ഞു തന്റെ തിളങ്ങുന്ന അടുക്കളയുടെ നേരേയും നോക്കുന്നുണ്ട്. കറുപ്പും വെളുപ്പും നിറത്തിലുള്ള വലിയ ചതുരക്കള്ളിയോടുകൂടിയതും മാർബിൾപോലെ ശോഭിക്കുന്നതുമായ ലിനോളിയം വിരിച്ചിട്ടുള്ള ഒന്നാണ് ആ അടുക്കള.

"ആ സ്ത്രീ ഒരിക്കലും ഇറങ്ങിപ്പോകില്ലേ?" അവൾ അക്ഷമയോടെ പിറുപിറുത്തു. അവൾ സംസാരിക്കുമ്പോൾ ചില ശബ്ദങ്ങളിൽ അല്പം ചില ഊന്നലുകൾ ഉണ്ടാകാറുണ്ട്. 'ത' എന്ന ശബ്ദമാണ് സാധാരണയായി അതിനു വിധേയമാകാറ്; ഇടയ്ക്കു 'വ'യും. തങ്ങൾ ഉന്നതസ്ഥാനം വകവെച്ചുകൊടുത്തിട്ടുള്ള ഒരു സ്ത്രീയെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം ഇതു നിർഭാഗ്യകരമായാണ് സ്റ്റൈലൈനിലെ ആളുകൾ പരിഗണിച്ചതു.

വെള്ളം തളിയ്ക്കുന്ന യന്ത്രം പുൽത്തകിടിയുടെ മറ്റൊരു ഭാഗത്തേയ്ക്കു മാറ്റിവയ്ക്കാൻ വേണ്ടി മിസ്സിസ് റോസൻ പുറത്തേയ്ക്കു ഓടിപ്പോയി. അപ്പോൾ അതുവരെ കാത്തിരുന്ന കാഴ്ച അവൾക്കു കാണുവാൻ കഴിഞ്ഞു. അയൽ വീട്ടിൽനിന്നു പൊക്കം കുടിയ ഒരു സുന്ദരി പുറത്തേക്കിറങ്ങി. വെള്ള വസ്ത്രങ്ങളും വെളുത്ത

ലിലാക്ക് പൂക്കും കുത്തിയിട്ടുള്ള തൊപ്പിയും ആണ് അവൾ ധരിച്ചിരുന്നതു്. അവളുടെ കയ്യിൽ ഒരു കുടയും ഉണ്ടായിരുന്നു. സന്തോഷകരമായ എന്തോകാര്യം നിവ്വഹിക്കാനെന്നപോലെ ഉത്സാഹപൂവ്വമായ അടിവെപ്പുകളോടെയാണ് അവൾ നടന്നിരുന്നതു്.

തന്റെ അയൽക്കാരി തന്നെ വിളിച്ചുനിത്തി സംസാരിക്കാതിരിക്കാൻവേണ്ടി മിസ്സിസ് റോസൻ വേഗം വീട്ടിന്നുള്ളിലേക്കു് പാഞ്ഞു. അവൾ അടുക്കളപ്പണിക്കുപയോഗിക്കുന്ന വസ്ത്രങ്ങളാണ് ധരിച്ചിരുന്നതു്. നീലനിറത്തിലുള്ള ആ ഉടുപ്പ് ഇടുകിക്കിടക്കുന്ന അവളുടെ ഉടുവസ്ത്രങ്ങളുടെ മേൽ ഭംഗിയായി ഇണങ്ങിക്കിടന്നു. അവളുടെ തിളക്കമുള്ള തലമുടി രണ്ടായിമെടഞ്ഞു തലയുടെ പിൻവശത്തു ചുറ്റിവച്ചിരുന്നു. അവൾ തൊപ്പിവയ്ക്കാൻ മെനക്കെട്ടില്ല. അവളുടെ ഇരുണ്ടു് രക്തപ്രസാദമുള്ള തൊലിക്കു് സൂര്യരശ്മിയിൽനിന്നു് ഒന്നും ഭയപ്പെടാനില്ലായിരുന്നു. പകുതി അടഞ്ഞുകിടന്നിരുന്ന റൊട്ടിച്ചൂളയുടെ കതകുതുറന്നു അവൾ അതിൽ നിന്നു ഒരു കേയ്ക്കു പുറത്തേക്കെടുത്തു. പഞ്ചസാരപ്പാവു കൊണ്ടു് വരയും കുറിയുമിട്ട ഭംഗിയായി മൊരിച്ചെടുത്ത ഒരു കേയ്ക്കായിരുന്നു അതു്. അടുക്കളയിലെ മേശപ്പുറത്തു് ഒരു തട്ടിൽ കപ്പുകളും സോസറുകളും നേരത്തെത്തന്നെ എടുത്തുവച്ചിരുന്നു. ആ കേയ്ക്കും അവൾ ഒരു കടലാസ്സിൽ പൊതിഞ്ഞു് ആ തട്ടിൽവച്ചു. എന്നിട്ടു് കുറെ മരപ്പിടിയോടുകൂടിയ ഒരു കാപ്പിപ്പാത്രവും ആ തട്ടും എടുത്തുകൊണ്ടു് അവൾ തന്റെ പുൽത്തകിടിയിലൂടെ ഓടിയിടവഴിയും അയൽപക്കത്തെ കുഴഞ്ഞുമറിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന മുറ്റവും കടന്നു അടുക്കളയിലൂടെ അയൽവീട്ടിലേക്കു കയറി.

അടുക്കളയിൽ ആരുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. വൈകുന്നേരത്തെ സൂര്യരശ്മികൾ തടവില്ലാതെ കടന്നു വന്നിരുന്നതിനാൽ അവിടെ നല്ലചൂടായിരുന്നു. അടുത്തമുറിയിലേക്കുള്ള വാതിൽ തുറന്നാണ് കിടന്നിരുന്നതു്. അടുക്കും ചിട്ടയുമില്ലാതെ വൃത്തികേടായിട്ടാണ് കിടന്നിരുന്നതെങ്കിലും എന്തോ ഒരു ലാളിത്യം ആ മുറിക്കുണ്ടായി

രുന്നു. അവിടെ പൂക്കളുള്ള മെഴുകുശീലകൊണ്ടു് മൂടിയ ഒരു വീഞ്ഞപ്പെട്ടിക്കു സമീപം നിന്നു് തവിട്ടു നിറത്തിലുള്ള വസ്ത്രങ്ങം ധരിച്ച ഒരു വൃദ്ധ ഒരു തകരപ്പാത്രത്തിൽനിന്നു് വെള്ളമെടുത്തു് ചുട്ടന്ന തന്റെ മുഖവും കഴുത്തും കഴുകിയിരുന്നു. അങ്ങേയറത്തെ ക്ഷീണം പ്രകടമാക്കുന്ന വിധത്തിൽ, കാലുകഠം അകറ്റിവച്ചാണു് അവർ നിന്നിരുന്നതു്. സന്ദർശക അകത്തേക്കു കടന്നപ്പോഠം അവർ അപരാധബോധത്തോടെ ഒന്നുഞെട്ടി.

"അമ്മൂമ്മേ, ഞാൻ നിങ്ങളെ ഉപദ്രവിക്കുകയല്ലല്ലോ" മിസ്സിസ് റോസൻ ചോദിച്ചു. "വൈകുന്നേരം ഈ സമയത്താണു് ഞാൻ സാധാരണയായി കാപ്പികുടിക്കാറു്. ഞാൻ കാപ്പികുഴിക്കാൻ തുടങ്ങുകയായിരുന്നു. അപ്പോഠം ഇവിടെ വന്നു ഹാരിസ് "അമ്മൂമ്മ എന്റെ കൂടെ ഒരു കപ്പു കാപ്പികുടിക്കാൻ കൂടുമോ" എന്നനേഷിച്ചാലോ എന്നെനിക്കു തോന്നി. ഒറ്റയ്ക്കിരുന്നു കാപ്പികുടിക്കുന്നതു എനിക്കു ഇഷ്ടമില്ല".

അമ്മൂമ്മയ്ക്കു് എന്തോ വിഷമമുള്ളതുപോലെ തോന്നി — എന്താണു് ചെയ്യേണ്ടതെന്നു് അറിഞ്ഞുകൂടാത്ത ഒരുമട്ടു്. അവർ തോളത്തുമുണ്ടു മടക്കി, മുറിയുടെ ഒരു മൂലയ്ക്കു് തൂക്കിയിരുന്ന കർട്ടന്റെ പിറകിൽ മറച്ചുവച്ചു. ആ വൃദ്ധ ശാന്തതയോടെയാണു് പെരുമാറിക്കൊണ്ടിരുന്നതു്. എങ്കിലും അവക്കു് അമ്പരപ്പു തോന്നിയിരുന്നു എന്നതു് വ്യക്തം.

"വളരെ നന്ദി, മിസ്സിസ് റോസൻ; എന്തൊരു കഷ്ടമായിപ്പോയി, വിട്ടോറിയ ഇപ്പോഠം അങ്ങു പട്ടണത്തിലേക്കു പോയതേയുള്ള."

"പക്ഷെ, അമ്മൂമ്മേ ഇത്തവണ നിങ്ങളെ കാണാൻ തന്നെയാണു് ഞാൻ വന്നതു്. ഞാൻ മൂലം നിങ്ങഠംക്കു വിഷമമുണ്ടാകാൻ ഇടവരരുതു്. നിങ്ങളുടെ സ്വന്തം കസേരയിൽ ഇരുന്നോളൂ. നമ്മുടെ രണ്ടുപേരുടേയും നടുക്കു് ഈ കൊച്ചു കസേരയിൽ ഞാൻ ഈ തട്ടു വച്ചോളാഠം."

മിസ്സിസ് ഹാരിസ് തന്റെ ആട്ടുന്ന മരക്കസേരയിൽ ഇരുന്നു. വളഞ്ഞ കയ്യുകളുള്ള ആ കസേരയുടെ മരംകൊണ്ടുള്ള ഇരിപ്പിടത്തിൽ നിറംമങ്ങിയ ഒരു കുഷൻ ഉണ്ടായിരുന്നു. മുറിയുടെ ഒരു മൂലയിൽ ഇട്ടിരുന്ന കട്ടിലിനു സമീപമായിരുന്നു ആ കസേരയുടെ സ്ഥാനം. മിസ്സിസ് റോസൻ കടലാസുപൊതി തുറന്നു, തന്റെ മൃദുവും മാംസളവുമായ കയ്യുകൊണ്ട് പതുക്കെ ആ കേയ്ക്ക് പൊട്ടിക്കുന്നതു അമ്മൂമ്മ നിശ്ശബ്ദയായി നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ആ വൃദ്ധയ്ക്കു സന്തോഷമുള്ളതായി തോന്നിയില്ല— അവൾക്ക് ശങ്കയും പരിഭ്രമവും ഉണ്ടായിരുന്നു, തീച്ച്. പക്ഷെ അവർ ആവശ്യമില്ലാതെ ബഹളം കൂട്ടുകയോ അസ്വസ്ഥത പ്രകടിപ്പിക്കുകയോ ചെയ്തില്ല. ജീവിതത്തിലെ വിധികഠിനങ്ങൾ പൂർണ്ണമായും കീഴടങ്ങുന്നതുമൂലം കൈവരുന്ന ശാന്തമായ, അങ്ങേയറ്റം ശാന്തമായ, ഒരന്തസ്സ് അവരിൽ കാണാമായിരുന്നു. ദുഃഖവും ഗൗരവപൂർണ്ണവുമായ തവിട്ടുകണ്ണുകളാൽ അവർ മിസ്സിസ് റോസന്റെ ചാതുര്യമേറിയ കയ്യുകളെ വീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

"മിസ്റ്റർ റോസന്റെ പ്രിയപ്പെട്ട കേയ്ക്കാണിതു്, അമ്മൂമ്മേ. നിങ്ങളും ഇതൊന്നു രുചിച്ചുനോക്കണമെന്നു എനിക്കു ആഗ്രഹമുണ്ട്. നല്ലൊരു പാചകക്കാരിയാണല്ലോ നിങ്ങൾ. ഞാനുണ്ടാക്കിയ കേയ്ക്കിനെപ്പറ്റി നിങ്ങളുടെ അഭിപ്രായം പറയൂ."

"ഇതുവളരെ നന്നായിരിക്കുന്നു", മിസ്സിസ് ഹാരിസ് മര്യാദയോടെ, പക്ഷെ തീരെ ഉത്സാഹമില്ലാതെ, മറുപടി പറഞ്ഞു.

"നിങ്ങൾ കാപ്പികുടിച്ചില്ലല്ലോ. ഇനിയും പാലൊഴിക്കണോ അതിൽ?"

"വേണ്ട. അതു് അല്പമൊന്നാറാൻ കാത്തിരിക്കുകയാണു ഞാൻ. സാധാരണ ആറിയിട്ടേ ഞാൻ കുടിക്കാറുള്ളൂ."

"അതു വാസ്തവമാണു്. വീട്ടിലെല്ലാവരുടേയും പ്രാതൽ കഴിയാതെ അവൾക്കു കാപ്പികുടിക്കാൻ തരമാകാറില്ലല്ലോ." മിസ്സിസ് റോസൻ മനസ്സിൽ കരുതി.

മിസ്സിസ് റോസൻ പലപ്പോഴും ഹാരിസ് അമ്മൂമ്മയ്ക്കു കേയ്ക്കു കഠം കൊണ്ടുവന്നു കൊടുക്കാറുണ്ട്. പക്ഷെ ഒന്നു രുചിച്ചുനോക്കുകമാത്രം ചെയ്തിട്ട് അവർ അതെല്ലാം തന്റെ മകഠം വിക്ടോറിയക്കുവേണ്ടി സൂക്ഷിച്ചു വയ്ക്കാറാണു പതിവെന്നു മിസ്സിസ് റോസനു് അറിയാമായിരുന്നു. വിക്ടോറിയയ്ക്കു്, തന്റെ മക്കളെപ്പോലെതന്നെ കൊതിയാണു മധുരപലഹാരങ്ങഠംക്കു്. മാത്രമല്ല, അവയുടെ കാര്യത്തിൽ അവഠം അസൂയാലുവാണുതാനും. തനിക്കല്ലാതെ മറാക്കുവേണ്ടിയും മധുരപലഹാരങ്ങഠം വീട്ടിൽ വന്നുചേരുന്നതു് അവഠംക്കു സഹിക്കാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നില്ല. തന്റെ പരാജയങ്ങളിൽ മനസ്സുമടുത്ത മിസ്സിസ് റോസൻ, താൻ വൃദ്ധയായ മിസ്സിസ് ഹാരിസിനു് കൊണ്ടുപോയി കൊടുക്കുന്ന കേയ്ക്കു് അവർതന്നെ തിന്നുന്നതു സ്വന്തം കണ്ണുകൊണ്ടു ഒരിക്കലെങ്കിലും കാണണമെന്നു് തീരുമാനിച്ചു. അതിന്റെഫലം, തികച്ചും അവഠം ആഗ്രഹിച്ചതുപോലെയായിരുന്നില്ല. തന്റെ മകളുടെ സാന്നിദ്ധ്യത്തിലല്ലാതെ ഒരു സന്ദർശകയെ സ്വീകരിക്കുക; ന്യായമായും വിക്ടോറിയക്കു സൂക്ഷിച്ചുവയ്ക്കേണ്ട കേയ്ക്കും കാപ്പിയും കഴിക്കുക — അങ്ങേയറ്റം തെറ്റായതിനാൽ മിസ്സിസ് ഹാരിസിനു് അതൊന്നും ആസ്വദിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ആ കേയ്ക്കു വിഴുങ്ങുമ്പോഠം അവർ അതിന്റെ രുചി അറിഞ്ഞിരിക്കുമോ എന്നു് മിസ്സിസ് റോസൻ സംശയിച്ചു. പൊള്ളയായ എന്തോ ഒന്നെന്നമട്ടിൽ ആസ്വദിക്കാതെയാണു് അതു് തിന്നതെന്നു തീച്ചു. പക്ഷേ എന്തായാലും മിസ്സിസ് റോസൻ തന്റെ കേയ്ക്കു ആസ്വദിച്ചനുഭവിച്ചു. ശാന്തമായി ഒരിടത്തിരുന്നു അമ്മൂമ്മയെ വീക്ഷിക്കാൻ കഴിഞ്ഞതിൽ അവഠം സന്തോഷിച്ചു. സുന്ദരിയായ വിക്ടോറിയയേക്കാഠം അവഠം ഇഷ്ടപ്പെട്ടതു് അമ്മൂമ്മയെയാണു്.

കാപ്പികുടിക്കാൻ തീരെപറ്റിയ ഒരിടമായിരുന്നില്ല അതു് — പ്രത്യേകിച്ചു്, മിസ്സിസ് റോസനു് അടുക്കിലും ചിട്ടയിലും അതുക്കൊറെ നിഷ്കർഷയുണ്ടെന്നതിനാൽ. കുഴഞ്ഞുമറിഞ്ഞു വൃത്തികേടായിക്കിടക്കുന്ന ഒന്നായിരുന്നു ആ മുറി. ആടുന്ന ഒരു കസേര, ഒരു

തുന്നൽയന്ത്രം, കുട്ടികളുടെ ഒരു ചെറിയവണ്ടി — ഇതെല്ലാം ആ മുറിയിലുണ്ടായിരുന്നു. മറയിട്ടിട്ടുള്ള ഒരു ജനാലയ്ക്കരികെ ഒരു മേശ കിടപ്പുണ്ട്. അതിന്മേൽ പഴയ മാസികകളും കീറിയ പുസ്തകങ്ങളും കുട്ടികളുടെ തൊപ്പികളും കോട്ടുകളും എല്ലാം വാരിവലിച്ചിട്ടിരുന്നു. കയ്യുകഴുകാനുള്ള ഒരിടവും അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നു. (മെഴുകുശീലകൊണ്ടു മൂടിയ പെട്ടിക്കുടി കണക്കിലെടുത്താൽ രണ്ടിടങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നു പറയണം.) മുറിയുടെ ഒരു മൂല കർപ്പും ചുവപ്പും വരകളുള്ള തുണികൊണ്ടു മറച്ചു ഉടുപ്പുകൾ തൂക്കാനുള്ള ഒരിടം സജ്ജമാക്കിയിരുന്നു. അവിടത്തെ മറ്റൊരു മൂലയിൽ ഒരു മരക്കട്ടിലും അതിന്മേൽ ചുവന്ന തുണിയിട്ടു മൂടിയ കനംകുറഞ്ഞ ഒരു കിടക്കയും ഉണ്ട്. അമ്മൂമ്മയുടെ കിടപ്പിടമാണതു്. അതിന്റെ അരികിൽ അവരുടെ ആട്ടുന്ന കസേര; അതിനടുത്തു് കാലുകൾ അറുത്തു പൊക്കം കുറച്ചിട്ടുള്ളതും മരപ്പൊളികൊണ്ടു ഇരിപ്പിടം നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ളതും ആയ മറ്റൊരു കസേര. ആ ചെറിയ കസേരയിന്മേലാണു അമ്മൂമ്മയുടെ തുന്നൽക്കൂട സൂക്ഷിക്കാറു്. പക്ഷെ ഇപ്പോൾ മിസ്സിസ് റോസൻ അതു കാപ്പിത്തട്ടുവയ്ക്കാൻ ഉപയോഗിച്ചിരിക്കയാണു്.

ഈ വൃദ്ധ എപ്പോഴും തന്നിൽ മതിപ്പുളവാക്കാറുണ്ടെന്നു് മിസ്സിസ് റോസൻ ഓർത്തു. എന്തുകൊണ്ടാണതെന്നു പറയുകവയ്യ. ഒരു പക്ഷെ അവർ തലപിടിക്കുന്ന രീതിയാകാം അതിനു കാരണം— പ്രതിഷേധമോ മറച്ചുപിടിക്കലോ ഇല്ലാത്ത സ്വാഭാവികമായ ഒരു രീതി. അല്ലെങ്കിൽ തവിട്ടുനിറമുള്ള വിശാലവും അഗാധവും ആയ കണ്ണുകളാകാം അതിനു ഹേതു. അവയിലെ ദ്രുജുവായ നോട്ടം ഒരിക്കലും ഒന്നും ആവശ്യപ്പെട്ടിരുന്നില്ല; ഒന്നും ആശിച്ചിരുന്നുമില്ല. അവ നിർവ്വികാരങ്ങളല്ലായിരുന്നു; പക്ഷെ ദുർഗ്രഹമായിരുന്നു അവയിലെ ഭാവം. ആശയവിനിമയത്തിനുതകുന്ന യാതൊരു തിളക്കവും അവയിലില്ലായിരുന്നു. വൃദ്ധനായ ഒരു സിംഹത്തിൽ കാണുന്നതുപോലെ അവരുടെ ശിരസ്സിനു ചുറ്റും ഒരു കുലീനതകളിയാടിയിരുന്നു. ഗർവ്വോ ദുരഭിമാനമോ മുൻ ധാരണകളോ അവി

ടെയുണ്ടായിരുന്നില്ല — എന്തോ ഒരു നിഴ്ചികല്പതയാണവിടെ കണ്ടിരുന്നതു്. അവരുടെ നരച്ച തലമുടി നടുവേപകുത്തു് ചെവിയുടെ മീതെയും പിറകിലുമായി ചുറ്റിവച്ചിരിക്കയാണു്. അവരുടെ വായ വലുതും ദ്രഡബദ്ധവും അയിരുന്നു. അതിന്റെ അഗ്രഭാഗങ്ങളം താഴോട്ടു തൂങ്ങിയിരുന്നു. അവർ ചിരിക്കുന്നതു മിസ്സിസ് റോസൻ കേട്ടിട്ടേയില്ലെന്നു പറയാം. (അഥവാ അവർ വല്ലപ്പോഴും ഒന്നു ചിരിച്ചാൽത്തന്നെ അതു സൗമ്യവും വിനീതവുമായ ഒരു ചിരിയായിരിക്കും — മര്യാദകാണിക്കാൻ മാത്രമുള്ള ഒരു ചിരി.) പക്ഷെ പേരക്കിടാങ്ങളം വന്നു പലഹാരങ്ങളം ചോദിച്ചും പുസ്തകം വായിക്കാൻ പറഞ്ഞും ലഹളകൂട്ടുമ്പോളം ആ വൃദ്ധ സന്തോഷഭാവം കൈക്കൊള്ളുന്നതു് മിസ്സിസ് റോസൻ കണ്ടിട്ടുണ്ടു്.

കാപ്പി കുടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ, മിസ്സിസ് ഹാരിസന്റെ ശ്രദ്ധയാകഷ്ടിക്കാൻ വേണ്ടി മിസ്സിസ് റോസൻ ഒന്നിനു പിറകെ ഒന്നായി പല വിഷയങ്ങളും എടുത്തിട്ടു.

"ഈ മൂട കാലാവസ്ഥ നിങ്ങളെ വിഷമിപ്പിക്കുന്നുണ്ടോ അമ്മൂമ്മേ? നിങ്ങളം കൂടുതൽ നേരം അടുപ്പിന്നരികെ കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നുണ്ടെന്നാണു് എന്റെ വിചാരം. ആ വികൃതിപ്പിള്ളേർ ഇടയ്ക്കു വല്ലപ്പോഴും തണുത്ത ഭക്ഷണവും കഴിക്കട്ടെ."

"ഓ ഈ മൂട സാരമില്ല. മേയ്മാസത്തിൽ ഇതു പതിവല്ലേ. അടുപ്പിന്റെ മൂട് ഞാൻ അറിയാറില്ല. അതു എനിക്കു പഴക്കമായി."

"ഞാനും അതെ. പക്ഷെ വേനൽക്കാലത്തു ഭക്ഷണം പാകം ചെയ്യുമ്പോളം വേഗം എന്റെ ക്ഷമകെടും. ടെനിസ്സിയിലെ പഴയ വീട്ടുവിട്ടു പോന്നതിൽ അമ്മൂമ്മയ്ക്കു സങ്കടമുണ്ടോ?"

"ഓ, ഇല്ല. എനിക്കതിൽ സങ്കടമുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ. കുട്ടികളെ നല്ലപോലെ വളത്തിക്കൊണ്ടുവരാൻ കോളോറാഡോയാണു് കൂടുതൽ പറ്റിയ സ്ഥലം എന്നായിരുന്നു മിസ്റ്റർ ടെംപിംടന്റെ അഭിപ്രായം."

"പക്ഷെ അവിടെ നിങ്ങൾക്കു കുറെക്കൂടി സുഖമായിരുന്നിരിക്കണം എന്നു എനിക്കു തീച്ചയുണ്ട്. ഈ ചെറിയ മരപ്പുരകളിൽ വേനൽക്കാലത്തു വല്ലാത്ത ചൂടായിരിക്കും."

"അതേ, അവിടെ ഞങ്ങൾക്കു കൂടുതൽ സൗകര്യങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. കൂടുതൽ സ്ഥലമുണ്ടായിരുന്നു അവിടെ."

"ഒരു പൂന്തോട്ടവും ഭംഗിയുള്ള വൃക്ഷങ്ങളും, ഇല്ലേ. മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ എന്നോടു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്."

"അതെ നിറയെ തണലുണ്ടായിരുന്നു അവിടെ."

വർത്തമാനത്തിൽ താൻ ഒരിടത്തും ചെന്നെത്തുന്നില്ലെന്നു മിസ്സിസ് റോസനു തോന്നി. വിക്ടോറിയയുടെ അഭാവത്തിൽ എന്തോ തിരക്കി അറിയാനുള്ള കപടോദ്ദേശത്തോടെയാണ് താൻ വന്നിരിക്കുന്നതെന്ന് അമ്മൂമ്മ വിചാരിക്കുന്നതായി മിസ്സിസ് റോസൻ ഏതാണ്ടു വിശ്വസിക്കുകതന്നെ ചെയ്തു. അതെ, ഒരു പക്ഷെ അവർക്കു ആ ഉദ്ദേശമുണ്ടായിരുന്നിരിക്കാം — മറ്റുള്ളവരെ മറികടന്നു ശരിയായ അമ്മൂമ്മയുടെ അടുക്കൽ ഒരിക്കലെങ്കിലും ചെന്നെത്താൻ അവർ ആഗ്രഹിച്ചു. ശരിയുള്ള അമ്മൂമ്മ എന്നത്തെയുംപോലെ അന്നും കരുതലോടെയാണു വർത്തിച്ചതു്. അങ്ങിനെയിരിക്കെ അവർ ഒരു പൂച്ചയുടെ കരച്ചിൽ കേട്ടു. തന്റെ കസേരയുടെ കയ്യിൽ ഊന്നി എഴുന്നേറ്റുകൊണ്ടു മിസ്സിസ് ഹാരിസ് പറഞ്ഞു: "ക്ഷമിക്കൂ, ഞാനിതാവരുന്നു." അവർ അടുക്കളയിൽ ചെന്നു അവിടത്തെ സ്ക്രീൻ കതകു തുറന്നു. ഭംഗിയുള്ള വലിയൊരു മാംടീസ് പൂച്ച അകത്തേയ്ക്കു കടന്നുവന്നു. നിറയെ രോമമുള്ള അതിനു് നീണ്ട മീശകളും മഞ്ഞക്കണ്ണുകളും നെഞ്ചത്തു വെളുത്തൊരുപാടും ഉണ്ടായിരുന്നു. അമ്മൂമ്മയുടെ മുമ്പിൽ നടന്നു വന്നതു്, അവർ ഇരിക്കുന്നതുവരെ കാത്തുനിന്നതിനുശേഷം അവരുടെ മടിയിൽ ചാടിക്കയറി വസ്ത്രത്തിന്റെ മടക്കുകളിൽ സസുഖം ഇരിപ്പുറപ്പിച്ചു. തന്റെ നീലനിറമുള്ള ഇടതൂർന്ന രോമത്തിൽ താടികൊള്ളിച്ചുവച്ചുകൊണ്ടു് അതു മിസ്സിസ് റോസന്റെ നേരെ നോക്കി. അമ്മൂമ്മ തലപിടിക്കുന്നതു പോലെതന്നെയാണു ആ പൂ

ച്ചയും തല പിടിക്കുന്നതെന്നു് അവർക്കു പെട്ടെന്നു തോന്നി. നഷ്ടപ്പെട്ട ഒരു ഭാഗം വീണ്ടുകിട്ടിയാലെന്നപോലെ അമ്മൂമ്മയ്ക്കു് കൂടുതൽ ചൈതന്യമുണ്ടായി.

"ഇതാണു് ബ്ലൂബോയ്" അതിനെ തടവിക്കൊണ്ടു് അമ്മൂമ്മ പറഞ്ഞു: "മഞ്ഞുകാലത്തു് ആ സ്ക്രീൻ കതകില്ലാത്തപ്പോഴാം ഇവൻ താനേ കടന്നു വന്നോളും. പിൻകാലിന്മേൽ എഴുന്നുനിന്നു തന്റെ മുൻപാദങ്ങംകൊണ്ടു് കുറിനീക്കി ഇവൻ മറ്റാരേയും പോലെ അകത്തേയ്ക്കു് കടക്കും."

"നിങ്ങളുടെ പൂച്ചയാണിതു അല്ലേ അമ്മൂമ്മേ." മിസ്സിസ് റോസനു് ചോദിക്കാതിരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അമ്മൂമ്മയുടെ സ്വന്തമായ എന്തെങ്കിലുമൊന്നു് കണ്ടെത്താൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നുവെങ്കിൽ!

"ഇവൻ ഞങ്ങളുടെയെല്ലാം പൂച്ചയാണു്" മിസ്സിസ് ഹാരിസ് മറുപടി പറഞ്ഞു. "ഞങ്ങംക്കെല്ലാം അവനെ വലിയ കാര്യമാണു്. കൂടുതലും ഇവൻ വിക്കിയുടേതാണെന്നാണു് എനിക്കു് തോന്നുന്നതു്."

"അതേ, വിക്കി വീണ്ടും അമ്മയുടെ സ്ഥാനം എടുത്തിരിക്കുന്നു" മിസ്സിസ് റോസൻ സ്വയം പിറുപിറുത്തു.

തുടർന്നു്, മിസ്സിസ് ഹാരിസ് ആദ്യമായി ചോദിക്കാതെതന്നെ ഒരു കാര്യം പറഞ്ഞു: "മിസ്സിസ് റോസൻ, നിങ്ങംക്കു് എപ്പോഴെങ്കിലും എലികളെക്കൊണ്ടു് ഉപദ്രവമുണ്ടായാൽ കുട്ടികളിലാരോടെങ്കിലും പറഞ്ഞു ഇവനെ അങ്ങോട്ടു് കൊണ്ടുപോയാൽ മതി. ഇവൻ അവയെയെല്ലാം നശിപ്പിച്ചോളും. എലിപിടിയന്മാരിൽ രാജനാണിവൻ."

പൂച്ചയുടെ കഴുത്തിനു് പിറകിലുള്ള നീലരോമത്തിൽ അവർ തലോടി. പൂച്ച ശക്തിയായി കുറുകുറുക്കാൻ തുടങ്ങി. മിസ്സിസ് ഹാരിസ് പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ടു് പറഞ്ഞു: "റുല്ലൽ എന്നാണു് ഞങ്ങം ഇതിനെ വിളിക്കാറു്. ഇവിടത്തെ പിള്ളേർ പറയും:

'കേട്ടോ, ബ്ലൂബോയ് നുലുനുല്ലുന്നു.' അവരിലൊരാളും ചക്കയുടെ ശബ്ദം കേട്ടിട്ടില്ല. ഒരു പക്ഷെ വിക്കി മാത്രമെ ആ ശബ്ദം ഓർമ്മിക്കുന്നുണ്ടാകൂ.''

''നിങ്ങളുടെ വീട്ടിൽ സ്വന്തമായി ഒരു ചക്കയുണ്ടായിരുന്നോ ഹാരിസ് അമ്മൂമ്മേ?''

''ഉവ്വ്. മിസ് സാഡിക്കുമർ വന്നു ഞങ്ങൾക്കുവേണ്ടി അതിൽ നുല്ലുറുണ്ട്. അവർക്കു സ്വന്തം വീട്ടുണ്ടായിരുന്നില്ല. എന്തെങ്കിലും ജോലി കൊടുക്കാമെന്നുകരുതിയാണു് അവളെ ഞങ്ങൾ വിളിക്കാറു്. ചെറുപ്പത്തിൽ ഞാൻതന്നെ ധാരാളം നുറുറിട്ടുണ്ട്''. അമ്മൂമ്മ സംസാരം നിർത്തി, എഴുന്നേല്ക്കാൻവേണ്ടി കസേരക്കൈകളിൽ കരങ്ങളമർത്തിക്കൊണ്ടു് പറഞ്ഞു. ''വാതിൽ തുറക്കുന്ന ശബ്ദം കേട്ടുവോ? വിക്ടോറിയയായിരിക്കും.''

''അല്ല. കാറ്റത്തു് ആ സ്ക്രീൻകതകു് ഇളകിയ ശബ്ദമാണതു്. മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ മടങ്ങിവരാറായിട്ടില്ല. ഇപ്പോൾ അവർ മിക്കവാറും എന്റെ ഭർത്താവിന്റെ കടയിലായിരിക്കും, എന്തെങ്കിലും ആവശ്യത്തിനു്. നിങ്ങളുടെ മകൾ നല്ലൊരു ഏതു് നിർദ്ദേശവും സ്വീകരിക്കാൻ പട്ടണത്തിലെ കച്ചവടക്കാർ തയ്യാറാണു്. അവരുടെയിടയിൽ അത്രയുംതന്നെ സമ്മതയാണു് അമ്മൂമ്മേ നിങ്ങളുടെ മകൾ''.

മിസ്സിസ് ഹാരിസ് സംതൃപ്തഭാവത്തിൽ ചിരിച്ചു. ''ശരിയാണു്, വിക്ടോറിയ എന്നും വളരെ ശ്ലാഘിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്.''

ഈ സമയത്തു്, അവിടത്തെ ഊഷ്മളമായ നിശബ്ദതയെ ഭഞ്ജിച്ചുകൊണ്ടു് ഒരു കൂട്ടച്ചിരി ഉയർന്നു; ഒരു പറ്റം കുട്ടികൾ— അങ്ങിനെയാണു് മിസ്സിസ് റോസനു് തോന്നിയതു്—മുറ്റത്തു് കൂടി ഓടിപ്പോയി. അതോടെ മുറ്റത്തു് അടുക്കളവാതിലിനു് സമീപം ഉണ്ടായിരുന്ന വെള്ളക്കുഴലിൽനിന്നു് വെള്ളം വീഴുന്ന ശബ്ദവും കേട്ടുതുടങ്ങി.

''കുട്ടികൾ സ്കൂളിൽനിന്നു് മടങ്ങിയെത്തി.'' അമ്മൂമ്മ പറഞ്ഞു: ''അവർ തണുത്തവെള്ളം കുടിക്കുകയാണു്''.

"ചെറിയ കുഞ്ഞു് എവിടെ അമ്മൂമ്മേ?"

"അവനെ വണ്ടിയിലിരുത്തി വിക്കി മിസ്റ്റർ ഹോളിഡേയുടെ വീട്ടുമുറ്റത്തേക്കു് കൊണ്ടുപോയിരിക്കയാണു്. അവിടെയിരുന്നാണു് അവനം വായിക്കുന്നതു്. അവനെ നോക്കാൻ വേണ്ടത്ര സാമർത്ഥ്യം അവനംക്കുണ്ടു്."

വിക്കി എന്തെങ്കിലും ഒരു കാര്യത്തിനു് കൊള്ളാവുന്നവളാണെന്നു് കേട്ടതിൽ മിസ്സിസു് റോസനു് സന്തോഷം തോന്നി.

മൂന്നു ചെറിയ ആൺകുട്ടികളം അടുക്കളയിലൂടെ അകത്തേക്കു് ഓടിക്കയറിവന്നു — പത്തുവയസ്സുവീതം പ്രായമുള്ള ഇരട്ടപെറ്റ രണ്ടു കുട്ടികളും, കിൻറർ ഗാർട്ടൻ ക്ലാസ്സിൽ പഠിക്കുന്ന ആറു വയസ്സുള്ള റോനാൾഡും. അവർ തൊപ്പിയും കോട്ടും സ്വെറ്റർ സഞ്ചിയുമെല്ലാം മേശപ്പുറത്തും തുന്നൽയന്ത്രത്തിന്മേലും ആടുന്ന കസേരയിന്മേലും ആയി വലിച്ചിട്ടു.

"സുഖംതന്നെയല്ലേ, മിസ്സിസു് റോസൻ" അവർ അവളോടു് മര്യാദപൂർവ്വം അന്വേഷിച്ചു. അവരുടെ ശബ്ദം മധുരമായിരുന്നു; മുഖങ്ങളം സുന്ദരങ്ങളും. അച്ഛനെപ്പോലെതന്നെ അവരും എപ്പോഴും വിനയത്തോടെയാണു് പെരുമാറിയിരുന്നതു്. "ഞങ്ങളം മറ്റു കുട്ടികളോടുകൂടി നമ്മുടെ പിന്നുറത്തെ മുറ്റത്തു് കളിക്കാൻ പോവുകയാണു് അമ്മൂമ്മേ" — ഇരട്ടസഹോദരങ്ങളിൽ ഒരുവൻ ബഹുമാനപൂർവ്വം പറഞ്ഞു. തുടന്നു് അവരെല്ലാം, അപ്പോഴേക്കും കളിക്കാനും ഒച്ചകൂട്ടാനും തുടങ്ങിക്കഴിഞ്ഞിരുന്ന കുട്ടികാരൊടൊപ്പം ചേരാൻ പിന്നുറത്തെ മുറ്റത്തേയ്ക്കു ഓടിപ്പോയി. ക്രോക്കറു[1] വടികളും കളിവണ്ടികളും ചിന്നിച്ചിതറി ആകെ കുഴഞ്ഞുമറിഞ്ഞു കിടക്കുന്ന ആ മുറ്റം മിസ്സിസു് റോസനു് എന്നും കണ്ണിലെ കരടായിരുന്നു.

മിസ്സിസു് റോസൻ എഴുന്നേറ്റു് കാപ്പിത്തട്ടു് കയ്യിലെടുത്തു.

"കുറച്ചുനേരംകൂടി ഇരുന്നൂടെ? വിക്കോറിയ ഇപ്പോളം വരും" — അമ്മൂമ്മ പറഞ്ഞു.

---

[1] ഒരുതരം പന്തുകളി

പക്ഷെ അവരുടെ ശബ്ദത്തിൽനിന്നു് വിക്ടോറിയ വരുന്നതിനുമുമ്പു് താൻ അവിടം വിടാനാണു് അവർ ആഗ്രഹിക്കുന്നതെന്നു് മിസ്സിസ് റോസനു് മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞു.

മിസ്സിസ് റോസൻ വീട്ടിലെത്തി കാപ്പിത്തട്ടു് അടുക്കളയിൽ കൊണ്ടുചെന്നുവെച്ചു ഏതാനും മിനിട്ടുകഴിക്കുകം വിക്ടോറിയ ടെംപിൾടൺ മരംകൊണ്ടുള്ള നടപ്പാതയിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു. മിസ്റ്റർ റോസനും അവളോടൊപ്പം ഉണ്ടായിരുന്നു. അവളെ അനുഗമിക്കാൻവേണ്ടി അദ്ദേഹം പതിവിലും അരമണിക്കൂർ നേരത്തെ തന്റെ കച്ചവടസ്ഥലം വിട്ടിറങ്ങുകയാണുണ്ടായതു്. പിന്നുറത്തെ മുറ്റത്തു് നിന്നു കളിക്കുന്ന കുട്ടികളെ നോക്കി പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ടു് മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ വേലിക്കൽനിന്നു. സുന്ദരമായ ഒരു പുഞ്ചിരിയായിരുന്നു അവളുടേതു്. മക്കളെ കണ്ടതിൽ അവൾ സന്തുഷ്ടയായിരുന്നു. ഒരു ചുംബനം നല്കാൻവേണ്ടി അവൾ റോനാൾഡിനെ വേലിക്കലേക്കു് വിളിച്ചു. അവന്റെ ശരീരത്തിനു് ചൂടും വിയർപ്പിന്റെ ഒട്ടലും ഉണ്ടായിരുന്നു.

"നിന്റെ ടീച്ചർ ഇന്നു് സ്നേഹത്തിലായിരുന്നോ? ഓടിച്ചെന്നു്, നിന്നെ മേൽക്കഴുകിച്ചു പുതിയ ഉടുപ്പിടിവിക്കാൻ അമ്മൂമ്മയോടു് പറയൂ".

2

അന്നുരാത്രി വിഷമിച്ചാണു് മിസ്സിസ് ഹാരിസ് അത്താഴം തയ്യാറാക്കിയതു്. പതിവിലും കൂടുതൽ ശ്രമപ്പെടേണ്ടിവന്നു അവൾക്കതിനു്. തെക്കൻ പ്രദേശത്തുനിന്നു് അവർ കൂടെക്കൊണ്ടുവന്നിരുന്ന അടിമപ്പെണ്ണായ മാൻഡി വൃദ്ധയുടെ ക്ഷീണവും കിതപ്പും ശ്രദ്ധിച്ചു. സാധാരണയായി രണ്ടുമണിമുതൽ നാലുമണിവരെ മിസ്സിസ് ഹാരിസ് വിശ്രമിക്കാറുണ്ടു്. ഇന്നു് ആ സമയത്തു് തീരെ വിശ്രമം കിട്ടിയില്ല അവൾക്കു്. അമ്മൂമ്മ ഒറയ്ക്കു് ആരേയും സഹായിക്കരുതെന്നു് ഒരു അംഗീകൃത നിയമം അവിടെ നിലവിലുണ്ടായിരുന്നു. മിസ്സിസ് റോസ്സന്റെ സന്ദർശനവും അവർ കൊ

ണ്ടുവന്ന കേയ്ക്കും കാപ്പിയും എല്ലാം അംഗീകൃതമായ ചട്ടത്തിനു് നിരക്കാത്തതായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു് പരിഭ്രമം മൂലം ആ സന്ദർ ശനസമയത്തു് വൃദ്ധയ്ക്കു് തീരെ വിശ്രമം ലഭിക്കുകയുണ്ടായില്ല.

എല്ലാവരുടേയും അത്താഴം കഴിഞ്ഞപ്പോഴാണു് അവർ ഭക്ഷണ മുറിയിൽ സ്വസ്ഥാനത്തു് ചെന്നിരുന്നുവെങ്കിലും വളരെക്കുറച്ചേ അവക്കു് ഭക്ഷിക്കാൻ സാധിച്ചുള്ളൂ. ബാക്കിയുള്ള ഭക്ഷണം മാററി വെച്ചതിനുശേഷം, അവർ, മാൻഡി പാത്രങ്ങളും കഴുകിവയ്ക്കുന്ന സമയമത്രയും, ഇരുട്ടിൽ തന്റെ ആട്ടുന്ന കസേരയിൽ ഉറക്കം തൂങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

വൈദ്യുത വിളക്കിന്റെ കീഴിലുള്ള കളി അവസാനിച്ചു മൂന്നു് ആൺകുട്ടികളും അകത്തേക്കുവന്നു. (ആക്കു വിളക്കുകളും വള രെക്കഴിഞ്ഞാണു് സ്റ്റൈലൈനിൽ പ്രചാരത്തിലായതു്.) അവർ മിസ്സിസ് ഹാരിസിനോടു് "ടോം സ്വയർ"[1] വായിച്ചുകേൾപ്പി ക്കാൻ അഭ്യർത്ഥിച്ചു. ബൈബിളോ, ഷിക്കാഗോ വാരികകളിലെ തുടർക്കഥകളോ എന്തും ഉറക്കെ വായിച്ചുകേൾപ്പിക്കാൻ അമ്മൂമ്മ യ്ക്കു് ഇഷ്ടമായിരുന്നു. അവർ ഉണർന്നു റാന്തൽവിളക്കു് കൊളുത്തി തന്റെ ആട്ടുന്ന കസേര മൂലയ്ക്കൽനിന്നു് വെള്ളത്തട്ടിന്റെ അടു ക്കലേക്കു് വലിച്ചിട്ടു. (മേശ അമ്മൂമ്മ ഇരുന്നിരുന്ന മൂലയ്ക്കൽ നിന്നു് വളരെ അകലെയാണു്; മാത്രമല്ല, മേശപ്പുറം കുട്ടികളുടെ കോട്ടുകളും സ്ലേറ്റും സാമഗ്രികളുംകൊണ്ടു് നിറഞ്ഞിരിക്കുകയാണു താനും.) അതിനുശേഷം പഴയമട്ടിലുള്ള വെള്ളിക്കണ്ണട എടുത്തു വച്ചു അവർ വായിക്കാൻ തുടങ്ങി. റോണാൾഡു് അമ്മൂമ്മയുടെ കിട ക്കയിൽ കിടന്നു. ഇരട്ട സഹോദരങ്ങളായ ആൽബർട്ടും അഡൽ ബർട്ടും (ബെർട്ട എന്നും ഡെൽ എന്നുമാണു് അവരെ വിളിച്ചി രുന്നതു്.) മതിലിന്നരികെ തുണികൊണ്ടു് മൂടിയിട്ടുള്ള മേശപ്പുറ ത്തും അതുപൊക്കം കുറച്ചു ചെറിയ കസേരയിലും ആയി ഇരുപ്പുറപ്പിച്ചു. (ആ ചെറിയ കസേരയാണു് മിസ്സിസ് റോസ്സൻ കാപ്പിത്തട്ടുവയ്ക്കാൻ ഉപയോഗപ്പെടുത്തിയതു്.) അവർ ശ്രദ്ധയോ

[1] മാക്ടയ്ൻ എഴുതിയ ഒരു നോവൽ.

ടെ മിസ്സിസ് ഹാരിസ്സിനെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു: മിസ്സിസ് ഹാരിസ്സാകട്ടെ, ശ്രദ്ധയോടെ പുസ്തകത്തിലും.

അങ്ങിനെയിരിക്കെ അമ്മൂമ്മയുടെ മൂത്തപേരക്കുട്ടിയായ വിക്കി അകത്തേക്ക് കടന്നുവന്നു. അവൾക്ക് പതിനഞ്ച് വയസ്സുണ്ട്. അവളുടെ അമ്മ സഹീകരണമുറിയിൽ സന്ദർശകരുമായി സംസാരിക്കുകയായിരുന്നു. അവൾക്ക് താൽപര്യമില്ലാത്തവരായിരുന്നു ആ സന്ദർശകർ. അതുകൊണ്ട് അടുക്കളവശത്തുള്ള കോണിപ്പടിയിലൂടെ അവൾ, മുകളിലുള്ള തന്റെ മുറിയിലേയ്ക്ക് പോവുകയായിരുന്നു.

മിസ്സിസ് ഹാരിസ് കണ്ണടയ്ക്കു മുകളിലൂടെ നോക്കിക്കൊണ്ട് പറഞ്ഞു: "വിക്കി, നീ കുറച്ചുനേരം വായിക്കൂ. എന്നാൽ അല്പം ഇഴയിടാനുള്ളതു് ഞാൻ തീർത്തേക്കാം."

"ശരി" വിക്കി സമ്മതിച്ചു. ഉറക്കെ വായിക്കുക എന്നതു് പൊതുവായ സന്തോഷത്തിനുവേണ്ടി അവൾ എപ്പോഴും ചെയ്യാൻ തയ്യാറുള്ള ജോലികളിലൊന്നായിരുന്നു. അവൾ വെള്ളത്തട്ടിന്റെ അടുത്തിരുന്നു കഥ തുടർന്നുവായിച്ചു. അമ്മൂമ്മ തുന്നൽക്കൂട എടുത്തുകൊണ്ടുവന്നു, കുട്ടികളുടെ സ്റ്റോക്കിങ്ങ്സിന്റെ വലിയ കീറലുകളിലൂടെ ഇഴയോടിക്കാൻ തുടങ്ങി. ചിലപ്പോൾ ഒരു നിമിഷത്തേയ്ക്ക് അവർ ഉറക്കം തൂങ്ങും; അവരുടെ കയ്യകലം മടിയിലേയ്ക്കു വീഴും. കുറെക്കഴിഞ്ഞപ്പോൾ കിടക്കയിൽ കിടന്നിരുന്ന ചെറിയ കുട്ടി ഉറങ്ങി. പക്ഷെ ഇരട്ടസഹോദരന്മാർ മുട്ടിന്മേൽ കയ്യകലം അപ്പിച്ചുകൊണ്ടും തങ്ങളുടെ തവിട്ടുനിറമുള്ള ഉരുണ്ടകണ്ണുകൾ വിക്കിയുടെമേൽ ഉറപ്പിച്ചുകൊണ്ടും നീണ്ടുനിവന്നിരിക്കുകയാണ്. എന്തെങ്കിലും തമാശയുള്ള ഭാഗം വരുമ്പോൾ അവർ കിലുകിലെ ചിരിക്കും. വൃത്താകാരത്തിൽ സുന്ദരമായ മുഖങ്ങളും വെളുത്ത പല്ലുകളും തവിട്ടുനിറമുള്ള കണ്ണുകളും ഉള്ള അവർ കറുത്ത തടിച്ച കൊഴുത്ത കുട്ടികളായിരുന്നു. ദുഃഖമില്ലാത്തപ്പോഴൊക്കെ ആ കണ്ണുകളിൽ വിനോദം തുളുമ്പി നിന്നിരുന്നു; ദുഃഖിക്കുമ്പോൾ പോലും അവ ചുവക്കുകയോ കണ്ണുനീരിൽ കുതിരുകയൊ പതിവില്ല. അവ

രുടെ കണ്ണുനീരു് മിന്നിത്തിളങ്ങി അടർന്നുവീഴും. ചിലപ്പോഴും കവിളത്തു് ഒരു വരയുണ്ടാകുമെന്നല്ലാതെ മറ്റൊരടയാളവും അതു അവശേഷിപ്പിക്കാറില്ല.

തികഞ്ഞ പരാജയത്തിന്റെ സൂചനയായി വൃദ്ധയായ മിസ്സിസു് ഹാരിസു് നീണ്ടൊരു ക്ലുക്കംവലിച്ചു; അവസാനം അവർ ക്ഷീണത്തിനു അടിപണിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. വിക്കി പുസ്തകം താഴെവച്ചു. "ഇന്നിതുയും മതി. അമ്മൂമ്മയ്ക്കു ഉറക്കം വരുന്നുണ്ടു്. റൊമാഡു നല്ല ഉറക്കമായി. അവനെ എന്തുചെയ്യും?"

"ബെർട്ടും ഞാനും കൂടി അവന്റെ ഉടുപ്പുകളും ഊരാം" അഡൽബർട്ട പറഞ്ഞു. ആ ഇരട്ട സഹോദരന്മാർ ഉറങ്ങിക്കിടന്ന ചെറിയ കുട്ടിയെ ഉണർത്തി പിറകിലത്തെ കോണിപ്പടിയിലൂടെ, മുകളിൽ ജനാല മറയില്ലാത്ത മുറിയിൽ കൊണ്ടുപോയി, തങ്ങളൂടെ ഇരട്ടക്കട്ടിലിനു സമീപമുള്ള അവന്റെ കട്ടിലിൽ കിടത്തി. വിക്കിയുടെ മുറി മുകളിൽ തളത്തിന്റെ അങ്ങേത്തലക്കലാണു്. ചെറിയൊരു ചായ്പിനോളമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളു അതു്; പക്ഷെ അതു അവളൂടെ സ്വന്തമായിരുന്നു. അവിടെ അവൾക്കു ഒരു കസേരയും ഉടുപ്പുകൾ വയ്ക്കാനുള്ള ഒരു മേശയും ഉണ്ടായിരുന്നു. അവളൂടെ കിടക്കയ്ക്കു സമീപമുണ്ടായിരുന്ന ഉയർന്ന സ്റ്റൂൾ വിളക്കു വയ്ക്കാനുള്ള ഒരു തട്ടായിട്ടാണു അവൾ ഉപയോഗിച്ചിരുന്നതു്. കിടക്കയിൽ കിടന്നാണു് അവൾ വായിക്കാറു്.

വിക്കി മുകളിലേക്കു പോയ്ക്കഴിഞ്ഞതോടെ ആ വീടു് നിശ്ശബ്ദമായി. ചെറിയ കുഞ്ഞായ ഹഗ്ഗി, അവന്റെ അമ്മൂമ്മയുടെ മുറിയിൽ കിടന്നുറങ്ങുകയാണു്. വിക്കോറിയയാകട്ടെ, ഇപ്പോഴും കാമുകനെപ്പോലെ പരിഗണിക്കുന്ന തന്റെ ഭർത്താവിനെ പ്രേരിപ്പിച്ചു അദ്ദേഹത്തോടൊപ്പം ഐസ്ക്രീം കടയിലേക്കു പോയിരിക്കുന്നു. അടുക്കളയ്ക്കും ഭക്ഷണമുറിയ്ക്കും ഇടയ്ക്കുള്ള അമ്മൂമ്മയുടെ മുറി ഏതാണ്ടൊരു ഇടനാഴിപോലെയാണു്. പക്ഷെ കുട്ടികൾ കിടക്കാൻ മുകളിലേക്കു പോവുകയും വിക്കോറിയ ഉല്ലാസത്തിനു വേണ്ടി പുറത്തേക്കിറങ്ങുകയും ചെയ്തിരിക്കെ, മിസ്സിസു് ഹാരി

സ്സിനു് വസ്ത്രങ്ങളും മാറാൻ വേണ്ടതു ഏകാന്തത അവിടെ ലഭിക്കും. കിടക്കയിൽ വിരിച്ചിരുന്ന കട്ടിയുള്ള തുണി മടക്കിവച്ചതിനുശേഷം അവർ, കിടക്കുമ്പോളും ധരിക്കുന്ന ഉടുപ്പും തൊപ്പിയും എടുത്തണിഞ്ഞു.

അടിമപ്പെണ്ണായ മാൻഡി അടുക്കളവാതിൽപ്പൂൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു.

"മിസ്സിസ് ഹാരിസ്", തലകുനിച്ചു് അടക്കിയ സ്വരത്തിൽ അവൾ ചോദിച്ചു: "നിങ്ങളുടെ കാലുകൾ ഞാൻ തിരുമ്മിത്തരണോ?"

ആ ദീർഘമായദിനത്തിൽ ആദ്യമായി ആ വൃദ്ധയുടെ ഔദ്ധത്യം അല്പം കുറഞ്ഞതായിതോന്നി. "ഓ, മാൻഡി നീ അതു ചെയ്താൽ വലിയ ഉപകാരമായി." അവർ കൃതജ്ഞതയോടെ പറഞ്ഞു.

അടുക്കളയിൽവച്ചു വേണം അതു ചെയ്യാൻ. അവിടവിടെ വെള്ളം തെറിപ്പിക്കുന്നതു വിക്ടോറിയയ്ക്കു ഇഷ്ടമല്ല. പഴയ ഒരു കള്ളിപ്പുതപ്പു് തോളത്തു ചുറ്റിക്കൊണ്ടു് മിസ്സിസ് ഹാരിസ് മാൻഡിയുടെ പുറകെ ചെന്നു. അടുക്കളയിലെ അടുപ്പിന്നരികിൽ ഒരു ചെറിയ മരത്തൊട്ടിയിൽ മാൻഡി ചൂടുവെള്ളം തയ്യാറാക്കിവച്ചിരുന്നു. അവൾ കുനിഞ്ഞുനിന്നു മിസ്സിസ് ഹാരിസിന്റെ തുണി ചെരിപ്പും സ്റ്റോക്കിങ്ങ്സും അഴിച്ചുമാറ്റി.

"ഓ, മിസ്സിസ് ഹാരിസ്! നിങ്ങളുടെ കാലും കാലടികളും ഇന്നു വല്ലാതെ വീങ്ങിയിട്ടുണ്ടല്ലോ!"

"അതു ഞാനുമറിച്ചു മാൻഡി. അവ വിങ്ങിയപോലെ തോന്നിയിരുന്നു."

"പാവം!" മാൻഡി പിറുപിറുത്തു. അവൾ അമ്മൂമ്മയുടെ കാലുകൾ വെള്ളത്തൊട്ടിയിൽ ഇറക്കിവച്ചു; എന്നിട്ടു അതിനരികെ കുത്തിയിരുന്നു ആ വീങ്ങിയ കാലുകൾ പതുക്കെ പതുക്കെ തിരുമ്മി. മാൻഡിയും ക്ഷീണിച്ചിരുന്നു. പുതപ്പും തൊപ്പിയും ധരിച്ചു്, കയ്യുകൾ മടിയിൽ പിണച്ചുവച്ചുകൊണ്ടാണു് മിസ്സിസ്

ഹാരിസ് ഇരുന്നിരുന്നതു്. ആകപ്പാടെ, ഒരു ദിവസത്തിൽ അമ്മൂമ്മയ്ക്കു ലഭിക്കുന്ന ഏറ്റവും വലിയ ആശ്വാസമാണതു്; പക്ഷെ ഒരിക്കലും അവർ അതു ചോദിച്ചു വാങ്ങാറില്ല. മാൻഡി സ്വയമേവ നല്കുന്ന ഒന്നാണതു്. അവർക്കു മറ്റൊന്നും നല്കാനില്ലല്ലോ. കേവലാവശ്യങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഒരു താരതമ്യം നടത്തിയാൽ മാൻഡിയാണു, അവർ രണ്ടുപേരിൽ കൂടുതൽ ദരിദ്ര. പക്ഷെ അവർക്കു പ്രായം കുറവാണല്ലോ. അടുക്കള നിശ്ശബ്ദമായിരുന്നു. അവിടെ നിഴലു നിറഞ്ഞുനിന്നു. ഒരു പഴയ റാന്തൽവിളക്കിൽ നിന്നുള്ള പ്രകാശമേ അവിടെയുണ്ടായിരുന്നുള്ളു. അവർ രണ്ടുപേരും പരസ്പരം സംസാരിച്ചില്ല. അല്പം സുഖം കിട്ടിയതോടെ മിസ്സിസ് ഹാരിസ് ഉറക്കം തൂങ്ങാൻ തുടങ്ങി. സമസ്യഷ്ടി സ്നേഹത്തിന്റെ ഏറ്റവും പ്രാക്തനമായ ചടങ്ങുകളിൽ ഒന്നനുഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ടുനടന്ന മാൻഡിയും പതുക്കെ ഉറക്കത്തിലായിരുന്നു.

മിസ്സിസ് ഹാരിസിന്റെ കട്ടിലിനു് സ്പ്രിങ്ങുകളും ഇല്ലായിരുന്നു; മാത്രമല്ല, മരപ്പലകകൾക്കു മീതെയുണ്ടായിരുന്ന കിടക്കയുടെ കട്ടി കുറവായിരുന്നുതാനും. എങ്കിലും കിടന്ന ഉടൻതന്നെ അവർ ഉറങ്ങും. നില്പിൽനിന്നു മോചനം കിട്ടുക; നീണ്ടുനിവർന്നു കിടക്കുക; "യഹോവ എന്റെ ഇടയനാകുന്നു." എന്നു തുടങ്ങുന്ന പ്രാർത്ഥന ചൊല്ലുക—അതോടെ അമ്മൂമ്മ ഉറക്കം പിടിക്കും. പക്ഷെ രാവിലെ നാലുമണിയോടുകൂടി മരപ്പലകകളുടെ പരുപരുപ്പും ചൂടുതരുവാൻ കെല്പില്ലെങ്കിലും കനമുള്ള പുതപ്പിന്റെ ഭാരവും അവർക്കു അനുഭവപ്പെട്ടു തുടങ്ങും. അപ്പോഴാണു അവർ തലയിണയുടെ കീഴെനിന്നു തന്റെ ചെറിയ 'ആശ്വാസ വസ്തു' പുറത്തെടുക്കും (അവർ സ്വയം അതിനു നല്കിയിരുന്ന പേരാണതു്.) മിസ്സിസ് റോസൻ അവർക്കു നല്കിയിരുന്ന പഴയ ഒരു കമ്പിളിക്കുപ്പായമായിരുന്നു ആ ആശ്വാസവസ്തു. വളരെ മൃദുവായ കമ്പിളിനൂലുകൊണ്ടാണു അതു നിർമ്മിച്ചിരുന്നതു്. അതിന്റെ ഒരു കയ്യ് കീറിപ്പറിഞ്ഞുപോയിരുന്നു. കഴിഞ്ഞ വേനൽക്കാലത്തു്, ഷിക്കാഗോവിൽനിന്നു രണ്ടാഴ്ചയോളം മിസ്സിസ് റോസന്റെ വീട്ടിൽവന്നു

താമസിച്ച ഒരു ബന്ധു ഇട്ടിട്ടുപോയതാണതു്. ഒരു ദിവസം രാവിലെ മിസ്സിസ് ഹാരിസ് പശുവിനെ തലോടാൻവേണ്ടി പുറകുവശത്തെ തൊഴുത്തിൽ ചെന്നപ്പോൾ മിസ്സിസ് റോസൻ ഇടവഴിമുറിച്ചു അങ്ങോട്ടു ഓടിച്ചെന്നു.

"ഹാരിസ് അമ്മൂമ്മേ", തൊഴുത്തിലേക്കു കയറിനിന്നുകൊണ്ടു് അവൾ പറഞ്ഞു: "സാമി ഇവിടെ വിട്ടുപോയ ഈ കമ്പിളിക്കുപ്പായംകൊണ്ടു നിങ്ങൾക്കു എന്തെങ്കിലും ഉപയോഗമുണ്ടോ? ഇതിന്റെ നൂൽ ഒരുപക്ഷെ ഇഴയിടാൻ ഉപകരിച്ചേക്കും ഇല്ലേ?"

മിസ്സിസ് ഹാരിസ് ഗൗരവത്തോടെ ആ സാധനം തൊട്ടുനോക്കി. അവരുടെ മുഖം പ്രസന്നമായതായി മിസ്സിസ് റോസനുതോന്നി. "ഉവ്വ്, എനിക്കിതുകൊണ്ടു ഉപയോഗമുണ്ടു്; നിങ്ങളോടു ഞാൻ നന്ദിപറയുന്നു."

അവർ അതു ഉടുപ്പിന്നടിയിൽ തിരുകി വീട്ടിനുള്ളിലേക്കു കൊണ്ടുപോന്നു് തന്റെ കിടക്കയുടെ അടിയിൽ ഒളിച്ചുവച്ചു. അതിനുശേഷം എന്നും അവർ അതു അവിടെയാണു് സൂക്ഷിച്ചുപോന്നതു്. മിസ്സിസ് റോസൻ ഇതെല്ലാം ഊഹിച്ചിരിക്കും എന്നു അമ്മൂമ്മയും അറിയാം; തന്റെ ഇഷ്ടത്തിനു ഉപയോഗിക്കാനല്ലാതെ ഒന്നും വീട്ടിൽ വന്നുചേരുന്നതു വിക്ടോറിയയ്ക്കു സഹിക്കാൻ കഴിയില്ലെന്നു മിസ്സിസ് റോസനു് അറിയാമല്ലോ.

മഞ്ഞുകാലത്തെ രാത്രികളിലും, ചിലപ്പോൾ വേനൽക്കാലത്തെ രാത്രികളിൽ കോഴിക്കുകിക്കഴിയുമ്പോഴും, മിസ്സിസ് ഹാരിസിനു് നെഞ്ചിൽ തണുപ്പും ഏകാന്തതയും അനുഭവപ്പെടാറുണ്ടു്. ചിലപ്പോൾ അവരുടെ പൂച്ച, ബ്ലൂബോയ്, പതുക്കെ അമ്മൂമ്മയുടെ അരികെചെന്നു കിടന്നു ആ വേദനിക്കുന്ന സ്ഥാനത്തു മൂടി നല്ലാറുണ്ടു്. പക്ഷെ വസന്തകാലത്തും വേനൽക്കാലത്തും അവൻ ചുറ്റി അലയുകയായിരിക്കും. അതോടെ ആ ചെറിയ കമ്പിളിക്കുപ്പായം അമ്മൂമ്മയുടെ ചൂരുക്കം സ്വത്തുക്കളിൽ ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ടതായി തീരും. തന്റെ നടുവിൽ അതു ചുറ്റിവയ്ക്കുമ്പോൾ അവർക്കു തോന്നാറുണ്ടു്, തന്റെ സ്വന്തം മക്കളിൽ ആരേക്കാളും

ടയെ തന്നോടുള്ളതു അതിനാണെന്നു്. പതിനെട്ടുവയസ്സിൽ അവർ വിവാഹിതയായി. അവൾക്കു എട്ടു മക്കളുണ്ടായി. അതിൽ ചിലർ മരിച്ചുപോയി; മറ്റുള്ളവരാകട്ടെ, അമ്മൂമ്മയുടെ ഭാഷയിൽ പറഞ്ഞാൽ അങ്ങുമിങ്ങും ചിന്നിച്ചിതറിപ്പോവുകയും ചെയ്തു.

വാരിയെല്ലുകൂടുകൾക്കു താഴെയുള്ള മൃദുസ്ഥാനത്തു ഊഷ്മളത കിട്ടിക്കഴിഞ്ഞാൽ, ആ വൃദ്ധ നേരംവെളുക്കുന്നതും കാത്തു കിടക്കയിൽ കിടക്കും. ആ സമയത്തു അവർ ടെനിസിയിലെ സുഖകരമായ പഴയ വീടിനെക്കുറിച്ചും അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന തുവൽക്കിടക്കകളും, പരവതാനികളും, മരപ്പൊളിക്കസേരകളും, വീട്ടിമേശകളും, സ്വീകരണമുറിയിലെ മാർബിൾപ്പലകവിരിച്ച മേശമുതലായവയെക്കുറിച്ചും ഓർക്കും. വിക്ടോറിയയോടൊപ്പം പോരുവാൻവേണ്ടി അവർ അതെല്ലാം ഉപേക്ഷിച്ചു.

ആ തീരുമാനത്തിൽ അവർ പശ്ചാത്തപിച്ചില്ല. വാസ്തവത്തിൽ ഒന്നും തീരുമാനിക്കാൻ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. താനും മക്കളും പോകുന്നിടത്തേക്കു അമ്മ വരാതിരിക്കുമെന്നു ഒരിക്കൽപോലും വിചാരിക്കാൻ വിക്ടോറിയയ്ക്കു സാധിക്കുമായിരുന്നില്ല; അതു സാധുമാണെന്നു മിസ്സിസ് ഹാരിസും വിചാരിച്ചില്ല. ടെനിസി വിട്ടുപോന്നതിൽ അവൾക്കു ദുഃഖമുണ്ടായിരുന്നു. എങ്കിലും മിസ്സിസ് റോസനോട്ട് അവർ അതൊരിക്കലും സമ്മതിക്കുമായിരുന്നില്ല. പഴയ അയൽക്കാർ, വീട്ടുവളപ്പു്, താൻ ജീവിതം മുഴുവൻ പ്രയത്നിച്ച തോട്ടം, താൻ നട്ടുവളർത്തിയ ആപ്പിൾച്ചെടികളും, നടന്നുകയറാൻ വേണ്ടതു ഉയരമുള്ളതും താൻ വളരെക്കൊല്ലം വെട്ടിയൊരുക്കി നിർത്തിയിട്ടുള്ളതുമായ ലിലാക് വള്ളിക്കൂടിൽ— ഇവയെല്ലാം അവരുടെ സ്മരണയിലുണ്ട്. വീടിന്റെ മുൻവശത്തുള്ള തൊടിയിൽ താൻ നട്ടുവളർത്തിയിരുന്ന നാരകച്ചെടി പ്രത്യേകിച്ചും അവർ ഓർമ്മിച്ചു. മിക്കവാറും എല്ലാ വേനല്ക്കാലത്തും അതിൽ ചെറിയ നാരങ്ങകളുണ്ടാകും; നാഴികകൾക്കപ്പുറത്തുനിന്നു ആളുകളും അതുകാണാൻ വരാറുണ്ട്.

പക്ഷെ പാത പടിഞ്ഞാട്ടാണു് നീണ്ടുപോയതു്. എവിടേയാണു്, എപ്പോഴാണു്, യാത്ര അവസാനിപ്പിക്കാൻ സാധിക്കുക

യെന്നു് പറയാൻ സ്ത്രീകൾക്കു്, പ്രത്യേകിച്ചും വൃദ്ധസ്ത്രീകൾക്കു്, കഴിയുകയില്ലെന്നാണു് മിസ്സിസ് ഹാരിസിന്റെ വിശ്വാസം. അവർ യുവത്വത്തിന്റെ തേരിൽ കെട്ടപ്പെട്ടിരിക്കയാണു്; ആ തേരു് എവിടെയെല്ലാം പോകുന്നുവോ അവിടെയെല്ലാം അവരും പോയേതീരൂ. അവരെക്കൊണ്ടു പ്രയോജനമുണ്ടെന്നതുതന്നെ അതിനു കാരണം. മിസ്സിസ് റോസന്റെ പെരുമാറ്റത്തിൽനിന്നും, അവൾ ഇടക്കിടെ പുറപ്പെടുവിക്കാറുള്ള അഭിപ്രായങ്ങളിൽനിന്നും മിസ്സിസ് ഹാരിസ് ധരിച്ചിരുന്നു, ജൂതന്മാർ തങ്ങളുടെ വൃദ്ധജനങ്ങളോടു് തികച്ചും വ്യത്യസ്തമായ ഒരു മനോഭാവമാണു് പുലർത്തിപ്പോരുന്നതെന്നു്. അതുകൊണ്ടു് ദയാവതിയായ ആ അയൽക്കാരിയുമായുള്ള അവരുടെ സ്നേഹബന്ധം സന്തോഷകരമെന്നപോലെതന്നെ അസ്വാസ്ഥ്യകരവും ആയിരുന്നു. തന്നെ ആവശ്യത്തിൽ കവിഞ്ഞു ബുദ്ധിമുട്ടിക്കുന്നുണ്ടെന്നോ, തന്റെ വിധിയിൽ അസാധാരണമോ ദയനീയമോ ആയി എന്തെങ്കിലും ഉണ്ടെന്നോ മിസ്സിസ് റോസൻ കരുതരുതെന്നു് അവൾക്കു വിചാരമുണ്ടായിരുന്നു. സഹതാപം — അതാണു് ഏറ്റവും വേദനാകരം. മാത്രമല്ല മിസ്സിസ് റോസന്റെ അതൃപ്തിയെപ്പറ്റി വിക്ടോറിയയ്ക്കു് ഒരിക്കൽ സംശയം തോന്നിയാൽ അതോടെ എല്ലാം അവസാനിക്കും. അവൾ ആ സ്നേഹിതയെ പുറംതള്ളും. സ്നേഹംനിറഞ്ഞ ആ ശബ്ദം, വീടേശച്ചുവയുള്ള ആ സംസാരം, ഇടവഴിയിൽനിന്നോ വേലിക്കപ്പുറത്തുനിന്നോ മാത്രമേ പിന്നെ കേൾക്കാൻ കഴിയൂ. വിക്ടോറിയയ്ക്കു നല്ലൊരു ഹൃദയമാണുള്ളതു്; പക്ഷെ അവൾ അഭിമാനിയാണു്. ഏറ്റവും നേരിയ അധിക്ഷേപം പോലും അവൾ സഹിക്കില്ല.

നരച്ചവെളിച്ചം മുറിയിലേക്കു പതുങ്ങി കടക്കുവാൻ തുടങ്ങുമ്പോഴേക്കുതന്നെ മിസ്സിസ് ഹാരിസ് സാവധാനം എഴുന്നേറ്റു് മെഴുകുശീല വിരിച്ച പെട്ടിപ്പുറത്തെ പാത്രത്തിൽനിന്നു് വെള്ള മെടുത്തു മുഖവും മറ്റും കഴുകും. അതിനുശേഷം അവർ നെറ്റിയുടെ മീതെയുള്ള തലമുടി വെള്ളം തൊട്ടുനനച്ചു് തകരപ്പിടി

യിൽ ഉറപ്പിച്ചിട്ടുള്ള ചെറിയ ചീപ്പുകൊണ്ടു ചീകിയൊതുക്കി ചെവിക്കുമീതെ രണ്ടു ഉരുളകളായി കെട്ടിവെയ്ക്കും. അനന്തരം ആ ചീപ്പു നല്ലവണ്ണം തുടച്ചു തന്റെ ഉടുപ്പിന്റെ കീശയിൽ തന്നെ അവർ നിക്ഷേപിയ്ക്കും. അവർ ഒന്നും അവിടവിടെ കണ്ടമാനം ഇടില്ല. വേഷം അണിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞാൽ അവർ രാത്രിയുടുപ്പും തൊപ്പിയും മടക്കി തലയണയ്ക്കുതാഴെവയ്ക്കും; കമ്പിളിയുടുപ്പു കിടക്കയ്ക്കുതാഴേയും. അതിനുശേഷം അവർ കിടക്ക കൊട്ടിയൊതുക്കി ചുവന്ന തുണിയെടുത്തു വൃത്തിയായി അതിന്റെ മേലെ വിരിക്കും. അവരുടെ തോത്തു അതിനുവേണ്ടി പ്രത്യേകം തറച്ചിട്ടുള്ള ആണിയിൽ തൂക്കിയിട്ടുണ്ടാകും. പുകയില വരുന്ന ചെപ്പിലാണു് അവർ തന്റെ സോപ്പു സൂക്ഷിക്കാറു്; കുട്ടികളുടെ സോപ്പു ഒരു സോസറിലും. അവരുടെ തോത്തോ സോപ്പോ കുട്ടികളുടേതുമായു് മാറിപ്പോയാൽ വിക്ടോറിയയ്ക്കു വല്ലാതെ ദേഷ്യം വരും. ആ ചെറിയ വാടക വീടു് അവരെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം വളരെ ചെറിയതാണു്. മിസ്സിസു് ഹാരിസും അവരുടെ സാധനങ്ങളും മിക്കവാറും അത്യാവശ്യമായിരിക്കേണ്ടതു അവിടെ ആവശ്യമാണു്. തുണികൊണ്ടു മറച്ചിട്ടുള്ള മൂലയിൽ അമ്മൂമ്മയുടെ വൃത്തിയുള്ള രണ്ടു ഉടുപ്പുകളും തൂക്കിയിട്ടുണ്ടു്; മറെറാന്നു അവർ ധരിച്ചിട്ടുണ്ടു്; നാലാമതൊന്നു് അലക്കാൻ ഇട്ടിരിക്കുന്നു. തുണിമറയ്ക്കു പിറകിൽ ധാരാളം മേലങ്കികളും ഉണ്ടു്. പള്ളിയിലെ കൗതുകവില്പനമേളയിൽനിന്നു വിക്ടോറിയ വാങ്ങിച്ചുവയാണു് അവ. തനിക്കു വേണ്ടപ്പോഴൊക്കെ പുതിയൊരു മേലങ്കി അണിയുവാൻ കഴിയുമെന്നതിൽ മിസ്സിസു് ഹാരിസിനു് അങ്ങേയറ്റം സംതൃപ്തിയുണ്ടായിരുന്നു. ഇതിനെല്ലാം പുറമെ, അടുക്കളയുടെ മുകൾഭാഗത്തുള്ള മാൻഡിയുടെ മുറിയിൽ കുത്ത ഒരു കമ്പിളിയുടുപ്പും തൊപ്പിയും അമ്മൂമ്മ സൂക്ഷിച്ചുവച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഇരട്ടക്കുതിരവണ്ടിപിടിച്ചു, മാസ്റ്റർ ടെംപിൾടൺ, തന്റെ കുടുംബത്തെ ഒരു വിനോദസഞ്ചാരത്തിനു കൊണ്ടുപോവുകയോ അല്ലെങ്കിൽ രക്തസാക്ഷിദിന[1]

[1] അമേരിക്കയിലെ ആഭ്യന്തര സമരത്തിൽ (1861–65) മരിച്ച രക്തസാക്ഷികളെ, അവരുടെ ശവകുടീരങ്ങളും അലങ്കരിച്ചു ആദരിക്കുന്ന ദിവസം.

ത്തിലെ ആഘോഷങ്ങളും കാണാൻ കൊണ്ടുപോവുകയോ ചെയ്യുന്ന അപൂർവ്വ സന്ദർഭങ്ങളിൽ ഉപയോഗിക്കാനുള്ളതാണ് അതു്. ഇത്തരം യാത്രകളും മിസ്സിസ് ഹാരിസിനു് ഭയമായിരുന്നു — അതിനെ തുടർന്നു സാധാരണയായി വിക്ടോറിയയ്ക്കുണ്ടാകുന്ന ദേഷ്യമാണ് അതിനു കാരണം.

മിസ്സിസ് ഹാരിസ് പ്രാതൽ തയ്യാറാക്കാൻ അടുക്കളയിലേക്കു ചെല്ലുമ്പോഴേക്കു, എന്നും മാൻഡി അടുപ്പു് കത്തിച്ചു വെള്ളം തിളപ്പിച്ചു കഴിഞ്ഞിരിക്കും. ചെറിയ കുട്ടികളും കോണിപ്പടിയിറങ്ങി വരുന്നതിനുമുമ്പു് അവർക്കു സൈ്വരമായി അരമണിക്കൂർ ലഭിക്കും. എല്ലാദിവസവും സന്തോഷത്തോടെയാണു് കുട്ടികളും താഴോട്ടിറങ്ങിവരിക. മഞ്ഞുകാലത്തു വിക്കിയോടൊപ്പം അടുക്കളയിൽ ഇരുന്നാണു് അവർ പ്രാതൽ കഴിക്കാറു്. മിസ്സിസ് ഹാരിസ്, കുട്ടികളും ബാക്കിവയ്ക്കുന്ന കേയ്ക്കുകളും പൊരിച്ച ഇറച്ചിയും മാൻഡിക്കു കൊടുക്കും. — എന്നാൽ അവൾക്കു വളരെ നേരം വിശ്രമിരിക്കേണ്ടിവരില്ലല്ലോ. മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടണും ഭാര്യയും സാധാരണ കുറെ വൈകിയാണു്, ഭക്ഷണമുറിയിൽ ഇരുന്നു പ്രാതൽ കഴിക്കാറു്. അവർക്കു പ്രാതലിനു് എന്നും പഴങ്ങളും ക്രീമും ഉണ്ടായിരിക്കും. ഒരു ചെറിയ കപ്പുനിറയെ ഏറ്റവും കട്ടി കൂടിയ ക്രീമാണു് മിസ്സിസ് ടെംപിൾടണുവേണ്ടി എടുത്തു വയ്ക്കാറു്. ഭക്ഷണകാര്യത്തിൽ കുട്ടികളും ഒരിക്കലും ബഹളം കൂട്ടാറില്ല. അമ്മൂമ്മ സ്നേഹത്തോടെ പലപ്പോഴും മിസ്സിസ് റോസനോടു പറയാറുള്ളപോലെ, കുട്ടികളെന്ന നിലയ്ക്കു അവർ ഏറ്റവും കുറച്ചു ഉപദ്രവമേ നല്കാറുള്ളൂ. ചിലപ്പോൾ അവർ വസ്തുക്കളും കീറിയെന്നിരിക്കും; അല്ലെങ്കിൽ അവർക്കു് വല്ല അസുഖവും വന്നെന്നിരിക്കും. പക്ഷെ ചെവിയിൽ ഒരു കുരു വന്നു് വല്ലാത്ത വേദന അനുഭവിക്കേണ്ടിവന്നപ്പോൾപോലും ആൾബർട്ട്, അമ്മൂമ്മയോ വിക്കിയോ എന്തെങ്കിലും ഉറക്കെ വായിച്ചുകൊടുക്കാൻ തയ്യാറുണ്ടെങ്കിൽ മതി, ചൂടുള്ള ഉപ്പു നിറച്ച സഞ്ചിയിൽ കവിളമർത്തിക്കൊണ്ടു് അമ്മൂമ്മയുടെ കിടക്കയിൽ മണിക്കൂറുകളോളം അനങ്ങാതെ കിടക്കുമായിരുന്നു.

"ആ വൃദ്ധ പറയുന്നതു വാസ്തവമാണു് കെട്ടോ," ഒരു രാത്രി അത്താഴസമയത്തു് മിസ്സിസ് റോസൻ ഭർത്താവിനോടു് പറഞ്ഞു. "അവർ നല്ല കുട്ടികളാണു്. ആരും അവരെ ഒന്നും പഠിപ്പിച്ചുകൊടുത്തിട്ടില്ല. പക്ഷെ നൈസർഗ്ഗികമായ ഗുണങ്ങളും അവർക്കുണ്ടു്; ആ വിക്കിക്കുപോലും. ഒന്നോർത്തുനോക്കൂ, നമ്മളറിയുന്ന ആ വലിയ ത്യാഗിനികളായ അമ്മമാരുടെ കാര്യം. നമ്മുടെ ബന്ധുക്കളായ ഫാനിയുടേയും എസ്തറുടേയും കാര്യം തന്നെയാകട്ടെ; എത്രമാത്രം ശ്രദ്ധയോടെയാണു് അവർ കുട്ടികളെ ചെറുപ്പന്നേ വളർത്തിക്കൊണ്ടുവന്നതു്! എല്ലാ തരം സൗകര്യങ്ങളും അവർ കുട്ടികൾക്കു ചെയ്തു കൊടുത്തിരുന്നു. എന്നിട്ടോ? ഇപ്പോൾ എന്തൊരു നന്ദികേടും വെറുപ്പുമാണു് അവർക്കു് ലഭിച്ചിരിക്കുന്നതു്."

മിസ്റ്റർ റോസൻ പരിഹാസപൂർവ്വം ചിരിച്ചു: "നിന്റേയും എന്റേയും സഹോദരികളും ശരിയായ മാർഗ്ഗമല്ല സ്വീകരിച്ചതെന്നു വ്യക്തം. നിങ്ങളുടെ കുട്ടികളെ നിസ്വാർത്ഥികളാക്കണമെങ്കിൽ നിങ്ങളും സ്വയം സ്വാർത്ഥികളാവുകയാണു് വേണ്ടതു്."

"പക്ഷെ ഒരു പൂച്ച തന്റെ കുഞ്ഞുങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നതിനേക്കാളും കൂടുതൽ ചൂടതലയൊന്നും ആ സ്ത്രീമക്കളുടെ കാര്യത്തിൽ കാണിക്കാറില്ല. പാവം മിസ്റ്റർ ടെംപിളും ടണും അങ്ങിനെ തന്നെ. ഇതുപോലും കുട്ടികളെ വളർത്തിയെടുക്കാമെന്നു അവരും എങ്ങിനെയാണു് കരുതുന്നതു്? അതാണെനിക്കു മനസ്സിലാകാത്തതു്. ഇതു് ഒട്ടും ന്യായമല്ല."

ചിലപ്പോൾ മിസ്റ്റർ റോസനു് ടെംപിൾടൺ കുടുംബത്തെപ്പറ്റി വളരെയധികം കേൾക്കേണ്ടിവരാറുണ്ടു്. പക്ഷെ അദ്ദേഹം അതു ക്ഷമയോടെ സഹിക്കും. സ്വന്തമായി കുട്ടികളില്ലെന്നതിൽ മിസ്സിസ് റോസനു് കഠിനമായ ദുഃഖമുണ്ടായിരുന്നു; ലോകത്തിൽ മറ്റൊന്നും അവർ അത്രയേറെ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നില്ല.

3

തന്റെ ഇരുണ്ട ശരീരത്തിനും തുടുത്ത കവിളുകൾക്കും ഇണങ്ങുന്ന ഒരു നീല മേലങ്കി ധരിച്ചുകൊണ്ട് മിസ്സിസ് റോസൻ വൃത്തിയുള്ള അടുക്കളയിൽനിന്നു, ഭംഗിയേറിയ പാത്രങ്ങൾ കഴുകുകയായിരുന്നു. (ഏറ്റവും നല്ല വസ്ത്രങ്ങളും പാത്രങ്ങളും അവൾ നിത്യോപയോഗത്തിനെടുക്കുന്നതെന്തിനെന്നു് അയൽക്കാർ അത്ഭുതപ്പെടാറുണ്ടു്.) അപ്പോൾ വിക്കി ടെംപിൾടൺ കയ്യിലൊരു പുസ്തകവുമായി അങ്ങോട്ടു കടന്നുചെന്നു.

"വന്ദനം, മിസ്സിസ് റോസൻ, ഞാൻ ഇതിന്റെ രണ്ടാം ഭാഗം എടുത്തോട്ടെ?"

"എടുത്തോളൂ. എവിടെയാണു പുസ്തകങ്ങൾ ഇരിക്കുന്നതെന്നു നിനക്കറിയാമല്ലോ ഇല്ലേ?" വിരസഭാവത്തിലാണു് അവൾ മറുപടി പറഞ്ഞതു്. പാത്രം കഴുകാനോ അല്ലെങ്കിൽ അവൾ കടന്നുവരുമ്പോൾ കാണുന്ന മറ്റെന്തെങ്കിലും വീട്ടുജോലികൾ ചെയ്യാനോ വിക്കി ഒരിക്കലും സന്നദ്ധത പ്രകടിപ്പിക്കാറില്ലെന്നതിൽ മിസ്സിസ് റോസനു് വിഷമത തോന്നാറുണ്ടു്. ആ പെൺകുട്ടിയെ വളർത്തിക്കൊണ്ടുവന്ന രീതി അവൾ വെറുത്തു. ചിലപ്പോൾ വിക്കിയെത്തന്നെയും അവൾ വെറുത്തുപോകാറുണ്ടു്.

വിക്കി ഭക്ഷണമുറിയിലൂടെ അലക്ഷ്യമായി നടന്നു സചീകരണ മുറിയിൽ എത്തി അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന വലിയ പുസ്തകഅലമാരികളിൽ ഒന്നു തുറന്നു. മിസ്റ്റർ റോസനു്, അപൂർവ്വങ്ങളായ അനേകം പുസ്തകങ്ങൾ അടങ്ങിയ വലിയൊരു ഗ്രന്ഥശേഖരം ഉണ്ടായിരുന്നു. ജർമ്മൻ ഭാഷയിൽ വേവർലി നോവലുകൾ[1] സമ്പൂർണ്ണമായി അവിടെ കാണാം. തോൽബയിൻറിട്ട സൂക്ഷിച്ചിരിക്കയാണു അവ. നാടകീയമായ ചിത്രങ്ങളോടുകൂടി വളരെ കുറുത്ത അക്ഷരങ്ങളിൽ അച്ചടിച്ചിട്ടുള്ള ആ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കടലാ

[1] സർ വാൾട്ടർ സ്കോട്ടിന്റെ ഒരു നോവൽ പരമ്പര.

സ്സകാം മഞ്ഞിച്ച തുടങ്ങിയിരുന്നു. ധാരാളം ഫ്രഞ്ചുനോവലുകളും പ്രസിദ്ധങ്ങളായ ഏതാനും ജർമ്മൻ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ ഇംഗ്ലീഷു് തർജ്ജമകളും — ഷില്ലരുടെ വാലൻസ്റ്റൈയിനു് കോളറിഡ്ജു് രചിച്ച ഇംഗ്ലീഷു് തർജ്ജമപോലുള്ളവ — ആ ഗ്രന്ഥശേഖരത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്നു.

സ്റ്റൈലൈനിലെ മറെറാരു വീടും മിസ്സിസു് റോസൻറെതിനോടു തുലുമായിരുന്നില്ല. ടെംപിൾടൺ കുടുംബക്കാർ കണ്ടിട്ടുള്ള ചില കാഴ്ചബംഗ്ലാവുകളോടു ഏറെക്കുറെ സാദൃശ്യമുള്ള ഒന്നായിരുന്നു അതു്. ഇളംചുവപ്പുകലന്ന ചായനിറത്തിൽ ചെറിയ ചുവപ്പു പൂക്കളും നീലപ്പൂക്കളും വിതറിയപോലെയുള്ള, മാർദ്ദവമേറിയ പരവതാനികാം അവിടത്തെ എല്ലാ മുറികളിലും വിരിച്ചിരുന്നു. (തീരെ അസാധാരണമാണതു്.) കടുംനീലനിറത്തിലുള്ള വില്ലസു കൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞവയാണു് അവിടത്തെ കസേരകാം. മതിലിൽ സ്വർണ്ണച്ചട്ടക്കൂടുകളോടുകൂടിയ ചിത്രങ്ങാം തൂക്കിയിട്ടിരുന്നു. അവയിലൊന്നു് റൈനിൻെറ തീരത്തു നില്ക്കുന്ന ഒരു കോട്ടയുടെ വലിയൊരു ചിത്രമാണു്. ഇടിഞ്ഞുപൊളിഞ്ഞ ഒരു റോമൻകോട്ടയുടെ ചുറാം നിറഞ്ഞ നിലാവിൽ കുളിച്ചുനില്ക്കുന്ന സൈപ്രസു് വൃക്ഷങ്ങളുടെ ചിത്രമാണു് മറെറാന്നു്. [1]റാഫേലിൻെറ ചില ചിത്രങ്ങളും അക്കൂട്ടത്തിൽ കാണാം. ഇറാലിയിൽവച്ചു ചെറുപ്പകാലത്തു് മിസ്റ്റർ റോസൻതന്നെ വരച്ച അനേകം വർണ്ണചിത്രങ്ങളും അവിടെയുണ്ടായിരുന്നു. പണക്കാരനായ ഒരമ്മാവൻ തൻെറ സിക്രട്ടറിയെന്ന നിലയിൽ മിസ്റ്റർ റോസനെ വിദേശങ്ങളിലേക്കു കൊണ്ടുപോവുകയുണ്ടായി. ചിന്താശീലനായ മിസ്റ്റർ റോസനു് വലിയ ഉൽക്കണ്ഠയൊന്നും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. തത്വചിന്താഗ്രന്ഥങ്ങാം വായിക്കാൻ വേണ്ടത്ര സമയം കിട്ടുമെങ്കിൽ പാശ്ചാത്യനഗരങ്ങളിലൊന്നിൽ ചെറിയൊരു തുണിക്കടയുമായി കഴിഞ്ഞുകൂടാൻ അയാാം തെയ്യാറായിരുന്നു. സമ്പന്നമായ വലിയൊരു ജൂതകുടുംബത്തിൽ അഭിവൃദ്ധി നേടാൻ കഴിയാതിരുന്ന ഏക അംഗം അയാളായിരുന്നു.

---

[1] പ്രസിദ്ധനായ ഇറാലിയൻ ചിത്രകാരൻ.

കഴിഞ്ഞ ആഗസ്ത് മാസത്തിൽ സ്കൈലൈനിലെ ചൂട് ഭയങ്കരമായിരുന്നു. വടക്കൻ പ്രദേശത്തെ വിളവുകാലം മുഴുവൻ അനുകരിച്ചു പോവുകയുണ്ടായി. തെക്കൻപ്രദേശത്തെ മഞ്ഞുമണൽക്കുന്നുകളിൽനിന്നു വീശിയിരുന്ന ചൂടുകാറ്റ് പട്ടണത്തിലുണ്ടായിരുന്ന ഏതാനും പച്ചപ്പുൽത്തകിടികളെപ്പോലും കരിച്ചുകളഞ്ഞു. അക്കാലത്ത്, പകൽ ഏറ്റവും ചൂടുള്ള സമയത്ത് വിക്കി മിസ്സിസ് റോസനെ അനേഷിച്ചെത്തും. തണുപ്പും ശാന്തതയുമുള്ള മറ്റൊരു സ്ഥലം ഇല്ലാത്തതുകൊണ്ടാണ് അവൾ അങ്ങോട്ടു വരുന്നതെന്നു് മിസ്സിസ് റോസനു് അറിയാമായിരുന്നു. സ്വന്തം വീട്ടിന്റെ മുകൾത്തട്ടിലുള്ള വിക്കിയുടെ മുറിയിൽ നല്ല ചൂടായിരിക്കും. മൂന്നുമുതൽ അഞ്ചുവരെ ഉടുപ്പുകൾ എല്ലാം അഴിച്ചിട്ട് ഒന്നുറങ്ങാനാണ് മിസ്സിസ് റോസൻ കൊതിക്കുന്നതു്;— തന്റെ 'മൃഗരാജകടിത്വം' എങ്ങിനേയും നിലനിർത്താൻവേണ്ടി ധരിക്കുന്ന ഇറുക്കമുള്ള അടിയുടുപ്പുകൾ അപ്പോൾ ഒന്നു അഴിച്ചിടാൻ കഴിയുമല്ലോ. സ്വീകരണമുറിയിൽ ജനാലമറ അല്പംമാത്രം ഉയർത്തിവച്ചു ഒരു എലിയെപ്പോലെ നിശ്ശബ്ദമായിരുന്നു വായിക്കുമെങ്കിലേ ആ വീട്ടിൽ സ്വാഗതമുണ്ടായിരിക്കൂ എന്നു് മിസ്സിസ് റോസൻ വിക്കിയോടു് ഉറപ്പിച്ചുതന്നെ പറഞ്ഞിരുന്നു. വിക്കി വന്നുകയറുന്നതു് നിശബ്ദയായിട്ടാണു്; പക്ഷെ അവൾ വായിക്കാറില്ല. ഒരു തലയിണ എടുത്തു നിലത്തിട്ട്, ആ ഇരുണ്ട മുറിയിലെ ചിത്രങ്ങളിലേക്കു നോക്കിക്കൊണ്ടു് പതുപതുത്ത പരവതാനിയിൽ അവൾ മലർന്നു കിടക്കും. പുറത്തെ ചൂടും പ്രകാശവും അകത്തെ നിഴലും ശാന്തതയും എല്ലാം ചേർന്നു അവൾക്കു് സന്തോഷം നല്കും. വിചിത്രമെന്നു പറയട്ടെ, മിസ്സിസ് റോസന്റെ വീടു് സ്വന്തം വീടിനെപ്പറ്റി അവളിൽ ഒരിക്കലും അതൃപ്തിയുളവാക്കിയിട്ടില്ല. അതും നല്ലതെന്നുതന്നെ ആയിരുന്നു അവളുടെ വിചാരം.

ടെംപിൾടൺ കുടുംബക്കാർക്കു് അറിയാനോ അഭിനന്ദിക്കാനോ സാധിക്കാത്തവിധം വൃത്തിയോടെ മിസ്സിസ് റോസൻ അടുക്കളയിൽനിന്നു പുറത്തേക്കിറങ്ങി, സ്വീകരണമുറിയിലേക്കു് ചെ

ന്നപ്പോൾ തന്റെ സന്ദർശക ഒരു പുസ്തകഅലമാരിയുടെ മുമ്പിൽ നിലത്തു കാലും പിണച്ചിരിക്കുന്നതാണ് കണ്ടതു്.

"വിക്കി, വിൽഹെം മിസ്റ്റർ എങ്ങിനെ? നിനക്കിഷ്ടമായോ?"

"എനിക്കിഷ്ടമായി" വിക്കി പറഞ്ഞു.

മിസ്സിസ് റോസൻ തോളുകൾ കുലുക്കി. ടെംപിൾടൺ കുടുംബക്കാർ എന്നും അങ്ങിനെയേ സംസാരിക്കൂ — തങ്ങളുടെ അഭിനന്ദനം നേടാൻ കഴിയുന്നതു് പുസ്തകത്തിനും കേയ്ക്കിനും എല്ലാം വലിയ ഭാഗ്യമാണെന്ന മട്ടിൽ.

"ശരി, എന്താണ് നിനക്കതിൽ ഇഷ്ടമായതു്?"

"നാടകകലയെ പററിയും ഷേക്സ്പീയരെ പററിയും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതെല്ലാം എനിക്കിഷ്ടപ്പെട്ടു."

"അതിനു് നല്ല പ്രശംസയായിപ്പോയി!" മിസ്സിസ് റോസൻ വിരസഭാവത്തിൽ പറഞ്ഞു. "വിക്കി, നീ ദിവസേന വായിക്കാറുണ്ടോ? ആ സ്കോളർഷിപ്പ് നിനക്കു കിട്ടുമോ?"

"അതെനിക്കറിയില്ല; പക്ഷെ ഞാൻ കഠിനമായി പ്രയത്നിക്കാൻ തീരുമാനിച്ചിട്ടുണ്ടു്."

ടെംപിൾടൺ കുടുംബക്കാരിൽ ആർക്കെങ്കിലും കഠിനമായി പ്രയത്നിക്കുക എന്നുവച്ചാൽ എന്താണെന്നറിയുമോ എന്നു മിസ്സിസ് റോസൻ അത്ഭുതപ്പെട്ടു. അവൾ തുന്നൽക്കൂട എടുത്തു തുന്നുവാൻ തുടങ്ങി. വെറുതെ കയ്യുംപിണച്ചു കുത്തിരിക്കുന്നതു അവൾക്കു വിഷമമുള്ള കാര്യമാണ്.

മടിയിൽ തുറന്നുവച്ചിട്ടുള്ള ഒരു ജർമ്മൻപുസ്തകത്തിൽ നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു വിക്കി. "ഫൗസ്റ്റിന്റെ" ചിത്രാങ്കിതമായ ഒരു പതിപ്പായിരുന്നു അതു്. അരികിൽ മെഫിസ്റ്റോവിനോടൊപ്പം ഒരു റോസ്മരത്തിന്റെ പിറകിൽനിന്നുകൊണ്ടു് ഫാസ്റ്റസ്, പള്ളിയിലേക്കു പ്രവേശിക്കുന്ന ഗ്രെററ്ഷനെ തുറിച്ചു നോക്കുന്ന ഒരു തനി ജർമ്മൻചിത്രത്തിൽ അവളുടെ ശ്രദ്ധ തങ്ങി.

ആ കറുത്ത ജൎമ്മൻ പുസ്തകത്തിലേക്കു നോക്കിക്കൊണ്ടു് അവൾ ദേഷ്യത്തോടെ പറഞ്ഞു: "ഇതു് എനിക്കു വായിക്കാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നുവെങ്കിൽ! ഒന്നാംതരം ഗ്രന്ഥമാണിതു്, അല്ലെ?"

മിസ്സിസ് റോസൻ കണ്ണുകൾ മേല്പോട്ടു ഉയൎത്തി നെടുവീൎപ്പിട്ടു: "ഓ, എൻെറ പെണ്ണെ, ലോകത്തിലെ ഏററവും നല്ല ഗ്രന്ഥങ്ങളിലൊന്നാണതു്."

അതിൻെറ അൎത്ഥം വിക്കിക്കു് മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിക്കില്ല. മഹത്തായ കൃതികളെ ബഹുമാനിക്കാനുള്ള പരിശീലനം അവൾക്കു ലഭിച്ചിരുന്നില്ല. അതിനുപററിയ ഒരളവുകോൽ അവളുടെ മനസ്സിൽ ഇല്ലായിരുന്നു. അവളെ ആകൎഷിക്കുന്നു എന്നതുകൊണ്ടു മാത്രമാണു് അവൾ ഒരു പുസ്തകത്തെ വിലവയ്ക്കുന്നതു്.

അവൾ പേജുകൾ മറിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ആ പതിപ്പിൽ ഒന്നാം ഭാഗത്തിൻേറയും രണ്ടാം ഭാഗത്തിൻേറയും ഇടയ്ക്കു ഡയ്സ് ഇറോ[1] സ്തോത്രം ഉദ്ധരിച്ചു ചേൎത്തിരുന്നു. വിക്കി ആ പേജിൽത്തന്നെ നോക്കിക്കൊണ്ടു കുറെനേരം ഇരുന്നു. അതിനു ശേഷം അതു മിസ്സിസ് റോസനെ കാണിച്ചുകൊടുത്തുകൊണ്ടു് അവൾ പറഞ്ഞു: "ഇതാ എനിക്കു വായിക്കാൻ കഴിയുന്ന ഒരു ഭാഗം."

തുന്നലിൽനിന്നു കണ്ണുയൎത്തി നോക്കിയിട്ടു് മിസ്സിസ് റോസൻ പറഞ്ഞു: "അക്കാര്യത്തിൽ എന്നേക്കാൾ മെച്ചമാണു് നീ. എനിക്കു ലാററിൻ ഭാഷ വായിക്കാൻ കഴിയില്ല. നീ എനിക്കു അതു തൎജ്ജമചെയ്തു തരൂ."

വിക്കി ആരംഭിച്ചു:

"ക്രോധാഗ്നിയുടെ ദിനം,
ആ ദിനത്തിൽ,
ഡേവിഡും സിബലും പറഞ്ഞിട്ടുള്ളപോൽ
ലോകം ചാരമായ് മാറും"

---

[1] ലാററിൻ ഭാഷയിലെ പ്രസിദ്ധമായ ഒരു പ്രാൎത്ഥനാ ഗാനം.

"പക്ഷെ ഇങ്ങിനെ വായിച്ചാൽ അതിന്റെ താളം കിട്ടില്ല. ഒരോ വരിയും രണ്ടക്ഷരമുള്ള വാക്കുകളിൽ അവസാനിക്കേണ്ടതാണു്."

"ഓ, വൃത്തം ശരിയായില്ലെങ്കിലും സാരമില്ല." മിസ്സിസ് റോസൻ അവളെ തിരുത്തിക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞു. "ബുദ്ധിമുട്ടില്ലെങ്കിൽ തുടന്നു വായിക്കൂ."

ലാറിൻ വരികളുമായി മല്ലിട്ടു കൊണ്ടു വിക്കി മുന്നോട്ടു പോയി. മിസ്സിസ് റോസൻ അവളെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. വിക്കിയെപ്പറ്റി ഒന്നും പറയാൻ കഴിയില്ല. അവളൊരു സുന്ദരിയല്ല. പക്ഷെ അവൾ ആകർഷകയാണെന്നു മിസ്സിസ് റോസനു തോന്നി. അവളുടെ ഉറച്ച ശരീരവും, ചുവന്ന തൊക്കിലും കറുത്ത നീലിച്ച കണ്ണുകളിലും തിളങ്ങിയിരുന്ന സ്ഥിരമായ ചൈതന്യവും, മിസ്സിസ് റോസനു് ഇഷ്ടമായിരുന്നു. അവളുടെ ചുരുണ്ട ചുവന്ന തലമുടിക്കുപോലും ഒരു പ്രത്യേക ശോഭയുണ്ടായിരുന്നു. ഇപ്പോഴും അവൾ തലമുടി പിറകിൽ പിന്നിയിടുകയാണു് പതിവു്. വിക്കി അവിടെ വരുന്നതു മിസ്സിസ് റോസനു് ഇഷ്ടമായിരുന്നു. അവൾ ഒരിക്കലും അസ്വസ്ഥയോ ചിന്താകുലയോ നിർവ്വികാരയോ ആയിരിക്കില്ല. അവളുടെ ചുണ്ടുകളിലും കണ്ണുകളിലും ഒരർത്ഥമന്ദസ്മിതം എപ്പോഴും കളിയാടിയിരുന്നു. സംതൃപ്തിയുടെ ലക്ഷണമായിരുന്നു, അല്ലാതെ ആളുകൾ തന്നെ ഇഷ്ടപ്പെടാൻ വേണ്ടി അവൾ മനഃപൂർവ്വം സ്വീകരിച്ച ഒന്നല്ലായിരുന്നു അതു്. ഒരർത്ഥമന്ദസ്മിതം പോലും അവളുടെ കവിളുകളിൽ നുണക്കുഴി വരുത്തിയിരുന്നു. അവളുടെ അമ്മയുടെ ഭാഷയിൽ പറഞ്ഞാൽ 'സന്തുഷ്ട'മായ ഒരു പ്രകൃതിയാണു് അവൾക്കുണ്ടായിരുന്നതു്.

വിക്കി ആ പദ്യഖണ്ഡം വായിച്ചു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ മിസ്സിസ് റോസൻ അഭിനന്ദനഭാവത്തിൽ തലയാട്ടി. "വളരെ നന്ദി, വിക്കി. ഇനി ഞാൻ ഷിക്കാഗോവിൽ പോയി വരുമ്പോൾ നിനക്കു 'ഫൗസ്റ്റി'ന്റെ ഒരു ഇംഗ്ലീഷു് തർജ്ജമ വാങ്ങിക്കൊണ്ടുവരുന്നതാണു്."

"പക്ഷെ എനിക്കു ഇതു് വായിക്കണം" വിക്കിയുടെ പുഞ്ചിരി വാടി. "നിങ്ങളും മിസ്റ്റർ റോസനും ചെയ്യുന്നതുപോലെ ഈ പുസ്തകങ്ങളിലേതെങ്കിലും ഒന്നെടുത്തു എനിക്കും വായിക്കാൻ കഴിയണം."

മിസ്സിസ് റോസന്റെ കവിളുകളിലെ ഇളം തുടുപ്പു ഒന്നധികമായി. വിക്കി ഒരിക്കലും ആരേയും തീരെ പ്രശംസിച്ചിരുന്നില്ല. പക്ഷെ അവൾക്കു ആരോടെങ്കിലും യഥാർത്ഥത്തിൽ ബഹുമാനം തോന്നിയാൽ അവളുടെ ശബ്ദം അതു വ്യക്തമായി വെളിപ്പെടുത്തുമായിരുന്നു; കേൾക്കുന്ന ആൾക്കു താൻ പുകഴ്ത്തപ്പെട്ടതായി തോന്നും. അങ്ങിനെയെന്തെങ്കിലും ഒന്നു പറയുന്നതോടെ അവൾ, മിസ്സിസ് റോസൻ ഇഷ്ടമില്ലാതെ ചുമക്കുന്നതും, കൊണ്ടു കളയാൻ ശ്രമിച്ചിട്ടുള്ളതുമായ ചുമതലയുടെ ഭാണ്ഡലയിൽ ഒരു കണ്ണി കൂട്ടിച്ചേർക്കുകയാണു ചെയ്തിരുന്നതു്. വിക്കിയുടെ കാര്യത്തിൽ മറ്റാർക്കും ഉത്തരവാദിത്വം തോന്നാത്തതുകൊണ്ടു്, എങ്ങിനേയോ അവളുടെ ചുമതല തനിക്കാണെന്നുള്ള അസ്വാസ്ഥ്യകരമായ ഒരു ബോധം മിസ്സിസ് റോസനിൽ ഉളവായിരുന്നു.

രസികനായ മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടനെ ഒറ്റയ്ക്കു കണ്ടുമുട്ടിയ ഒന്നോ രണ്ടോ സന്ദർഭങ്ങളിൽ അയാളുടെ മകളുടെ ദേവിയെപ്പറ്റി ഗൗരവപൂർവ്വം സംസാരിക്കാൻ മിസ്സിസ് റോസൻ ശ്രമിക്കുകയുണ്ടായി. "അവൾ ഇവിടത്തെ പഠിത്തം മുഴമിച്ചല്ലോ. എന്തെങ്കിലും ഒരു പരിശീലനം അവൾക്കു നല്ലതുണ്ടു്? അവൾ വളരുകയല്ലേ?" മിസ്സിസ് റോസൻ ഗൗരവത്തോടെ ചോദിച്ചു.

അയാൾ ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്, ആത്മാർത്ഥവും മറുത്തു പറയാൻ വയ്യാത്തവണ്ണം സൗമ്യവും ആയ രീതിയിൽ മറുപടി പറഞ്ഞു: "മിസ്സിസ് റോസൻ, അക്കാര്യം എന്നെ ഓർമ്മിപ്പിക്കാതെ. അവൾ വളരുകയല്ലെന്നു ഞാൻ സ്വയം വിശ്വസിക്കുകയാണു്. ആകുന്നതുകാലം എന്റെ കുഞ്ഞു മകളെ ഇവിടെത്തന്നെ നിർത്താനാണു് എന്റെ ശ്രമം" — അതോടെ ആ സംസാരം അവസാനിച്ചു.

ചിലപ്പോൾ വിക്കി ടെംപിൾടൺ ബുദ്ധിയോ കാര്യഗ്രഹണശക്തിയോ തീരെ ഇല്ലാത്ത മട്ടിൽ പെരുമാറിക്കളയും; അപ്പോൾ മിസ്സിസ് റോസ്സൻ അവളെപ്പറ്റിയുള്ള ആശയേ കൈവെടിയും. പക്ഷെ ആ കുട്ടി അല്പം വിവേകബുദ്ധി പ്രകടിപ്പിക്കുന്നതോടെ അവളുടെ മനസ്സു മാറും. കഴിഞ്ഞ മഞ്ഞുകാലത്തു് സഹോദരിയെ സന്ദർശിച്ചതിനുശേഷം ഷിക്കാഗോവിൽനിന്നു് മടങ്ങിവന്നപ്പോൾ മിസ്സിസ് റോസൻ കയ്യില്ലാത്ത ഒരു പുതിയ ഉടുപ്പു് വാങ്ങിക്കൊണ്ടുവരികയുണ്ടായി. കറുത്ത വെല്ലൂസിൽ വെളുത്തതും ചാരനിറത്തിലുള്ളതുമായ അണ്ണാൻതോൽവെച്ചു തയ്ച്ചിട്ടുള്ള ഒന്നായിരുന്നു ആ ഉടുപ്പു്. വസ്ത്രങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ തീരെ താൽപര്യം കാണിക്കാത്ത വിക്കിക്കു് ആ ഉടുപ്പിനോടു് വലിയ ഇഷ്ടം തോന്നി. മിസ്സിസ് റോസൻ അതു ധരിക്കുമ്പോഴെല്ലാം അവളുടെ കണ്ണുകൾ കൗതുകത്തോടെ അതിനെ അനുഗമിച്ചു. വിചിത്രവും ആകർഷകവും ആയി തോന്നി അവൾക്കതു്. മിസ്സിസ് റോസനും അതേ കാരണംകൊണ്ടുതന്നെയാണു് അതിനോടു് ഇഷ്ടം തോന്നിയതു്. സ്റ്റൈലൈനിൽ ഒട്ടും യോജിക്കില്ലെന്നു അറിയാമായിരുന്നതുകൊണ്ടു് മടിയോടുകൂടിയാണു് അവളതു വാങ്ങിച്ചതു്. അവൾ അതു ആദ്യമായി പെട്ടിയിൽനിന്നു പുറത്തെയ്ക്കെടുത്തപ്പോൾ മിസ്റ്റർ റോസൻ ചിരിച്ചുകൊണ്ടു ചോദിച്ചു: "ഇതെവിടെനിന്നു കിട്ടി? റിഗെലെറോവിൽനിന്നോ?—" അതു കണ്ടാൽ അങ്ങിനെ തോന്നുമായിരുന്നു. പക്ഷെ വിക്കിക്കു അതു എങ്ങിനെയാണു് മനസ്സിലാവുക?

വിക്കിയുടെ വീട്ടുകാരെയാരേയും ശരിക്കു മനസ്സിലാക്കാൻ മിസ്സിസ് റോസനു് കഴിഞ്ഞിരുന്നില്ല. അവരുടെ ജീവിതരീതിയെ അപേക്ഷിച്ചു് ശ്രേഷ്ഠമായ വികാരങ്ങളാണു് അവർക്കുണ്ടായിരുന്നതു്. ടെംപിൾടൺ കുടുംബക്കാർ ഒരു പശുവിനെ വളർത്തിയിരുന്നതിനാൽ അവിടെനിന്നാണു് മിസ്സിസ് റോസൻ പാലു മേടിച്ചിരുന്നതു്. മാൻഡിയാണു് പശുവിനെ കറക്കുക. ഇരട്ട സഹോദരങ്ങളിൽ ഒരാൾ ഒരു തകരപ്പാത്രത്തിൽ എല്ലാ രാത്രിയി

ലും, പാൽ കൊണ്ടുവന്നുകൊടുക്കും. പാൽ കൊണ്ടുവരുന്നതു് ആരായിരുന്നാലും ആൽബർട്ടെന്നേ മിസ്സിസ് റോസൻ വിളിക്കൂ. അഡൽബർട്ട് എന്നതു് ഭംഗിയില്ലാത്ത ഒരു തെക്കൻപേരായാണു് അവർക്കു തോന്നിയതു്.

ഒരു രാത്രി ഒഴിഞ്ഞ പാൽപ്പാത്രം അടച്ചുകൊണ്ടു് മിസ്സിസ് റോസൻ ഗൗരവത്തിൽ പറഞ്ഞു: "ഞാൻ ഇതിൽ ഒരു കടലാസ്സിൽ പൊതിഞ്ഞു കുറച്ചു പലഹാരം വച്ചിട്ടുണ്ടു്. അമ്മൂമ്മയ്ക്കുള്ളതാണതു്. ഓമ്മിച്ചോളൂ, അമ്മൂമ്മയ്ക്കാണു് കെട്ടോ. നിന്റെ അമ്മയ്ക്കോ വിക്കിക്കോ അല്ല."

"ശരി"

പാത്രം കൊടുക്കാൻവേണ്ടി തിരഞ്ഞപ്പോഴും, അവന്റെ കണ്ണിൽ, ഇപ്പോഴും അടങ്ങാവീഴം എന്ന ഭാവത്തിൽ കണ്ണീർ നിറഞ്ഞുനില്ക്കുന്നതാണു് അവൾ കണ്ടതു്. അവൻ ഇടവഴിയിലൂടെ സാവധാനം നടന്നുപോകുന്നതും പുറംകയ്യുകൊണ്ടു് കണ്ണീർ തുടച്ചുകളയുന്നതും അവൾ ശ്രദ്ധിച്ചു. അവൾക്കു് സങ്കടം തോന്നി. തങ്ങളുടെ കുടുംബം എന്തുകൊണ്ടോ വിചിത്രമായ ഒന്നാണെന്നു ചെറിയ കുട്ടികൾപോലും മനസ്സിലാക്കിയിരിക്കുമെന്നു അവൾ കരുതിയില്ല.

വിചിത്രമായാലും അല്ലെങ്കിലും ആ വീട്ടിൽ പോകാനാണു്, പട്ടണത്തിലെ മറ്റു വീടുകളിൽ പോകുന്നതിനേക്കാൾ മിസ്സിസ് റോസനു് ഇഷ്ടം. ശാന്തിയും ആത്മാർത്ഥതയും ക്ലേശരാഹിത്യവും ദ്യോതിപ്പിക്കുന്ന എന്തോ ഒന്നു് അവിടത്തെ സ്ഥിതിയിലുണ്ടായിരുന്നു. അടഞ്ഞിരിക്കുന്ന പ്രതീതി ആ മുറിക്കു് ഒരിക്കലും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അവിടത്തെ ഭംഗിയില്ലാത്ത ഇരിപ്പിടങ്ങൾപോലും സൽക്കാരപ്രിയമുള്ളവയാണെന്നു് തോന്നിച്ചിരുന്നു. മനുഷ്യബന്ധത്തിലെ സന്തുഷ്ടഭാവം നിങ്ങൾക്കവിടെ അനുഭവപ്പെടും. കഷ്ടത, ബലപ്രയോഗം, മത്സരം തുടങ്ങിയ കാര്യങ്ങൾ ലോകത്തിലുള്ളതായി അവിടത്തെ ആളുകൾക്കു അറിയില്ലെന്നപോൽ. നിങ്ങളെ കാണുന്നതിൽ എപ്പോഴും ആത്മാർത്ഥമായി സന്തോഷി

ക്കുന്നവരാണു്. അവർ. നിങ്ങളെ കാണാൻ എന്നും അവക്കു സമയമുണ്ടതാനും. അമ്മൂമ്മയൊഴിച്ചു മറ്റെല്ലാവരും എന്നും പ്രസന്നഭാവത്തിലായിരിക്കും. മനുഷ്യന്റെ വിധിയെ പറ്റി ചിന്തിക്കുന്നവരിൽ കാണുന്ന ഒരു ഗൗരവം അമ്മൂമ്മയ്ക്കുണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷെ അവർപോലും മറ്റുള്ളവരുടെ സന്തോഷം ഇഷ്ടപ്പെട്ടു; അതിനു വേണ്ടി അവർ കഷ്ടപ്പെട്ടിരുന്നു.

ഇതിനേക്കാളും വൃത്തിയുള്ള വീടുകളും അവിടെയുണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷെ അവിടത്തെ വീട്ടമ്മമാർ ആകർഷണീയരായിരുന്നില്ല; അവരുടെ പെരുമാറ്റത്തിൽ സൗമ്യതയില്ലായിരുന്നു; അവരിൽ മിക്കവരും ഒരുതരം യന്ത്രങ്ങളെപ്പോലെയാണു് പ്രവർത്തിച്ചിരുന്നതു്; അവരിൽ ചിലർ ലുബ്ധും അത്യാഗ്രഹവും നിറഞ്ഞവരാണു് താനും. ടെംപിൾടൺ കുടുംബക്കാർ സ്വാർത്ഥമതികളോ സൂത്രശാലികളോ അല്ല. അയൽക്കാർ കൊടുത്തയക്കുന്ന പലഹാരം മുഴുവൻ വിഴുങ്ങിയതിന്നെന്നുവരും; പക്ഷെ തനിക്കുള്ളതെന്തും അവരും മറ്റുള്ളവർക്കു് കൊടുക്കാൻ തയ്യാറാണു്. വിദ്യാലയത്തിലെ നാടകാഭിനയത്തിനും മറ്റും, തന്റെ ഉടുപ്പുകളും തൊപ്പികളും ചില്ലറ ആഭരണങ്ങളും അവരും കടം കൊടുക്കാറുണ്ടു്. എന്തെങ്കിലും സൗജന്യത്തിനുവേണ്ടി അവരും ഒന്നും ചെയ്യാറില്ല.

മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടണാകട്ടെ (ആളുകളും അയാളെ 'യുവാവായ മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടൺ' എന്നാണു് വിളിച്ചിരുന്നതു്) തനിക്കു് കിട്ടാനുള്ള തുകകളുംപോലും തിരിച്ചുവാങ്ങാൻ കഴിയാത്ത വിധം ശ്രദ്ധഗതിക്കാരനാണു്. അയാളുടെ ശിശുസഹജവും, മറ്റുള്ളവരെ പ്രീതിപ്പെടുത്താൻ വെമ്പൽകൊള്ളുന്നതുമായ പെരുമാറ്റവും, വെളുത്ത നിറവും നീലക്കണ്ണുകളും പ്രായം തോന്നിക്കാത്ത മുഖവും എല്ലാംകൂടി അയാളെ, മെയിൻ സ്ട്രീറ്റിലെ സമർത്ഥന്മാരായ പണക്കൊതിയന്മാരുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ സൗമ്യനായ ഒരാളാക്കിത്തീർത്തിരുന്നു. തന്നേക്കാളും പ്രായം കൂടിയവരോടെല്ലാം 'സർ' എന്ന പൂജകപദം ചേർത്തു് സംസാരിക്കുന്ന അയാളുടെ സമ്പ്രദാ

യവും കേംവിക്കാക്കു് പരിഹാസത്തിനു കാരണമായിത്തീർന്നിരുന്നു.

രണ്ടു കൊല്ലത്തിനുമുമ്പു് ടെംപിംടൺകുടുംബം സ്കൈലൈനിൽ അയൽപക്കത്തുള്ള വീട്ടിൽവന്നു താമസമാക്കിയപ്പോഴും മിസ്സിസ്സു് റോസനു് ഒരു തരത്തിലും ആശ്വാസം തോന്നിയില്ല. പുതിയ അയൽപക്കക്കാക്കു് ധാരാളം കുട്ടികളും ഉണ്ടു്; അവർ എപ്പോഴും ലഹളകൂട്ടിക്കൊണ്ടിരിക്കും; ഒഴിഞ്ഞുകിടന്ന കളപ്പുരയിൽ അവർ ഒരു പശുവിനേയും കുതിരയേയും കൊണ്ടുവന്നു കെട്ടിയിട്ടുണ്ടു്. വൃത്തികേടും ഈച്ചയും ആയിരിക്കും അതിന്റെ ഫലം. അവർ ഒഴിഞ്ഞ കടലാസുപെട്ടികളും പിന്നുറത്തെ മുറ്റത്തേയ്ക്കാണു് വലിച്ചെറിയാറു്; ഒരിക്കലും അതെല്ലാം പെറുക്കിക്കളഞ്ഞു അവിടം വൃത്തിയാക്കാൻ അവർ മുതിരാറില്ലതാനും.

അരമൈൽ അകലെ പട്ടണത്തിന്റെ വടക്കെത്തലയ്ക്കലുള്ള ഒരു വീട്ടിൽവച്ചു്, ഒരു ശീട്ടുകളി സമ്മേളനത്തിനിടയ്ക്കാണു് മിസ്സിസ് റോസൻ ആദ്യമായി മിസ്സിസ് ടെംപിംടണെ കണ്ടതു്. തന്റെ അയൽക്കാരി സുന്ദരിയായ ഒരു സ്ത്രീയാണെന്നും സ്നേഹവും ആത്മാർത്ഥതയും ദ്യോതിപ്പിക്കുന്ന എന്തോ ഒന്നു് അവരിൽ ഉണ്ടെന്നും അവർക്കു് സമ്മതിക്കേണ്ടിവന്നു. ഒക്ഷിണപ്രദേശത്തെ സ്ത്രീകളിൽ മിസ്സിസ് റോസൻ സാധാരണ കാണാറുള്ള നിരുത്സാഹതയോ, ചൈതന്യരാഹിത്യമോ അവളിൽ തീരെ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അവൾ ഉത്സാഹമതിയും ഋജുപ്രകൃതിയുമായിരുന്നു. അല്പമൊരധികാരഭാവം ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിലും, അതോടൊപ്പം പുതിയൊരു ജനസമുദായവുമായി ഇണങ്ങിപ്പോകാനും വേണ്ട കാര്യങ്ങളും ചെയ്യാനും ഉള്ള വെമ്പലിൽനിന്നുളവാകുന്ന നേരിയ അധൈര്യവും അവളിൽ കാണാമായിരുന്നു.

സല്ലാപം നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കെ, ഇരുട്ടടച്ച ഒരു ഹിമപാതം ആരംഭിച്ചു; കൂടെ ശക്തിയായ കാറ്റും. അയൽക്കാരായതുകൊണ്ടു് മിസ്സിസ് റോസനും മിസ്സിസ് ടെംപിംടണും ഒരുമിച്ചാണു് ആ ഹിമപാതത്തിലൂടെ വീട്ടിലേക്കു് പുറപ്പെട്ടതു്. ആ പരു

ക്കൻ കാലാവസ്ഥ മിസ്സിസ് ടെംപിൾടണെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നതായി തോന്നി. ശരിക്കു് കാണാൻ കഴിയാത്ത നടപ്പാതയിൽ നിന്നു് കാലുതെറ്റി മഞ്ഞിൽ മുട്ടുവരെ പൂണ്ടുപോകുമ്പോഴെല്ലാം മുതിന്ന ഒരു നാടൻ പെൺകുട്ടിയെപ്പോലെ അവർ ഉറക്കെ ചിരിക്കുമായിരുന്നു.

"മിസ്സിസ് റോസൻ, സൂക്ഷിച്ചോളൂ. വലത്തോട്ടചേർന്നു് നടക്കൂ. നിങ്ങളുടെ നല്ല കോട്ടു് ചീത്തയാക്കണ്ട. ഇതല്ലേ ശരിയായ മഞ്ഞുകാലം! ഞങ്ങളുടെ നാട്ടിൽ ഇങ്ങിനെ ഒരിക്കലും ഉണ്ടാകാറില്ല."

ടെംപിൾടന്റെ പടിക്കൽ എത്തിയപ്പോഴും മിസ്സിസ് റോസൻ യാത്ര തുടരാൻ വിസ്സോറിയ സമ്മതിച്ചില്ല. "വേണ്ട, മിസ്സിസ് റോസൻ, നിങ്ങളും എന്റെ കൂടെ അകത്തേയ്ക്കുവന്നു് വസ്ത്രമെല്ലാം ഉണക്കൂ. ഞാൻ കുട്ടിയെ മേടിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ അമ്മ നിങ്ങൾക്കു കുടിക്കാൻ എന്തെങ്കിലും തയ്യാറാക്കിത്തരും."

അപ്പോഴേക്കും മിസ്സിസ് റോസൻ തന്റെ അയൽക്കാരിയെ ഇഷ്ടപ്പെടാൻ തുടങ്ങിയിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു് അവർ അകത്തേയ്ക്കു ചെന്നു. സ്വീകരണമുറി വൃത്തിയുള്ളതും സുഖകരവും ആണെന്നു കണ്ടതിൽ അവർക്കു അത്ഭുതം തോന്നി. കുട്ടികൾ അവിടെ ഒന്നും വാരിവലിച്ചിടാറില്ലെന്നു വ്യക്തം. കൽക്കരിയിട്ടു കത്തിച്ചിരുന്ന നെരിപ്പോടിൽനിന്നു മൂടുള്ള ചുവന്ന നാളങ്ങൾ ഉയർന്നിരുന്നു. നിലത്തു്, നിറം മങ്ങിയ ഒരു ബ്രസ്സൽസ് പരവതാനിയാണു് വിരിച്ചിട്ടുള്ളതു്. പുസ്തകഷെൽഫിന്റെ മുകൾഭാഗത്തായി തൂക്കിയിരുന്ന പഴയ മാതൃകയിലുള്ള ഒരു മരവാച്ചു് ടിക് ടിക് ശബ്ദം പുറപ്പെടുവിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഏതാനും ചാരുകസേരകളല്ലാതെ മറ്റു അലങ്കാരവസ്തുക്കളൊന്നും അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. "ഹാഗറും ഇസ്മേയ്ലും മരുഭൂമിയിൽ", "വിശ്വദീപം" തുടങ്ങിയ പഴയ ചില എണ്ണച്ചായച്ചിത്രങ്ങൾ അവിടെ തൂക്കിയിരുന്നതു് അവർക്കു ഏറെക്കുറെ ഇഷ്ടപ്പെട്ടുവെന്നു പറയാം. മിസ്സിസ് റോസൻ തന്റെ കാലുകൾ മൂടാക്കിക്കൊണ്ടി

രിക്കെ മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ അടുത്ത മുറിയിലേക്ക്— തന്റെ കിടപ്പുമുറിയിലേക്ക്—പോയി. അവൾ പട്ടുടുപ്പുകൾ ഊരിയിട്ട്, മറെറാരു വെളുത്ത ഉടുപ്പ് ധരിച്ച്, ചെറിയ കുട്ടിയേയും എടുത്തു കൊണ്ടു വീണ്ടും സ്വീകരണമുറിയിലേക്കു വന്നു. ആ കുട്ടി കരഞ്ഞിരുന്നുവെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ; എങ്കിലും അവൻ കൊതിയോടെ വായ് പൊളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഭക്ഷണസമയം അടുത്തടുത്തു വരുന്തോറും അവന്റെ വായ് പൊളിക്കൽ കൂടുതൽ കൂടുതൽ ശക്തമായിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ, നെരിപ്പോടിനരികെ ഒരു ചെറിയ കസേരയിലിരുന്നു് കുഞ്ഞിനെ അലക്ഷ്യമായി അടക്കിപ്പിടിച്ച് അതിനു മുല കൊടുക്കാൻ തുടങ്ങി. അപ്പോഴും അവൾ മിസ്സിസ് റോസനോടു് ചീട്ടുകളിയെപ്പററിയും ഹിമപാതത്തിലൂടെയുള്ള തങ്ങളുടെ യാത്രയെപ്പററിയും സംസാരിച്ചു ചിരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ചെറിയ കുഞ്ഞ് ഹഗ്ഗി, നല്ലവണ്ണം പ്രയത്നിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു; അവന്റെ തുടുത്ത നെററിയിൽ നിറയെ വിയർപ്പുതുള്ളികൾ പൊടിഞ്ഞു. അവനേയും അവന്റെ അമ്മയേയും അഭിനന്ദിക്കാതിരിക്കാൻ മിസ്സിസ് റോസനു കഴിഞ്ഞില്ല. അത്യുൽപൂർണ്ണവും ആശ്വാസകരവും ആയ ഒരു ചിത്രമാണ് അവർ നല്കിയിരുന്നതു്. തന്നെ മുഭാഗത്തേക്കു മാററിയപ്പോൾ ഉണ്ടായ തടസ്സത്തിൽ ഹഗ്ഗി പ്രതിഷേധിക്കാതിരുന്നില്ല; പക്ഷെ അല്പസമയത്തിനുള്ളിൽ അവൻ അടങ്ങി. എണ്ണപോലെ സ്നിഗ്ധമായിത്തീർന്നു അവന്റെ പെരുമാററം. കുറെ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ, പാലു് കുടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെത്തന്നെ അവൻ ചുററും നോക്കാൻ തുടങ്ങി; അവസാനം മുലക്കണ്ണു് വായിൽനിന്നുവിട്ട് അമ്മയുടെ കയ്യിൽകിടന്നു തിരിഞ്ഞു. അവൻ മിസ്സിസ് റോസന്റെ നേരെ നോക്കി.

"എത്ര ചന്തമുള്ള കുട്ടി" മിസ്സിസ് റോസൻ ഹൃദയംഗമമായി പറഞ്ഞു. വാസ്തവത്തിൽ അവൻ ചന്തമുള്ള ഒരു കുട്ടി ആയിരുന്നുതാനും— ഒരു പൊന്നുണ്ണിയെന്നുതന്നെ പറയാം. സൂര്യപ്രകാശംപോലെ ആയിരുന്നു അവന്റെ തലമുടി. അവന്റെ നീണ്ട

ഇമകളും സന്തോഷം തുളുമ്പുന്ന നീലക്കണ്ണുകളുടെ മീതെ സ്വർണ്ണ നിറത്തിൽ തിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവന്റെ ഇളംതുടുപ്പാർന്ന ശരീരത്തിന്നു് സ്വർണ്ണപ്രകാശമുള്ളതായി തോന്നി. ഒരു മാലാഖയുടേതായിരുന്നു അവന്റെ പുഞ്ചിരി.

"ഇവൻ ഒരു സുന്ദരക്കുട്ടനാണെന്നാണു് ഞങ്ങളും വിചാരിച്ചിരുന്നതു്" മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ പറഞ്ഞു. "എന്റെ കുഞ്ഞുങ്ങളിൽ ഏറ്റവുമധികം ഭംഗിയുള്ളതു ഇവനാണു്. ആ ഇരട്ടസഹോദരങ്ങളും മഹാ സൂത്രശാലികളായിരുന്നു എന്നതു് വാസ്തവം. ഇരട്ട പ്രസവിക്കുന്നതു് എനിക്കു ഇഷ്ടമായിരുന്നില്ല. പക്ഷെ കണ്ട നിമിഷംമുതൽ അവരെ ഇഷ്ടപ്പെടാതിരിക്കാൻ എനിക്കു കഴിഞ്ഞില്ല."

അപ്പോഴേയ്ക്കു മിസ്സിസ് ഹാരിസ് അകന്ന കാൽവെപ്പുകളോടെ അകത്തേക്കു കടന്നുവന്നു. നീണ്ട ഉടുപ്പും, മൂടുവായ അടിയോഗത്തോടുകൂടിയ ചെരിപ്പും ആണു് അവർ ധരിച്ചിരുന്നതു്. അവരുടെ കയ്യിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന തട്ടിൽ ആവിപറക്കുന്ന രണ്ടു കപ്പുകളും ഉണ്ടായിരുന്നു.

"ഇതു എന്റെ അമ്മ, മിസ്സിസ് ഹാരിസ്. ഇതു മിസ്സിസ് റോസൻ" മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ അവരെ പരിചയപ്പെടുത്തി.

"കണ്ടതിൽ സന്തോഷം" മിസ്സിസ് ഹാരിസ് പറഞ്ഞു. "വിക്ടോറിയ, ഞാൻ കുട്ടിയെ എടുക്കാം. നിങ്ങളും അതു കുടിക്കൂ."

"ഓ, അവനെ എടുത്തുകൊണ്ടു പോകാതെ മിസ്സിസ് ഹാരിസ്" മിസ്സിസ് റോസൻ അഭ്യർത്ഥിച്ചു.

ആ വൃദ്ധ ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു: "ഇല്ല, ഞാനിവിടെത്തന്നെ ഇരിക്കാം. അവൻ അമ്മൂമ്മയുമായി ലഹളകൂട്ടില്ല."

ആ നല്ല പാനീയം കുടിച്ചുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ കുട്ടിയെ ഒന്നു് എടുത്തോട്ടെ എന്നു് മിസ്സിസ് റോസൻ ചോദിച്ചു. മിസ്സിസ് ഹാരിസ് കുട്ടിയെ അവളുടെ മടിയിൽ വച്ചുകൊടുത്തു. തന്റെ

രണ്ടു മുഷ്ടികളും ചുരുട്ടി ആ കുട്ടി വേഗത്തിൽ ഏതാനും മുട്ടന മുറകൾ കാണിച്ചു; അതിനുശേഷം അവൻ കാലും തലയും കുത്തി വില്ലുപോലെ വളഞ്ഞുനിന്നു. വീണ്ടും നേരേ കിടന്നിട്ട്, "കണ്ടോ, ഞാൻ എന്തു മിടുക്കനാണു്!" എന്നു് ചോദിക്കുംവിധം അത്യന്തം മനോഹരമായി ചിരിച്ചുകൊണ്ടു അവൻ മിസ്സിസ് റോസന്റെനേരെ നോക്കി.

വേലിയുടെ വഴിപിടിച്ചു് മണ്ണിലൂടെ തപ്പിത്തടഞ്ഞു് വീട്ടിലേക്കു മടങ്ങുമ്പോൾ, അത്തരം ഒരു കുട്ടിയുള്ള വീട്ടിൽനിന്നു അകന്നുനില്ക്കാൻ തനിക്കാവില്ലെന്നു മിസ്സിസ് റോസനു് ബോദ്ധ്യമായി.

4

റേഡ്മാസ്റ്ററുടെ പച്ചത്തഴപ്പാന്ന വളപ്പിലെ രണ്ടു ഏലവു മരങ്ങളിലായി കെട്ടിയ ഒരു തൂക്കുമഞ്ചത്തിൽ കിടന്നാണു് വിക്കി തന്റെ വായന നടത്തിയിരുന്നതു്. സ്ലൈലൈനിലെ ഏറ്റവും നല്ല വളപ്പായിരുന്നു റേഡ്മാസ്റ്ററുടേതു്. പട്ടണത്തിന്റെ അതിർത്തിയിൽ മണൽപ്പരപ്പും ചെടിപ്പടപ്പും ആരംഭിക്കുന്നിടത്തായിരുന്നു അതു്. റേഡ്മാസ്റ്ററും കുടുംബവും എല്ലാ വേനൽക്കാലത്തും ഒഹായോവിലേക്കു പോകും. അപ്പോൾ അവരുടെ പൂൽത്തകിടി നനയ്ക്കുകയും വെട്ടി വെടിപ്പാക്കി നിർത്തുകയും ചെയ്യേണ്ടതു് ബെർട്ടിന്റേയും ഡെല്ലിന്റേയും ചുമതലയാണു്; റേഡ്മാസ്റ്റർ അവർക്കു അതിനു പണവും നല്കിയിരുന്നു. വലിയ പുല്ലുവെട്ടയന്ത്രം വലിക്കാൻ ആ കുട്ടികൾക്കു് പ്രായമായിരുന്നില്ല. എങ്കിലും ഇരട്ടസഹോദരന്മാരായതുകൊണ്ടു് അവർ അതൊരു വിധം ചെയ്തൊപ്പിച്ചിരുന്നു. യന്ത്രത്തിന്റെ കൈപ്പിടിയിൽ ഓരോ അറ്റത്തും പിടിച്ചുകൊണ്ടു്, ഷെറ്റ്ലാന്റ് കുതിരകളെപ്പോലെ അവർ ആ യന്ത്രം വലിച്ചുകൊണ്ടുപോകും. ആ പൂൽത്തകിടി ഭംഗിയാക്കിയിടാൻ കഴിയുന്നതിൽ അവർക്കു അഭിമാനമു

ണ്ടായിരുന്നു; അതിനുവേണ്ടി അവർ നല്ലപോലെ ജോലി ചെയ്തിരുന്നുതാനും. മിസ്സിസ് റോസന്റെ വീട്ടിലെ പൂൽത്തകിടിയും അവർ ആഴ്ചയിലൊരിക്കൽ വെട്ടിക്കൊടുക്കും. അവർ ഭംഗിയായി ആ ജോലി നിർവ്വഹിക്കുന്നതു കാണുമ്പോഴെല്ലാം അവനു അത്ഭുതപ്പെടാറുണ്ട്, എന്തുകൊണ്ടാണ് അവർ അവരുടെ സ്വന്തം വളപ്പു് വൃത്തിയാക്കിയിടാത്തതെന്നു്. അവക്കു പട്ടണത്തിലെ വെള്ളം കിട്ടുന്നില്ലെന്നതു വാസ്തവം. (അതിനു് ചെലവു് കൂടുതലാണു്.) പക്ഷെ അവിടെ ചിന്നിച്ചിതറിക്കിടക്കുന്ന വണ്ടികളും ഇരുമ്പുവളയങ്ങളും പെറുക്കിമാറ്റി, വെറുതെ കിടക്കുന്ന സ്ഥലത്തേക്കാളും വൃത്തികേടായിത്തോന്നുന്ന ആ പൂത്തടം ശരിക്കൊന്നു കിളച്ചിട്ടുകയെങ്കിലും ചെയ്യാം അവർക്കു്. പിന്നുറത്തെ മുറ്റത്തു നെടുകെ, ഒരു ചെറിയ തോടുപോലെ കിടന്നിരുന്ന കുഴിയാണു് അവനെ തീരെ അസഹ്യമായിരുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു യാതൊരു പ്രയോജനവുമില്ല; കാഴ്ചയ്ക്കു വല്ലാത്ത വൃത്തികേടാണതാനും.

ഒരു ദിവസം പൂല്ലുവെട്ടിയതിനുള്ള കാശു കൊടുക്കുമ്പോൾ അവൻ ഇരട്ടസഹോദരന്മാരോടു് സൂത്രത്തിൽ ചോദിച്ചു:

"കുട്ടികളെ, വേലിക്കരികെ കിടക്കുന്ന മണ്ണു് തോണ്ടി ആ കുഴിയിലിട്ടു നിങ്ങൾക്കു് ആ മുറ്റം ഒന്നു നിരപ്പാക്കരുതേ?"

"വയ്യ" അഡെൽബർട്ടു ഉള്ളിൽത്തട്ടിപ്പറഞ്ഞു. "ആ കുഴി അവിടെ വേണം, ഞങ്ങൾക്കു അതിന്റെ മീതെ പാലം കെട്ടാൻ."

ഒഴിവുകാലം തുടങ്ങിയപ്പോൾ മുതൽ ഇരട്ടസഹോദരന്മാർ, മെത്തോഡിസ്റ്റുകാരുടെ പാട്ടിക്കുവേണ്ടി റേറഡ്മാസ്റ്ററുടെ പൂൽത്തകിടി ഭംഗിയാക്കിയിട്ടുന്ന തിരക്കിലായിരുന്നു. റേറഡ്മാസ്റ്ററുടെ ഭാര്യ, മിസ്സിസ് ഹോളിഡേ, വേനൽക്കാലമുടക്കത്തിനു പോകുമ്പോഴെല്ലാം ലേഡീസ് എയ്ഡ് സൊസൈറ്റിക്കാരുടെ പക്കൽ ഒരു താക്കോൽ കൊടുക്കാറുണ്ടു്; അതോടൊപ്പം പതിവുള്ള ഐസ്ക്രീംപാട്ടി തന്റെ മുറ്റത്തുവച്ചു നടത്താൻ അവർ സൊസൈറ്റിക്കാരെ ക്ഷണിക്കുകയും ചെയ്യും.

ഇക്കൊല്ലം ജൂൺ പതിനഞ്ചാംതീയതിയാണു് ആ പാട്ടി നടത്താൻ തീരുമാനിച്ചിരുന്നതു്. വളരെ സുഖകരമായ ഒന്നായി രുന്നു ആ ദിവസം. തീവണ്ടിപ്പാതയുടെ ജോലിക്കായി മിസ്റ്റർ ഹോളിഡേയ്ക്കു ചെയ്നെവരെ പോകേണ്ടിവന്നതിനാൽ, ഉത്തര വാദിത്വമെല്ലാം തങ്ങളുടേതാണെന്നു ഇരട്ടസഹോദരന്മാർ കരുതി. അന്നു രാവിലെതന്നെ അവർ ഹോളിഡേയുടെ വീട്ടിലെത്തി; ആ ദിവസം മുഴുവൻ അവർ അവിടെ ചെലവഴിക്കുകയും ചെയ്തു. ഉച്ചയ്ക്കുമുമ്പുതന്നെ വണ്ടിക്കാരൻ മേശകളും കസേരകളും കൊണ്ടു വന്നു. എലവുമരത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ നല്ല സ്ഥാനങ്ങൾ നോക്കി കൂട്ടികൾ അവയെല്ലാം നിരത്തിയിട്ടു. വൈകുന്നേരമായപ്പോ ഴേക്കു് മെത്തോഡിസ്റ്റ്സഭാ പ്രവർത്തകർ വന്നെത്തി. ഇടവക ക്കാർ സംഭാവനയായി അയക്കുന്ന ഐസ്ക്രീമുകളും കേയ്ക്കു കളും വയ്ക്കാനുള്ള ഒരിടം അവർ സജ്ജമാക്കി. നല്ലവണ്ണം കേയ്ക്കു ണ്ടാക്കാൻ അറിയുന്നവരെല്ലാം ഓരോ കേയ്ക്കു് കൊടുത്തയക്കണ മെന്നായിരുന്നു ചട്ടം. ഹാരിസ് അമ്മുമ്മ ധാരാളം ഐസും നാളികേരം ചുരണ്ടിയതും ചേർത്തു് ഒരു വെളുത്ത കേയ്ക്കുണ്ടാക്കി. വൈകുന്നേരം വിക്കി അതു പാട്ടിസ്ഥലത്തേയ്ക്കു കൊണ്ടുവന്നു.

പ്രത്യേകിച്ചു് ഒരു പള്ളിവിഭാഗത്തിലും പെടാത്തവരായതു കൊണ്ടു് മിസ്റ്റർ റോസനും ഭാര്യയും എല്ലാ സംരംഭങ്ങളിലും സഹകരിച്ചിരുന്നു. മഞ്ഞുകാലങ്ങളിൽ, പള്ളിവക അത്താഴവിരു ന്നുകളിലും വേനൽക്കാലങ്ങളിൽ, സായാഹ്നസൽക്കാരങ്ങളിലും പങ്കുകൊള്ളുകയാണു് അവരുടെ പതിവു്. ജൂൺമാസത്തെ ആ ചൂടുള്ള സായാഹ്നത്തിൽ ആദ്യം കുറെ നടക്കാമെന്നു കരുതി അവർ നേരത്തെ പുറപ്പെട്ടു. ചെടിപ്പടപ്പുകൾക്കിടയിലൂടെ മണൽക്കുന്നുകളിലേക്കു പോകുന്ന റോഡിൽക്കൂടെ അവർ സാവ ധാനം നടന്നു. അന്നു രാത്രി ആ പാത, മണൽക്കുന്നുകൾക്കപ്പു റത്തുനിന്നു ഉദിച്ചുയരുന്ന ചന്ദ്രനിലോളം ചെന്നെത്തുന്നതായി തോന്നി. മിക്കവാറും, നട്ടുച്ചസമയത്തെ നീല നിറം തന്നെയാ യിരുന്ന ആകാശത്തിനു് അപ്പോഴും. മരുപ്രദേശങ്ങളിലെ

പ്പോലെ ആകാശം സൗമ്യവും സമീപസ്ഥവുമായി തോന്നി. ചന്ദ്രനും സൗമ്യനും സമീപസ്ഥനും നിഷ്കളങ്കനുമായി കാണപ്പെട്ടു. എന്നും വേനൽക്കാലത്തു്, സ്വന്തം നാടായ അഡിറോൻഡക്കിൽ പോകാൻ കഴിഞ്ഞെങ്കിൽ എന്നു ആഗ്രഹിക്കാവുള്ളവളാണെങ്കിലും, അവിടത്തെ ചന്ദ്രനു് ഇതുയും അടുപ്പമോ സൗമ്യതയോ പ്രകാശമോ ഇല്ലെന്നു മിസ്സിസ് റോസൻ സമ്മതിച്ചു. ഈ ചന്ദ്രൻ, ചെടിപ്പടപ്പുകൾക്കും മണൽക്കുന്നുകൾക്കും ഒരു വില്ലസിന്റെ മാർദ്ദവം നല്കിയിരുന്നു. മിസ്റ്റർ റോസനെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം എല്ലാ പ്രദേശങ്ങളും സുന്ദരങ്ങളാണു്. അദ്ദേഹം ഹൃദയത്തിൽ സ്വന്തം ഒരു രാജ്യം കൊണ്ടുനടന്നിരുന്നു. ഏതു വിജനതയിലും ഒരു കൂടാരംപോലെ അതു വിടർത്തുവാൻ അദ്ദേഹത്തിനു കഴിയുമായിരുന്നു.

അവസാനം പട്ടണത്തിലേക്കു തിരിച്ചുനടക്കാൻ തുടങ്ങിയപ്പോഴും അവർ, വെളുത്ത വസ്ത്രങ്ങളും ധരിച്ച സ്ത്രീകളും, ദൂരെ എലവുമരങ്ങൾക്കു താഴെ മഞ്ഞുപ്രകാശം പരത്തിക്കൊണ്ടു് ആകാശവിളക്കുകളും നിലക്കൊണ്ടിരുന്ന ഇരുണ്ട പ്രദേശത്തേയ്ക്കു പോയ്ക്കൊണ്ടിരുന്നതു കാണുകയുണ്ടായി. എല്ലാത്തിലും ഉയരെ നിലാവിൽ കുളിച്ചുനിന്നിരുന്ന വൃക്ഷത്തലപ്പുകൾ കാറ്റത്താടിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

വെളിച്ചം പരന്നിരുന്ന മുറ്റത്തിനു ചുറ്റും ചുവന്ന ബർലിങ്ടൺ ചായം തേച്ച പലകകൾകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ പൊക്കം കുറഞ്ഞ വേലിയുണ്ടായിരുന്നു. അടുത്തെത്തിയപ്പോൾ ആ വേലിക്കുതൊട്ടപ്പുറത്തു്, ഉയർന്ന വൃക്ഷങ്ങളുടെ നിഴലിൽ നാലു് കുട്ടികൾ ഒന്നുചേർന്നു നില്ക്കുന്നതു് മിസ്റ്റർ റോസനും ഭാര്യയും കണ്ടു. മോഡെകുടുംബത്തിലെ പാവപ്പെട്ട കുട്ടികളായിരുന്നു അവർ. അലക്കുകാരിയായിരുന്നു അവരുടെ അമ്മ. റോസൻകുടുംബത്തിലും ടെംപിംടൺകുടുംബത്തിലും അലക്കിയിരുന്നതു് ആ സ്ത്രീയാണു്. ആ കുട്ടികളിൽ ഒരോരുത്തക്കും ഒരോ അച്ഛനാണെന്നാണു് ആളുകൾ പറയുന്നതു്. പക്ഷെ നല്ല അലക്കുകാർ കുറവാ

യിരുന്നു. അതിനാൽ ലേഡീസ് എയ്ഡ് സൊസൈറ്റിയിലെ അംഗങ്ങൾക്കുപോലും ദിവസം ഒരു ഡോളർ നിരക്കിനു് മിസ്സിസ് മോഡെയുടെ സേവനം കിട്ടുന്നതു സന്തോഷമായിരുന്നു. പക്ഷെ തങ്ങളുടെ കുട്ടികളാരും അവളുടെ കുട്ടികളുമായി കളിക്കുന്നതു അവർക്കു് ഇഷ്ടമായിരുന്നില്ല. റോസൻബെതികൾ അങ്ങോട്ടു എത്തിയപ്പോഴേക്കു മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ പ്രകാശമായ മുറ്റത്തുനിന്നു് ഇറങ്ങിവന്നു് വേലിയുടെ മീതെ കുനിഞ്ഞു നിന്നു് ആ കുട്ടികളെ വിളിച്ചു:

"നിങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ സമ്മാനക്കാര്യം മറന്നു അല്ലെ? സാരമില്ല. ഇതാ ഒരോരുത്തർക്കും ഓരോ ഡൈം[1] വീതം. വരൂ, വന്നു ഐസ് ക്രീം കഴിച്ചോളൂ."

ചെറിയ കയ്യകലം നീട്ടുകയും നന്ദിപറയുകയും ചെയ്തെങ്കിലും ആ കുട്ടികളിൽ ആരും അനങ്ങുകയുണ്ടായില്ല.

"വരൂ ഫ്രാൻസീ". (മൂത്ത പെൺകുട്ടിയുടെ പേർ ഫ്രാൻസെസ് എന്നായിരുന്നു.)

"ഈ വേലി കടന്നു ഇങ്ങോട്ടു പോന്നോളൂ." മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ കൈ നീട്ടിക്കൊടുത്തു. ചെറിയ കുട്ടികളും തങ്ങളുടെ സഹോദരിയെ പിന്തുടർന്നു. വേഗം വേലികടന്നു അകത്തേക്കു ചെന്നു. വിക്കിയും സഹോദരന്മാരുംകൂടി സ്വന്തമാക്കിയിരുന്ന (എന്തും ഒരുമിച്ചു ചെയ്യാനായിരുന്നു അവർക്കിഷ്ടം) ഒരു മേശയുടെ സമീപത്തേയ്ക്കു മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ ആ കുട്ടികളെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി.

"നോക്കൂ വിക്കി, ഈ കുട്ടികളെയും നിങ്ങളുടെ കൂടെക്കൂട്ടൂ. അവർക്കു ധാരാളം കേയ്ക്കു കൊടുക്കണം കെട്ടോ." അവർ മകനെ പറഞ്ഞേല്പിച്ചു.

റോസൻബെതികൾ മിസ്സിസ് ടെംപിൾടന്റെ പിറകെ തന്നെ ഉണ്ടായിരുന്നു. മിസ്റ്റർ റോസൻ അവരോടൊപ്പം എത്തി

---

[1] ഒരു ഡോളറിന്റെ പത്തിലൊന്നുള്ള അമേരിക്കൻ വെള്ളിനാണയം.

അങ്ങേയറ്റത്തെ മര്യാദയും സ്നേഹവും പ്രകടിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ചോദിച്ചു: "ഗ്രഡ് ഈവിനിങ്ങ്, മിസ്സിസ് ടെപിൾടൺ. ഐസ്ക്രീം കഴിക്കാൻ ഞങ്ങളോടൊപ്പം കൂടാമോ? "പ്രാദേശികശൈലി ഉപയോഗിക്കാൻ എന്നും അദ്ദേഹം ശ്രമിക്കാറുണ്ട്; എങ്കിലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശബ്ദവും ഉച്ചാരണരീതിയും അവയെ സ്കൊലൈൻ ഭാഷയിൽനിന്നു തികച്ചും വ്യത്യസ്തമാക്കിയിരുന്നു.

"തീച്ച്യായും, ഞാൻ വരാം മിസ്റ്റർ റോസൻ. മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടൺ വൈകിയേ വരൂ. അദ്ദേഹം തന്റെ കൃഷിയിടത്തിലേക്കു പോയിരിക്കയാണ് ഇന്നലെ. എപ്പോഴാണ് വരികയെന്നു അറിഞ്ഞുകൂടാ."

നേരത്തെ വന്ന് നല്ല സ്ഥലം നോക്കിപ്പിടിച്ചുവെങ്കിലും തങ്ങളുടെ മേശ തങ്ങൾക്കു മാത്രമായി ലഭിച്ചില്ലെന്നതിൽ വിക്കിക്കും ഇരട്ടസഹോദരന്മാക്കും നിരാശ തോന്നി. പക്ഷെ പാവങ്ങളായ മോഡെകുട്ടികളെ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതു ധർമ്മമാണെന്നു തോന്നിയതിനാൽ അവർ ഒതുങ്ങിയിരുന്ന ആ കുട്ടികൾക്കു സ്ഥലമുണ്ടാക്കിക്കൊടുത്തു. മോഡെകുട്ടികൾ അധികം നേരം അവരെ ബുദ്ധിമുട്ടിച്ചില്ല. മൂന്നു ആൺകുട്ടികളും കേയ്സ്സിന്റെ അവസാനതരികംപോലും തിന്നുകഴിഞ്ഞ് സ്പൂൺ നക്കിത്തുടച്ചതോടെ ഫ്രാൻസെസ് അവരെയുംകൂട്ടി പ്രകാശവലയത്തിനു പുറത്തു വേലിയരികിലുള്ള ഒരു സ്ഥലത്തു ചെന്നിരുന്നു. "ഇനി ഇവിടെയിരുന്നു അവർ ചെയ്യുന്നതെല്ലാം കണ്ടോളൂ" അവർ ആ കുട്ടികളോട് പറഞ്ഞു. നിർദ്ദേശങ്ങൾക്കും സഹായത്തിനും ആ കുട്ടികൾ ഫ്രാൻസെസിനെയാണ് ആശ്രയിച്ചിരുന്നതു്. അവരിൽ ശരിക്കും അമോസ്മോഡെയുടെ മകളായിരുന്നു. അയാൾ ക്ലോൺഡൈക്കിലേക്കു ഓടിപ്പോകുന്നതിനു മുമ്പുണ്ടായ കുട്ടിയാണവൾ. അതുകാരുമായ ഒരു വ്യത്യാസം തന്നെയാണെന്നു് ആ കുട്ടികളെ മനസ്സിലാക്കിക്കൊടുത്തിരുന്നതും.

അവിടെ വന്നുകൂടിയിട്ടുള്ള ആളുകളെ വീക്ഷിച്ചുകൊണ്ട് ടെംപിൾടൺ കുടുംബത്തിലെ കുട്ടികൾ ഐസ്ക്രീമുമായി കുറെനേരം കഴിച്ചുകൂട്ടി. തങ്ങളുടെ അമ്മ ഐസ്ക്രീം കഴിക്കാൻ മിസ്റ്റർ റോസന്റെ കൂടെ കൂടിയതിൽ അവർ സന്തോഷിച്ചു. എത്ര മര്യാദയോടെയാണ് അദ്ദേഹം അവരുടെ അമ്മയ്ക്കു ഒരു കസേര കൊണ്ടുവന്നിട്ടുകൊടുത്തത്! ചുമലിൽ ഒരു തുവാല കെട്ടാൻ അദ്ദേഹം അമ്മയെ നിർബ്ബന്ധിച്ചതും അവർ കണ്ടു. കുറുത്ത പട്ടുനാടകൊണ്ടു തുന്നിപ്പിടിപ്പിച്ച ഒരു പുതിയ ഉടുപ്പാണ് അവരുടെ അമ്മ ധരിച്ചിരുന്നതു്. തങ്ങളുടെ അമ്മ മറ്റു സ്ത്രീകളേക്കാൾ വളരെ സുന്ദരിയാണെന്നും പുതിയ ഉടുപ്പു അവർക്കു വളരെ ചേച്ചയാണെന്നും ഐസ്ക്രീം കഴിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതിനിടയ്ക്കു ഇരട്ടസഹോദരന്മാർക്കു തോന്നി. വിക്ടോറിയയുടെ സൗന്ദര്യത്തിൽ മിസ്സിസ് ഹാരിസിനെപ്പോലെതന്നെ സംതൃപ്തി ആ കുട്ടികൾക്കും ഉണ്ടായിരുന്നു.

മിസ്സിസ് ടെംപിൾടണേയും അവരുടെ പുതിയ ഉടുപ്പിനേയും മോഡെകുട്ടികളോടു് അവർ പ്രദർശിപ്പിച്ച കാരുണ്യത്തേയും മിസ്റ്റർ റോസൻ അഭിനന്ദിച്ചു. ആ കുട്ടികളോടുള്ള അവളുടെ പെരുമാറ്റം തികച്ചും ശരിയായിരുന്നു എന്നു് അയാൾക്കു തോന്നി. സ്നേഹമസൃണവും ഹൃദയംഗമവും ആയ ആ പെരുമാറ്റത്തിൽ അധികാരച്ചുവ തീരേയില്ലായിരുന്നു. മിസ്സിസ് റോസന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ അലക്ഷ്യമായ ഒന്നാണെങ്കിലും സ്വന്തം കുട്ടികളുടെ കാര്യത്തിൽ മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ പ്രകടിപ്പിക്കുന്ന മനോഭാവത്തേയും മിസ്റ്റർ റോസൻ അഭിനന്ദിക്കാറുണ്ടു്. നല്ലൊരമ്മയായിരിക്കുക—അതാണു്, കുട്ടികളെച്ചൊല്ലി വേവലാതിപ്പെടുകയും ശിക്ഷണഗ്രന്ഥങ്ങൾ വായിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതിനേക്കാൾ ഭേദം എന്നായിരുന്നു അയാളുടെ വിശ്വാസം. അന്നു രാത്രി അയാൾ പതിവിൽ കൂടുതൽ സംസാരിക്കുകയും തന്റെ ആത്മാർത്ഥമായ സൗഹൃദവും അഭിനന്ദനവും സഹജമായ ഒതുങ്ങിയ മട്ടിൽ മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്തിക്കൊടുക്കു

കയും ചെയ്തു. നിർഭാഗ്യത്തിനു് മറവുള്ളവരേയും അയാൾ അതു ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്തുകയുണ്ടായി!

ടെംപിൾടൺ കുടുംബത്തെ ഇഷ്ടപ്പെടാത്ത ഒരു അയൽക്കാരിയായിരുന്നു മിസ്സിസ് ജാക്സൺ. മിസ്റ്റർ റോസന്റെ മേശയുടെ നേരെ അവർ ശ്രദ്ധപതിപ്പിച്ചിരുന്നു. അക്ഷോഭ്യമായ ശാന്തതയോടുകൂടിയ ഒരു തടിച്ച സ്ത്രീയായിരുന്നു അവർ. ഒരിക്കലും ദ്വേഷ്യം വരാത്തതുകൊണ്ടു്, ഒരു സമൂഹത്തിലെ കാര്യങ്ങളും നിയന്ത്രിക്കാനുള്ള കഴിവു് അവർക്കുണ്ടായിരുന്നു. മാത്രമല്ല, ശാന്തവും സ്നേഹപൂർണ്ണവുമായ സ്വരത്തിൽ മുറിപ്പെടുത്തുന്ന വാക്കുകളും പറയാനും അവർക്കു സാധിച്ചിരുന്നു. ഒരു മുഖംമൂടി പോലെ മിനുസമുള്ളതും നിർവ്വികാരവും ആയിരുന്നു അവരുടെ മുഖം. പ്രസന്നമായ ഒരു ഭാവമാണു് ആ മുഖത്തിനുണ്ടായിരുന്നതു്. അവരുടെ ഒരു കണ്ണിനു് ചെറിയൊരു കോട്ടം ഉണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ടും അതു ചോദ്യരൂപത്തിൽ നിങ്ങളുടെ നേരെ നോക്കിയിരുന്നതുകൊണ്ടും അവരുടെ യഥാർത്ഥമായ മനോഭാവമെന്തെന്നു് ഊഹിക്കുക വിഷമമായിരുന്നു. റോസൻ ദമ്പതികളും ഇരുന്നിരുന്ന മേശയ്ക്കു ചുറ്റും, മിസ്റ്റർ റോസൻ മിസ്സിസ് ടെംപിൾടന്റെ നേരെ പ്രകടിപ്പിച്ച സുഖകരമായ മര്യാദാഭാവങ്ങളും കണ്ടുകൊണ്ടു് കുറെനേരം ചുറ്റിനടന്നതിനുശേഷം, അവർ ഒരു തട്ടിൽ കേയ്ക്കുകഷ്ണമായി ആ മേശയുടെ സമീപത്തേയ്ക്കു ചെന്നു.

"നിങ്ങൾക്കു ഓരോ കേയ്ക്കുകൂടി കഴിക്കരുതോ?" അവർ മര്യാദയോടെ അന്വേഷിച്ചു.

മിസ്സിസ് റോസൻ പറഞ്ഞു: "ഹാരിസ് അമ്മൂമ്മയുണ്ടാക്കിയ കേയ്ക്കിന്റെ ഒരു കഷണം ഞാനെടുക്കാം; തേങ്ങ ചേർത്തുണ്ടാക്കിയ വെളുത്ത കേയ്ക്കാണതു്, മിസ്സിസ് ജാക്സൺ."

"മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ എന്തുപറയുന്നു? നിങ്ങളുടെ കേയ്ക്കിന്റെ ഒരു കഷണം വേണോ?"

"വേണം" മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ ആത്മാർത്ഥതയോടെ പറഞ്ഞു. "ഇന്നത്തേതു നന്നായിട്ടുണ്ടെന്നു് അമ്മ പറഞ്ഞു; പക്ഷേ ഞാനതുകണ്ടില്ല. വിക്കിയാണതു കൊണ്ടുവന്നതു്."

മിസ്സിസ് ജാക്സൺ, തന്റെ തട്ടിലുണ്ടായിരുന്ന കേയ്ക്കുകൾ മന:പൂർവ്വം മുള്ളുകൊണ്ടു് അകറിവെച്ചു. "കൊള്ളാം" തികച്ചും പ്രീതിജനകമായ ഒരു ശബ്ദം പുറപ്പെടുവിച്ചുകൊണ്ടു് അവർ പറഞ്ഞു: "കേയ്ക്കുകൾ ഉണ്ടാക്കാൻ ആരെയെങ്കിലും അടുക്കളയിൽ നിർത്താൻ കഴിഞ്ഞാൽ എനിക്കും എന്റെ കേയ്ക്കുകൾ ഇഷ്ടമായിരിക്കും."

മിസ്റ്റർ റോസൻ ആദ്യമായി പെട്ടെന്നു് ഉത്തരം പറഞ്ഞു: "ഹാരിസ് അമ്മൂമ്മയെപ്പോലെ ഒരാൾ എന്റെ അടുക്കളയിൽ ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ ഞാൻ അവിടെത്തന്നെ താമസിച്ചേനേ."

മിസ്സിസ് ജാക്സൺ ചിരിച്ചു: "നമ്മൾക്കു് അങ്ങിനെയാണോ വിചാരം, മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ? ആവോ എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. എന്തായാലും മിസ്സിസ് ടെംപിൾടനെപ്പോലെ, ഒരടുക്കളയുണ്ടെന്ന കാര്യമേ മറക്കാൻ കഴിയണമെന്നതാണു് ജീവിതത്തിലെ ഐശ്വര്യത്തെക്കുറിച്ചു എനിക്കുള്ള ധാരണയെന്നു ഞാൻ മിസ്റ്റർ ജാക്സണോടു പറയാറുണ്ടു്. പക്ഷെ എല്ലാവർക്കും ആ ഭാഗ്യം കിട്ടുമോ?"

ഇതിൽ വിഷമമെന്തായാണു്, വിസ്തീർണ്ണം എന്തായാണു് എന്നു തിരിച്ചറിയാൻ മിസ്റ്റർ റോസനു് കഴിഞ്ഞില്ല. പ്രധാനമായും ആത്മസംതൃപ്തിയായാണു് അയാൾ അതിൽ ദർശിച്ചതു്—അധ്യാപികയോടു് കൃതജ്ഞതാചോദ്യങ്ങൾ ഉന്നയിക്കുന്ന ഒരു നാടൻ പെണ്ണിന്റെ ദൃഢസാമർത്ഥ്യം. അതേ, ആ സ്ത്രീ സ്വന്തം സാമർത്ഥ്യം പ്രകടിപ്പിക്കുകയായിരുന്നെന്നു് അയാൾ തീരുമാനിച്ചു. ആളുകളെ വിഷമിപ്പിക്കുന്നതു് ഒരു സാമർത്ഥ്യമായിട്ടാണു് അവർ കണക്കാക്കിയതു്.

മിസ്സിസ് ടെംപിൾടണു് ഉടനടി കാര്യം മുഴുവൻ മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ഒരതിഥിക്കു്, അയാൾ ഏറ്റവും വലിയ ശത്രുവാണെങ്കിൽപ്പോലും ഉള്ളതെല്ലാം നല്ലതെന്നതായിരുന്നു അവളുടെ ശീലം. ആക്കെങ്കിലും വിഷമമുണ്ടാക്കുന്നതു ഏറ്റവും വലിയ തെറ്റായും അവൾ കരുതി. എന്തിനെന്നറിയാതെ

അവർക്കു വേദന തോന്നി. പക്ഷെ തനിക്കു മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയാത്ത ബാഹ്യസമ്മർദ്ദങ്ങളിൽ ഒന്നാണതെന്നു് അവർക്കു ആ സായാഹ്നത്തിൽ കൂടുതൽ കൂടുതൽ ബോദ്ധ്യമായിക്കൊണ്ടിരുന്നു. തന്റെ അമ്മയെ കാണാൻ അയൽക്കാർ കൂടെക്കൂടെ വരികയാണെങ്കിൽ, അവർ തനിക്കെതിരായി തീരുമെന്നു അവർക്കു വ്യക്തമായി.

മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺന്റെ ശ്രദ്ധതിരിക്കുവാൻ മിസ്റ്റർ റോസൻ ശ്രമിക്കാതിരുന്നില്ല; പക്ഷെ ആ വിഷയം വ്യാപിക്കുന്നതു് അയാൾക്കു മനസ്സിലാക്കാമായിരുന്നു. എന്തോ ഒന്നു് തങ്ങളുടെ അമ്മയെ വേദനിപ്പിക്കുകയോ നീരസപ്പെടുത്തുകയോ ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നു മടങ്ങുന്നവഴി കുട്ടികൾ മനസ്സിലാക്കി. വീട്ടിലെത്തിയ ഉടൻതന്നെ, തനിക്കു തല വേദനിക്കുന്നു എന്നു പറഞ്ഞു് അവർ കുട്ടികളെ മുകളിലേക്കയച്ചു. എരിവുള്ള ചായ ഉണ്ടാക്കട്ടെ എന്നു മിസ്സിസ് ഹാരിസ് ചോദിച്ചപ്പോൾ വിക്ടോറിയ താടി ഉയർത്തിക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞു: "ആരും എന്നെ ശ്രുശ്രൂഷിക്കാൻ കാത്തുനില്ക്കേണ്ട. എനിക്കു് അല്പം സൈഡർ തന്നാൽ മതി." ഗ്രഡ്നൈറ്റ്[1] പറയാനോ പതിവുള്ളപോലെ 'അമ്മയ്ക്കു വിശേഷമൊന്നുമില്ലല്ലോ' എന്നു ചോദിക്കാനോ മുതിരാതെ അവൾ കിടക്കാൻ പോയി.

ഒറ്റയ്ക്കായപ്പോൾ മിസ്സിസ് ഹാരിസ് നെടുവീർപ്പിട്ടുകൊണ്ടു തന്റെ കിടക്ക വിരിക്കാൻ തുടങ്ങി. ആ സൂക്ഷ്മസമ്മേളനത്തിൽ സംഭവിച്ചതെന്താണെന്നു്, അവിടെ സന്നിഹിതയായിരുന്നെങ്കിലെന്നപോലെ, അവൾക്കറിയാമായിരുന്നു. 'വുമൺ റിലീഫ് കോറി'ലേയോ, 'വുമൺസ് ക്രിസ്ത്യൻസ് ടെംപറൻസ് യൂണിയനി'ലേയോ രഹസ്യാനേഷികളായ സ്ത്രീകളിലാരെങ്കിലും വിക്ടോറിയ അവളുടെ അമ്മയെക്കൊണ്ടു് കൂടുതൽ ജോലിയെടുപ്പിക്കയാണെന്നു് പറഞ്ഞിരിക്കും. കുറേ പറച്ചിലില്ലാതെ

---

[1] രാത്രി യാത്ര പറയുമ്പോൾ ഇംഗ്ലീഷിൽ പറയുന്ന ഉപചാരവാക്കു്.

മറ്റൊന്നും വിക്ടോറിയയെ ദേഷ്യം പിടിപ്പിക്കാറില്ല. മിസ്സിസ് ഹാരിസിനു കിട്ടുന്ന ചെറിയ സൗജന്യങ്ങളിൽ അവർക്കു അസൂയയുണ്ടായിരുന്നു. അവളെ അറിയിക്കാതെയോ അല്ലെങ്കിൽ അവളെ മറികടന്നോ ആണ് ആ സൗജന്യങ്ങൾ നല്കപ്പെടുന്നതെന്നു അവർ കരുതി; ഒരു തരത്തിൽ അവളുടെ നേരെയുള്ള പരോക്ഷങ്ങളായ ശകാരങ്ങളാണവ. ടെനിസിയിൽ വിക്ടോറിയ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ട ഒരു സുന്ദരിയായിരുന്നു. പക്ഷെ ഇവിടെ, എന്തുയെല്ലാം ഭംഗിയുള്ള ഉടുപ്പുകൾ ധരിച്ചാലും ശരി, അവർ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടിരുന്നില്ല. അവർക്കു സഹിക്കാവുന്ന ഒന്നായിരുന്നില്ല ആ സ്ഥിതിവിശേഷം. തന്റെ അമ്മയേയും മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടണേയുമാണ് അക്കാര്യത്തിൽ കുറപ്പെടുത്തേണ്ടതെന്നു അവർക്കു തോന്നി. അസുഖകരമായ കാര്യങ്ങളിൽനിന്നു അവർ അവളെ രക്ഷിക്കുകയെങ്കിലും വേണ്ടതല്ലേ? — അവർ എപ്പോഴും അതു ചെയ്യാറുണ്ടുതാനും.

5

പതിവുപോലെ നാലു മണിക്കു, വീട്ടിൽ മറ്റുള്ളവർ ഉണ്ണുന്നേഴുന്നേല്ക്കുന്നതിനു മുമ്പുതന്നെ മിസ്സിസ് ഹാരിസ് ഉണർന്നു. തുടർന്നു അവർ പുതിയ പട്ടണത്തിൽ തങ്ങൾക്കുള്ള നിലയെപ്പറ്റി ചിന്തിക്കാൻ തുടങ്ങി. അയൽക്കാരുടെ പെരുമാറ്റം അവർക്കു മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അക്കാരുത്തിൽ വിക്ടോറിയയെപോലെതന്നെ അജ്ഞതയിലായിരുന്നു അവരും. ടെനിസിയിൽ അവർക്കു കുടുംബത്തിലുണ്ടായിരുന്ന സ്ഥാനം ഒട്ടും പ്രത്യേകതയുള്ളതായിരുന്നില്ല; തികച്ചും സാധാരണമായ ഒന്നായിരുന്നു.

അടുക്കളപ്പണിയിൽ സഹായിക്കാൻ വിക്കിയെ നിർബ്ബന്ധിക്കാത്തതു് എന്തുകൊണ്ടാണെന്നു മിസ്സിസ് റോസൻ ചോദിച്ചപ്പോൾ മിസ്സിസ് ഹാരിസ് ഇങ്ങിനെയാണ് മറുപടി പറഞ്ഞതു്: "നമുക്കു ഒരിക്കലേ ചെറുപ്പം ലഭിക്കൂ. ബുദ്ധിമുട്ടുകൾ

വേഗംതന്നെ വന്നുചേരും.'' തെക്കൻ ദിക്കുകളിൽ ചെറിയ പെൺകുട്ടികളും യാതൊരു ചുമതലയും ഏല്ലാതെ അല്ലലില്ലാത്ത ഒരു ജീവിതമാണ് നയിക്കാറു്. വിക്കി വേണ്ടത്ര സന്തോഷിക്കുന്നില്ലെന്നായിരുന്നു അമ്മൂമ്മയുടെ പരാതി. പെൺകുട്ടികളെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം കല്ല്യാണം കഴിഞ്ഞു കുട്ടികളും ഉണ്ടാകാൻ തുടങ്ങുന്നതോടുകൂടി മറ്റു കാര്യങ്ങളെല്ലാം അതിനു വഴിയൊഴിഞ്ഞുകൊടുക്കേണ്ടിവരും. അപ്പോൾ അവരോടു് നല്ല നിലയിൽ പെരുമാറുകയും നല്ലതെല്ലാം അവർക്കു കൊടുക്കുകയും വേണം. കുട്ടികളെ വളത്തിക്കൊണ്ടുവരുന്നതു് ഒരു സ്ത്രീയെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം വിഷമംപിടിച്ച ഒരു കാര്യംതന്നെയാണു്; ലോകത്തിൽ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട കാര്യവും അതുതന്നെ. ടെനിസിയിൽ ദേഹപ്പെട്ട നിലയിൽ കഴിഞ്ഞുകൂടുന്ന എല്ലാ വിവാഹിതകൾക്കും വീട്ടുകാര്യങ്ങൾ നോക്കാനും വേലക്കാരെ നിയന്ത്രിക്കാനും വീട്ടിൽ ഒരു വൃദ്ധയുണ്ടായിരിക്കും — അമ്മയോ. അമ്മായിഅമ്മയോ, ബന്ധുജനങ്ങളിൽ ആരെങ്കിലുമോ ആയിരിക്കും അതു്.

ഇവിടത്തെ വലിയ വ്യത്യാസം അതാണു്. ടെനിസിയിൽ വീട്ടുജോലികളിൽ സഹായിക്കാൻ ധാരാളം ആളുകളെ കിട്ടും. മിസ് സാഡിക്രൂമർ വീട്ടിൽ വന്നു് നുല്ലാനും തുന്നാനും മറ്റും സഹായിക്കാറുണ്ടു്. എന്തിനെയെങ്കിലും കൊല്ലാനോ അല്ലെങ്കിൽ എന്തെങ്കിലും വരട്ടിവയ്ക്കാനോ ഉള്ളപ്പോൾ മിസ്സിസ് സ്മിത്ത് സഹായത്തിനെത്തും. കുത്തവഗ്ഗത്തിൽപ്പെട്ട ലിസ്സി വന്നു തുണികൾ അലക്കുകയും മാൻഡിയെ സഹായിക്കുകയും ചെയ്യും. ലിസ്സിയുടെ കുട്ടികളിൽ ആരെങ്കിലും ഓടിച്ചെന്നു വിളിച്ചാൽ വന്നെത്തുന്ന വേറെയും ആളുകൾ അവിടെയുണ്ടു്. ചുറ്റുപാടും ഉള്ള കുന്നുകളിൽ ഏകാകിനികളോ, ഏതെങ്കിലും വീട്ടുമായി നാമമാത്ര ബന്ധമുള്ളവരോ ആയ ധാരാളം സ്ത്രീകൾ ജീവിച്ചിരുന്നു. മിസ്സിസ് ഹാരിസ്സിന്റെ വീട്ടിൽ ജോലിക്കുവരാൻ അവക്കെല്ലാം ഇഷ്ടമാണു്. നല്ല ഭക്ഷണവും മൂടുള്ള കിടപ്പിടവും അവക്കവിടെ

ലഭിക്കും; അതിനുംപുറമെ മടങ്ങിപ്പോരുമ്പോൾ അവരുടെ ചാക്ക സഞ്ചിയിൽ മിസ്സിസ് ഹാരിസ്സോ വിക്ടോറിയയോ ചില്ലറ സമ്മാനങ്ങൾ ഇട്ടുകൊടുക്കുകയും ചെയ്യും.

മിസ്സിസ് ഹാരിസും വീട്ടിൽ സഹായത്തിനെത്തുന്ന സമി പ്രായക്കാരും എന്നും പിമ്പുറത്തു കഴിഞ്ഞുകൂടാറേയുള്ള എന്നതു് വാസ്തവംതന്നെ. പക്ഷെ അതു് അവരുടെ സ്വന്തം വീടിന്റെ പിമ്പുറമായിരുന്നു. അവിടം അവർ അസൂയാവഹമാംവണ്ണം ഭരി ച്ചുപോന്നു. മുൻവശവും സ്വീകരണമുറിയും അവർ നവദമ്പതി കൾക്കും അവരുടെ ചെറുപ്പക്കാരായ സ്നേഹിതർക്കും വിട്ടുകൊ ടുത്തു. അടക്കളയിലും കലവറയിലും പിമ്പുറത്തെ ഭക്ഷണമുറിയ ലുമായാണു് വൃദ്ധസ്ത്രീകൾ അവരുടെ ജീവിതം മിക്കവാറും കഴിച്ചു കൂട്ടിയതു്; പക്ഷെ അവരുടെ ഇഷ്ടത്തിനനുസരിച്ചുള്ള ജീവിത മായിരുന്നു അവിടെ. അവിടെവച്ചു അവർ സുഹൃത്തുക്കളെ സല്ക രിക്കുകയും സൗജന്യങ്ങൾ നല്കുകയും പാവങ്ങളുടെ പരാതികൾ ശ്രദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. ഇതിനെല്ലാം പുറമെ അന്നു താമസി ച്ചിരുന്നതു് അമ്മൂമ്മയുടെ സ്വന്തം വീട്ടിലായിരുന്നതാനും. മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടൺ ഉയർന്ന കുടുംബക്കാരനായിരുന്നു. അമ്മൂ മ്മയുടെ ഭാഷയിൽ പറഞ്ഞാൽ അയാൾക്കു കുലീനരക്തമാണു് ഉണ്ടായിരുന്നതു്. പക്ഷെ അയാൾക്കു പണം ഇല്ലായിരുന്നു. മിസ്സിസ് ഹാരിസിനോടു് ചോദിക്കാതെ അദ്ദേഹം മുൻവശത്തെ ചവിട്ടുപടികളുടെ കേടുപോലും തീർക്കാൻ മുതിരുമായിരുന്നില്ല. പക്ഷെ അവിടേയും ഉന്നതതലത്തിൽ ചെറുപ്പക്കാരെപ്പോലെ സല്ക്കാരങ്ങൾ നല്കിയും സവാരികൾ നടത്തിയും, വേനല്ക്കാലത്തു ഉത്തരപ്രദേശങ്ങളിലേക്കു സുഖവാസത്തിനു പോയും ജീവിതം നയിച്ചുപോന്ന വൃദ്ധകളുണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷെ ഇടത്തരക്കാരു ടേയും ഉദ്യോഗാർത്ഥികളുടെയും സ്ഥിതി അതായിരുന്നില്ല. അവരുടെ ഇടയിൽ, കല്യാണം കഴിച്ചുകൊടുത്ത പെൺമക്കളില്ലാ വിധവകൾ സ്വയം വൃദ്ധകളായി കണക്കാക്കുകയും കറുത്ത വസ്ത്രങ്ങൾ ധരി ക്കുകയും വീട്ടമ്മമാരായി കഴിഞ്ഞുകൂടുകയും ചെയ്യും. പ്രതിഷേധ

മില്ലാതെയാണ് മിക്കവാറും കൃതജ്ഞതയോടെയാണ് അവർ ആ സ്ഥാനം സ്വീകരിക്കാറ്.

മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടന്റെ അമ്മായി മരിച്ചു. അയാൾക്ക് കുറെ സ്വത്തു കിട്ടുകയും തന്റെ നില നന്നാക്കാൻ അയാൾ ഉദ്ദേശിക്കുകയും ചെയ്തതോടെയാണ് ടെംപിൾടൺ കുടുംബത്തിന്റെ കഷ്ടതകൾ ആരംഭിച്ചതു്. ഇരട്ടസഹോദരന്മാർ അന്നു ചെറിയ കുട്ടികളായിരുന്നു. തന്റെ മക്കൾക്കു കോളോറാഡോവിൽ കൂടുതൽ നല്ല ഭാവിയുണ്ടായിരിക്കുമെന്നു് മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടൺ, മിസ്സിസ് ഹാരിസിനോടു പറഞ്ഞു. അന്നു എല്ലാവരും പശ്ചിമദിക്കിലേക്കു പോവുകയായിരുന്നു. ആദ്യം അയാൾ ഒറ്റയ്ക്കാണു പോയതു്. അവിടെ ദക്ഷിണകോളോറാഡോയിലെ പർവ്വതങ്ങളിലുള്ള ഖനികളിലൊന്നിൽ അയാൾക്കു നല്ലൊരു ഉദ്യോഗവും കിട്ടി. തന്റെ സ്വന്തം പട്ടണത്തിലെ ഒരു ബേങ്കിൽ കണക്കെഴുതുന്ന ജോലിയാണു് അയാൾ അതുവരെ ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നതു്. "ബാങ്കിലാണു് അയാൾ വളർന്നതു്" എന്നാണു് ആളുകൾ പറയാറു്. പരിശ്രമശീലനും സത്യസന്ധനും ആയിരുന്നു അയാൾ. അയാളുടെ സൗമ്യവും മര്യാദാപൂർവ്വവുമായ പെരുമാറ്റത്തിൽ തമാശതോന്നിയിരുന്നുവെങ്കിലും ഖനിക്കമ്പനിയിലെ മാനേജർമാർക്കു അയാളെ ഇഷ്ടമായിരുന്നു. എത്രകാലമെങ്കിലും അയാൾക്കു ആ ജോലിയിൽ തുടരാമായിരുന്നു; ഉദ്യോഗക്കയറ്റവും അയാൾക്കു ലഭിച്ചേനേ. പക്ഷെ ആ മലമ്പ്രദേശത്തിന്റെ ഉയരം വീട്ടുകാർക്കും സഹിക്കാൻകഴിഞ്ഞില്ല. കുട്ടികൾക്കെല്ലാം അസുഖം ബാധിച്ചു. മിസ്സിസ് ടെംപിൾടണു് എന്നും സുഖക്കേടായിരുന്നു. റോണാൾഡിനെ പ്രസവിച്ചപ്പോൾ അവൾ ഏതാണ്ടു മരിച്ചുവെന്നുതന്നെ പറയാം. ഹിലാരി ടെംപിൾടന്റെ ധൈര്യമെല്ലാം പോയി. അയാൾ വടക്കോട്ടു പോന്നു, റേയ്ക്കും ചൈനയ്ക്കും മദ്ധ്യേയുള്ള വരണ്ട പ്രദേശത്തെ ജലസേചനപദ്ധതിയിൽ ഒരു ജോലി സമ്പാദിച്ചു. പക്ഷെ അയാളെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം സ്ഥിതിഗതികൾ നന്നായില്ല. ബുദ്ധിമുട്ടു് എല്ലാവരേയും

ബാധിച്ചു. എന്നാൽ ഏറ്റവും കൂടുതൽ ബുദ്ധിമുട്ടേണ്ടിവന്നതു അമ്മൂമ്മയാണു്. സ്കൈലൈനിൽ, അവക്കു് അതുവരെ പരിചയപ്പെട്ടിരുന്ന എല്ലാ ജോലിക്കാളും ചെയ്യേണ്ടതുണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷെ മാൻഡി മാത്രമേ സഹായത്തിനുണ്ടായിരുന്നുള്ളു. സമ്പന്നന്മാരെ സഹായിക്കാൻ സന്നദ്ധരാകുന്ന ഭ്രഷ്ടരിതർ ധാരാളമായുള്ള ഒരു ഫ്യൂഡൽ സമുദായത്തിലല്ല, ഒരു പാശ്ചാത്യ ജനാധിപത്യസമുദായത്തിലാണു് മിസ്സിസ് ഹാരീസ് ഇപ്പോൾ ജീവിക്കുന്നതു്. അവിടെ ഓരോരുത്തരും മറ്റുള്ളവരെപ്പോലെതന്നെ കഴിവുള്ളവരാണു്; അതു തെളിയിക്കാൻ അവർ ഉത്സാഹമുള്ളവരുമാണു്.

മിസ്സിസ് ഹാരിസിനോ മിസ്സിസ് ടെംപിൾടണോ എന്താണു സംഭവിച്ചതെന്നു മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അവർക്കു വേദനയും അമ്പരപ്പും തോന്നിയെന്നുമാത്രം. എന്നും അഭിനന്ദനവും അസൂയയും നേടിപ്പോന്ന താൻ ഇവിടെ വിമർശിക്കപ്പെടുകയും തിരുത്തപ്പെടുകയും ആണെന്നു വിക്ടോറിയ മനസ്സിലാക്കി. കുഴപ്പക്കാരായ ഈ ഔത്തരാഹന്മാർ വിക്ടോറിയയ്ക്കു സംശയവും അപ്രീതിയും ഉളവാക്കുന്ന കാര്യങ്ങളും പറയാറുണ്ടെന്നു അമ്മൂമ്മയ്ക്കും അറിയാം. തന്മൂലമാണു്, താൻ ഓറയ്ക്കു സന്ദർശകരെ സ്വീകരിക്കുന്നതോ, സഹതാപത്തിന്റെ സൂചകമെന്ന നിലയിൽ നല്കപ്പെടുന്ന സമ്മാനങ്ങളും മേടിക്കുന്നതോ വിക്ടോറിയ ഇഷ്ടപ്പെടാത്തതെന്നും അവക്കറിയാം.

ക്ലബ്ബുകളിലും റിലീഫ് കോമുകളിലും അംഗങ്ങളായ സ്ത്രീകളുമായി വിഭിന്നമായ ഒരു രീതിയിലാണു് ജീവിച്ചുപോരുന്നതെന്നു് മിസ്സിസ് ഹാരീസ് മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു. ആ ജീവിതരീതി അവക്കിഷ്ടമായിരുന്നില്ല. ചിലർ സ്വീകരണമുറിയിലും ചിലർ അടുക്കളയിലും — അതായിരുന്നു അവരുടെ അഭിപ്രായം. ഇവിടത്തെ ചെറുപ്പക്കാരികളായ വീട്ടമ്മമാരെപ്പോലെ എല്ലാദിവസവും രാവിലെ പണിയുടുപ്പും തലമുടി മൂടിക്കിടക്കുന്ന തൊപ്പിയും ധരിച്ചു വിക്ടോറിയ നഗ്നമായ കയ്യുകാണിച്ചുകൊണ്ടു് ജോലി ചെയ്യുന്നതു അവർ ഇഷ്ടപ്പെട്ടില്ല. മിസ്സിസ് ഹാരിസിനെ സംബന്ധി

ച്ചേടത്തോളം അതു തികഞ്ഞ ദാരിദ്ര്യത്തിന്റെ ലക്ഷണമാണു്; പുറംകാഴ്ചയ്ക്കുപോലും നല്ലനിലപുലത്താൻ കഴിയാത്തവിധം കഷ്ടപ്പാടായി എന്നർത്ഥം. ഇപ്പോൾ വിഷമംനിറഞ്ഞതാണു് അവരുടെ ജീവിതം; കുടുംബത്തിലെ എണ്ണം വർദ്ധിച്ചിരിക്കുകയാണു്; മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടണിന്റെ വരവു് കുറയുകയും. പക്ഷെ സ്വന്തം സുഖസൗകര്യങ്ങളേക്കാൾ മാന്യതയാണു് അവർക്കു വലുതു്. മാന്യമായ രീതിയിൽ വസ്ത്രധാരണം ചെയ്ത നല്ലൊരു സ്വീകരണമുറിയിൽ സന്ദർശകരെ സ്വീകരിക്കാൻ വിക്ടോറിയയ്ക്കു സാധിക്കുമെങ്കിൽ, കുറെക്കൂടി ബുദ്ധിമുട്ടാൻ അമ്മൂമ്മ തയ്യാറാണു്. വിക്ടോറിയയെ ഇവിടത്തെ സാധാരണക്കാരികളിൽനിന്നു വ്യത്യസ്തയാക്കി നിർത്തുന്നതിനു് എന്തും ചെയ്യാൻ അവർ ഒരുക്കമായിരുന്നു. മിസ്സിസു് റോസനു അടുക്കളയും സ്വീകരണമുറിയും ഒരുപോലെ കൈകാര്യം ചെയ്യാൻ കഴിയും. പക്ഷെ അതു് അവർ വിദേശിയായതുകൊണ്ടാണു്. തങ്ങളുടെ അയൽക്കാരി കൂടുതൽ നല്ല സാഹചര്യത്തിൽ വളർന്നുവന്നവളാണെന്നും തന്മൂലം അവർക്കു സാമർത്ഥ്യത്തോടെ എന്തും ചെയ്യാൻ കഴിയുമെന്നും അമ്മൂമ്മയ്ക്കു നല്ല വണ്ണം അറിയാമായിരുന്നു. മിസ്സിസു് റോസനേറതിനോടു താരതമ്യപ്പെടുത്തുമ്പോൾ തങ്ങളുടെ പാചകശുചീകരണസമ്പ്രദായങ്ങൾ തികച്ചും അപരിഷ്കൃതമാണെന്നും അവർക്കറിയാം.

മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടണിന്റെ നില ഒന്നു നന്നായാൽ മതി, അവർക്കു കുറെക്കൂടി വലിയൊരു വീടു വാടകയ്ക്കെടുക്കാൻ സാധിക്കും. അതോടെ എല്ലാ കാര്യങ്ങളും ഭേദപ്പെടും. സഹായത്തിനു് ഒരു ജർമ്മൻ സ്ത്രീയെ ഏർപ്പെടുത്താൻപോലും അവർക്കു കഴിയും. ഇപ്പോഴത്തെ വീട്ടിൽ അത്തരം ഒരു സ്ത്രീക്കു താമസിക്കാനുള്ള ഇടം ഇല്ല. വീടിന്റെ സ്ഥിതി നന്നായാലേ അമ്മൂമ്മയുടെ നിലയും നന്നാകൂ — മറ്റൊരംഗത്തിനും ലഭിക്കാത്ത എന്തെങ്കിലും ഒരു സൗകര്യം തനിക്കുമാത്രമായി ലഭിക്കുമെന്നു വിചാരിക്കാനേ അവർക്കു കഴിയുമായിരുന്നില്ല. പക്ഷെ തന്നേയും അവരുടെ അമ്മയേയും സ്നേഹിച്ചുകൊണ്ടു് കൂട്ടികളും സുഖത്തോടെ നല്ലവരായി

കഴിഞ്ഞു കൂടുമ്പോൾ അമ്മൂമ്മയ്ക്കു യാതൊരു ദുഃഖവും തോന്നാറില്ല. അതുകൊണ്ടാണു് അവർ രാവിലെ എഴുന്നേറ്റു് തന്റെ കിടപ്പിടം വൃത്തിയാക്കി ചുവന്ന വിരിപ്പുകൊണ്ടു അതു മൂടിയിടുന്നതു്. ക്ഷീണിക്കുമ്പോൾ അമ്മൂമ്മയുടെ കിടക്കയിലും തലയിണയിലും വന്നു കിടക്കാൻ ചെറിയ കുട്ടികൾക്കു ഇഷ്ടമാണു്. അസുഖം വരുമ്പോൾ റോസാപൂവും ഹഗ്ഗിയും അവരുടെ മടിയിൽ വന്നു കിടക്കും. വൃദ്ധയായതുകൊണ്ടു് അമ്മൂമ്മയിൽനിന്നു അകന്നുപോകാൻ അവർ തുനിയാറില്ല. കുട്ടികൾ അവരോടൊപ്പം കഴിയാൻ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നതിൽ വിഷ്ടോറിയ ഒരിക്കലും അസൂയ പ്രകടിപ്പിക്കാറില്ല; വലിയൊരു ഔദാര്യമായിരുന്നു അതു്.

ചിലപ്പോൾ പതിവിൽ കൂടുതലായി കാലിനു വേദന തോന്നുന്ന പ്രഭാതങ്ങളിൽ മിസ്സിസ് ഹാരിസിനു് അല്പം മനസ്സിടിവു് തോന്നാറുണ്ടു്; (ഒടിഞ്ഞ കണങ്കാലുകളുടെ കാര്യത്തിൽ അക്കാലത്തു ആരും വലിയ ശ്രദ്ധ ചെലുത്താറില്ല. വാർധക്യത്തിന്റെ സഹനശക്തി പരീക്ഷിക്കാനേ അതു പ്രയോജനപ്പെടാറുള്ളൂ). നെടുവീർപ്പോടെ തോൽമുണ്ടു ആണിയിൽ തൂക്കി അവർ അടുക്കളയിലേക്കു പുറപ്പെടും. ജോലി തുടങ്ങാൻ അവൾക്കു വലിയ വിഷമം തോന്നും. പക്ഷെ കുട്ടികൾ കോണിപ്പടി ഇറങ്ങി വരുന്ന ശബ്ദം കേൾക്കുന്നതോടെ തന്റെ മനസ്സിടിവു അവർ വിസ്മരിക്കും. വേദനിക്കുന്ന കാലടികളോടുകൂടിയ ഒരു വൃദ്ധയെന്ന അവരുടെ വ്യക്തിത്വം അപ്പോൾ അപ്രത്യക്ഷമാകും. അവർ ഒരു സംഘത്തിലെ അംഗവും കണ്ണിയും ആയിത്തീരും. സ്വപ്നങ്ങൾ വിവരിച്ചുകൊണ്ടും കുട്ടുകുകളേയും ഷൂസുചരടുകളേയും നിക്കറുകളേയും പറ്റിയുള്ള പരാതി പറഞ്ഞുകൊണ്ടും ആ കുട്ടികൾ പുറത്തു വന്നണയുമ്പോൾ അവരുടെ ചൈതന്യത്തിൽ അമ്മൂമ്മ മുഴുകും. ക്ഷീണിതയും ഏകയും വൃദ്ധയുമായ അമ്മൂമ്മ പ്രഭാതത്തോടെ അപ്രത്യക്ഷയാകും. പെട്ടെന്നു്, കുട്ടികൾക്കെന്നതുപോലെ അവൾക്കും പ്രാധാന്യമുള്ളതായിത്തീരും പ്രഭാതം;

വരാൻ പോകുന്ന പ്രഭാതങ്ങളും തെളിമയും പ്രാധാന്യവും ഉള്ള വയായി തോന്നും.

6

മെത്തഡിസ്റ്റ് സൗഹൃദ സമ്മേളനത്തിന്റെ പിറ്റേ ദിവസം ബ്ലബോയ് പതിവുപോലെ രാവിലത്തെ പാല് കൂടിക്കാൻ വന്നില്ല. പിന്നുറത്തെ ചാത്തിൽ, മിസ്സിസ് മോഡെയ്ക്കു വേണ്ടി വെള്ളത്തൊട്ടി ഏറ്റിവയ്ക്കുന്ന ബഞ്ചിന്റെ കീഴെ വച്ചിട്ടുള്ള വൃത്തിയുള്ള ഒരു സോസറിൽനിന്നാണ് അവൻ എന്നും പാല് കൂടിക്കാറ്. കുട്ടികളുടെ പ്രാതൽ കഴിഞ്ഞപ്പോഴും മിസ്സിസ് ഹാരിസ് പൂച്ചയെ അന്വേഷിക്കാൻ മാൻഡിയെ പറഞ്ഞയച്ചു.

ഒരു മിനിട്ടിനകം തുറിച്ച കണ്ണുകളുമായി ആ പെണ്ണു മടങ്ങിയെത്തി.

"അയ്യോ മിസ്സിസ് ഹാരിസ്, അവനു് എന്തോ വല്ലാത്ത സുഖക്കേടാണു്. അവൻ കളപ്പുരയിലെ വയ്ക്കോലിൽ കിടക്കുന്നു. ഒന്നുകിൽ അവൻ വല്ല എല്ലും വിഴുങ്ങിയിരിക്കും; അല്ലെങ്കിൽ അവനു് എന്തെങ്കിലും വല്ലാത്ത സുഖക്കേടു പിടിച്ചിരിക്കും."

വേഗം ഒരു മേലങ്കിയെടുത്തു തലയിലൂടെ ഇട്ടു് അമ്മൂമ്മ പൂച്ചയെ നോക്കാനിറങ്ങി. കുട്ടികളും അവളോടൊപ്പം ചെന്നു. ബ്ലബോയ് ചുമക്കുകയും കക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. അവന്റെ മഞ്ഞക്കണ്ണുകളിൽ ചീള വന്നടിഞ്ഞിരുന്നു.

"അമ്മൂമ്മേ അവനെന്തു പറ്റി?" കുട്ടികൾ അന്വേഷിച്ചു.

"അവനു സന്നിയാണു്. എങ്ങിനെ അവനിതു പിടിക്കുടി?" അവരുടെ ശബ്ദം ശ്രദ്ധമായിരുന്നു. അതുകേട്ടു് റോബാഡ്ഡ് കരയാൻ തുടങ്ങി. "ഡെൽ, റൊബാഡ്ഡിനെ അകത്തേക്കു കൊണ്ടുപോകൂ, അവനു് കടിപറ്റിയേക്കും. ഇനി പൂച്ചയെ വളർത്തുകയില്ലെന്ന എന്റെ വാക്കു പാലിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ മതിയായിരുന്നു."

"എന്തേ അമ്മൂമ്മേ" ആൽബർട്ട് അമ്മൂമ്മയുടെ നേരെ തിരിഞ്ഞു ചോദിച്ചു. "ബ്ലബോയിക്ക് സുഖമാവില്ലേ?"

"സന്നിയിൽനിന്നോ? ഇല്ല."

"ഞാൻ മൃഗാസ്പത്രിയിൽ ചെന്നു വിവരം പറയട്ടെ".

"നീ ഒരു പിടി വയ്ക്കോൽ എടുക്കൂ. നമുക്ക് അവനെ കല്ലുരിയിട്ടുന്ന മുറിയിൽ ആക്കാം. എന്നാൽ എനിക്കവനെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കാമല്ലോ."

പൂച്ചയുടെ കോച്ചിവലിക്കൽ തീരുന്നതുവരെ അമ്മൂമ്മ കാത്തുനിന്നു. അതിനുശേഷം അവർ തളർന്ന ആ പൂച്ചയെ പിന്നുറത്തുള്ള കൽക്കരിമുറിയിലേക്ക് എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി. ആൽബർട്ട് ആ മുറിയുടെ ഒരു മൂലയ്ക്കൽ വയ്ക്കോൽ കൂട്ടിയിട്ടു. വേനൽക്കാലമായതിനാൽ മുറിയിൽ കൽക്കരി അധികമുണ്ടായിരുന്നില്ല വയ്ക്കോലിന്റെ മുകളിൽ പഴയ ഒരു പരവതാനിക്കഷണം വിരിച്ച് അവർ ബ്ലബോയിക്ക് ഒരു കിടക്കയുണ്ടാക്കി. പൂച്ചയെ അതിൽ കിടത്തിക്കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അമ്മൂമ്മ ആൽബർട്ടിനോട് പറഞ്ഞു: "ഇനി നീ അഡൽബർട്ടിന്റെകൂടെ പൊയ്ക്കോളൂ. മിസ്റ്റർ ഹോളിഡേയുടെ വളപ്പിൽ നല്ല ജോലിയുണ്ടാകും. ഇന്നലത്തെ സല്ലാരത്തിനു ശേഷം മുറ്റമെല്ലാം വൃത്തിയാക്കണ്ടേ; മാൻഡിയും ഞാനുംകൂടി പൂച്ചയെ നോക്കിക്കോളാം. അവൻ കുറെനേരം കിടന്നുറങ്ങുമായിരിക്കും."

സങ്കടത്തോടുകൂടിയാണ് ആൽബർട്ട് അവിടെനിന്നു പോയതു്. അതിനകംതന്നെ വണ്ടിക്കാരനും മെത്തഡിസ്റ്റവിഭാഗത്തിലെ ഏതാനും സ്ത്രീകളും വന്നു മിസ്റ്റർ ഹോളിഡേയുടെ മുറ്റത്തുനിന്നു കസേരകളും മേശകളും ഐസ്ക്രീം പാത്രങ്ങളും വണ്ടിയിൽ കയറ്റാൻ തുടങ്ങിയിരുന്നു. ഉത്സാഹത്തള്ളിച്ചയിൽ ഇരട്ട സഹോദരന്മാർ സുഖക്കേടായി കിടക്കുന്ന പൂച്ചയുടെ കഥ മറന്നു. ഉച്ചയായപ്പോഴേക്ക് അവർ മുറ്റത്തുനിന്നു കടലാസ്സുകഷണങ്ങളെല്ലാം പെറുക്കി മാറ്റി; ഐസ്ക്രീംപാത്രത്തിൽനിന്നു ഉപ്പു

വീണുണ്ടായ വെള്ളത്ത പാടെല്ലാം വരണ്ടിക്കളഞ്ഞു നടപ്പാത വൃത്തിയാക്കി; വിക്കി കിടന്നുവായിക്കാൻ ഉപയോഗിക്കുന്ന തുക്കു മഞ്ചം പഴയപടി തുക്കിയിട്ടു;—അവരുടെ ജോലിയെല്ലാം തീന്നു. ആ മുറ്റം വൃത്തിയാക്കിയിടാൻ മിസ്റ്റർ ഹോളിഡേ ആ കുട്ടികൾക്കു ആഴ്ചയിൽ ഒരു ഡോളർ വീതം നല്കിയിരുന്നു. അവർ അതു് അമ്മയെ ഏല്പിക്കും. പണം വളരെ കുറവായ ഒരു വീട്ടിൽ അതു അഗണ്യമായ തുകയല്ലായിരുന്നു. ശനിയാഴ്ചതോറും മിസ്സിസ് റോസൻ പാലിന്റെ വില കൊടുക്കുമ്പോൾ അതിൽ പകുതി വിഴുങ്ങിയ ഇരട്ടസഹോദരന്മാർക്കു സഹകാരുചെലവിനായി കൊടുക്കും. മറ്റു പല കുട്ടികൾക്കും കിട്ടിയിരുന്നതിനേക്കാൾ കൂടുതലായിരുന്നു ആ തുക. മറ്റുള്ളവരുടെ തോട്ടത്തിൽ പുല്ലുവെട്ടിക്കൊടുത്തോ, നോട്ടീസ് വിതരണം നടത്തിയോ അവർ അല്പം പണം വേറെയും സമ്പാദിച്ചിരുന്നു. അയൽപക്കത്തെ അസൂയക്കാരിയായ മിസ്സിസ് ജാക്സൺപോലും വേലിക്കപ്പുറത്തുനിന്നു് മിസ്സിസ് ഹാരിസിനോടു പറയുകയുണ്ടായി: "ബർട്ടും ഡെല്ലും നല്ല പരിശ്രമശാലികളായിത്തീരും, അമ്മൂമ്മേ. നിങ്ങളിൽനിന്നു കിട്ടിയ ഗുണമായിരിക്കണം അതു്."

അതു് നല്ല ചൂടുള്ള ഒരു ദിവസമായിരുന്നു. റോഡ്മാസ്റ്ററുടെ വളപ്പിൽനിന്നു മടങ്ങിവന്നു് ഇരട്ടസഹോദരന്മാർ രണ്ടുപേരും അമ്മൂമ്മയുടെ കിടക്കയിൽ കിടന്നുറങ്ങി. ഉച്ചയൂണു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അവർക്കു അപൂർവ്വമായ ഒരു ഭാഗ്യം കൈവന്നു. റോഡ്മാസ്റ്റർ അവരുടെ വീട്ടുവാതില്പുൽ വന്നു്, തന്റെ വണ്ടിയിൽ അടുത്ത പട്ടണംവരെ ഒരു സഞ്ചാരം നടത്താൻ ആ കുട്ടികളെ ക്ഷണിച്ചു. അവർക്കു വലിയ രസമുള്ള ഒരു കാര്യമാണതു്. മിന്നുന്ന പാളങ്ങളിലൂടെ വണ്ടി മൂളിക്കൊണ്ടു് പാഞ്ഞുപോകും; യന്ത്രം പുകതുപ്പിക്കൊണ്ടിരിക്കും. വഴിയരികിലുള്ള ചെടിപ്പടപ്പുകൾനിന്നു പുൽച്ചാടികൾ കവണക്കല്ലുപോലെ മുഖത്തു വന്നുവീഴും. ചിലപ്പോൾ പാളത്തിന്മേൽ വെയിലുകൊണ്ടു കിടക്കുന്ന അലസനായ ഒരു പാമ്പിനെ വണ്ടിച്ചക്രം രണ്ടായി മുറിച്ചുതള്ളിയെന്നിരിക്കും. അപ്പോഴെ

ല്ലാം അതൊരു മൂർഖൻ പാമ്പാണെന്നും, തങ്ങളും വലിയൊരു കൃത്യമാണു് ചെയ്തതെന്നും ആ ഇരട്ടസഹോദരന്മാർ കരുതും.

മിസ്റ്റർ ഹോളിഡേയുമൊത്തുള്ള സഞ്ചാരം കഴിഞ്ഞു് കുട്ടികളും സന്ധ്യയോടെ മടങ്ങിയെത്തി. വീടു് ശാന്തവും ശീതളവും ആയിരുന്നു. അവരുടെ അമ്മ റോനാൾഡിനേയും വിഗ്ഗിയേയും കൊണ്ടു പട്ടണത്തിലേക്കു പോയിരിക്കുകയാണു്. വിക്കി എവിടെയാണെന്നറിയില്ല. അമ്മൂമ്മ അവരുടെ മുറിയിലുണ്ടായിരുന്നില്ല. അടുക്കള ഒഴിഞ്ഞുകിടന്നിരുന്നു. കുറെ തണുത്ത വെള്ളം കുടിക്കാൻവേണ്ടി കുട്ടികളും പിന്നുറത്തെ മുറ്റത്തേയ്ക്കു പോയി. കൽക്കരിമുറി തുറന്നുകിടന്നിരുന്നു. അവിടെ പൊക്കംകുറഞ്ഞ ഒരു സ്റ്റൂളിന്മേൽ മിസ്സിസ് ഹാരീസ് തന്റെ പൂച്ചയുടെ സമീപത്തു് ഇരിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ബെർട്ടും ഡെല്ലും വെള്ളം കുടിക്കാൻ നിന്നില്ല. ബ്ള്ളബോയിയെ മറന്നു തങ്ങളും ഒരു വിനോദസഞ്ചാരത്തിനു പുറപ്പെട്ടതിൽ അവർക്കു ലജ്ജതോന്നി. വലിയൊരു കൽക്കരിക്കട്ടയിൽ കയറി അവർ മിസ്സിസ് ഹാരീസിനരികെ ഇരിപ്പുറപ്പിച്ചു. അവിടെ തളർന്നു നുരുങ്ങിക്കിടന്നിരുന്ന ജന്തു തങ്ങളുടെ അഭിമാനപാത്രമായ പൂച്ചയാണെന്നു ചിന്തിക്കാനേ അവർക്കു കഴിഞ്ഞില്ല. ആ ജന്തു പെട്ടെന്നു് കോച്ചിവലിക്കാൻ തുടങ്ങി. അതിന്റെ വായിൽനിന്നു നുരയും പതയും വരുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

"അമ്മൂമ്മേ, അതിനുവേണ്ടി എന്തെങ്കിലുമൊന്നു ചെയ്യാൻ കഴിയില്ലേ?" കണ്ണീരടക്കാൻ പണിപ്പെട്ടുകൊണ്ടു് ആൽബർട്ടു് പറഞ്ഞു. "ബ്ള്ളബോയ് നല്ലൊരു പൂച്ചയായിരുന്നു. എന്തേ അവനിങ്ങനെ വരാൻ?"

"ജീവിക്കുന്ന എന്തിനും ഇങ്ങനെ കഷ്ടത അനുഭവിക്കേണ്ടിവരും" മിസ്സിസ് ഹാരിസ് പറഞ്ഞു. ആൽബർട്ടു് കൈനീട്ടി അമ്മൂമ്മയുടെ ഉടുപ്പിന്മേൽ പിടിച്ചു്, കെഞ്ചുന്ന ഭാവത്തിൽ അവരുടെ മുഖത്തേക്കുനോക്കി. തനിക്കു മുഴുവൻ മനസ്സിലായില്ലെങ്കിലും അവർ പറഞ്ഞതു പിൻവലിക്കാൻ ആവശ്യപ്പെടുന്ന ഒരു ഭാവമായിരുന്നു അവന്റെ മുഖത്തുണ്ടായിരുന്നതു്. അമ്മൂമ്മ അവന്റെ

കയ്യകലം തലോടി. താൻ ഒരു ചെറിയ കുട്ടിയോടാണു് സംസാരിക്കുന്നതെന്നു് അവർ മറന്നുപോയിരുന്നു.

"വിക്കി എവിടെ?" ആൽബർട്ടു് വേദനയോടെ അന്വേഷിച്ചു. "ചേച്ചിക്കു് എന്തെങ്കിലുമൊന്നു ചെയ്യുകൂടെ? ചേച്ചിയുടേയുംകൂടി പൂച്ചയല്ലേ ഇതു്?"

മിസ്സിസ് ഹാരീസ് നെടുവീർപ്പിട്ടു. "ഈയിടെയായി വിക്കിയുടെ തലയിൽ എന്തെല്ലാമോ കേറിയിട്ടുണ്ടു്—ആളുകളെ ഹൃദയശൂന്യരാക്കുന്ന ഒരു കാര്യമാണതു്."

അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ തങ്ങളുടെ തലയിൽ ഒന്നും കയറാരുതെന്നു് ആ കുട്ടികൾ തീരുമാനിച്ചു.

ബ്ലബോയിയുടെ കോച്ചുവലിക്കൽ നിന്നു. തങ്ങളെ തിരിച്ചറിയാൻ കഴിവില്ലാതായ ആ പ്രിയ ജന്തുവിനെ അവർ മൂന്നു പേരും നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഇരട്ടസഹോദരന്മാർ ഇത്തരം കാഴ്ചകൾ അധികം കണ്ടിരുന്നില്ല. അമ്മൂമ്മ വളരെയധികം കണ്ടിരുന്നുതാനും. പേരുകേട്ട ഒരു ശുശ്രൂഷികയായിരുന്നു അവർ. മലമ്പ്രദേശത്തെ പാവപ്പെട്ടവക്കാക്കെങ്കിലും വല്ലാത്ത അസുഖങ്ങൾ ഉണ്ടായാൽ മിസ്സിസ് ഹാരീസിനേയാണു് അവർ വിളിക്കാറു്. പല തവണ അവർ അഞ്ചും ആറും കുട്ടികൾക്കു ഒരുമിച്ചു പനിയോ തൊണ്ടവീക്കമോ ബാധിച്ചിട്ടുള്ള വീടുകളിൽ ശുശ്രൂഷിക്കാൻ പോയിട്ടുണ്ടു്. അനേകം കുട്ടികളുടെയും സ്ത്രീകളുടെയും ശവമടക്കിനു് അവർ സഹായിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ആ അപരിഷ്കൃതസമുദായത്തിൽ ശവസംസ്കാരച്ചുമതല വഹിക്കുന്ന ആൾ ശവപ്പെട്ടി ഉണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടുവരിക മാത്രമേ ചെയ്യൂ. മറെറാന്നും അയാൾ ചെയ്യില്ല. അമ്മൂമ്മ ഇതിനകം വളരെയേറെ വേദന കണ്ടുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ തങ്ങളുടെ പൂച്ച ചാകാൻ തുടങ്ങുന്നതിൽ കുട്ടികൾ ഇത്രയധികം ദുഃഖിക്കുന്നതെന്തിനെന്നു് അവൾക്കു മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അവർ അവനോടു യാത്രപറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അവർ സ്റ്റൂളിൽനിന്നു എഴുന്നേറു. കുട്ടികൾ വല്ലാതെ ദുഃഖിക്കരുതെന്നുണ്ടായിരുന്നു അവൾക്കു്.

"ഇനി നിങ്ങടം മേലുകഴുകി നല്ല ഉടുപ്പുകടം എടുത്തിട്ട്. നിങ്ങളുടെ അമ്മ ഇപ്പോടം വരും. പൂച്ച ഇവിടെ കിടന്നോട്ടെ. നേരംവെളുക്കുമ്പോടം ഒരുപക്ഷെ അവനു കുറെ ഭേദമായേക്കും". സൂര്യനസ്തമിക്കുമ്പോഴേയ്ക്കും പൂച്ച ചാകും എന്നു് അമ്മൂമ്മയ്ക്കു അറിയാമായിരുന്നു.

അത്താഴം കഴിഞ്ഞു് ബർട്ടു് കൽക്കരിമുറിയിൽ ചെന്നുനോക്കിയപ്പോടം പൂച്ച ചത്തുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. വീട്ടിലെല്ലാവർക്കും ദുഃഖം തോന്നി. റോനാൾഡു് വല്ലാതെ കിടന്നു കരഞ്ഞു. മിസ്സിസു് ടെംപിൾടണും കൽക്കരിമുറിയിൽ ചെന്നുനോക്കി. അവടംക്കും സങ്കടമുണ്ടായിരുന്നു. പൊതുവെ അവടംക്കു് പൂച്ചകളെ ഇഷ്ടമായിരുന്നില്ലെങ്കിലും ബ്ലഞ്ചോയിയെ അവടം ഇഷ്ടപ്പെട്ടിരുന്നു.

"ഹില്ലാരി, ഇന്നു രാത്രി പട്ടണത്തിൽ പോകുമ്പോടം ആ മെക്സിക്കനോടു് രാവിലെ കുട്ടികടം ഉണരുന്നതിനുമുമ്പുതന്നെ വന്നു പൂച്ചയെ എടുത്തുകൊണ്ടുപോകാൻ പറഞ്ഞേക്കു" അവടം ഭർത്താവിനോടു് ആവശ്യപ്പെട്ടു.

മെക്സിക്കനു് കോവർകഴുതകളെ പൂട്ടിയ ഒരു വണ്ടിയുണ്ടായിരുന്നു. അയാടം അതുമായി നടന്നു തകരപ്പാത്രങ്ങളും അനാവശ്യസാധനങ്ങളും എല്ലാം വാരി ചെടിപ്പടപ്പിൽ കൊണ്ടുപോയിതള്ളടം.

വിക്ടോറിയ പറഞ്ഞതു കേട്ടപ്പോടം മിസ്സിസു് ഹാരിസു് വെറുപ്പോടെ അവളെയൊന്നു നോക്കിയിട്ടു് അടുക്കളയിലേക്കു തന്നെ പോയി. അന്നു മുഴുവൻ അവർ വിഷാദമഗ്നയായിരുന്നു. ഉറക്കെ വായിക്കാൻ അവർ തയ്യാറായില്ല. ഇരട്ടസഹോദരന്മാർ റോനാൾഡിനേയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു ദുഃഖത്തോടെ പുറത്തെ വൈദ്യുതവിളക്കിന്റെ ചുവട്ടിൽ കളിക്കാൻ പോയി. രാത്രിയിൽ മാതാപിതാക്കന്മാരോടു് ഗുഡ്നൈറ്റു് പറഞ്ഞു അവർ ഉറങ്ങാൻ മുകളിലേക്കു പുറപ്പെട്ടപ്പോടം മിസ്സിസു് ഹാരിസു് അവരോടൊപ്പം അടുക്കളയിൽ ചെന്നു, വാതിലടച്ചിട്ടു, നീരസത്തോടെ ചോ

ടിച്ചു: ''ആ മെക്സിക്കൻ വന്നു ബ്ലൂബോയിയെ എടുത്തു് എവിടെയെങ്കിലും വലിച്ചെറിയാൻ നിങ്ങളം സമ്മതിക്കുമോ?''

അമ്മൂമ്മയുടെ ശബ്ദത്തിലുണ്ടായിരുന്ന ദേഷ്യവും വെറുപ്പും, ഉറക്കം ബാധിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്ന ആ കുട്ടികളെ ഭയപ്പെടുത്തി. അവർ നിശ്ചലരായി അമ്മൂമ്മയെത്തന്നെ നോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നു. അമ്മൂമ്മ തുടന്നു: ''നിങ്ങളം നേരത്തെ എഴുന്നേറ്റുവരൂ. ഞാൻ അവനെ ഒരു ചാക്കിലാക്കിത്തരാം. നിങ്ങളിൽ ഒരാളം ഒരു തുമ്പയും എടുക്കണം. മണൽപ്പരപ്പും റോഡും വേർതിരിഞ്ഞുപോകുന്നിടത്തു നില്ക്കുന്ന പഴയ മരത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ ഒരു കുഴി വെട്ടി ബ്ലൂബോയിയെ അവിടെ കുഴിച്ചിടണം.''

അമ്മൂമ്മയെ അതുപോലെ ദേഷ്യത്തോടെ ഒരിക്കലും കണ്ടിട്ടില്ല. ആൽബർട്ടിനു ശ്വാസം മുട്ടുന്നതായി തോന്നി. അവൻ കൈകൊണ്ടു് കണ്ണുനീർ തുടച്ചുകളഞ്ഞു:

''ശരി അമ്മൂമ്മേ, ഞങ്ങളം ചെയ്യാം; ഞങ്ങളം ചെയ്യാം''. അവൻ ഗദ്ഗദത്തോടെ പറഞ്ഞു.

7

പിറ്റെ ദിവസം രാവിലെ കുട്ടികളം പുറത്തേയ്ക്കു പോകുന്നതു് മിസ്സിസ് ഹാരീസ് മാത്രമേ കണ്ടുള്ളൂ. അവരിൽ ഒരോരുത്തരുടേയും കയ്യിൽ വെണ്ണപുരട്ടിയ റൊട്ടി വെച്ചുകൊടുത്തെങ്കിലും അമ്മൂമ്മ അവരോടൊന്നും പറയുകയുണ്ടായില്ല. കുട്ടികളും ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല.

മാതാപിതാക്കന്മാർ പ്രാതൽ കഴിച്ചു എഴുന്നേല്ക്കാറായപ്പോഴാണു് കുട്ടികളം മടങ്ങിയെത്തിയതു്. യാതൊരനേഷണത്തിനും മുതിരാതെ മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ അവരോടു പ്രാതൽ കഴിക്കാൻ ആവശ്യപ്പെട്ടു. ഭക്ഷണം കഴിഞ്ഞപ്പോളം അവരം ആജ്ഞാസ്വരത്തിൽ മക്കളോടു പറഞ്ഞു: ''ഇനി എന്റെ മുറിയിലേക്കു നടക്കൂ''

അവിടെവെച്ചാണ് അവനെ വിചാരണയും ശിക്ഷയും നടത്താറ്. അടിക്കേണ്ടിവന്നാൽ വേണ്ടവണ്ണംതന്നെ അവനെ അതു ചെയ്യും.

കുട്ടികളെ പിന്തുടർന്ന് അവളും മുറിയിലേക്കു ചെന്നു വാതിലടച്ചു.

"നിങ്ങളെ രാവിലെ എന്താണു ചെയ്തിരുന്നതു?"

"ഞങ്ങളെ ബ്ലബോയിയെ കുഴിച്ചിടാൻ പോയി."

"എന്തുകൊണ്ടാണു എന്നോടു പറയാതെ പോയതു?"

അവർ കാലിന്മേലേക്കു നോക്കി കുനിഞ്ഞുനിന്നതല്ലാതെ മറുപടി ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല. അവരുടെ സങ്കടം നിറഞ്ഞ മുഖം വീക്ഷിച്ചപ്പോൾ അമ്മയുടെ അധികാരഭാവം അലിഞ്ഞുപോയി.

"ഇനിയൊരിക്കൽ ഇങ്ങിനെ എവിടെയെങ്കിലും പോകണമെങ്കിൽ എന്നോടു നേരത്തെ പറയണം. മനസ്സിലായോ?"

"ശരി അമ്മേ."

അവളെ വാതിൽ തുറന്നു അവരോടു പൊയ്ക്കൊള്ളാൻ ആംഗ്യം കാട്ടി. അവളും കുട്ടികളോടൊപ്പം സ്വീകരണമുറിയിലേക്കു കടന്നു. "മക്കളെ നിങ്ങളുടെ പൂച്ചയുടെ കാര്യത്തിൽ എനിക്കു സങ്കടമുണ്ട്. പൂച്ചയെ വളർത്താൻ ഞാൻ ഇഷ്ടപ്പെടാത്തതു് ഇതുകൊണ്ടാണു — എപ്പോഴും സുഖക്കേടും ചാകലും ആയിരിക്കും. ഇനി ഓടിപ്പോയി കളിച്ചോളൂ. ഇന്നു വൈകുന്നേരം പിന്നുറത്തെ മുറ്റത്തു് ഒരു സർക്കസ്സുകളി നടത്തിയാലോ? ഞങ്ങളെല്ലാം കാണാൻ വരാം."

ഇരട്ടസഹോദരന്മാർ സന്തോഷത്തോടെ പുറത്തേയ്ക്കു ഓടിപ്പോയി. അവരുടെ അമ്മൂമ്മയ്ക്കു തെറ്റിപ്പോയതാണു്. ബ്ലബോയിയുടെ കാര്യത്തിൽ അവരുടെ അമ്മ ഉദാസീനയല്ലായിരുന്നു. അവനെപ്പറ്റി അമ്മയ്ക്കു ദുഃഖമുണ്ട്. ഇപ്പോൾ കാര്യങ്ങളെല്ലാം ശരിയായി. ഇനി ഒരു സർക്കസ്സുവളയം നിർമ്മിക്കാം.

തങ്ങളുടെ അമ്മൂമ്മ വിചിത്രമായ കാര്യങ്ങളിൽ വാശിപിടിക്കാറുണ്ടെന്നും ആ കുട്ടികൾക്കു് അറിയാമായിരുന്നു. പള്ളിയിലെ

സമ്മേളനത്തിനു വന്ന പ്രബോധകന്മാരിൽ ഒരാളെ വീട്ടിൽ താമസിക്കാൻ ക്ഷണിക്കാഞ്ഞതിനായിരുന്നു, കുറെ മാസങ്ങൾക്കുമുമ്പു് അവർ ദ്വേഷ്യം പിടിച്ചതു്. സഭീകരണമുറിയിലെ മടക്കുകട്ടിലല്ലാതെ മറെറാരിടവും ആ വീട്ടിൽ ഇല്ലായിരുന്ന പ്രബോധകനു് കിടന്നുറങ്ങാൻ. അദ്ദേഹത്തിനു കുളിക്കാൻ സൗകര്യമായ സ്ഥലവും ആ വീട്ടിലില്ലായിരുന്നു. അദ്ദേഹം അവിടെ താമസിക്കാൻ വന്നാൽ അതു അദ്ദേഹത്തിനും വീട്ടുകാർക്കും ഒരേപോലെ അസൗകര്യമായിരുന്നേനേ. പക്ഷെ പട്ടണത്തിൽ ഒരു സമ്മേളനം നടക്കുമ്പോൾ, പ്രബോധകന്മാരിൽ ഒരാളെ വീട്ടിൽ താമസിക്കാൻ ക്ഷണിക്കാഞ്ഞതിൽ മിസ്സിസ് ഹാരീസിനു് വല്ലാത്ത വിഷമം തോന്നി; അവർക്കു അക്കാര്യത്തിൽ കഠിനമായ ദ്വേഷ്യം ഉണ്ടായിരുന്നു.

ഇരട്ടസഹോദരന്മാർ അയൽപക്കത്തെ കുട്ടികളെയെല്ലാം വിളിച്ചുകൂട്ടി ഒരു സക്സ്സ്സ്വളയം നിർമ്മിച്ചു. അവരുടെ അമ്മ, മിസ്സിസ് റോസനേയും അമ്മൂമ്മയേയും കൂട്ടി, കളികാണാൻ വരികയും പ്രവേശനത്തിനു് പണം കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. അയൽപക്കത്തെ കുട്ടികളെല്ലാംചേർന്നു് ടെംപിൾടന്റെ വീട്ടുമുറ്റത്തു് ഓടുകയും ലഹളകൂട്ടുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ താനും അവിടെ ചെല്ലുന്നതായിരിക്കും നല്ലതെന്നു മിസ്സിസ് റോസനു തോന്നി; വീട്ടിൽ ഏതായാലും സ്വസ്ഥത ലഭിക്കില്ല.

'നായഓട്ടവും' 'ഇന്ത്യൻപയറും' കഴിഞ്ഞപ്പോൾ മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ ലെമനേഡും കേയ്ക്കും നല്കി സല്ക്കരിക്കാൻ മിസ്സിസ് റോസ്സിനെ വീട്ടിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. സഭീകരണമുറി ഇരുണ്ടതും തണുപ്പുള്ളതും ആയിരുന്നു. വെയിലത്തു് ഒരു ബെഞ്ചിന്മേൽ കുറെനേരം ഇരുന്നതിനുശേഷം അവിടേയ്ക്കു കയറിവന്നപ്പോൾ മിസ്സിസ് റോസനു് വളരെ സുഖംതോന്നി. അസാധാരണമാംവിധം അമ്മൂമ്മയും അവരോടൊപ്പം സഭീകരണമുറിയിൽത്തന്നെയിരുന്നു. മിസ്സിസ് റോസൻ ഒരു വിശറികൊണ്ടു വീശിയിരുന്നു. ബോഡീസു് മുറുക്കിക്കെട്ടിയിരുന്നതുകൊണ്ടു്

അവർക്കു മൂട് കൂടുതൽ അനുഭവപ്പെട്ടിരുന്നു. വിക്ടോറിയ ലെമനേഡ് തയ്യാറാക്കാൻ അകത്തേക്കു പോയി.

"വിക്കിയുടെ മേൽനോട്ടമില്ലാത്തതിനാൽ സക്സ്സ് അതു നന്നായില്ല, അല്ലേ, അമ്മൂമ്മേ" മിസ്സിസ് റോസൻ ചോദിച്ചു.

"ഇല്ല. വിക്കിയെ കളിക്കാൻ കിട്ടാഞ്ഞതിൽ കുട്ടികൾ പരാതിപറയുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ഈയിടയായി അവൾ എപ്പോഴും പുസ്തകവുമായി കൂടുകയാണ്. അവളുടെ തലയിൽ എന്താണു കയറിയിരിക്കുന്നതെന്നു് എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ."

"കോളേജിൽ ചേരണമെന്നുണ്ടെങ്കിൽ അവൾക്കതിനു തയ്യാറെടുക്കേണ്ടേ. അമ്മൂമ്മേ. എനിക്കു് അവളുടെ കാര്യത്തിൽ അതിശയവും സന്തോഷവും തോന്നുന്നുണ്ട്. അവളിതിൽ ഉറച്ചുനില്ക്കുമെന്നു ഞാൻ കരുതിയിരുന്നില്ല."

നുരഞ്ഞുപൊന്തുന്ന ഒരു ക്ലജയും ഗ്ലാസുകളും ഒരു തട്ടിൽ എടുത്തുകൊണ്ടു് മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ സ്വീകരണമുറിയിലേക്കു കടന്നുവന്നു. തന്റെ അയൽക്കാരിയുടെ ഉയന്ന രൂപവും ഭംഗിയായ ഭാഗവും മിസ്സിസ് റോസന്റെ സാഭിലാഷമായ അഭിനന്ദനത്തിനു് പാത്രമായി. പൂക്കളുള്ള പട്ടുവസ്ത്രത്തിന്നടിയിൽ അവൾ മാർക്കഞ്ചുകം അണിഞ്ഞിരുന്നില്ല. എങ്കിലും ഇതുയധികം കുട്ടികളെ വളർത്തിക്കൊണ്ടുവന്ന അവളുടെ രൂപത്തിനു് കോട്ടമൊന്നും ഇല്ലായിരുന്നു. അക്കാര്യത്തിൽ മിസ്സിസ് റോസനു് അസൂയതോന്നാതിരുന്നില്ല; എങ്കിലും ശ്ലാഘിക്കേണ്ടതിനെ ശ്ലാഘിക്കാൻ അവൾ തയ്യാറായിരുന്നു.

മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ കേയ്ക്കു് കൊണ്ടുവന്നപ്പോഴും മിസ്സിസ് റോസൻ വിക്കിയുടെ പഠിത്തത്തെപ്പറ്റി അമ്മൂമ്മയോടു സംസാരിക്കുകയായിരുന്നു. മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ അലക്ഷ്യമായി തോളുകൾ ചലിപ്പിച്ചു.

"ആവശ്യത്തിൽ കൂടുതൽ ചെയ്യുക എന്നൊരു സമ്പ്രദായമുണ്ടല്ലോ, മിസ്സിസ് റോസൻ." ലെമനേഡു് ഗ്ലാസിലേക്കു ഒഴി

ച്ചുകൊണ്ടു അവൾ പറഞ്ഞു: "വിക്കി അതിരുകടന്നുപോകാൻ ഇടയുണ്ടെന്നാണു് തോന്നുന്നതു്."

"പക്ഷേ, എന്റെ സ്നേഹിതേ, ഇക്കാര്യത്തിൽ അവൾ അതിരുകടക്കാനുള്ള സാധ്യത വിരളമാണു്. നമ്മുടേതിനേക്കാൾ വളരെ നല്ല സ്ഥലങ്ങളിൽനിന്നു വരുന്ന പെൺകുട്ടികളോടു മത്സരിക്കണമെന്നുണ്ടെങ്കിൽ, അവൾ മറ്റുള്ളവരേക്കാൾ കൂടുതൽ ബുദ്ധിമുട്ടണം. അല്ലെങ്കിൽ അവൾ തോല്ക്കും. അതിൽ രണ്ടഭിപ്രായമില്ല. നമ്മൾ അവളെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയാണു് വേണ്ടതു്."

മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ അല്പമൊന്നു നിയന്ത്രിച്ചു: "ഞാൻ അവളുടെ പഠിപ്പിനു തടസ്സം നില്ക്കാൻ പോകുന്നില്ല, മിസ്സിസ് റോസ്സൻ. എങ്ങിനെയാണു് അവൾക്കു ഈ ഭ്രമം കയറിയതെന്നു് എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. എന്തായാലും ഞാൻ അവളെ അവളുടെ പാട്ടിനു് വിടുകയാണു്."

രണ്ടാമതൊരു കഷണം ചോക്കലേറ്റുകൂടി എടുത്തുകൊണ്ടു മിസ്സിസ് റോസ്സൻ അനേഷിച്ചു: "ഇതേപ്പറ്റി അമ്മൂമ്മയുടെ അഭിപ്രായമെന്താണു്?"

മിസ്സിസ് ഹാരിസ് മര്യാദയോടെ പുഞ്ചിരിച്ചു: "ഞങ്ങളുടേയോ മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടന്റേയോ കുടുംബത്തിൽനിന്നു ആരും തന്നെ ഇതുവരെ കോളേജിൽ പോയിട്ടില്ല. ഇതെല്ലാം, കഴിഞ്ഞ വേനൽക്കാലത്തു ഇവിടെവന്ന ആ ചെറുപ്പക്കാരൻമൂലമാണെന്നാണു് എനിക്കു തോന്നുന്നതു്".

മിസ്സിസ് റോസൻ ചിരിച്ചുകൊണ്ടു് പുരികക്കൊടികളുയർത്തി: "പ്രഫസർ ചാമേഴ്സിനോടു് വിക്കിക്കു തോന്നുന്ന ബഹുമാനത്തിൽ ഉള്ളിൽത്തട്ടിയ വികാരങ്ങളും എന്തെങ്കിലുമുണ്ടോ അമ്മൂമ്മേ? ശാസ്ത്രവിഷയങ്ങളിൽ അവൾക്കു പെട്ടെന്നൊരു താല്പര്യം വന്നതു് നോക്കൂ."

മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ തോളുകൾ കുലുക്കി: "നിങ്ങളും തെറ്റിദ്ധരിച്ചിരിക്കുന്നു, മിസ്സിസ് റോസൻ; വിക്കിയിൽ പ്രേമത്തിന്റെ തരിപോലും ഇല്ല."

"പലതരത്തിലുള്ള സ്നേഹബന്ധങ്ങളുമുണ്ട്, മിസ്സിസ് ടെംപിംടൺ. നിങ്ങളുടെ തരമായിരിക്കില്ല അവളുടേത്."

"ശരിയാണ്" മിസ്സിസ് ഹാരിസ് താഴ്ന്നതും കൃതജ്ഞതാസൂചകവുമായ സ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു. വിക്ടോറിയ വിക്കിയെപ്പറ്റി പറയാൻ പാടില്ലാത്ത ഒരു വാക്കാണ് പറഞ്ഞതെന്നു് അവൾക്കു തോന്നി.

"ആ പ്രഫസർ ചാമേഴ്സിൽ ഒരു ആകർഷകതയും എനിക്കു കാണാൻ കഴിഞ്ഞില്ല". വിക്ടോറിയ പറഞ്ഞു. "ഒരവലക്ഷണം പിടിച്ച മനുഷ്യൻ. കൂട്ടത്തിൽ കൂടി ഒരു വാക്കു് സംസാരിക്കാൻ വയ്യ അയാൾക്കു്. എന്താണു് അയാൾക്കിത്ര മേന്മ?"

"ഡാക്ടർ ചാമേഴ്സ് ഒരു പണ്ഡിതനാണു്, സംശയമില്ല. വലിയ പണ്ഡിതന്മാരിൽ മിക്കവരും സാമൂഹ്യമര്യാദകൾ വശമില്ലാത്തവരായിരിക്കും, അറിയാമോ?" കൂടുതൽ വിസ്തൃതമായ പരിചയപരിധിയിൽ നിന്നുകൊണ്ടു് മിസ്സിസ് റോസൻ തന്റെ അയല്പക്കാരിയെ തിരുത്തി. വിക്ടോറിയ തിടുക്കംമൂലം അവഗണിച്ച ഒരു കാര്യം ഊന്നിപ്പറയുന്നവിധത്തിൽ, എത്രാണ്ടു് തമാശയായിട്ടാണു് അവളതു പറഞ്ഞതു്.

ഇതുയുമായപ്പോൾ മിസ്സിസ് ഹാരിസ് കയ്യുകൾ കസേരയ്ക്കൈകളിൽ ഊന്നി എഴുന്നേല്പാൻ ഒരുങ്ങിക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞു: "നിങ്ങൾ അനുവദിക്കുമെങ്കിൽ, അത്താഴത്തിനു സമയമാകുമ്പോഴേക്കു ഞാൻ അല്പമൊന്നു കിടക്കാം". അവർ എഴുന്നേറ്റു് സാവധാനം നടന്നു് അകത്തേക്കു പോയി. അവർ വൈകുന്നേരം ശരിക്കു നടുവു് നിവർത്താറില്ല; തന്റെ കുടുംബ ചാരുകസേരയിൽ കിടന്നു് മയങ്ങാറേ ഉള്ളൂ. മിസ്സിസ് റോസനും വിക്ടോറിയയും, പ്രഫസർ ചാമേഴ്സിനേയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിദ്യാർത്ഥികളേയും കുറിച്ചുള്ള സംസാരം തുടർന്നു.

കഴിഞ്ഞ വേനൽക്കാലത്തു്, മിച്ചിഗൺ സർവ്വകലാശാലയിൽനിന്നു് യുവാവായ പ്രഫസർ ചാമേഴ്സും അദ്ദേഹത്തിന്റെ

നാല് ശിഷ്യന്മാരും സ്റ്റൈലൈനിൽ വരികയുണ്ടായി. അവിടത്തെ മണൽക്കുന്നുകളിൽ പുരാണജന്തുക്കളുടെ അവശിഷ്ടങ്ങൾ കണ്ടുകിട്ടുമോ എന്നു പരിശോധിക്കാനാണ് അവർ വന്നത്. മൂന്നു മാസം അവർ അവിടെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. അനേകം പ്രാതങ്ങൾ വിക്കി അവരുടെ ജോലിസ്ഥലത്തു ചെലവഴിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവർ പട്ടണത്തിലെ ഒരു ഹോട്ടലിലാണ് താമസിച്ചിരുന്നത്. ദിവസവും രാവിലെ ഒരു കുതിരവണ്ടിയിൽ അവർ ജോലിസ്ഥലത്തേക്കു വരും. പട്ടണത്തിന്റെ അതിർത്തിയിൽ, റോഡ്മാസ്റ്ററുടെ വീട്ടുവാതിൽക്കൽ വിക്കി അവരെ കാത്തുനില്ക്കും. അവിടെയെത്തുമ്പോൾ, "ഇതാ, നമ്മുടെ പെണ്ണ്" എന്നു വിളിച്ചുപറഞ്ഞുകൊണ്ട് വിദ്യാർത്ഥികൾ കുതിരയുടെ വേഗം കുറയ്ക്കുകയും അവളെ വണ്ടിയിൽ പിടിച്ചുകയറ്റുകയും ചെയ്യും. അവർ അവളെ തങ്ങളുടെ ഭാഗ്യദേവതയായി കണക്കാക്കുകയും അവളോട് ആഹ്ലാദകരമായ രീതിയിൽ പെരുമാറുകയും ചെയ്തു. അവരെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം വിലപിടിച്ച ഒരു വേനല്ക്കാലമായിരുന്നു അത്. ആനകളുടെ എല്ലുകൾ ധാരാളമായി വീണടിഞ്ഞ ഒരു പ്രദേശം അവർക്കു കണ്ടെത്താൻ കഴിഞ്ഞു. ഒരു ആനക്കുട്ടം മുഴുവൻ തന്നെ അവിടെ ചത്തു മണ്ണടഞ്ഞിരിക്കണം. പന്നിയേക്കാൾ കഷ്ടിച്ചുമാത്രം വലിപ്പക്കുട്ടത്തലുള്ള ഒരു പുതിയതരം ആനയുടെ എല്ലുകളും അവർക്കു കണ്ടെത്താൻ കഴിഞ്ഞു. തങ്ങളുടെ അന്വേഷണഫലത്തിൽ അവർ അങ്ങേയറ്റം സന്തോഷിച്ചു; വിക്കിക്കും അവരോടൊപ്പം സന്തോഷം തോന്നി. അതുകൊണ്ടാണ് അവർ അവളെ ഇഷ്ടപ്പെട്ടത്. കൊളോറാഡോവിൽനിന്നുള്ള ഒരു പെൺകുട്ടിക്കായി ആൻആർബറിൽ നീക്കിവച്ചിട്ടുള്ള ഒരു സ്കോളർഷിപ്പിനെപ്പറ്റി അവരാണ് അവളോടു പറഞ്ഞതു്.

8

ആഗസ്റ്റ് മാസത്തിൽ പരീക്ഷയ്ക്കെഴുതാൻ വിക്കി ഡെൻവറിലേക്കു പോയി. റോഡ്മാസ്റ്ററായ മിസ്റ്റർ ഹോളിഡേ അവർക്കു

യാത്രയ്ക്കുള്ള ടിക്കറ്റ് വാങ്ങിക്കൊടുക്കുകയും തന്റെ കണക്കുകർമാരിൽ ഒരാളുടെ വീട്ടിൽ അവധിക്കു താമസിക്കാനുള്ള സൗകര്യം ഏർപ്പെടുത്തിക്കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. ഒരദ്ധ്യാപികയുടെ മേൽനോട്ടത്തിൻകീഴിൽ, ഡെൻവറിലെ ഹൈസ്കൂളുകളിലൊന്നിൽ മറ്റു സ്ഥാനാർത്ഥികളോടൊപ്പം വിക്കി മൂന്നു ദിവസത്തെ പരീക്ഷയെഴുതി. ചില്ലറച്ചിലവുകൾക്കായി അച്ഛൻ അവൾക്കു് അഞ്ചു ഡോളർ കൊടുത്തിരുന്നു. ഇരട്ടസഹോദരന്മാർക്കു് ഒരു പെട്ടി ധാതുപദാർത്ഥങ്ങൾ, റോണാൾഡിനു് മൂളുന്ന ഒരു പമ്പരം, വിക്കിക്കു് ഒരു കളിക്കഴുത — ഇവയെല്ലാം വാങ്ങിക്കൊണ്ടാണു് അവൾ മടങ്ങിവന്നതു്.

തുടർന്നു് ആഴ്ചകളോളം നീണ്ടുനിന്ന കാത്തിരിപ്പു് ആരംഭിച്ചു. വിക്കി എല്ലാ ദിവസവും രാവിലെ, അച്ഛൻ പട്ടണത്തിലേക്കു് പോകുന്നതിനു വളരെ മുമ്പുതന്നെ, പോസ്റ്റാഫീസിൽ പോയി, ആൻ ആർബറിൽനിന്നു് എന്തെങ്കിലും കത്തുണ്ടാകുമെന്ന പ്രതീക്ഷയോടെ, അച്ഛന്റെ എഴുത്തുപെട്ടി തുറന്നുനോക്കും. രാത്രിയിലെ തപാൽ ആറുമണിക്കാണു് വരുന്നതു്. അത്താഴം കഴിഞ്ഞാൽ വിക്കി തിരക്കുപിടിച്ചു പോസ്റ്റാഫീസിലേക്കു് പോകും; എഴുത്തുകളെല്ലാം വിതരണം ചെയ്തുകഴിഞ്ഞു് പോസ്റ്റാഫീസുകാർ ജനാലക്കതകടയ്ക്കുന്നതുവരെ അവൾ അവിടെ കാത്തുനില്ക്കും. എഴുത്തുകൾ തിരഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന മുഷിപ്പൻസമയത്തു്, അവൾ, പരസ്പരം തമാശകൾ പറഞ്ഞു രസിക്കുന്ന ആളുകളും പുരുഷന്റെ പുകയും നിറഞ്ഞ പോസ്റ്റാഫീസിന്റെ സമീപത്തുനിന്നു അകന്നു്, തെരുവിന്റെ മീതെ ചാഞ്ഞുകിടക്കുന്ന വലിയ എലവുമരങ്ങളുടെ ചുവടെ അങ്ങുമിങ്ങും നടക്കാറാണു് പതിവു്. ആളെ പുറത്തുവരാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ അവൾക്കറിയാം എഴുത്തുസഞ്ചികൾ കാലിയായിക്കഴിഞ്ഞുവെന്നു്. അപ്പോൾ അവൾ ആപ്പീസിനകത്തു ചെന്നു് ടെംപിൾടൺപെട്ടിയിലുള്ള കത്തുകൾ എടുത്തുകൊണ്ടു് വീട്ടിലേയ്ക്കു മടങ്ങും.

രണ്ടാഴ്ച കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അവളുടെ മനസ്സിടിഞ്ഞു. ചെറുപ്പക്കാരനായ പ്രഫസർ മുടക്കകാലം ചെലവഴിക്കാൻ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ

പോയിരിക്കുകയാണെന്നു് അവൾക്കറിയാം. അവളുടെ വിധിയിൽ താല്പര്യമുള്ള ആരും മിച്ചിഗൻ സർവ്വകലാശാലയിൽ ഉണ്ടായിരിക്കില്ല. ജയിച്ച ഭാഗ്യവതിയെ ഇതിനകംതന്നെ വിവരം അറിയിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കും. ആ വേനല്ക്കാലരാത്രികളിൽ ഏലവുമരത്തിനു കീഴെ ലാത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കെ, സ്കോളർഷിപ്പു കിട്ടിയില്ലെങ്കിൽ താനെന്തു ചെയ്യുമെന്നു് അവൾ ഒരിക്കലും സ്വയം ചോദിച്ചിരുന്നില്ല. മറ്റു മാർഗ്ഗങ്ങളൊന്നും ഇല്ലായിരുന്നു; സ്കോളർഷിപ്പു കിട്ടിയില്ലെങ്കിൽ അതോടെ എല്ലാം തീർന്നു.

പോസ്റ്റാഫീസിൽ പോകാൻ മാത്രമായി ജീവിച്ചുപോന്ന ആ ദിവസങ്ങളിൽ അവളുടെ കൈവിരൽ മുറിയുകയും അതിൽ മഷി പുരളുകയും ചെയ്തു. തൽഫലമായി പഴത്തുവീഴുന്നിയ അവളുടെ കയ്യ് ഒരു ഏത്താപ്പിൽ ഇടേണ്ടിവന്നു. പതിവുപോലെ രാത്രിതോറും എലവുമരത്തിനു ചുവട്ടിൽ നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കെ കൈവിരലിലെ തുടിപ്പു് ശ്രദ്ധിക്കുന്നതു് അവൾക്കു ഒരാശ്വാസമായിരുന്നു. തന്റെ കഥ പൂർണ്ണമാക്കാൻ സഹായിച്ച ഒരു ചങ്ങാത്തമായിരുന്നു അവൾക്കതു്.

അങ്ങിനെയിരിക്കെ, അത്ഭുതമെന്നു പറയട്ടെ, ഒരു ദിവസം രാവിലെ മിസ് വിക്ടോറിയ ടെംപിൾടന്റെ മേൽവിലാസത്തിൽ ഒരു കത്തു് വന്നു. അവളുടെ അച്ഛൻ 'ലീഗൽ സൈഡ്', എന്നു് വിളിക്കുന്ന നീണ്ട ഒരു കവറായിരുന്നു അതു്. അതിന്റെ ഇടത്തുവശത്തു് മുകൾഭാഗത്തായി മിച്ചിഗൻ സർവ്വകലാശാല എന്നച്ചടിച്ചിട്ടുണ്ടു്. പെട്ടിയിൽനിന്നു് ആ കത്തെടുത്തതോടെ, വിക്കിയെ വല്ലാത്ത ഭയവും ക്ഷീണവും ബാധിച്ചു. അവൾക്കു പോസ്റ്റാഫീസിൽനിന്നു പുറത്തുകടക്കാൻതന്നെ വിഷമിക്കേണ്ടിവന്നു. ആ കത്തു് തന്റെ കോട്ടിന്റെ അടിയിൽ തിരുകി, ആ വലിയ മരങ്ങൾക്കു കീഴിലൂടെ അവൾ ക്ഷീണിതയായി മുന്നോട്ടു നീങ്ങി. ഒന്നും കാണാതെ, ഏതിലെയാണു് പോകുന്നതെന്നറിയാതെ, അവൾ റോഡുമാസ്റ്ററുടെ പച്ചപിടിച്ച വളപ്പിൽ എത്തി, തന്റെ തുക്കുമഞ്ചത്തിൽ കയറിക്കിടന്നു. അതിൽ കിടക്കുമ്പോ

ഴെല്ലാം താൻ ഈ ലോകത്തിലല്ലെന്നും, എന്നാൽത്തന്നെയും അതിന്റെ ഒരു ഭാഗത്താണെന്നും അവർക്കു തോന്നാറുണ്ട്.

മൂന്നു മണിക്കൂർ കഴിഞ്ഞു വിക്കി, മിസ്സിസ് ടെംപിൾടന്റെ അടുക്കളയിലേക്കു കയറിച്ചെന്നപ്പോൾ, അവർ, താൻ ഉണ്ടാക്കിയ തെളിഞ്ഞ സൂപ്പിന്റെ രുചി നോക്കുകയായിരുന്നു. (ആ സൂപ്പിന്റെ കാര്യത്തിൽ മിസ്സിസ് റോസൻ നല്ല മാംസവും നിറയെ വെള്ളവും വെറുതെ കളയുകയാണെന്നായിരുന്നു ടെംപിൾടൺ കുടുംബക്കാരുടെ അഭിപ്രായം.)

"മിസ്സിസ് റോസൻ, എനിക്കു ആ സ്കോളർഷിപ്പ് കിട്ടി;" വിക്കി പതുക്കെ, ഏറെക്കുറെ അസ്വാഭാവികമായ സ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു.

മിസ്സിസ് റോസൻ പെട്ടെന്നു മുഖമുയർത്തി അവളുടെ നേരെ നോക്കി. അതിനുശേഷം സൂപ്പ് അടുപ്പിന്റെ മൂടുകുറഞ്ഞ ഭാഗത്തേയ്ക്കു നീക്കിവച്ചിട്ട് അവർ ചോദിച്ചു:

"വിക്കി, നീ എന്താണു പറഞ്ഞതു്? സയ്കലാശാലയിൽ നിന്നു കത്തു് വന്നുവോ?".

"ഉവ്വു്. ഇന്നു കാലത്തു് എനിക്കു കത്തു് കിട്ടി" അവൾ കോട്ടിന്റെ അടിയിൽനിന്നു കത്തു് പുറത്തെടുത്തു.

ആഡിൽസി*ന്റെ മാവുപുരണ്ടതും ഊഷ്മളവും ആയതന്റെ തടിച്ച കയ്യുകളിൽ വിക്കിയുടെ മുഖം പിടിച്ചുകൊണ്ടു് മിസ്സിസ് റോസൻ അവളെ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം വീക്ഷിച്ചു. "ഇതു ശരിയാണോ വിക്കി? — തെറ്റൊന്നും പറയിട്ടില്ലല്ലോ. എനിക്കു സന്തോഷമായി. എനിക്കു അത്ഭുതം തോന്നുന്നു. അതേ, അത്ഭുതംതന്നെ. അപ്പോൾ നിനക്കു് ഒരു സ്ഥാനത്തെത്താൻ കഴിയും. സ്വീകരണമുറിയിലെ ഇരിപ്പു് മാത്രമായി കഴിയേണ്ട". ആ പെൺകുട്ടിയുടെ ഉരുണ്ട ഭംഗിയുള്ള കവിളുകളും അവൾ പിടിച്ചുഞെക്കി, അപ്പോൾ അവിടെവച്ചുതന്നെ അവയ്ക്കു വ്യക്തമായ ഒരു രൂപം

* ധാന്യമാവുകൊണ്ടു് ഉണ്ടാക്കുന്ന ഒരു ഭക്ഷ്യപദാർത്ഥം.

കൊടുക്കാൻ കഴിയുമെന്ന ഭാവത്തിൽ. "ഇന്നു് ഇവിടെ ഊണു് കഴിക്കാം. ഞങ്ങളോടെല്ലാം വിസ്തരിച്ചു പറയണം. ചെല്ലൂ, ചെന്നു് മിസ്റ്റർ റോസനെ നീ തന്നെ വിവരം അറിയിക്കൂ."

ഊണു് കഴിക്കാൻ വീട്ടിലെത്തിയിരുന്ന മിസ്റ്റർ റോസൻ ഇരുണ്ട സ്വീകരണമുറിയിൽ ഇരുന്നു് വായിക്കുകയായിരുന്നു. കട്ടം പച്ചച്ചില്ലുകർട്ടനിയിലൂടെ, മഞ്ഞ സൂര്യരശ്മിപ്രവാഹം വന്നു വീണിരുന്ന ഒരു മൂലയിലാണു് അദ്ദേഹം ഇരുന്നിരുന്നതു്. സ്നേഹപൂർണ്ണമായ പുഞ്ചിരിതൂകിക്കൊണ്ടു് അദ്ദേഹം വിക്കിയോടു് ഇരിക്കാൻ ആംഗ്യം കാട്ടി. അപ്പോഴും വായിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഖണ്ഡിക തീർക്കാനുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആഗ്രഹം അവർക്കു മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞു. സൈപ്രസ് മരങ്ങളുടേയും റോമൻ ശവകുടീരത്തിന്റേയും ചിത്രങ്ങൾ അയാളുടെ പിറകിലായി മതിലിൽ തൂങ്ങിക്കിടന്നിരുന്നു.

മിസ്സിസ് റോസൻ സ്വീകരണമുറിയുടെ പിൻവശത്തുള്ള ക്ഷേണമുറിയിൽ വന്നു വിരുന്നുകാരിക്കുകൂടി ഒരു ഇടം തയ്യാറാക്കാൻ വലിപ്പു തുറന്നു് പാത്രങ്ങൾ എടുത്തുവയ്ക്കാൻ തുടങ്ങി. അവർ തന്റെ ഭർത്താവിനോടു ജർമ്മൻ ഭാഷയിൽ തിരക്കുപിടിച്ചു് എന്തോ പറഞ്ഞു.

"ശരിയാണോ വിക്കി, നിനക്കു വാസ്തവത്തിൽ ആ സ്കോളർഷിപ്പു് കിട്ടിയോ?"

"ഉവ്വു്".

സ്നേഹപൂർണ്ണവും അവ്യക്തവുമായ പുഞ്ചിരിയോടെ (എന്തോ ഒന്നിന്റെ അടുക്കുകളിൽ തട്ടിത്തട്ടി കണ്ണുകളിലേക്കു ഉയർന്നുവരുന്നതായി തോന്നിയിരുന്ന ആ പുഞ്ചിരി) അദ്ദേഹം അവളെ നോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നു. സംശയങ്ങളും മുൻകരുതലുകളും ആ നോട്ടത്തിൽ ഇല്ലാതിരുന്നില്ല.

മിസ്റ്റർ റോസൻ കളിയായി ചോദിച്ചു: "വിക്കി, നീ എന്തിനാണു് കോളേജിൽ പോകുന്നതു്?"

"പഠിക്കാൻ". അവൾ അത്ഭുതത്തോടെ മറുപടി പറഞ്ഞു.

"എന്തിനാണു് പഠിക്കുന്നതു്? പഠിപ്പുകൊണ്ടു് എന്തു ചെയ്യാനാണു്?"

"എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ; ഒന്നും ചെയ്യാനില്ല എന്നു തോന്നുന്നു."

"എന്നാൽപ്പിന്നെ അതു് എന്തിനാണു്?"

"എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ, എനിക്കു പഠിക്കണം അത്രതന്നെ."

എന്തുകൊണ്ടോ വിക്കിയുടെ ശബ്ദം പതറിപ്പോയി. രാവിലെ മുഴുവൻ അവൾ വികാരവിക്ഷുബ്ധയായിരുന്നു; കണ്ണുകൾ ഇറുക്കിയടച്ചു തുടങ്ങിയതിൽ കിടക്കുകയായിരുന്നു അവൾ ആ സമയത്രയും. അന്നു് അവൾ വീട്ടിലേക്കു പോയിരുന്നില്ല. എഴുത്തു് ആദ്യം റോസൻബമ്പതികളെ കാണിക്കേണമെന്നു അവൾ കരുതി. ഇപ്പോഴിതാ, അവളറിയുന്നവരിൽവച്ചു് ഏറ്റവും സൗമ്യനായ മനുഷ്യൻ, തന്റെ ശബ്ദത്തിലെ വിചിത്രവും ദുശ്ശകുനസൂചകവുമായ എന്തോ ഒന്നിനാൽ അവളെ ശ്വാസംമുട്ടിക്കുന്നു!

"പ്രത്യേകിച്ചു് യാതൊരു ഉദ്ദേശവുമില്ലാതെയാണു് അതിനു പുറപ്പെടുന്നതെങ്കിൽ നിനക്കു് നിരാശപ്പെടേണ്ടിവരില്ല". അവളുടെ ശ്രദ്ധതിരിക്കാൻവേണ്ടിയും കണ്ണീരടക്കാൻ അവളെ സഹായിക്കാൻവേണ്ടിയും മിസ്റ്റർ റോസൻ പറഞ്ഞു: "നോക്കൂ, 'ലക്ഷ്യം നിസ്സാരമാണു്, മാർഗ്ഗമാണു് സുപ്രധാനം' എന്നു് വലിയൊരാൾ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ഞാൻ ആ ഫ്രഞ്ചുവാചകം ഒരു കടലാസ്സിൽ എഴുതി നിനക്കു തരാം; നിന്റെ ആദ്യത്തെ ഫ്രഞ്ചുപാഠം അതാകട്ടെ".

വലിയൊരു വെള്ളിമഷിക്കുപ്പിയിരിക്കുന്ന മേശയുടെ സമീപത്തേക്കു് അദ്ദേഹം നീങ്ങി. അദ്ദേഹവും ഭാര്യയും പല ഭാഷകളിലായി അനേകം കത്തുകൾ എഴുതാറുള്ളതു് ആ മേശപ്പുറത്തുവച്ചാണു്. ഒരു കഷണം നീലക്കടലാസെടുത്തു്, ലോലമായ കയ്യക്ഷരത്തിൽ ആ വാചകം എഴുതി കീഴെ ജെ. മിച്ചലെ എന്നു

ഒപ്പിട്ടതിനുശേഷം അദ്ദേഹം വിക്കിയുടെ കൺമുമ്പിൽ അതു് വീശിക്കാണിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു: "എന്റെ ഓമ്മയ്ക്കുവേണ്ടി ഇതു് സൂക്ഷിച്ചോളൂ. കോളേജു് സർട്ടിഫിക്കറുകളും വയ്ക്കുന്ന കവറിൽ സൂക്ഷിച്ചാൽ മതി. ഇതിനു പറ്റിയ സ്ഥലം അതാണു്". അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനഃപൂർവ്വമായ ചിരിയും പുരികത്തിന്റെ പിടിത്തവും കണ്ടപ്പോഴും വിക്കിക്കു മനസ്സിലായി, കോളേജിൽനിന്നു തനിക്കുണ്ടായേക്കാവുന്ന ഏതു ദോഷത്തിനും ഒരു തിരുത്തലോ മറുമരുന്നോ ആയാണു് അദ്ദേഹം അതു് കണക്കാക്കിയിരിക്കുന്നതെന്നു്. പ്രഫസർമാരെക്കാളും വിവേകശാലിയാണു് മിസ്റ്റർ റോസൻ എന്നു് അവൾക്കു് എന്നും ബോദ്ധ്യമുണ്ടായിരുന്നു.

മിസ്സിസ് റോസനു് ദേഷ്യം വന്നു. ടെംപിൾടൺകാർ ബക്കാരെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം ആ വാചകം നിരർത്ഥകമായ ഒരു കുറിപ്പടിയായിരിക്കും എന്നു് അവൾക്കു തോന്നി. മാത്രമല്ല, കുറച്ചൊന്നുയരുമ്പോഴേക്കുതന്നെ അവൾ ഭർത്താവിനെ ഭൂമിയിലേക്കു കൊണ്ടുവരാൻ ശ്രദ്ധിക്കാറുണ്ടുതാനും. വാസ്തവത്തിൽ ഉന്നതചിന്തകളിലേക്കു് പറന്നുയരാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിനുണ്ടായിരുന്ന കഴിവാണു്, അദ്ദേഹത്തെ ആന്തരാ ബഹുമാനിക്കാനും സമ്പന്നന്മാരായ സഹോദരന്മാരേക്കാളും അദ്ദേഹത്തെ ശ്രേഷ്ഠനായി ഗണിക്കാനും അവളെ പ്രേരിപ്പിച്ചതു്.

"ഊണു് തയ്യാറായി". ആളുകളെ സ്വസ്ഥാനത്താക്കുംവിധം മുറക്കമുള്ള ശബ്ദത്തിൽ മിസ്സിസ് റോസൻ പറഞ്ഞു. വിക്കി, നീ ഞങ്ങളെപ്പോലെ എണ്ണയിൽ ചെയ്ത കൂട്ടുചേർത്തു വേണം ഇന്നു് തക്കാളി തിന്നാൻ കെട്ടോ. നീ ലോകത്തിലേക്കിറങ്ങാൻപോവുകയാണു്. എല്ലായിടത്തും അംഗീകരിക്കപ്പെട്ട രീതി ഇഷ്ടപ്പെടാൻ നീ ശീലിക്കണം".

സമ്മതം മൂളിക്കൊണ്ടു് വിക്കി, മിസ്റ്റർ റോസൻ അവൾക്കുവേണ്ടി നീക്കിയിട്ടുകൊടുത്ത കസേരയിൽ ചെന്നിരുന്നു. പൊതുവെ പറഞ്ഞാൽ ഫ്രഞ്ചുരീതിയിൽ ചെയ്യുന്ന കൂട്ടു് അവൾക്കു് ആവണക്കെണ്ണയ്ക്കു തുല്യമായിരുന്നെങ്കിലും അന്നേദിവസം അതിലൊന്നും അവൾക്കു ശ്രദ്ധ തോന്നിയില്ല.

9

ഈ ലോകത്തിൽ ഒന്നും എളുപ്പത്തിൽ നേടാൻ കഴിയില്ലെന്ന വിക്കി മനസ്സിലാക്കേണ്ടിവന്നു. അടുത്ത ദിവസം പ്രഫസർ ചാമേഴ്സിന്റെ രസികന്മാരായ വിദ്യാർത്ഥികളിലൊരാളുടെ ഒരു കത്തു് അവനു കിട്ടി. പ്രഫസറുടെ അസാന്നിദ്ധ്യത്തിൽ, അയാളായിരുന്ന സർവ്വകലാശാലയിൽ അവളുടെ കാര്യം ശ്രദ്ധിച്ചിരുന്നതു്. സ്കോളർഷിപ്പു് ലഭിച്ചതിനാൽ ഇനിയൊരു പരീക്ഷകൂടാതെതന്നെ കോളേജിൽ ആദ്യത്തെ ക്ലാസ്സിൽ ചേരാൻ കഴിയുമെന്നും, കോളേജിലെ ചെലവിലേക്കു് ഇരുനൂറു് ഡോളർ സ്കോളർഷിപ്പുവഴി ലഭിക്കുമെന്നും അയാളം അവളെ അറിയിച്ചു. പക്ഷെ ഒരു കൊല്ലം കോളേജിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതിനു് മുന്നൂറു് ഡോളർ കൂടി അവനം കൊണ്ടുചെല്ലേണ്ടിവരുമെന്നും അയാളം എഴുതിയിരുന്നു.

അവനം ആ കത്തുമായി അച്ഛന്റെ ആപ്പീസിലെത്തി. തന്റെ കറങ്ങുന്ന കസേരയിൽ ഇരുന്നു് മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടൺ ആ കത്തു് പലതവണ വായിച്ചു. അയാളം വല്ലാതായി.

"മകളെ, എനിക്കു സങ്കടമുണ്ടു്" അയാളം അവസാനം പറഞ്ഞു. "പക്ഷെ സത്യമായും ഇപ്പോളം അത്രയും പണം എന്നെക്കൊണ്ടു് ഉണ്ടാക്കാൻ പറ്റില്ല. ഇക്കൊല്ലം സാധ്യമല്ല, തീച്ച്. ഒരുപക്ഷെ അടുത്ത കൊല്ലം സ്ഥിതിഗതികളം ഭേദപ്പെട്ടേക്കുമെന്നു തോന്നുന്നു".

"പക്ഷെ സ്കോളർഷിപ്പു് ഇക്കൊല്ലത്തേക്കാണല്ലോ അപ്പാ; അടുത്ത കൊല്ലത്തേയ്ക്കു് ഇതു കിട്ടില്ല. പോവുകയാണെങ്കിൽ സെപ്റ്റംബറിൽ പോണം".

"എന്റെ കയ്യിൽ സത്യമായും പണമില്ല മകളെ" അയാളം വളരെ സ്നേഹപൂർവ്വം പറഞ്ഞു. ഭാര്യയോടും മകളോടും വളരെ സ്നേഹത്തോടെയാണു് അയാളം പെരുമാറുക. "നമ്മുടെ വീട്ടുചെലവു് കഷ്ടിച്ചു നടത്തിക്കൊണ്ടുപോകാനേ എനിക്കു സാധി

ക്കുന്നുള്ള. മിസ്റ്റർ റോസന്റെ പണം ഞാൻ ഇതുവരെ കൊടുത്തിട്ടില്ല. നിനക്കു ഈ മഞ്ഞുകാലത്തു് ഇവിടെത്തന്നെ പഠിച്ചു മുന്നോട്ടു പൊയ്ക്കൂടെ? എന്റെ കയ്യിൽ പണമുണ്ടെങ്കിൽ നിനക്കു തരാൻ എനിക്കു് യാതൊരു മടിയുമില്ല. ചെറിയ കുട്ടികളും ഉള്ളപ്പോൾ ഇൻഷുറൻസു് മുടക്കാനും വയ്യ".

വിക്കി ക്ഷുഭിതൽ ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല. അവൾ എഴുന്നേറ്റു എടുത്തുകൊണ്ടു് മെയിൻസ്ട്രീറ്റിലൂടെ സാവധാനം നടന്നു. പിന്നീടു് അരമണിക്കൂറോളം വളരെ ഹൃദയവേദനയോടെയാണു് മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടൺ കഴിച്ചുകൂട്ടിയതു്.

ഭക്ഷണസമയത്തു് വിക്കി നിശ്ശബ്ദയായിരുന്നു. പക്ഷെ എല്ലാവർക്കും മനസ്സിലായി അവൾ കരയുകയായിരുന്നുവെന്നു്. വീട്ടുകാരെ ഉത്സാഹപ്പെടുത്താനും ഇരട്ടസഹോദരന്മാരെ പൊട്ടിച്ചിരിപ്പിക്കാനുംവേണ്ടി മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടൺ 'ഗ്രീസു് അമ്മാവ'ന്റെ കഥ പറഞ്ഞു. ഇടയ്ക്കിടെ മകളുടെനേരെ മിസ്സിസു് ടെംപിൾടൺ ഒളിഞ്ഞുനോക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. കുറച്ചു കടുപ്പക്കാരിയാണെന്നു തോന്നിയിരുന്നതിനാൽ വിക്കിയെപ്പറ്റി അവർക്കു അല്പം ഭയം ഉണ്ടായിരുന്നു. പ്രേമത്തിന്റെ കാര്യത്തിലാണു് ആ പെണ്ണു് ഇങ്ങിനെ കരഞ്ഞിരുന്നതെങ്കിൽ അതു സ്വാഭാവികം മാത്രമായിരുന്നേനേ — അതിനു നിവൃത്തിയുണ്ടാക്കാമായിരുന്നുതാനും.

രണ്ടുമണിയായപ്പോൾ മിസ്സിസു് ടെംപിൾടൺ 'യുക്കർസായാഹനക്ലബ്ബി'ലേക്കു പോയി. ഇരട്ടസഹോദരന്മാർക്കു് റോഡു് മാസ്റ്ററുടെ വണ്ടിയിൽ മറ്റൊരു യാത്രകൂടി തരമായി; ഇളയ രണ്ടു കുട്ടികളും അമ്മയുടെ കിടക്കയിൽ കിടന്നുറങ്ങുകയാണു്. വീട്ടിൽ വിജനവും നിശ്ശബ്ദവുമായിരുന്നു. സുന്ദരമായ ആശകൾ കൊണ്ടു് തന്നെ പ്രലോഭിപ്പിച്ചതിനാൽ, എലവുമരത്തിലെ ആ തൂക്കുമഞ്ചത്തോടു് വിക്കിക്കു വെറുപ്പുതോന്നി. അവൾ അമ്മൂമ്മയുടെ കട്ടിലിൽ കയറി, മതിലിന്റെനേരെ മുഖവുംതിരിച്ചു കിടന്നു.

മിസ്സിസ് ഹാരിസ് കിടക്കാൻവേണ്ടി അകത്തേയ്ക്കു വന്നു് മുഖം കഴുകാൻ ആരംഭിച്ചപ്പോഴും വിക്കി കട്ടിലിൽനിന്നു എഴുന്നേറ്റു. അവൾ ഏകയായിരിക്കാൻ ആഗ്രഹിച്ചു. അവൾ കിടക്കയിൽ എഴുന്നേറ്റിരുന്നപ്പോഴേയ്ക്കു മിസ്സിസ് ഹാരിസ് അവളുടെ അടുത്തേയ്ക്കു ചെന്നു.

"എന്താണു് വിക്കിമോളെ കാര്യം?" തന്റെ പേരക്കിടാവിന്റെ തോളിൽ കയ്യുവച്ചുകൊണ്ടു് അമ്മൂമ്മ ചോദിച്ചു. പക്ഷെ വിക്കി മാറിക്കളഞ്ഞു. ചെറുപ്പക്കാരുടെ മട്ടു് അങ്ങിനെയാണു് ചിലപ്പോൾ.

"ഒന്നുമില്ല. എനിക്കു് കോളേജിൽ പോകാൻ ഒക്കുകയില്ല അത്രതന്നെ. അപ്പന്റെ കയ്യിൽ എനിക്കുതരാൻ പണമില്ല".

മിസ്സിസ് ഹാരിസ് തന്റെ ആട്ടുന്ന കസേരയിൽ ഇരുന്നു. "എത്ര പണമാണു് വേണ്ടതു്. എന്നോട്ടു പറയൂ വിക്കി. ആരും ഇവിടെയില്ല".

ഏതോ ഒരു ശത്രുവിനോടു് സംസാരിക്കുന്നതുപോലെ ചുരുക്കിയും വിരസഭാവത്തിലും വിക്കി വിവരങ്ങളും അമ്മൂമ്മയോടു പറഞ്ഞു. എല്ലാവരും ശത്രുക്കളാണു്; സമുദായം മുഴുവൻ അവൾക്കു് എതിരാണു്. അമ്മൂമ്മയോടു് കാര്യങ്ങളും പറഞ്ഞതിനുശേഷം, ആശ്വാസവചനങ്ങളും കേൾക്കാൻ നില്ക്കാതെ അവൾ മുകളിലേക്കു പോയി.

അടുക്കളവാതിലിലൂടെ അവൾ അപ്രത്യക്ഷയാകുന്നതു് അമ്മൂമ്മ കണ്ടു. അവർ ആ വാതില്പലകയിലേക്കുതന്നെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവരുടെ മുഖത്തു് ഗൗരവം നിറഞ്ഞിരുന്നു; കണ്ണുകളിൽ ദുഃഖവും കാഠിന്യവും ഉണ്ടായിരുന്നു. അത്രയും കഠിനവും അധിക്ഷേപപൂർണ്ണവുമായ ഒരു നോട്ടം അത്തരം ഒരു കതകിനും നേരിടേണ്ടിവന്നിരിക്കില്ല. യുവത്വത്തിന്റെ എല്ലാ ആകാംക്ഷകാംക്ഷയും എതിരെ കൊട്ടിയടച്ച വാതിലാണതെന്ന ഭാവമായിരുന്നു അമ്മൂമ്മയുടെ നോട്ടത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്നതു്.

10

മിസ്സിസ് ഹാരിസ് മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടണോട് സംസാരിക്കാൻ തീരുമാനിച്ചു. പക്ഷെ അയാളെ ഒറ്റയ്ക്ക് കണ്ടുകിട്ടുന്ന സന്ദർഭങ്ങൾ വളരെ വിരളമായിരുന്നു. അവർ അടുക്കളവാതിലിലൂടെ ശ്രദ്ധിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. തന്റെ കുതിരയ്ക്ക് വയ്ക്കോലിട്ടു കൊടുക്കാൻവേണ്ടി അയാൾ കളപ്പുരയിലേക്ക് പോകുന്നതു് ഒരിക്കൽ അവർ കണ്ടു. ഉടൻതന്നെ ഒരു മേലങ്കി എടുത്തു് തലയിലൂടെ ഇട്ടു് അവർ അയാളുടെ പിറകെ ചെന്നു. വയ്ക്കോൽത്തുറുവിന്റെ അടുത്തുനിന്നു് മടങ്ങിവരുമ്പോൾ അമ്മൂമ്മ അയാളെ തടഞ്ഞുനിറുത്തി.

"ഹില്ല്യാറി, വിക്കിയുടെ കാര്യത്തെപ്പറ്റി നിങ്ങളോടു് എനിക്കല്പം സംസാരിക്കാനുണ്ടു്. എന്റെ പഴയ വീടു് വിറ്റു കിട്ടിയ പണത്തിൽ എന്തെങ്കിലും കുറച്ചു് ഇപ്പോൾ എടുക്കാൻ കഴിയുമോ?"

മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടൺ ആകെ അന്ധാളിച്ചു. അവിടെ ഒരാണിയിൽ തൂക്കിയിരുന്ന ഒരു ചെറിയ ബ്രുഷ് എടുത്തു് അയാൾ തന്റെ കാലുറയിലെ പൊടി തട്ടിക്കളയാൻ തുടങ്ങി.

"ഇല്ലല്ലോ, എന്തിനാണു് മിസ്സിസ് ഹാരിസ്? ഇപ്പോൾ അതിലെന്തെങ്കിലും മടക്കിവാങ്ങാൻ സൗകര്യപ്പെടുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. ഖനിപ്രദേശത്തുനിന്നു ഇങ്ങോട്ടു് താമസം മാറ്റാൻ അതിൽ കുറെ ചെലവായെന്നറിയാമല്ലോ".

"അതെനിക്കറിയാം. പക്ഷെ ബാക്കിയെന്തെങ്കിലും ഇപ്പോൾ കിട്ടാവുന്നതായുണ്ടെങ്കിൽ, അതു വിക്കിക്കു് കൊടുക്കാമെന്നു് ഞാൻ കരുതി. അവളെ സഹായിക്കാൻ ആരും തയ്യാറാകും".

"എനിക്കും ആ വിചാരമുണ്ടു് നല്ലവണ്ണം, മിസ്സിസ് ഹാരിസ്. തീച്ചയായും ഞാനതു് ചെയ്തേനേ. പക്ഷെ ഇപ്പോൾ എനിക്കതു് സാധിക്കില്ല. ഞാൻ കടം കൊടുത്തിട്ടുള്ളവർക്കു്

ഇക്കൊല്ലം ഒന്നും മടക്കിത്തരാൻ കഴിയുകയില്ല. ഒരുപക്ഷെ അടുത്ത കൊല്ലം സാധിക്കുമായിരിക്കും—" മിസ്സിസ് ഹാരിസിൽനിന്നു യാതൊരു ശകാരവാക്കും ഇതുവരെ അയാം കേട്ടിട്ടില്ലെങ്കിലും, ശകാരത്തിൽനിന്നു രക്ഷപ്പെടാൻ ശ്രമിക്കുന്ന ഒരു ചെറിയ കുട്ടിയെപ്പോലെയാണു് അപ്പോൾ അയാം പെരുമാറിയിരുന്നതു്.

അമ്മൂമ്മയുടെ മൻസ്സുകെട്ടു; എങ്കിലും അവർ യാതൊന്നും പറഞ്ഞില്ല.

"ശരി, മിസ്സിസ് ഹാരിസ്" ബ്രഷ് ആണിയിൽത്തന്നെ തൂക്കിയിട്ടുകൊണ്ടു് അയാം കാര്യമാത്രപ്രസക്തമായ സ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു. "പണത്തിനു് തകരാറൊന്നും വരില്ല. അതു ഋണകരമായ വിധത്തിലാണു് മുടക്കിയിരിക്കുന്നതു്".

മുടക്കിയിരിക്കുന്നു—സ്ത്രീകളോടു് പുരുഷന്മാർ എന്നും ഉപയോഗിക്കുന്ന ഒരു പദമാണതു്, മിസ്സിസ് ഹാരിസ് കരുതി. അവരുടെ സ്വന്തം പണം അവൾക്കു കിട്ടില്ല എന്നാണതിന്നർത്ഥം. അവർ ദീർഘമായി ഒന്നു ശ്വസിച്ചു.

"അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ—" അവർ മടമ്പുയച്ചുയില്ലാത്ത ചെരിപ്പുമായി വീട്ടിനുള്ളിലേക്കു് കയറിപ്പോയി. തക്കസമയത്താണു് അവർ അവിടെയെത്തിയതു്. വിക്ടോറിയ ഹഗ്ഗിയേയും എടുത്തുകൊണ്ടു് അടുക്കളയിലേക്കു വരുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

"അമ്മേ ഞാൻ പട്ടണത്തിലേക്കു പോവുകയാണു്; ഇവൻ ഇവിടെ കളിച്ചോട്ടെ."

11

അടുത്ത കുറെ ദിവസത്തേയ്ക്കു മിസ്സിസ് ഹാരിസ് വല്ലാതെ വിഷണ്ണയായിരുന്നു; അവൾക്കു നല്ല സുഖം ഇല്ലായിരുന്നു. അടുക്കളയിൽവച്ചു പലതവണ അവൾക്കു്, അവരുടെതന്നെ ഭാഷയിൽ പറഞ്ഞാൽ—മയക്കം വരികയുണ്ടായി. അപ്പോഴെല്ലാം മാൻഡി,

അവരെ ചാരുകസേരയിൽ ഇരുത്തി അവൾക്കു അല്പം ബ്രാണ്ടി കൊടുക്കുമായിരുന്നു.

"നീ ഒന്നും മിണ്ടല്ലേ, മാൻഡി" അവർ ആ പെണ്ണിനെ താക്കീതുചെയ്തു. പക്ഷെ അതിന്റെ ആവശ്യമില്ലായിരുന്നു; മാൻഡിക്കു അതെല്ലാം നിശ്ചയമുണ്ടായിരുന്നു.

മനസ്സു് വിചാരങ്ങളാൽ നിറഞ്ഞിരുന്നതുകൊണ്ടു് തന്റെ ശക്തി ക്ഷയിച്ചുപോകുന്നതു മിസ്സിസു് ഹാരിസു് അറിഞ്ഞില്ല. അവർ വലിയ അഭിമാനിയായിരുന്നു. തനിക്കു വിഷമകരമായ ഒരു കാര്യം ചെയ്യുവാൻ അവർ ആഗ്രഹിച്ചു. മിസ്സിസു് റോസനെ ഒറ്റയ്ക്കു് കിട്ടുന്നതായിരുന്നു ബുദ്ധിമുട്ടു്.

വിക്ടോറിയ ആഴ്ചതോറുമുള്ള ശീട്ടുകളിസമ്മേളനത്തിനു് പോയ ഒരു സായാഹ്നത്തിൽ ആ വൃദ്ധ, മാൻഡിയോടു്, ഓടിപ്പോയി ഒരു മിനിട്ടുനേരത്തേയ്ക്കു മിസ്സിസു് റോസനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുവാൻ ആവശ്യപ്പെട്ടു.

മിസ്സിസു് റോസൻ തന്റെ പെട്ടി അടുക്കുകയായിരുന്നു; എങ്കിലും അവൾ ഉടനെത്തന്നെ വന്നു. തന്റെ ആട്ടുന കസേരയിൽ അമ്മൂമ്മ അവളെ കാത്തിരിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

"മിസ്സിസു് റോസൻ നിങ്ങളുടെ സന്മനസ്സുകൊണ്ടാണു് ഇപ്പോൾ നിങ്ങൾ വന്നതു്. ഇവിടെ ചൂടാണു്, വിശറി വേണോ;" തന്റെ കയ്യിലുണ്ടായിരുന്ന വിശറി അവർ മിസ്സിസു് റോസന്റെ നേരെ നീട്ടി.

"അതു് അമ്മൂമ്മതന്നെ വച്ചോളൂ. നിങ്ങൾക്കു സുഖമില്ലെന്നു തോന്നുന്നല്ലോ. എന്താണു് വയ്യായ്ക, ഹാരിസു് അമ്മൂമ്മേ" ആ വൃദ്ധയുടെ കയ്യുപിടിച്ചു് അവൾ ഉൽക്കണ്ഠയോടെ അവരുടെ മുഖത്തേയ്ക്കു നോക്കി.

"ഓ, ഒന്നുമില്ല. എനിക്കു സുഖക്കേടു് ഒന്നുമില്ല. ഒരു പക്ഷെ ഈ ചൂടു് എന്നെ അല്പം ബാധിച്ചിട്ടുണ്ടാകും. ഈയിടെ വിക്കിയെ കാണുകയുണ്ടായോ മിസ്സിസു് റോസൻ?"

"വിക്കിയേയോ? ഇല്ല. കുറെയേറെ ദിവസമായി അവളവിടെ കയറിയിട്ട്. ഈ ചെറുപ്പക്കാക്ക് സ്വന്തം കാര്യംകൊണ്ടുള്ള തിരക്കാണെപ്പോഴും".

"ആകെ നിരാശപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതിനാൽ അവനും നിങ്ങളെ കാണാതെ കഴിക്കുകയാണെന്നാണ് ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നത്."

"നിരാശയോ? എന്തിനു്? അവനുകൂടി സ്കോളർഷിപ്പ് കിട്ടിയല്ലോ."

"ഉവ്വ്. സ്കോളർഷിപ്പ് കിട്ടി. പക്ഷെ അവിടത്തെ ചെലവിനു് കുറെ പണംകൂടി കൊണ്ടുചെല്ലണമെന്നു് അവർ അവനുകൂടി എഴുതിയിരുന്നു. മുന്നൂറ് ഡോളർ. അതുമുഴുവൻ പണമുണ്ടാക്കാൻ മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടണു് ഇപ്പോഴും സാധിക്കില്ല. ഇങ്ങോട്ടു വരുന്നതിനുമുമ്പു്, ആ മലമ്പ്രദേശത്തുവച്ചു് ഞങ്ങൾക്കെല്ലാം സുഖക്കേടു പിടിക്കുകയുണ്ടായി. അതുകൊണ്ടു് അയാളുടെ കയ്യിൽ ഇപ്പോഴും സമ്പാദ്യമൊന്നും ഇല്ല. പാവം, വിക്കിയുടെ മനസ്സിടിഞ്ഞുപോയി".

"അതു മോശമായല്ലോ. നിങ്ങൾക്കും അക്കാര്യത്തിൽ വിഷമമുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നു. അതാണു് നിങ്ങൾക്കു സ്വതേയുള്ള ഉത്സാഹമില്ലാത്തതു്. നമുക്കു അക്കാര്യത്തിൽ എന്തുചെയ്യാൻ കഴിയും?"

മിസ്സിസ് ഹാരിസ് നെടുവീർപ്പിട്ടുകൊണ്ടു് തലകുലുക്കി. "അപ്പന്റെ സുഹൃത്തുക്കളിലോരോരുത്തരോടും കടം ചോദിക്കാനുള്ള ധൈര്യം സംഭരിക്കയാണു് വിക്കി. പക്ഷെ ഞങ്ങൾ ഇവിടെ വന്നിട്ടു് അധികം കാലമായിട്ടില്ലല്ലോ. അതുകൊണ്ടു് ഇവിടെ ഞങ്ങൾക്കു് അധികം സുഹൃത്തുക്കളില്ല. വിക്കിക്കു ഇങ്ങിനെ വന്നുചേർന്നതിൽ എനിക്കു വല്ലാത്ത വിഷമമുണ്ടു്."

എന്താണു് ചെയ്യേണ്ടതെന്നറിയാതെ മിസ്സിസ് റോസൻ കുഴങ്ങുന്നതായി തോന്നി. അവൾ പറഞ്ഞു: "മിസ്റ്റർ റോസൻ അവളെ സഹായിക്കുമെന്നു എനിക്കുറപ്പുണ്ടു്. അദ്ദേഹത്തിനു വിക്കിയുടെ കാര്യത്തിൽ വലിയ താൽപര്യമാണു്."

"ഒരുപക്ഷെ അദ്ദേഹത്തിനു് ഒരു മാറ്റം കണ്ടെത്താൻ കഴിഞ്ഞേക്കുമെന്നു് എനിക്കു തോന്നി. അതുകൊണ്ടാണു് നിങ്ങളെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാൻ ഞാൻ മാൻഡിയെ പറഞ്ഞയച്ചതു്."

"അതു നന്നായി അമ്മൂമ്മേ. ഞാനൊന്നാലോചിക്കട്ടെ." മിസ്സിസ് റോസൻ തന്റെ തടിച്ച ചുവന്ന കയ്യുയർത്തി താടി അതിൽ കൊള്ളിച്ചു് ഇരുന്നു. "മറന്നാം എന്റെ മരുമകളുടെ കല്യാണത്തിനുവേണ്ടി ഞാൻ ഷിക്കാഗോവരെ പോവുകയാണു്." തന്റെ വൃദ്ധസുഹൃത്തിന്റെ മുഖം വാടുന്നതു അവൾ കണ്ടു. "ഓ, അധികം ദിവസം ഞാൻ അവിടെ തങ്ങില്ല; ഒരു പത്തുദിവസം മാത്രം. ഇന്നു രാത്രിതന്നെ ഞാൻ മിസ്റ്റർ റോസനോടു് സംസാരിക്കാം. ഞാൻ പൊയ്ക്കഴിയുമ്പോൾ വിക്കി അദ്ദേഹത്തെ ചെന്നു കാണട്ടെ. അദ്ദേഹം അവളെ സഹായിക്കുമെന്നുതന്നെയാണു് എന്റെ വിശ്വാസം."

ഗൗരവം നിറഞ്ഞ കൃതജ്ഞതയോടെ മിസ്സിസ് ഹാരിസ് അവളുടെനേരെ നോക്കി. "മിസ്സിസ് റോസൻ, ഇങ്ങിനെയൊരു കായ്യം മറന്നുകളയുന്ന തരത്തിൽപ്പെട്ട ഒരു പെൺകുട്ടിയല്ല വിക്കി; ഞാനും ഇതു മറക്കില്ല."

മിസ്സിസ് റോസൻ അമ്മൂമ്മയുടെ കയ്യുകൾ തലോടി. "ഹാരിസ് അമ്മൂമ്മേ," അവൾ പറഞ്ഞു: "നിങ്ങൾക്കുവേണ്ടി അതു ചെയ്യാൻ ഞാൻ മിസ്റ്റർ റോസനോടു പറയാം. ചെറുപ്പക്കാരേക്കാൾ ഞാൻ വിലമതിക്കുന്നതു വൃദ്ധജനങ്ങളെയാണു്. നിങ്ങളുടെ മനസ്സിൽനിന്നു ഈ ഭാരം നീക്കാൻ കഴിഞ്ഞാൽ എനിക്കു സന്തോഷത്തോടെ കല്യാണത്തിനു പോകാൻ കഴിയും. അമ്മൂമ്മ വിഷമിക്കേണ്ട. മിസ്റ്റർ റോസനുതന്നെ ഇതു ചെയ്യാൻ കഴിയുമെന്നാണു് എന്റെ വിശ്വാസം. വിക്കിക്കു ഇവിടെയുള്ള വരുടെയെല്ലാം അടുക്കൽ പോകേണ്ടിവരില്ല. അപവാദകുതുകികളായ അയല്പക്കം ഒരിക്കലും വിവേകം ഉണ്ടാവില്ല". മിസ്സിസ് റോസൻ തന്റെ അധികാരസ്വരത്തിൽ വേഗം പറഞ്ഞവസാനി

പ്പിച്ചു. വികാരാവേശമുണ്ടാകുമ്പോൾ പതിവുള്ളതുപോലെ അവളുടെ 'ത' ശബ്ദം 'ദ'കാരമായി മാറിയിരുന്നു.

മിസ്സിസ് ഹാരിസിന്റെ ചുവന്നുതുടുത്ത കണ്ണുകളിൽ പതുക്കെ കണ്ണുനീർ വന്നുനിറഞ്ഞു. അതിനു മുമ്പൊരിക്കലും അങ്ങിനെ സംഭവിക്കുന്നതു മിസ്സിസ് റോസൻ കണ്ടിട്ടില്ല. അമ്മൂമ്മ ശാന്തമായ ഗൗരവത്തോടെ ഇത്രമാത്രം പറഞ്ഞു: "വളരെ നന്ദി, ഞാൻ മറാരോട്ടം ഇതു ചോദിക്കുമായിരുന്നില്ല."

"അതിനർത്ഥം ഞാനൊരു പഴയ സുഹൃത്താണെന്നതാണു്, അല്ലെ അമ്മൂമ്മേ; എനിക്കും അതാണാവശ്യം. ഹാരിസ് അമ്മൂമ്മയുടെ കാര്യത്തിൽ ഞാൻ വലിയൊരു അസൂയക്കാരിയാണു്!" തന്റെ കയ്യിൽ പിടിച്ചിരുന്ന, നീല ഞരമ്പുകളുള്ള അമ്മൂമ്മയുടെ കയ്യടം സാവധാനം ചുംബിച്ചതിനുശേഷം മിസ്സിസ് റോസൻ പെട്ടി അടുക്കുന്ന ജോലി മുഴുവനാക്കാൻ വീട്ടിലേക്കു ഓടിപ്പോയി. അമ്മൂമ്മ തന്റെ കയ്യിന്മേലേക്കു നോക്കി കുനിഞ്ഞിരുന്നു. ഈ വിദേശികയും അവരുടെ ഹൃദയത്തിലുള്ളതു് എത്ര എളുപ്പം പുറത്തുപറയുന്നു!

12

താൻ തളർന്നുപോവുകയാണെന്നു് മിസ്സിസ് ഹാരിസിനു് അറിയാമായിരുന്നു. എന്നാൽ ഷിക്കാഗോവിലേക്കു പോകുന്ന ദിവസം രാവിലെ, തന്നെ ചുംബിച്ചു യാത്രചോദിക്കാൻ വന്ന മിസ്സിസ് റോസനിൽനിന്നു തന്റെ ക്ഷീണം മറച്ചുപിടിക്കാൻ കഴിഞ്ഞതിൽ അവർ ആഹ്ലാദിച്ചു. അപ്പോഴും മിസ്സിസ് ടെംപിൾടണും ഉണ്ടായിരുന്നതിനാൽ അവക്കു രഹസ്യങ്ങളൊന്നും സംസാരിക്കാൻ സൗകര്യപ്പെട്ടില്ല. തവിട്ടുനിറത്തിലുള്ള ചെറിയ യാത്രത്തൊപ്പിയും ഇറുകിയ കയ്യുറകളും ധരിച്ചു് പുറപ്പെടാൻ തയ്യാറായിവന്ന മിസ്സിസ് റോസനു്, എല്ലാം ശരിയായിരിക്കുന്നു എന്നു് സൂചിപ്പിക്കത്തക്കവിധം അമ്മൂമ്മയുടെ നേരെ കണ്ണൊന്നിറുക്കി

തലയാട്ടാനേ കഴിഞ്ഞുള്ളൂ. അതിനുശേഷം അവർ ടെംപിൾടന്റെ വീട്ടുവാതിൽക്കൽ അല്പസമയത്തേക്കു നിറുത്തിയിട്ടുപോന്നിരുന്ന വണ്ടിയിൽ ചെന്നുകയറി.

എളുപ്പം വികാരതരളയാകാവുള്ള തന്റെ സുഹൃത്തു്, തന്നിൽ യാതൊന്നും അസാധാരണമായി കണ്ടില്ലെന്നതിലും, യാതൊന്നും പ്രത്യേകം പറഞ്ഞില്ലെന്നതിലും മിസ്സിസ് ഹാരിസിനു് ആശ്വാസം തോന്നി. ഒരുപ്രകാരത്തിൽ അവർ ആ ദിവസം കഴിച്ചുകൂട്ടി. ഒരു സഞ്ചാര സംഗീതസംഘം, 'ചൈംസ് ഓഫ് നോർമൻഡി' യിലെ ഗാനങ്ങൾ പാടുന്നതു കേൾക്കാൻ മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടൺ തന്റെ ഭാര്യയുമൊത്തു്, വൈകുന്നേരം ഓപ്പറ നാടകശാലയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. അയാൾക്കു സംഗീതം ഇഷ്ടമായിരുന്നു. അതിനുംപുറമെ വിക്ടോറിയയെ രസിപ്പിക്കാനും സന്തോഷിപ്പിക്കാനും ഈയിടെ അയാൾ പ്രത്യേകം ഉത്സുകനായിരുന്നതാണും. ഇരട്ട സഹോദരന്മാരെ പുറത്തുകളിക്കാൻ അയച്ചിട്ടു് അമ്മൂമ്മ നേരത്തെ പോയി കിടന്നു.

അടുത്ത പ്രഭാതത്തിൽ അമ്മൂമ്മ അടുക്കളയിൽ എത്തിയപ്പോൾ എന്തോ തകരാറുണ്ടെന്നു് മാൻഡിക്കു തോന്നി.

"നിങ്ങൾ അവിടെ ഇരുന്നോളൂ മിസ്സിസ് ഹാരിസ്, ഞാൻ കുറച്ചു വിസ്കി കൊണ്ടുവന്നുതരാം. നിങ്ങൾക്കു തീരെ സുഖമില്ലെന്നു തോന്നുന്നല്ലോ. മിസ്സിസ് വിക്ടോറിയയോടു പറഞ്ഞു് ഒരു ഡോക്ടറെ വിളിപ്പിക്കണം".

"വേണ്ട മാൻഡി, ഡാക്ടറൊന്നും വേണ്ട. അയാളെക്കാൾ കൂടുതൽ സുഖക്കേടുകൾ ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ടു്. ജീവനെ കുറെയിട്ടു കളിപ്പിക്കാനല്ലാതെ മറ്റൊന്നും ഡാക്ടർക്കു കഴിയില്ല. ഞാനാകട്ടെ, ഒരു ഭാരമായി കിടക്കാതിരിക്കണേ എന്നു നിത്യവും പ്രാർത്ഥിക്കുന്നവളാണു്. നീ മൂടവെള്ളത്തിൽ കുറെ വിസ്കിയൊഴിച്ചു അതിൽ ഒരു റൊട്ടികഷിത്തു തരൂ; എനിക്കു വല്ലാതെ വിശക്കുന്നു".

അന്നു വൈകുന്നേരം ആദ്യമായി മിസ്സിസ് ഹാരിസ് തന്റെ കിടക്കയിൽ കിടന്നു വിശ്രമിക്കുകയായിരുന്നു. ആ സമ

യത്തു വികാരവിവശയായി അകത്തേയ്ക്കു കടന്നുവന്ന വിക്കി, ഒരു നിമിഷം നിശ്ചലയായി നിന്നിട്ട് അമ്മൂമ്മയെ നോക്കി പറഞ്ഞു:

"അതു ശരിയായി അമ്മൂമ്മേ. മാസ്റ്റർ റോസൻ എനിക്കു പണം കടം തരാമെന്നു സമ്മതിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇനി മറ്റാരുടേയും അടുക്കൽ പോകേണ്ട. ഞാൻ എഴുതിക്കൊടുക്കുന്ന കത്തിൽ അപ്പൻ ജാമ്യം നില്ക്കണമെന്നു അദ്ദേഹത്തിനു നിർബ്ബന്ധമില്ല." എന്റെ പേരിൽത്തന്നെ അദ്ദേഹം പണം തരാൻ തയ്യാറാണു്. വൃദ്ധ ബധിരയോ ധാരണാശക്തി കുറഞ്ഞവരോ ആണെന്നമട്ടിൽ വളരെയുറക്കെയാണു് വിക്കി സംസാരിച്ചതു്. അവൾം അമ്മൂമ്മയോടു് നന്ദി പറയുകയുണ്ടായില്ല. "നിന്റെ അപ്പനോടല്ലാതെ മറ്റാരോടും നമ്മൾ ഇക്കാര്യം മിണ്ടരുതു്. പക്ഷെ ഹാരിസ് അമ്മൂമ്മയെ നീ ഈ വിവരം അറിയിക്കണം. നിന്റെ കാര്യത്തെച്ചൊല്ലി അവർ വിഷമിക്കുന്നുണ്ടെന്നു് എനിക്കറിയാം" എന്നിങ്ങനെ, സംഭാഷണത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ മാസ്റ്റർ റോസൻ അവളോടു പറയുകയുണ്ടായെങ്കിലും അദ്ദേഹം ചെയ്യാമെന്നേറ്റ സഹായത്തിൽ അമ്മൂമ്മയ്ക്കു എന്തെങ്കിലും കയ്യുണ്ടെന്നു അവൾക്കു അറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നു.

പറയാനുള്ളതു പെട്ടെന്നു പറഞ്ഞുതീർത്തതിനുശേഷം വിക്കി തിരക്കുപിടിച്ചു പുറത്തേക്കിറങ്ങി. യാത്രയ്ക്കുമുമ്പു ധാരാളം കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യാനുണ്ടു്; എന്താണു് ആദ്യം വേണ്ടതെന്നു തീച്ചയാക്കാൻപോലും അവൾക്കു കഴിഞ്ഞില്ല. ഒരു പെട്ടിയോ വേണ്ടതു വസ്ത്രങ്ങളോ അവൾക്കില്ലായിരുന്നു. രണ്ടു കൊല്ലം മുമ്പുവാങ്ങിയ കമ്പിളിക്കോട്ടു്, ഇടാൻ വയ്യാത്തവണ്ണം ചെറുതായിപ്പോയിരുന്നു. അവളുടെ ഷൂസുകളെല്ലാം തേഞ്ഞുപോയിരുന്നു; ചെരുപ്പുകുത്തിയുടെ കയ്യിൽ കൊടുത്തു അവ നന്നാക്കിക്കണം. ഇതിനെല്ലാംകൂടി രണ്ടാഴ്ചയേ സമയമുള്ളതാനും! അവൾ ഓടിപ്പോയി.

മിസ്സിസ് ഹാരിസ് നെടുവീർപ്പിട്ടുകൊണ്ടു സന്തോഷത്തോടെ കണ്ണുകളടച്ചു. മിസ്സിസ് റോസനെപ്പോലുള്ളവരുമായി താൻ എന്നും സ്നേഹത്തിലാണു് കഴിഞ്ഞുപോന്നിട്ടുള്ളതെന്നകാര്യം

അവർ അഭിമാനത്തോടെ ഓമ്മിച്ചു. അയൽക്കാരിയായ മിസ്സിസ് ജാക്സണെപ്പോലെ, നിലയും വിലയുമില്ലാത്തവരുമായാണ് അമ്മൂമ്മയുടെ വഴക്കിടേണ്ടിവരുന്നതു്. പാരമ്പര്യമോ വിവരമോ ഇല്ലാത്തവരാണു അത്തരക്കാർ, അമ്മൂമ്മ സ്വയം പറഞ്ഞു. അളവിൽ കവിഞ്ഞു ജിജ്ഞാസുവായ ആ സ്ത്രീ, തന്റെ അസുഖം എങ്ങിനെയെങ്കിലും മണത്തറിയുമെന്നും, അനാവശ്യങ്ങളായ നിർദ്ദേശങ്ങളുമായി അങ്ങോട്ടു കടന്നുവരുമെന്നും മിസ്സിസ് ഹാരിസ് ഭയപ്പെട്ടു.

അന്നു വൈകുന്നേരംതന്നെ മിസ്സിസ് ജാക്സൺ വന്നെത്തി — കുറെ മാട്ടിറച്ചിയപ്പം കൊണ്ടുവന്നു കൊടുക്കാനാണെന്ന ഭാവത്തിൽ. (ടെംപിൾടൺ കുടുംബത്തിലെല്ലാവരും മാട്ടിറച്ചി വെറുത്തിരുന്നു.) മാൻഡിക്കു അമ്മൂമ്മ മുന്നറിയിപ്പു നല്കിയിരുന്നു; അവൾക്കു വേണ്ടത്ര പ്രത്യുല്പന്നമതിത്വം ഉണ്ടായിരുന്നുതാനും. അവൾ മിസ്സിസ് ജാക്സനെ അടുക്കളവാതില്ക്കൽ തടുത്തുനിർത്തി:

"അമ്മേ, മിസ്സിസ് ഹാരിസ് ഉറങ്ങുകയാണു്. ഇല്ല, അവൾക്കു അസുഖമൊന്നുമില്ല; സാധാരണമട്ടിൽത്തന്നെ. ഇന്നലെ രാത്രി മിസ്സിസ് വിക്ടോറിയ നാടകം കാണാൻ പോയിരുന്നപ്പോൾ ഹഗ്ഗിക്കു ഒരു വയറ്റിൽ വേദന വന്നു. അതുകൊണ്ടു് മിസ്സിസ് ഹാരിസിനു് രാത്രി ഉറങ്ങാൻ പറ്റിയില്ല."

മടങ്ങിപ്പോകാൻ മിസ്സിസ് ജാക്സനു് മടിയുണ്ടായിരുന്നു. തലേ ദിവസം രാവിലെ വണ്ടിയിൽ കയറി മിസ്സിസ് റോസൻ എങ്ങോട്ടാണു് പോയതെന്നറിയാനാണു് വാസ്തവത്തിൽ ആ സ്ത്രീ വന്നിരുന്നതു്. പള്ളിസമ്മേളനങ്ങളിൽ വച്ചല്ലാതെ മിസ്സിസ് റോസനെപ്പോലുള്ളവരെ മിസ്സിസ് ജാക്സൺ കണ്ടുമുട്ടാറില്ല.

അടുത്ത ദിവസം, മിസ്സിസ് ഹാരിസ് എഴുന്നേറ്റു് കിടക്കയുടെ അരികിലിരിക്കെ, അവൾക്കു് തലതിരിച്ചിൽ വന്നു. അവർ വീണ്ടും കിടന്നു. താഴത്തേക്കിറങ്ങിവന്നപ്പോൾ മാൻഡി അമ്മൂമ്മയുടെ മുറിയിലേക്കു എത്തിനോക്കി; വൃദ്ധ കിടക്കയിൽ നിശ്ച

ലയായി കിടക്കുന്നതാണു് അവം കണ്ടതു്. അവം കുനിഞ്ഞു നിന്നു പതുക്കെ ചോദിച്ചു:

"നിങ്ങൾക്കു സുഖമില്ലേ മിസ്സിസു് ഹാരിസു്?"

"മാൻഡി, എനിക്കു തീരെ സുഖമില്ല." മിസ്സിസു് ഹാരിസു് പറഞ്ഞു.

"നിങ്ങൾ അവിടെ കിടന്നോളൂ. കുട്ടികൾക്കു ഞാൻ പ്രാതൽ കൊടുത്തോളാം. മിസ്സിസു് വിക്ടോറിയയ്ക്കും മിസ്സിസു് ടെംപിൾടണും ഉള്ള പ്രാതലും ഞാൻ കൊണ്ടുപോയി കൊടുക്കാം." അവം തിരക്കുപിടിച്ചു അടുക്കളയിലേക്കു പോയി. മിസ്സിസു് ഹാരിസു് വീണ്ടും ഉറങ്ങാൻ തുടങ്ങി.

പ്രാതൽ കഴിഞ്ഞതും വിക്കി തന്റെ കാര്യങ്ങളിൽ വ്യാപൃതയായി; മഞ്ഞു് വലിഞ്ഞുപോകുന്നതിനുമുമ്പേ പുല്ലു് വെട്ടാൻ വേണ്ടി ഇരട്ടസഹോദരന്മാർ പുറപ്പെട്ടു. മാൻഡി പ്രാതലുംകൊണ്ടു് ക്ഷീണമുറിയിലേക്കു പോകാൻ ഒരുങ്ങിയപ്പോഴേക്കു് വിക്ടോറിയ അതിലേ വന്നു.

"എന്തുപറ്റി അമ്മേ. സുഖമില്ലേ," കുറ്റാരോപണസ്വരത്തിൽ അവം ചോദിച്ചു

"ഇല്ല, വിക്ടോറിയ, എനിക്കു സുഖക്കേടൊന്നുമില്ല. രാവിലെ ഒരു തലതിരിച്ചിൽ, വെറുതെ കുറച്ചുനേരം കിടക്കാമെന്നു കരുതി."

"ക്ഷീണത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ കുറെക്കൂടി ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടിയിരുന്നു അമ്മേ. ആകെ കുഴപ്പംപിടിച്ചിരിക്കുന്ന ഈ സമയത്തു്, അമ്മയ്ക്കു സുഖക്കേടുംകൂടി ആയാൽ, എന്താണു് ചെയ്യേണ്ടതെന്നു് എനിക്കറിയില്ല." വിക്ടോറിയയുടെ ശബ്ദം ഇടറി. അവം കിടപ്പുമുറിയിലേക്കു് ഓടി. വേദനിക്കുമ്പോഴും ഒറക്കിരിക്കാനോ ഒന്നു കരയാനോ ആ വീട്ടിൽ സ്ഥലമില്ലെന്നു് അവംക്കു തോന്നി; ആ വീടും വീട്ടുകാരുംകൂടി, തന്നെ ഞെക്കിക്കൊല്ലുകയാണെന്നു് അവം കരുതി.

മിസ്സിസ് ഹാരിസ് നെടുവീർപ്പിട്ടുകൊണ്ട് കണ്ണടച്ചു. എന്താണ് കാര്യമെന്ന മനസ്സിലായില്ലെങ്കിലും എന്തോ കുഴപ്പമുണ്ടെന്ന് അവൾക്ക് തോന്നി. പക്ഷെ മാൻഡിക്ക് അതേപ്പറ്റി ഒരു ഊഹമുണ്ടായിരുന്നു. മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടൻറേയും ഭാര്യയുടേയും പ്രാതൽസമയത്തെ പരസ്പരമുള്ള പെരുമാറ്റവും, വിക്ടോറിയയുടെ വീർത്ത കണ്ണുകളും ആശയറ്റ മുഖഭാവവും എല്ലാം അവളുടെ സംശയം വർദ്ധിപ്പിച്ചു.

ആപ്പീസിലേക്ക് പോകുന്നതിനു പകരം മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടൺ കളപ്പുരയിൽചെന്നു കുതിരവണ്ടി പുറത്തിറക്കുകയാണുണ്ടായതു്. തുടർന്നു അദ്ദേഹം, ക്ലീവ്‌ലാൻഡ് എന്നു പേരായ കറുത്ത കുതിരയേയും ജീനിയോടെ ഇറക്കിക്കൊണ്ടുവന്നു. പിറകുവശത്തെ ജനാലയിലൂടെ മാൻഡി അതു കാണുന്നുണ്ടായിരുന്നു. കുതിരയെ വണ്ടിക്ക് കെട്ടിയതിനുശേഷം അയാൾ കയ്യുകഴുകാൻ അടുക്കളയിലേക്ക് വന്നു. കയ്യ് തോർത്തിൽ തുടച്ചുകൊണ്ട് ഏറ്റവും കാര്യപ്രസക്തമായ സ്വരത്തിൽ അയാൾ പറഞ്ഞു: "മാൻഡി, മിക്കവാറും ഇന്നു രാത്രി ഞാൻ മടങ്ങിവരില്ല. ഞാൻ കൃഷിയിടത്തിലേക്ക് പോവുകയാണ്. അവിടത്തെ ജോലി തീരുമ്പോഴേക്ക് മടങ്ങാൻ നേരം വൈകും."

അതോടെ മാൻഡിയുടെ സംശയം തീർന്നു. അവൾ ഇതിനു മുമ്പും ഇത്തരം സ്ഥിതിവിശേഷം കണ്ടിട്ടുണ്ട്. അത്തരം പ്രതിസന്ധിഘട്ടത്തിലെല്ലാം, സാധാരണയായി, മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടൺ, പ്രധാനപ്പെട്ട ജോലികളുടെ പേരിൽ വീട്ടിൽനിന്നു പോകാറുണ്ടായിരുന്നു. ഇടവഴിയിലൂടെ വണ്ടിയോടിച്ച് അയാൾ മിസ്സിസ് റോസന്റെ വീട്ടുകടന്നു പൊയ്ക്കഴിഞ്ഞപ്പോൾ, മാൻഡി പാത്രങ്ങൾ താഴെവച്ചു, മിസ്സിസ് ഹാരിസിന്റെ അടുത്തേയ്ക്കു ചെന്നു. അവൾ കുനിഞ്ഞുനിന്നു മന്ത്രിച്ചു:

"മിസ്സിസ് ഹാരിസ്, എന്റെ വിചാരം മിസ്സിസ് വിക്ടോറിയയ്ക്കു വീണ്ടും ഒരു കുട്ടിയുണ്ടാകാൻ പോകുന്നുണ്ടെന്നാണ്:

അവരുടെ മട്ടുകണ്ടിട്ട് അങ്ങിനെയാണു തോന്നുന്നതു്. അവർ പോയി കിടക്കുകയാണു്.''

മിസ്സിസ് ഹാരിസ് ചൂണ്ടാണിവിരൽ ഉയത്തി ''ശ്ശ്...ശ്ശ്'' എന്നു് ശബ്ദമുണ്ടാക്കി അവളെ തടഞ്ഞു.

''ശരി, ഞാൻ ഒന്നും പറയില്ല; ഒരിക്കലും പറയില്ല.''

ആ സ്ഥിതിവിശേഷത്തെ മാനസികമായി നേരിടാൻ മിസ്സിസ് ഹാരിസ് ശ്രമിച്ചു — പക്ഷെ അവരുടെ മനസ്സിനു് വേണ്ടത്ര ശക്തിയുണ്ടായിരുന്നില്ല. അവർ വീണ്ടും മയക്കത്തിൽ പെട്ടുപോയി.

ഒരു കൈലേസു് കപ്പൂരത്തിൽ മുക്കി നെറ്റിക്കു ചുറ്റും കെട്ടിക്കൊണ്ടു് മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ, ഒറ്റയ്ക്കു കട്ടിലിൽ കിടന്ന രാവിലത്തെ സമയം മുഴുവൻ കഴിച്ചുകൂട്ടി. വെളിച്ചം തടഞ്ഞു അവളുടെ മുറി ഇരുണ്ടതാക്കിയിരുന്നു. തങ്ങൾ പുല്ലു വെട്ടുന്നതു കാണാൻവേണ്ടി ഇരട്ടസഹോദരന്മാർ റോണാൾഡിനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. ഹഗ്ഗി, മാൻഡിയുടെ കണ്ണിനുമുമ്പിൽ അടുക്കളയിൽ കളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ഇടക്കിടയ്ക്കു് വിക്ടോറിയ കിടക്കയുടെ അരികിൽ എഴുന്നേറ്റിരിക്കുകയും കയ്യുകൾ പതുക്കെ കൂട്ടിത്തിരുമ്മുകയും ചെയ്യും. ചിലപ്പോൾ അവൾ നിരാശയോടെ മച്ചിന്മേലേയ്ക്കു നോക്കും; തുടർന്നു കനംകുറഞ്ഞ മതിലിന്മേലേക്കും. ഈ സ്ഥിതിവിശേഷത്തെ ശക്തിയോടെ നേരിടാൻ കഴിഞ്ഞെങ്കിൽ; അതിനോടു മല്ലിട്ടു് അതിനെ കീഴടക്കാൻ കഴിഞ്ഞെങ്കിൽ! പക്ഷെ, മൃഗീയമായ ക്ഷമ മാത്രമേ തല്ക്കാലം സാധ്യമാകയുള്ള. ആദ്യമേ, എല്ലാം വേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ആക്കം, ഹില്ലാരിക്കുപോലും ഇനിയൊരു കുഞ്ഞു വേണമെന്നില്ല. തങ്ങൾ വേണ്ടത്ര ദരിദ്രരാണു്; വീട്ടിലാണെങ്കിൽ ആളുകളുടെ തിരക്കും. എന്തായാലും കോളേജിൽ പോകാൻ പ്രായമായ ഒരു മകളുള്ളപ്പോൾ തനിക്കു വീണ്ടും ഒരു കുട്ടിയുണ്ടാകുന്നതിൽ അവൾക്കു വല്ലാത്ത ലജ്ജതോന്നി. അവൾക്കു മതിയായി.

തന്നെ ഇടയ്ക്കിടെ കെട്ടിയിടുകയും കീഴടക്കുകയും ചെയ്യുന്ന, തനിക്കൊരിക്കലും വിശ്രമം തരാത്ത ഈ ജീവിതശൃംഖല അവൾ വെറുത്തു. മാസങ്ങളോളം നീണ്ടുനില്ക്കുന്ന ക്ഷീണവും അസുഖവും, അവസാനം കയ്യിൽ ഒരു കുട്ടിയും! വേണ്ടതു കുഞ്ഞുങ്ങളായിക്കഴിഞ്ഞു അവൾക്കു്. വൃദ്ധയും വികൃതയും ആകുന്നതിനുമുമ്പു് ഈ കഷ്ടതകൾക്കു ഒരു അവസാനമുണ്ടാകണം.

എങ്ങോട്ടെങ്കിലും ഓടിപ്പോകാൻ അവൾ കൊതിച്ചു. ടെനിസ്സിയിലേക്കു മടങ്ങിപ്പോയി, കല്യാണം കഴിഞ്ഞ കാലത്തെപ്പോലെ സ്വതന്ത്രവും സന്തോഷകരവും ആയ ഒരു ജീവിതം നയിക്കാൻ അവൾ ആഗ്രഹിച്ചു. സ്വാതന്ത്ര്യം ലഭിച്ചാൽ, വിക്കിക്കു ചെയ്യാൻ കഴിയുന്നതിനേക്കാൾ വളരെ കൂടുതൽ അവൾക്കു ചെയ്യാൻ കഴിയും. അവൾ ഇപ്പോഴും ചെറുപ്പമാണു്; ഇപ്പോഴും സുന്ദരിയാണു്. കുട്ടികളും പുതിയ പുതിയ കുഞ്ഞുങ്ങളും ഒരു വൃദ്ധയും വിഡ്ഢിയായ ഒരു അടിമപ്പെണ്ണും, ജീവിതത്തിൽ കാര്യമായ വിജയം നേടാൻ കഴിയാത്ത ഒരു ഭർത്താവും എല്ലാമായി, ഒരു വൃത്തികെട്ട ചെറിയ വീട്ടിൽ എന്തിനു് അവൾ ഇങ്ങിനെ അടിഞ്ഞുകിടക്കണം? ഹില്ലാരി ടെംപിൾടനെ വിവാഹം കഴിച്ച കാലത്തു് പ്രതീക്ഷിച്ചതൊന്നും ജീവിതത്തിൽനിന്നു അവൾക്കു് ലഭിച്ചില്ല. ജീവിതം അവളോടു് നീതികാണിച്ചിട്ടില്ല. വളരെക്കുറച്ചു വസ്തുക്കളേയുള്ളുവെങ്കിലും നല്ലവണ്ണം ഉടുത്തൊരുങ്ങാനും ഭർത്താവിനും കുട്ടികൾക്കും വേണ്ടി യൗവനം നിലനിർത്താനും അവൾ ശ്രമിച്ചു. മിസ്സിസ് ടെംപിൾടൺ മുഖം തലയണയിൽ അമർത്തി, കിടക്കയെ കെടുക്കി തേങ്ങലുകൾ അടക്കി.

നോർത്ത് പ്ലാററിലെ ജലസേചനപദ്ധതിയാൽ നനയ്ക്കപ്പെടുന്ന പ്രദേശങ്ങളിലേക്കു ചെടിപ്പടപ്പിലൂടെ കുതിരയോടിച്ചു പോകുമ്പോൾ ഹില്ലാരി ടെംപിൾടണു് വലിയ ഉത്സാഹമൊന്നും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. എങ്കിലും അയാൾ മൂളമടിക്കുകയും സ്വയം പാട്ടുപാടുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ടായിരുന്നു. വിക്കോറിയയ്ക്കു വീണ്ടും കഷ്ടതകൾ സഹിക്കേണ്ടിവരുന്നതിൽ അയാൾക്കു സങ്കടമുണ്ടായി

രുന്നു. പണത്തിനു ഇതുയും മുട്ടുള്ളപ്പോഠം അതു കൂടുതൽ വിഷമകര മാണു്. പക്ഷെ പ്രകൃത്യാ അയാഠം ഉല്ലാസവാനായിരുന്നു. സമ്പ ത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ അത്യാഗ്രഹമൊന്നും അയാഠംക്കുണ്ടായിരു ന്നില്ല. അസുഖകരമായ ചിന്തകളിൽനിന്നു അയാഠം വേഗം വിട്ട കലും. കൃഷിയിടത്തിലേക്കുള്ള പതിനെട്ടു മൈലിൽ പകുതിദൂരം ക്ലീവ്ലൻറ് സഞ്ചരിച്ചുകഴിയുന്നതിനുമുമ്പുതന്നെ, അവന്റെ യജ മാനൻ തന്റെ കൂടിയാന്മാരെ കാണുന്നതിനെപ്പറ്റിയുള്ള സുഖക രമായ ചിന്തയിൽ മുഴുകി. ജർമ്മൻകാരായ രണ്ടു ദമ്പതികളാണു് അയാളുടെ കൃഷി നടത്തിയിരുന്നതു്. വൃദ്ധരായ അവർക്കു അയാളെ സ്നേഹമായിരുന്നു. വിഷമമുള്ള കാലങ്ങളിൽ അയാഠം അവരെ ബുദ്ധിമുട്ടിച്ചിരുന്നില്ല. (ഇതുവരെ എല്ലാ കൊല്ലങ്ങളും വിഷമം പിടിച്ചതായിരുന്നു!) ചിലപ്പോഠം പട്ടണത്തിൽനിന്നു വാഴപ്പഴ മോ അതുപോലെ രുചികരങ്ങളായ മറുപദാർത്ഥങ്ങളോ അയാഠം അവർക്കു കൊണ്ടുപോയി കൊടുത്തെന്നും വരും.

മിസ്സിസ് ഹെയ്സെ തനിക്കുവേണ്ടി ഏറ്റവും നല്ല മദ്യം പുറത്തെടുക്കുമെന്നും കോഴിയെക്കൊന്നു കറിയുണ്ടാക്കുമെന്നും അയാഠംക്കറിയാം. ഇന്നുരാത്രി അവിടത്തെ അതിഥിമുറിയിൽ വൃത്തിയുള്ള ഒരു കിടക്കയിൽ കിടന്നു അയാഠംക്കു ഉറങ്ങുകയും ചെയ്യാം. അയാഠം അവിടെ താമസിക്കുമ്പോഴെല്ലാം അവർ ആ മുറിയിൽ ഒരു പൂപ്പാത്രം വയ്ക്കാറുണ്ടു്; അതു അയാളെ സന്തോ ഷിപ്പിച്ചിരുന്നുതാനും. അവിടെ ചെന്നാൽ ഒരു ചെറുപ്പക്കാ രനെപ്പോലെയാണു് അയാഠം; താൻ കൊടുക്കാനുള്ള തുകകളും തനിക്കു കിട്ടാനുള്ള തുകകളും അയാഠം മറക്കും. ഹെയ്സെ ദമ്പതികഠം തേനീച്ചകളേയും താറാവിനേയും വളർത്തിയിരുന്നു. അവരുടെ മുൻവശത്തു തേൻ മുന്തിരിവള്ളികഠം പടർന്നുകിടന്നി രുന്നു. മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടൺ ക്ലീവ്ലൻറിനെ ചാട്ടകൊണ്ടു് ഒന്നു തൊട്ടു. ചെടിപ്പടപ്പിലൂടെ വണ്ടി ഓടിക്കൊണ്ടിരിക്കെ അയാഠം പതുക്കെ പാടി:

"അങ്ങു ദൂരെ ടെനിസ്സിയിൽ വാഴും
ജെസ്സിമൂപ്പരോ മാന്യശരത്നം."

13

അന്നു വീട്ടിലെ ജോലി മുഴുവൻ മാൻഡി ഒറ്റയ്ക്കു ചെയ്യേണ്ടിവന്നു. അവൾക്കതിൽ വിഷമമുണ്ടായിരുന്നില്ല. അവളുടെ ജീവിതത്തിൽ വലിയ മാറ്റങ്ങളും ഒന്നും ഉണ്ടാകാറില്ല. മിസ്സിസ് ഹാരിസന്റെ സ്ഥാനം ഏറ്റെടുക്കുന്നതിൽ അവൾക്കു വലിയ അഭിമാനം തോന്നി. കുട്ടികൾക്കു ക്ഷീണം നല്കുക, മിസ്സിസ് ടെംപിൾടണ് പാലും റൊട്ടിയും കൊണ്ടുപോയികൊടുക്കുക, മുതലായ ജോലികളെല്ലാം അന്നു മാൻഡിയാണ് ചെയ്തത്. മിസ്സിസ് ഹാരിസിനെപ്പറ്റി അവൾക്കു വിഷമം ഉണ്ടായിരുന്നു. ആരെങ്കിലും അമ്മൂമ്മയുടെ അടുത്തിരിക്കുന്നതു നന്നായിരിക്കുമെന്നു, ഉച്ചസമയത്ത് അവൾ കുട്ടികളോടു പറഞ്ഞു. വിക്കി ഊണുകഴിക്കാൻ വീട്ടിലേക്കു വന്നില്ല. അന്നു അച്ഛന്റെ ആപ്പീസിൽ അവൾ ഒറ്റയ്ക്കായിരുന്നു; ആ സന്ദർഭം അവൾ ശരിക്കു് ഉപയോഗപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. പ്രഫസർ ചാമേഴ്സിനു് അവൾ നീണ്ട ഒരു കത്തെഴുതി. മിസ്റ്റർ റോസൻ അവളെ തന്നോടൊപ്പം ഹോട്ടലിൽനിന്നു ഊണുകഴിക്കാൻ ക്ഷണിച്ചിരുന്നു. (ഭാര്യ സ്ഥലത്തില്ലാത്തപ്പോൾ അദ്ദേഹം ഹോട്ടലിൽനിന്നാണ് ഊണു കഴിക്കാറു്.) വലിയൊരു മാന്യതയായിട്ടാണ് അവൾ അതു കണക്കാക്കിയതു്.

അമ്മൂമ്മയുടെ സമീപത്തു ആരെങ്കിലും ഇരിക്കണമെന്നു മാൻഡി പറഞ്ഞപ്പോൾ തങ്ങൾ മാറിമാറി അതു ചെയ്യാമെന്നു് ബെർട്ടും ഡെല്ലും ഏറ്റു. രാവിലെ വെട്ടിയിട്ട പുല്ലു വാരിമാറ്റാൻ അഡൽബർട്ടു പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ ആൽബർട്ട് അമ്മൂമ്മയുടെ സമീപം ചെന്നിരുന്നു. അമ്മൂമ്മയ്ക്കു തീരെ സുഖമില്ലെന്നു അവനു തോന്നി. മാൻഡി വെള്ളത്തിൽ വിസ്കിചേർത്തു അവർക്കു കൊടുത്തുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ അവൻ അമ്മൂമ്മയെത്തന്നെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ആ മുറി കുറെ ഭംഗിയാക്കിയിടണമെന്നു അവനു തോന്നി. മിസ്സിസ് ഹാരീസ് കണ്ണടച്ചു കിടക്കുകയാണു്;

അവൻ അവിടെ ചിന്നിച്ചിതറിക്കിടന്നിരുന്ന തൊപ്പികളും കോട്ടുകളും എടുത്തു ആണികളിൽ തൂക്കിയിട്ടു. അമ്മൂമ്മയുടെ തലയ്ക്കൽത്തന്നെ കിടന്നിരുന്ന ആട്ടിന കസേര അവൻ ഒരു മൂലയ്ക്കലേക്കു മാറ്റിയിട്ടു. അവിടെ ഒരു മേശയാണു് വേണ്ടതെന്നു അവനു തോന്നി. പക്ഷെ ആ വീട്ടിലുള്ള ചെറിയ മേശകളിന്മേലെല്ലാം ഓരോ സാധനങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. മുകളിൽ, അവനും അഡൽബർട്ടും റോനാൾഡും ഉറങ്ങുന്ന മുറിയിൽ നല്ലൊരു മരപ്പെട്ടി കിടപ്പുണ്ടു്. അതിന്മേൽ ഇരുന്നാണു് എല്ലാദിവസവും രാവിലെ അവർ സ്റ്റോക്കിങ്ങ്സും ഷൂസും ഇടാറു്. അവൻ അതു താഴത്തേക്കു എടുത്തുകൊണ്ടുവന്നു, അമ്മൂമ്മയുടെ തലയ്ക്കലായിവച്ചു. അതിനുശേഷം വൃത്തിയുള്ള ഒരു തുണിയെടുത്തു അവൻ അതു മൂടി.

അമ്മൂമ്മ കണ്ണുതുറന്നു അവന്റെ നേരെ നോക്കി പുഞ്ചിരിച്ചു: "മോനെ, ഒരു തകരപ്പാത്രം നിറയെ നല്ല വെള്ളം കൊണ്ടുവന്നു തരാമോ?"

അവൻ പിന്നുറത്തെ മുറ്റത്തുചെന്നു തണുത്തവെള്ളം കിട്ടുന്ന തൂവരെ പമ്പു് അടിച്ചു. അമ്മൂമ്മ ആവശ്യപ്പെട്ടതുപോലെ ഒരു തകരപ്പാത്രത്തിലാണു് അവൻ അവക്കു വെള്ളം കൊണ്ടുപോയി കൊടുത്തതു്. എങ്കിലും അതിലല്ല വെള്ളം കൊണ്ടുപോകേണ്ടിയിരുന്നതെന്നു അവനുതോന്നി. അമ്മൂമ്മ വീണ്ടും തലയിണയിലേക്കു ചാഞ്ഞുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ അവൻ ഒരു ഗ്ലാസു് എടുത്തുകൊണ്ടുവന്നു, അതിൽ വെള്ളംനിറച്ചു അപ്പോൾ തയ്യാറാക്കിയ മേശപ്പുറത്തു അടച്ചുവച്ചു. തലയിണയുടെ ചുവട്ടിൽ നിന്നു ഒരു ചുവന്ന തൂവാലയെടുത്തു അമ്മൂമ്മ മുഖത്തെ വിയപ്പു തുടയ്ക്കുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ അവൻ വീണ്ടും മുകളിലേക്കു ഓടിപ്പോയി തന്റെ നല്ല തൂവാലകളിലൊന്നു എടുത്തുകൊണ്ടുവന്നു. മിസ്സിസ്സു് റോസൻ അവനും ഡെല്ലിനും ക്രിസ്തുമസ്സു് സമ്മാനമായി കൊടുത്തവയാണു് ആ നല്ല തൂവാലകൾ. പുതിയതൂവാല അമ്മൂമ്മയുടെ കയ്യിൽ കൊടുത്തതിനുശേഷം ചുക്കിച്ചുളിഞ്ഞ ചുവന്ന തൂവാല അവൻ എടുത്തുമാറ്റി. തുടർന്നു അവിടെ എന്തെങ്കിലും ചെയ്യാനുള്ളതായി അവനു തോന്നിയില്ല.

ഒരു പക്ഷെ മുറിയിലെ വെളിച്ചം അല്പം കുറയ്ക്കുന്നതു നന്നായിരിക്കും. ജനാലകൾക്കു തടിച്ചട്ടകളല്ല, നേരിയ തുണിത്തിരശ്ശീലകളാണു് ഉണ്ടായിരുന്നതു്. അവ പിറകോട്ടു പിടിച്ചു കെട്ടിയിരുന്നു; വാസ്തവത്തിൽ കെട്ടുകയല്ല, ജനാലപ്പടികളിൽ തറച്ചിരുന്ന ആണികളിൽ അവ മടക്കിയിടുകയാണു ചെയ്തിരുന്നതു്. സായാഹ്നത്തിലെ തെളിഞ്ഞ സൂര്യരശ്മികളെ തടഞ്ഞുകൊണ്ടു് കീഴോട്ടുവീണുകിടക്കത്തക്കവിധം അവൻ ആ തിരശ്ശീലകൾ വിടത്തിയിട്ടു. അതിനുശേഷം അവൻ പൊക്കം കുറഞ്ഞ കസേരയിൽ ഇരുന്നു പുറവും നോക്കി. ഇപ്പോൾ അതു ഒരു ദീനക്കാരിയുടെ മുറിപോലെ തോന്നുന്നുണ്ടു്.

വെറുതെ ഇരിക്കുക ഒരു ചെറിയ കുട്ടിക്കു വിഷമമാണു്. ''ഞാൻ 'ജോയുടെ ഭാഗ്യം' വായിച്ചു കേൾപ്പിക്കട്ടെ അമ്മൂമ്മേ'' അവൻ ചോദിച്ചു.

''വായിച്ചോളൂ ബെർട്ടീ''

അമ്മൂമ്മ തങ്ങളെ ഉറക്കെ വായിച്ചു കേൾപ്പിക്കാവുള്ള 'കുട്ടികളുടെ പുസ്തകം' എടുത്തുകൊണ്ടുവന്നു, അവർ വായിച്ചു നിർത്തിയിരുന്ന ഭാഗം മുതൽ അവൻ വായിക്കാൻ തുടങ്ങി. അവന്റെ ശബ്ദം കേൾക്കുന്നതു മിസ്സിസ് ഹാരിസിനു് ഇഷ്ടമായിരുന്നു; ഇടക്കിടയ്ക്കു കണ്ണുതുറന്നു നോക്കുമ്പോൾ അവനെ കാണുന്നതും അവൾക്കു സന്തോഷം നല്കിയിരുന്നു. അമ്മൂമ്മ കഥ കേൾക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നില്ല. അവർ 'പിൽഗ്രിംസ് പ്രോഗ്രസ്സി'ന്റെ രണ്ടാംഭാഗത്തിലുള്ള ഏതാനും വരികൾ മനസ്സിൽ ഉരുക്കഴിക്കുകയായിരുന്നു: ''മെഴ്സി പറഞ്ഞു; 'കഷ്ടപ്പെടുന്നവർക്കു് എത്ര ആശ്വാസകരമാണു് വിശ്രമം.''' ക്രിസ്തീനയും സംഘവും 'ഹിൽ ഓഫ് ഡിഫിക്കൽറ്റി'യിലെ വള്ളിക്കുടിലിൽ വന്നെത്തുന്ന സന്ദർഭത്തിലുള്ള ഈ വരികൾ, അമ്മൂമ്മ പലതവണ കുട്ടികൾക്കു് ഉറക്കെ വായിച്ചുകൊടുത്തിട്ടുള്ളതാണു്.

നാലുമണിയായപ്പോൾ അഡൽബർട്ട് മടങ്ങിയെത്തി. വീട്ടിൽ കളിച്ചിരുന്ന അവൻ, പുല്ലെല്ലാം വാരിക്കൊണ്ടുവന്നു

തങ്ങളുടെ പത്രക്കാരൻ ഇട്ടുകൊടുത്തുവെന്നും, ബെർട്ട് വായിക്കുകയാണെങ്കിൽ ഇനി താൻ അതു കേട്ടുകൊണ്ടിരിക്കാമെന്നും പറഞ്ഞുകൊണ്ട് അവൻ, ആടുന്ന കസേര അമ്മൂമ്മയുടെ കിടക്കയ്ക്കു സമീപം വലിച്ചിട്ടു അതിൽ ചുരുണ്ടുകൂടി.

അമ്മൂമ്മ അങ്ങേയറ്റം സന്തുഷ്ടയായിരുന്നു. അവരും ആ ഇരട്ടസഹോദരങ്ങളും സമപ്രായക്കാരാണ്. ഏറ്റവും യാഥാർത്ഥ്യവും സത്യസന്ധവുമായ കാര്യങ്ങളെല്ലാം അവക്കിരുകൂട്ടർക്കും ഒന്നുതന്നെ ആയിരുന്നു. തന്റേയും ആ കുട്ടികളുടേയും ഇടയ്ക്കുള്ള കൊല്ലങ്ങളും വിഷമങ്ങളും നിറഞ്ഞതും പ്രാധാന്യമർഹിക്കാത്തതുമായി തോന്നി മിസ്സിസ് ഹാരിസിനു്. ഇരട്ടസഹോദരന്മാരും റോനാൾഡും ഹഗ്ഗിയും പ്രാധാന്യം അർഹിക്കുന്നു. അമ്മൂമ്മ കണ്ണു തുറന്നു.

"ഹഗ്ഗി എവിടെ?" അവർ ചോദിച്ചു.

"അവൻ ഉറങ്ങുകയാണെന്നു തോന്നുന്നു. അമ്മ അവനെ കിടക്കയിലേക്കു എടുത്തുകൊണ്ടു പോകുന്നതു കണ്ടു."

"റോനാൾഡോ?"

"അവൻ മുകളിൽ മാൻഡിയുടെ അടുത്താണ്. അടുക്കളയിൽ ഇപ്പോൾ ആരുമില്ല."

"എന്നാൽ നീ ചെന്നു കുറച്ചു തണുത്ത വെള്ളം എടുത്തുകൊണ്ടുവരൂ ഡെൽ."

"ശരി അമ്മൂമ്മേ." തവിട്ടുനിറത്തിലുള്ള കാൻവാസ് ചെരിപ്പ് ഇട്ടുകൊണ്ടു അവൻ വെള്ളം അടിച്ചെടുക്കാൻ പുറത്തേക്കിറങ്ങി.

വൈകുന്നേരം അഞ്ചുമണിക്കു വീട്ടിലെത്തിയ വിക്കി, നേരെ അമ്മയുടെ മുറിയിലേക്കു ചെന്നു. പക്ഷെ ആ മുറിയുടെ വാതിൽ അടഞ്ഞുകിടന്നിരുന്നു. അതിനു മുമ്പൊരിക്കലും അങ്ങിനെ കണ്ടതായി അവനുണ്ടു ഓർമ്മിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അവൻ അമ്മൂമ്മയുടെ മുറിയിലേക്കുപോയി. മിസ്സിസ് ഹാരിസ് കിടന്നുറങ്ങുക

യായിരുന്നു. ഇരട്ടസഹോദരന്മാരിൽ ഒരാൾ അവിടെ കാവലിരിക്കുന്നുണ്ട്. അവൻ ചൂണ്ടാണിവിരൽ ഉയർത്തി മിണ്ടരുതെന്നു ആംഗ്യം കാണിച്ചു. വിക്കി അടുക്കളയിലേക്കുചെന്നു. മാൻഡി ബിസ്കറുകൾ ഉണ്ടാക്കുകയായിരുന്നു. അവ മുറിക്കാൻ റോസാമണ്ഡ് അവളെ സഹായിക്കുന്നുമുണ്ട്.

"എന്തുപറ്റി മാൻഡി? ഇവിടത്തെ ആളുകളെല്ലാം എവിടെ?"

"മിസ് വിക്കി, അപ്പൻ ഇവിടെയില്ലെന്നു നിങ്ങൾക്കറിയില്ലേ. അമ്മയ്ക്കു ഒരു തലവേദന. മിസ്സിസ് ഹാരിസിനു തീരെ സുഖമില്ല. നിങ്ങൾക്കും കുട്ടികൾക്കും ഞാൻ അടുക്കളയിൽത്തന്നെ അത്താഴം തരാം. അമ്മൂമ്മയുടെ മുറിയിൽക്കൂടി നിങ്ങളാരും ഓടിനടക്കേണ്ട."

"ഓ, വളരെ നന്നായി" വിക്കി ദേഷ്യത്തോടെ പറഞ്ഞു. അവൾ മുകളിലേക്കു കയറിപ്പോയി. തനിക്കു പോകാനിനി രണ്ടാഴ്ചയേയുള്ളൂ; പെട്ടിയില്ല, വസ്ത്രങ്ങളില്ല, ഒന്നുമില്ല. അപ്പോഴാണ് എല്ലാവരും സുഖക്കേടുപിടിച്ചു കിടക്കുന്നതു! "എന്റെ മുഴുവൻ ജീവിതവും ഒരു ചരടിൽ ആടിക്കൊണ്ടിരിക്കെ മിസ്റ്റർ റോസൻ മാത്രമേ എന്തെങ്കിലും താല്പര്യം കാണിക്കുന്നുള്ളൂ." അവൾ ദേഷ്യത്തോടെ സ്വയം പറഞ്ഞു. "എന്തിനാണ് ഈ വീട്ടുകാരെല്ലാം?"

അത്താഴം കഴിഞ്ഞു വിക്കി വായിക്കാൻവേണ്ടി അപ്പന്റെ ആപ്പീസിലേക്കു പോയി. അടുക്കളവാതിൽ തുറന്നിട്ടേക്കാൻ അവൾ മാൻഡിയെ ഏല്പിച്ചു. എങ്കിൽ മടങ്ങിവരുമ്പോൾ വീട്ടിൽ ആരേയും ഉപദ്രവിക്കാതെ അവൾക്കു സ്വന്തം മുറിയിൽ പോയി കിടക്കാമല്ലോ. ഇരട്ടസഹോദരന്മാർ അയൽപക്കത്തെ കുട്ടികളുമായി കുറച്ചുനേരം മുറ്റത്തെ വൈദ്യുതവിളക്കിനു ചുവടെനിന്നു കളിച്ചതിനുശേഷം ശബ്ദമുണ്ടാക്കാതെ തങ്ങളുടെ മുറിയിൽ ചെന്നുകിടന്നു. വീട് നിശ്ശബ്ദമായിക്കഴിഞ്ഞപ്പോൾ മാൻഡി മിസ്സിസ് ഹാരിസിന്റെ അടുത്തെത്തി.

"മിസ്സിസ് ഹാരിസ്, ഞാൻ കാലുതിരുമ്മിത്തരട്ടെ?"

"വളരെ നന്ദി മാൻഡി. നീ വൃത്തിയുള്ളൊരു രാത്രി ത്തൊപ്പി എടുത്തുകൊണ്ടുവരൂ."

മാൻഡി തൊപ്പിയെടുത്തു കൊണ്ടുവന്നു.

"ദൈവമേ, നിങ്ങളുടെ കാലുകൾ തണുത്തു മരവിച്ചിരിക്കുന്നു."

"മാൻഡി, സമയമായെന്നാണ് എനിക്കു തോന്നുന്നതു" വൃദ്ധ മന്ത്രിച്ചു. നിലത്തു മുട്ടുകുത്തിനിന്നു മാൻഡി ദൃഢനിശ്ചയത്തോടെ ജോലിചെയ്യാൻ തുടങ്ങി. അവൾ വിയർത്തു. അവസാനം അവൾ നിവർന്നിരുന്നു പുറംകയ്യുകൊണ്ട് മുഖം തുടച്ചു.

"ഓ, എനിക്കിതു മൂടിപിടിപ്പിക്കുവാൻ കഴിയുന്നില്ല, മിസ്സിസ് ഹാരിസ്. പരന്ന ഒരു ഇരുമ്പിൻകഷണം ഞാൻ അടുപ്പിൽ ഇട്ടിട്ടുണ്ട്. അതു പഴയ ഒരു തുണിയിൽ പൊതിഞ്ഞു ഞാൻ നിങ്ങളുടെ കാലിന്മേൽ വയ്ക്കാം. കുട്ടികളെ ആരെയെങ്കിലും അയച്ചു, ഈ മരവിപ്പിനെറ കാര്യം എന്നെ അറിയിക്കാമായിരുന്നില്ലേ അമ്മൂമ്മേ."

മിസ്സിസ് ഹാരിസ് മറുപടി പറഞ്ഞില്ല. മാൻഡിക്കോ പഴുത്ത ഇരുമ്പുകഷണത്തിനോ കാര്യമായൊന്നും ചെയ്യാൻ കഴിയാത്ത ഒരു തണുപ്പാണ് തന്നെ ബാധിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നു അവർ കരുതി. ടെനിസിയിൽ വച്ചു അവർ എത്രപേരെ ശുശ്രൂഷിച്ചിരുന്നു; ചില ലക്ഷണങ്ങളെല്ലാം അവർക്കും മനസ്സിലാകാതിരിക്കാൻ വയ്യ.

മാൻഡി പൊയ്ക്കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അമ്മൂമ്മ തനിക്കു ലഭിച്ചിട്ടുള്ള അനുഗ്രഹങ്ങളെപ്പറ്റി ഓർക്കാൻതുടങ്ങി. സുഖക്കേടായി വളരെക്കാലം കിടന്നു മറ്റുള്ളവർക്ക് ഒരു ഭാരമായി തീരരുതേ എന്നു കൊല്ലങ്ങളായി അവർ ദിവസവും പ്രാർത്ഥിച്ചുപോന്നിട്ടുണ്ട്. നീണ്ട ശുശ്രൂഷ നടത്താൻ ക്ഷമയില്ലാത്ത ആളുകളുടെ രക്ഷയിൽ അവശയായി കിടക്കേണ്ടിവന്നാൽ അനുഭവപ്പെടുന്ന ഹൃദയവേദ

നയും അവമാനവും അവർ അങ്ങേയറ്റം വെറുത്തു. മറ്റുള്ളവക്കു ഒരു ഉപദ്രവമാകാതെ, ഇന്നു രാത്രിതന്നെ താൻ മരിക്കുമെന്നു അവൾക്കു തീച്ചയായിരുന്നു.

മിസ്സിസ് റോസൻ ചിക്കാഗോവിലാണെന്നതിലും അമ്മൂമ്മയ്ക്കു് സന്തോഷം തോന്നി. അവൾ ഇവിടെയുണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ തീച്ചയായും അമ്മൂമ്മയ്ക്കു് സുഖമില്ലാത്ത വസ്തുത മനസ്സിലാക്കി ബഹളം ഉണ്ടാക്കിയേനേ. കിടക്കയുടെ കാഠിന്യം, ശുചീകരണത്തിനുള്ള സൗകര്യക്കുറവു്, കീശയിൽത്തന്നെ സൂക്ഷിക്കുന്ന ചീപ്പു്, കീറിയതും തുന്നിക്കെട്ടിയതുമായ നിശാവസ്ത്രങ്ങൾ — അമ്മൂമ്മയുടെ ഇത്തരം നൂറുകണക്കിനു രഹസ്യങ്ങളെല്ലാം അവളുടെ സൂക്ഷ്മതയേറിയ കണ്ണുകൾ കണ്ടറിയും; തീച്ച. അതോടെ മിസ്സിസ് റോസനു് വെറുപ്പുണ്ടാകും — അതു് വിക്ടോറിയയുടെ ദോഷത്തിനു കാരണമാകും. മിസ്സിസ് റോസനു തന്നെ വലിയ മതിപ്പും സ്നേഹവുമാണെന്നു് മനസ്സിലാക്കാൻ മിസ്സിസ് ഹാരിസിനു് അവരെ വീണ്ടും കാണണമെന്നില്ല. അതെ, മിസ്സിസ് റോസൻ അമ്മൂമ്മയെ ബഹുമാനിച്ചിരുന്നു. അവളുടെ ചെറിയ തലോടലുകളും രസകരമായ സമ്മാനങ്ങളും മിസ്സിസ് ഹാരിസിനു് വലിയ കാര്യമായിരുന്നു.

മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടൺ അകലെയാണെന്നതും അനുഗ്രഹമായി. ഒരു പുരുഷൻ വീട്ടിലുണ്ടായിരിക്കുമ്പോൾ ചില ചിട്ടകളെല്ലാം പരിപാലിക്കേണ്ടതുണ്ടു്. ഒരുപക്ഷെ അയാൾ ഡാക്ടറെ വിളിക്കാൻ തീരുമാനിക്കുകയും എല്ലാവരോടും വിവരം പറയുകയും ചെയ്യുമെന്നുവരും. ഇപ്പോൾ കാര്യങ്ങളെല്ലാം വളരെ ശാന്തമായി കലാശിക്കും. "ദൈവം എന്റെ ഇടയനാണു്" അമ്മൂമ്മ നന്ദിയോടെ മന്ത്രിച്ചു. "ദൈവമേ, ഞാൻ വിക്ടോറിയയെ വഷളാക്കിയിട്ടുണ്ടു്. അവൾ അതിസുന്ദരിയായിരുന്നു. പക്ഷെ അതുകൊണ്ടു് ആരും ചീത്തയാകില്ല. മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടൺ എന്നും അവളെ ബഹുമാനിക്കും. മക്കൾ അവളെ എന്തിലും കൂടുതലായി സ്നേഹിക്കുന്നുണ്ടു്. അവർ എന്നും അവളോടു് സ്നേഹത്തോടെതന്നെ പെരുമാറും. അവളുടെ സ്വഭാവം അത്തരമാണു്".

പഴയ വീടിനെപ്പറ്റി ഓർക്കാൻ തുടങ്ങി അമ്മൂമ്മ. എത്ര ഉത്സാഹമുള്ള പെൺകുട്ടിയായിരുന്നു വിക്ടോറിയ! അവളെപ്പറ്റി അവർക്ക് എന്തു അഭിമാനമായിരുന്നു! പ്രതിശ്രുതവരനായിരുന്ന ഹില്ലാരി ടെംപിൾടനുമൊത്തു് ലിലാക്വള്ളിക്കുടിലിലിരുന്നു് ചിരിച്ചുകളിച്ചിരുന്ന വിക്ടോറിയയുടെ ശബ്ദം അവർ കേൾക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. രാത്രിയുടെ അന്ത്യയാമമായപ്പോഴേയ്ക്കും സുഖകരങ്ങളായ ഈ ചിന്തകളും മാഞ്ഞുപോയി. ഇരുട്ടിലൂടെ കൂടുതൽ ഇരുട്ടിലേക്കു് താനും തന്റെ കിടക്കയും താണുപോകുന്നതായി മിസ്സിസ് ഹാരിസിനു് തോന്നി.

ആ രാത്രി വൃദ്ധയായ മിസ്സിസ് ഹാരിസ് മരിച്ചില്ല; പക്ഷെ താൻ മരിച്ചുവെന്നാണു് അവർ വിശ്വസിച്ചതു്. രാവിലെ അമ്മൂമ്മ ബോധശൂന്യയായി കിടക്കുന്നതാണു് മാൻഡി കണ്ടതു്. അതോടെ വീട്ടിൽ ഓട്ടവും ബഹളവുമായി. വിക്ടോറിയയും, വിക്കിയും തങ്ങളുടെ ഗാഢമായ ആത്മാലയത്തിൽ നിന്നു ഞെട്ടി ഉണർന്നു. മിസ്സിസ് ഹാരിസിനെ ഇടനാഴിമുറിയിൽനിന്നു വേഗം പുറത്തു കൊണ്ടുവന്നു് വിക്ടോറിയയുടെ കിടക്കയിൽ കിടത്തി. വിക്ടോറിയയുടെ ഏറ്റവും നല്ല നിശാവസ്ത്രങ്ങളിലൊന്നു് അവരെ ധരിപ്പിച്ചു. മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടനു് ആളു പോയി. ഡാക്ടറെ വിളിക്കാനും ആളെ അയച്ചു. ജിജ്ഞാസുവായ മിസ്സിസ് ജാക്സണു് അവസാനം വീടിനകത്തേക്കു പ്രവേശനം കിട്ടി. അവർ സ്വയം ശ്രുശ്രൂഷികയുടെ സ്ഥാനം ഏറ്റെടുത്തു. ആർക്കും അവരെ തടയാൻ ധൈര്യമുണ്ടായില്ല. പക്ഷെ അമ്മൂമ്മയ്ക്കു് ഇതിലൊന്നും പങ്കില്ലായിരുന്നു. താൻ ഇത്രയധികം ശ്രദ്ധയ്ക്കും വികാരപ്രകടനത്തിനും കേന്ദ്രമായിത്തീർന്നതു് അവർ അറിഞ്ഞതേയില്ല. മിസ്റ്റർ ടെംപിൾടൺ എത്തി അല്പസമയം കഴിഞ്ഞപ്പോഴാണു് അമ്മൂമ്മ മരിച്ചു.

അങ്ങിനെ ടെംപിൾടൺകുടുംബത്തിൽനിന്നു് മിസ്സിസ് ഹാരിസ് അപ്രത്യക്ഷയായി. പക്ഷെ ഊഹിക്കാനോ മുൻകൂട്ടിക്കാണാനോ കഴിയാത്ത ലക്ഷ്യങ്ങളിലേക്കു നയിക്കുന്ന നീണ്ട

പാതയിലൂടെ വിട്ടോറിയയും വിക്കിയും യാത്രതുടരേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. വയസ്സാകുന്നതോടെ അവർ, ഹാരിസ് അമ്മൂമ്മയോട് കൂടുതൽ കൂടുതൽ അടുക്കും. അവർ ആ വൃദ്ധയെപ്പറ്റി കൂടുതൽ ചിന്തിക്കാൻ തുടങ്ങും; മുമ്പ് ശ്രദ്ധിക്കാഞ്ഞ പലതും അവർ ഓർമ്മിക്കും. അവരുടെ വിധിയും ഏറെക്കുറെ അമ്മൂമ്മയുടേതുതന്നെ ആയിരിക്കും. അമ്മൂമ്മയെ വേണ്ടത്ര ശ്രദ്ധിക്കാഞ്ഞതിൽ അവർ പശ്ചാത്തപിക്കും. അവരും ചെറുപ്പക്കാരുടെ, കാണാൻ കൂട്ടാക്കാത്തതും ഉൽക്കണ്ഠ നിറഞ്ഞതുമായ കണ്ണുകളിലേക്കു ഉറ്റുനോക്കുകയും തങ്ങൾ ഏകാകിനികളാണെന്ന് വിചാരിക്കുകയും ചെയ്യും. അവർ സ്വയം പറയും: "ചെറുപ്പത്തിൽ, ആരോഗ്യവും ആഗ്രഹങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ട് ഞാൻ ഹൃദയശൂന്യയായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ ഞാനതു മനസ്സിലാക്കുന്നു".

രണ്ടു സുഹൃത്തുക്കൾ

1

നവീനവും അപരീക്ഷിതവും ആയ കാര്യങ്ങൾ അറിയുന്നതിനു മനസ്സു ഉത്സുകമായിരിക്കുന്ന ചെറുപ്പകാലത്തുപോലും, ഭയവും മടിയും എന്തെന്നറിയാത്ത ആ കാലത്തുപോലും, കാര്യങ്ങളുടെ അടിയിലെവിടേയോ അചഞ്ചലമായ എന്തോ ഒന്നുണ്ടെന്നു് ചിന്തിക്കാൻ നാം ഇഷ്ടപ്പെട്ടുന്നു. ഈ നക്ഷത്രങ്ങൾ ചിലപ്പോൾ ചില ആദർശങ്ങളാകാം; പക്ഷെ അധികപങ്കും അവ, എങ്ങിനെയെന്നു പറയാൻ കഴിയാത്തവിധം, അങ്ങേയറ്റം ആത്മനിഷ്ഠമായ രീതിയിൽ നമുക്കു ധൈര്യം തരുന്ന, ചില ചിത്രങ്ങൾ — വ്യക്തമായ ചില ഓർമ്മകൾ — ആകാനാണു് സാധ്യത. സ്വതന്ത്രമായ കാറ്റിന്റേയും കടലിന്റേയും സന്തതിയായി കണക്കാക്കാവുന്ന, കടലിനെപ്പോലെത്തന്നെ ചുറ്റിയലഞ്ഞു കഴിച്ചുകൂട്ടുന്ന, കടൽക്കാക്കകൾപോലും (തിരമാലകളിൽ വിശ്രമിക്കാനും കൊടുങ്കാറ്റിൽ സഞ്ചരിക്കാനും കഴിയുന്ന അവയ്ക്കു വെള്ളവും കാറ്റുമല്ലാതെ മറ്റൊന്നും ആവശ്യമില്ലെന്നു തോന്നുമായിരുന്നു), ചിലപ്പോൾ തങ്ങൾക്കു നേരത്തെ പരിചയമുള്ള ഇടങ്ങളിലേക്കു്, തങ്ങൾ ജനിച്ചുവളർന്ന വിദൂരങ്ങളായ ദ്വീപുകളിലേക്കും ഏകാന്തങ്ങളായ പാറക്കെട്ടുകളിലേക്കും, പറന്നുപോകാറുണ്ടു്. യുവത്വത്തിന്റെ അസ്വസ്ഥതയ്ക്കു അത്തരം ചില അഭയകേന്ദ്രങ്ങളുണ്ടു്; പക്ഷെ യൗവനം അവയെപ്പറ്റി ലജ്ജിക്കയാണു പതിവു്.

പണ്ടു, മോട്ടോർകാർ കണ്ടുപിടിക്കുന്നതിനുമുമ്പു് (യുദ്ധത്തേക്കാൾ വലിയ മാറ്റങ്ങൾ ലോകത്തിൽ ഉണ്ടാക്കിയ ഒരു കണ്ടുപി

ടിത്തമായിരുന്ന മോട്ടോർ കാർ. മാത്രമല്ല വാട്ടർലൂവിനുശേഷം നൂറുകൊല്ലം കഴിഞ്ഞപ്പോഴും ഉണ്ടായ പ്രത്യേകതരം യുദ്ധത്തിനു അതു കാരണമാവുകയും ചെയ്തു.) ആഴംകുറഞ്ഞ കാൻസാസ് നദിയുടെ താഴ്വരയിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഒരു ചെറിയ പട്ടണത്തിൽ രണ്ടു സുഹൃത്തുക്കൾ ജീവിച്ചിരുന്നു. അവർ വ്യാപാരികളായിരുന്നു. ഏറ്റവും സമ്പന്നരും ജനസ്വാധീനമുള്ളവരും. വലിയ പട്ടണങ്ങളിലേക്കു അവർ വ്യാപാരസംബന്ധമായ യാത്രകൾ നടത്താറുണ്ട്. സെൻറ് ജോസഫിലും ഷിക്കാഗോവിലും 'ബന്ധു'ക്കൾ ഉണ്ടായിരുന്നു അവർക്ക്. ബാല്യകാലത്തു് വിജയത്തിൻെറയും അധികാരത്തിൻെറയും പ്രതിനിധികളായിരുന്നു എനിക്കവർ.

ആർ. ഇ. ടില്ലൺ ഐറിഷ് വംശക്കാരനാണ്. കറുത്ത മിനുത്ത തലമുടിയും മേൽമീശയും ഉള്ള അയാൾക്കു തടിച്ചു പൂരികങ്ങളാണുണ്ടായിരുന്നതു്. അയാളുടെ തൊലി നല്ലപോലെ വെളുത്തതായിരുന്നു. ക്ഷൗരംചെയ്ത കവിളിലും താടിയിലും നീലച്ചുവികലന്നിരുന്നു. ക്ഷൗരം ചെയ്യൽ അദ്ദേഹത്തെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം വേദനാകരമായ ഒരു പ്രവൃത്തിയായിരിക്കണം. കത്തിക്കു പ്രവർത്തിക്കാൻ സൗകര്യമുള്ള വിസ്തൃത ഭാഗങ്ങളൊന്നും ആ മുഖത്തില്ലായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിൻെറ മുഖഘടന എല്ലുന്തിയതും അസാധാരണവും ആയിരുന്നു. ഉയന്ന കവിളെല്ലുകൾ, എടുത്തുപിടിച്ചുനില്ക്കുന്ന റോമൻ മൂക്കു്, ആഴത്തിലുള്ള വരകളും അറ്റത്തു ഒരു കുഴിയുമുള്ള താടി, കണ്ണിൻെറ മുകളിൽ ഉന്തിനില്ക്കുന്ന പൂരികം, അന്യോന്യം കൂട്ടിമുട്ടിയ പൂരികക്കൊടികൾ—ഇങ്ങിനെ പലതലങ്ങളിലായി നിർമ്മിതമായ ആ മുഖത്തു്, ശില്പി തൻെറ കഴിവിൻെറ പാരമ്യം കാണാൻവേണ്ടി കൊത്തലും പണിയലും ധാരാളം നടത്തിയതായി തോന്നും. എങ്കിലും അദ്ദേഹത്തെ നേരിൽകാണുമ്പോൾ താരതമ്യേന ചെറിയ ഒരു ഉടലിനുമുകളിൽ രാജകീയപ്രൌഢിയോടെ ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു തലയാണു് നമ്മുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ പെടുക. ആ തലയെടുപ്പിൽ ബോധപൂർവ്വമായ കലി

നതയും സ്പഷ്ടമായ ഔദ്ധത്യവും നിഴലിച്ചിരുന്നു. സംഗീതാത്മകവും ചലനക്ഷമവും ആയ ശബ്ദവും ഐറീഷ്വംശത്തിനു പ്രത്യേകമായ ചാരക്കണ്ണുകളും ടില്ലനുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുഴുവൻ പേരു് റോബർട്ട് എമ്മെറ്റു് ടില്ലൻ എന്നായിരുന്നു. പക്ഷെ അദ്ദേഹം അതു് ഒരിക്കലും ഉപയോഗിച്ചിരുന്നില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുടുംബത്തിൽ പണ്ടെന്നോ അത്തരം ഒരു ധാരണ ഉണ്ടായിരുന്നിരിക്കണം.

ഞങ്ങളുടെ പട്ടണത്തിലെ പ്രധാനപ്പെട്ട ബാങ്കറായിരുന്നു ടില്ലൻ. ബാങ്കിന്റെ തൊട്ടടുത്തുള്ള വലിയ വ്യാപാരസ്ഥാപനത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥനും അദ്ദേഹമായിരുന്നു. ഉഗാണ്ടയിൽ കുറെ കൃഷിനിലങ്ങളും പച്ചത്താഴ്വര പ്രദേശമായ 'കോ'വിൽ നല്ലൊരു കന്നുകാലി വളർത്തൽ കേന്ദ്രവും അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്നു. ഞങ്ങളുടെ നിലവാരം അനുസരിച്ചു അദ്ദേഹം നല്ലൊരു ധനികനായിരുന്നു.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ സുഹൃത്തായ ജെ. എച്ച്. ട്രൂമൻ, ഞങ്ങളുടെ ഭാഷയിൽ പറഞ്ഞാൽ, വലിയൊരു ഇടയനാണു്. ബഹുലോക്കാരനായിരുന്നു അദ്ദേഹം. വളരെക്കാലമായി അവിടെ താമസിച്ചു പോന്നവരാണു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വീട്ടുകാർ. പക്ഷെ ട്രൂമൻ ചെറുപ്പത്തിൽ തന്നെ പടിഞ്ഞാറൻ പ്രദേശത്തേക്കു പോന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ താൽപര്യങ്ങളും യാഥാസ്ഥിതികങ്ങളല്ലായിരുന്നു; മാത്രമല്ല, അദ്ദേഹം അസ്വസ്ഥനായിരുന്നു താനും. ടില്ലനേക്കാളും പത്തുവയസ്സിനു് മൂത്തതായിരുന്നു അദ്ദേഹം. ഞാനറിയുമ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിനു അമ്പതു വയസ്സു പ്രായമുണ്ടു്. മുഴുത്തു നല്ല ഭാരമുള്ള ഒരു മനുഷ്യൻ. വളരെ സാവധാനമായിരുന്നു, വ്യായാമങ്ങളൊന്നും ചെയ്യാത്ത അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചലനങ്ങൾ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുഖം തികച്ചും ഒരമേരിക്കക്കാരന്റേതാണു്; (ടില്ലന്റേതു് അങ്ങിനെയൊട്ടല്ലതാനും)—ഇന്നത്തേതല്ല, പഴയ അമേരിക്കക്കാരന്റെ. സാമർത്ഥ്യം, പരുഷം, പുരോഗമനാത്മകം—ഇവയുടെ യുഗത്തിൽപ്പെട്ട ആളല്ല അദ്ദേഹം. ഏതുതര

ത്തിൽപ്പെട്ട ഊതിവീർപ്പിക്കലിനോടും തള്ളിക്കയറ്റത്തോടും തികഞ്ഞ പുച്ഛമാണ് അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്നത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ, കനമുള്ള, തികച്ചും സാധാരണമായ, ഏറക്കുറെ മാനവും ചലനരഹിതവുമായ മുഖത്ത് ഇതെല്ലാം പ്രകടമായിരുന്നു. പക്ഷെ അദ്ദേഹത്തെ നേരിൽ കാണുന്നതോടെ ഒരാൾക്കു ഉറപ്പും ധൈര്യവും തോന്നും; ലാഘവത്വവും ഉയന്നതോതിലുള്ള ആത്മാഭിമാനവും അയാൾക്കു അനുവേപ്പെട്ടും; സങ്കുചിതത്വവും അല്പത്വവും അവിടെയെങ്ങും ഉണ്ടായിരിക്കില്ല.

ഈ രണ്ടു മനുഷ്യരും ഞാനറിയുന്നതിനു മുമ്പ് പത്തുകൊല്ലത്തോളം സുഹൃത്തുക്കളായിരുന്നു. എനിക്കു പത്തു വയസ്സുള്ളപ്പോഴാണ് ഞാൻ അവരെ പരിചയപ്പെട്ടതു; എനിക്കു പതിമൂന്നു വയസ്സാകുന്നതുവരെ ആ ബന്ധം തുടന്നുപോവുകയും ചെയ്തു. തരം കിട്ടുമ്പോഴെല്ലാം ഞാൻ അവരെ കാണാൻ ശ്രമിച്ചിരുന്നു. ഞങ്ങളുടെ നാട്ടിലെ മറ്റുള്ളവരേക്കാൾ വൈവിധ്യമിയന്ന ഒരു ജീവിതമാണ് അവർ നയിച്ചിരുന്നതു. വേണമെങ്കിൽ അവരെ ഞങ്ങളുടെ നേതാക്കളായി കണക്കാക്കാം. അവരിൽ ദില്ലനായിരുന്നു കൂടുതൽ ബുദ്ധിമാൻ എന്നാണ് എന്റെ വിശ്വാസം. ട്രൂമാനു, ഒരു പക്ഷെ കൂടുതൽ നല്ലൊരു പാരമ്പര്യം ഉണ്ടായിരുന്നിരിക്കാം.

മെയിൻ സ്ട്രീറ്റും ക്രോസ് സ്ട്രീറ്റും കൂട്ടിമുട്ടുന്ന മൂലയിലാണ് ദില്ലന്റെ ബാങ്കും കച്ചവടസ്ഥലവും സ്ഥിതിചെയ്തിരുന്നതു. ക്രോസ് സ്ട്രീറ്റിൽ രണ്ടു കെട്ടിടങ്ങൾക്കു അപ്പുറത്തായിരുന്നു എന്റെ വീടു്. സ്കൂളിലേക്കു പോകുമ്പോഴും വരുമ്പോഴും, അതുപോലെതന്നെ എണ്ണമറ്റ ജോലികൾക്കുവേണ്ടി രാത്രിയും പകലും വീട്ടിൽ നിന്നു പുറത്തേയ്ക്കു പോകേണ്ടിവരുമ്പോഴും, ഞാൻ ദില്ലന്റെ പീടികയുടെ മുമ്പിൽക്കൂടെയാണു പോകാറു്. അതിന്റെ ചുവന്ന ഇഷ്ടികമതിൽ ക്രോസ്സ് സ്ട്രീറ്റിന്റെ നടപ്പാതക്കരികിലൂടെ ഇരുനൂറടിദൂരം വരെയെങ്കിലും നീണ്ടുകിടന്നിരുന്നു. ഉയരത്തിൽ തലയുടുമുകളിലായി കാണുന്നവയല്ലാതെ മറ്റു ജനാലകളൊന്നും ആ മതിലിൽ ഇല്ലായിരുന്നു. മെയിൻ സ്ട്രീറ്റിനെ അഭി

മുഖീകരിച്ചായിരുന്നു മുൻവശത്തെ വാതിലും കണ്ണാടി ജനാലകളും. തൊട്ടടുത്ത കെട്ടിടമാണ് ബാങ്ക്. ചുവന്ന മതിലിന്നരികിലുള്ള നടപ്പാത പട്ടണത്തിലെ മറേറതൊരു നടപ്പാതയേക്കാളും വീതി കൂടിയതും നല്ലവണ്ണം പണിതിട്ടുള്ളതും കേടുപാടുകൾ പോക്കി സംരക്ഷിച്ചു പോരുന്നതും ആണ്. എല്ലാം ദുർബ്ബലങ്ങളായി തോന്നുന്ന ഒരു സമുദായത്തിൽ സുഖമായി നടക്കാൻ കഴിയുന്ന ഒരു പാതയായിരുന്നു അതു്. ആ കച്ചവടസ്ഥലവും ഇഷ്ടിക മതിലും നടപ്പാതയും ഞാൻ ഇഷ്ടപ്പെട്ടു. അവ ഉറപ്പുള്ളതും നല്ല വണ്ണം കെട്ടിയുയർത്തിയിട്ടുള്ളതും ആയിരുന്നു. ഒരു പക്ഷെ അതേ കാരണം കൊണ്ടുതന്നെ ആയിരിക്കാം ഞാൻ ട്രൂമാനേയും ദില്ല നേയും ബഹുമാനിച്ചിരുന്നതും. അവർ സുസ്ഥാപിതരായിക്കഴി ഞ്ഞിരുന്നു. ഞങ്ങളുടെ നാട്ടുകാരിൽ പലരും ജീവിക്കാൻ കഷ്ട പ്പെടുന്ന നിസ്സാര മനുഷ്യരായിരുന്നു. ദില്ലനും ട്രൂമാനും നല്ലവണ്ണം സമ്പാദിച്ചു കഴിഞ്ഞിരുന്നു; തങ്ങളുടെ സ്വന്തം തട്ടിൽ വിഷമം കൂടാതെ അവർ ഉറച്ചു നിന്നിരുന്നു.

പകൽ സമയത്തു അവരെ രണ്ടുപേരേയും ഒരുമിച്ചു കാണാൻ കഴിയാറില്ല—അവർ ഓരോരുത്തരും സ്വന്തം ജോലികൾ ചെയ്യു കയായിരിക്കും. പക്ഷെ എല്ലാദിവസവും വൈകുന്നേരം അവർ ദില്ലന്റെ കടയിൽ ഒത്തുകൂടും. സൂര്യൻ അസ്തമിക്കുന്നതിനു മുമ്പു തന്നെ ബാങ്കും അടയ്ക്കും. പക്ഷെ പീടിക രാത്രി പത്തുമണിവരെ തുറന്നിരിക്കും. അവിടത്തെ ജോലിക്കാർ വളരെ സമയം പണി യെടുക്കാറുണ്ട്. ദില്ലനും അതുപോലെതന്നെ. അദ്ദേഹവും കച്ച വടസ്ഥലവും ഒന്നുതന്നെ ആയിരുന്നു. അദ്ദേഹം ഒരിക്കലും സാധ നങ്ങൾ എടുത്തു കൊടുക്കാൻ മുതിർന്നിരുന്നില്ല. പീടികയുടെ ഒര ററത്തായി, കമ്പിവലക്കൂടിനു പിറകിൽ, പണം മേടിക്കാനുള്ള ഒരുദ്യോഗസ്ഥനും അവിടെയുണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷെ എന്തെ ങ്കിലും ആവശ്യമുണ്ടെങ്കിൽ ദില്ലൻ അവിടെയുണ്ടായിരിക്കും. വട ക്കൻ പ്രദേശത്തുനിന്നു വരുന്ന മിതവ്യയശീലരായ സ്വീഡുകാ രാണ് ആ പീടികയിലെ ഏററവും നല്ല പററുവരവുകാർ. അവർ

സാധാരണയായി ഇരുട്ടിയിട്ടാണ്, സാധനങ്ങളും വാങ്ങാൻ പട്ടണത്തിലേക്കു വരിക. വയലിൽ പണിയുള്ള കാലത്തു അവർ പകൽ സമയം വെറുതെ കളയില്ല. തന്റെ പറമ്പു വരവുകാരുമായി വൈകുന്നേരങ്ങളിൽ നടത്തുന്ന സംസാരം വഴിയും കൃഷിയിടങ്ങളിലൂടെ നടത്തുന്ന സഞ്ചാരം വഴിയും ദില്ലൻ, കന്നുകാലികൾക്കു തീറ്റ വാങ്ങാനോ, പുതിയ കളപ്പുര പണിയാനോ, മെതിക്കാനുള്ള യന്ത്രം വാങ്ങാനോ, മുൻകൂർ പണം ആവശ്യപ്പെടുന്ന കൃഷിക്കാർക്കു അപകടം കൂടാതെ എത്രമാത്രം കടം കൊടുക്കാമെന്നു മനസ്സിലാക്കിയെടുക്കും.

മഞ്ഞുകാലത്തെ വൈകുന്നേരങ്ങളിൽ അത്താഴം കഴിഞ്ഞു പോസ്റ്റാഫീസിലേക്കു പോകുമ്പോൾ ഞാൻ, ദില്ലന്റെ കടച്ചുറ്റുന്നതിനുപകരം, അതിന്റെ മുമ്പിൽകൂടെയാണു പോകാറു്. അവിടത്തെ ഊഷ്മളതയും ഉത്സാഹവും അനുഭവിക്കാനും, കമ്പിവലയത്തിനപ്പുറത്തു ആപ്പീസിൽ ഇരുന്നു ചതുരംഗം കളിക്കുന്ന മിസ്റ്റർ ദില്ലനേയും മിസ്റ്റർ ട്രൂമാനേയും കാണാനും വേണ്ടിയാണു് ഞാൻ അതിലെ പോകുന്നതു്. കണക്കെഴുത്തുകാരുടെ ഉയർന്ന കസേരകളിൽ ഇരുന്നു, കാഷിയരുടെ മേശപ്പുറത്തു ചതുരംഗപ്പലകവച്ചാണു് അവർ കളിക്കാറു്. ദില്ലന്റെ ജോലിക്കാരെയെല്ലാം എനിക്കറിയാം. അവർക്കു തിരക്കില്ലെങ്കിൽ, അവരോടു സംസാരിക്കാൻ ഞാൻ അവിടെ ചുറ്റിപ്പറ്റി നില്ക്കാറുണ്ടു്. ചിലപ്പോൾ ചതുരംഗക്കളിക്കാരെ നോക്കിക്കൊണ്ടു് ഞാൻ പീടികത്തട്ടുകളിലൊന്നിൽ ഇരുപ്പുപിടിക്കും. കരുനീക്കുന്നതിനു മുമ്പു് മിസ്റ്റർ ദില്ലന്റെ കയ്യു് ചതുരംഗപ്പലകയുടെ മീതെ വായുവിൽ കളിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. നീലഞരമ്പുകളും എഴുന്നു കാണാവുന്നതും, നീണ്ടുകറുത്ത രോമങ്ങളും ഉള്ളതുമായ ആ വെളുത്ത കയ്യു് വൃത്തിയുള്ള ഒന്നായിരുന്നു. ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ട്രൂമാന്റെ കയ്യു് മേശയുടെ അടിയിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാൽമുട്ടിന്മേൽ വിശ്രമിക്കയാണു പതിവു്. കരു എടുത്തു വേണ്ടസ്ഥാനത്തു വച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ അദ്ദേഹം കയ്യു് വീണ്ടും കാൽമുട്ടിന്മേൽ സമർപ്പിക്കും. കയ്യുകൊണ്ടോ,

കാലുകൊണ്ടോ അനാവശ്യമായ ഒരൊറ്റ ചലനം പോലും അദ്ദേഹം ഉണ്ടാക്കാറില്ല. അവർ ഓരോരുത്തരുടേയും ചെറുവിരലിൽ ഒരോ മോതിരം ഉണ്ടായിരുന്നു. മിസ്റ്റർ ടില്ലന്റെ സ്വർണ്ണ മോതിരത്തിൽ വലിയൊരു രത്നം പതിച്ചിരുന്നു. ട്രൂമാന്റെ സ്വർണ്ണ മോതിരത്തിൽ പതിച്ചിരുന്നതു്. റോമൻ പടയാളിയുടെ ശിരസ്സു ചിത്രീകരിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു കല്ലായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അച്ഛന്റേതായിരുന്നിരിക്കണം അതു് എന്നാണു് എന്റെ വിചാരം.

കൃത്യം പത്തുമണിക്കു കട അടയ്ക്കും. മിസ്റ്റർ ടില്ലൻ വീട്ടിലേക്കു പോകും—ഭാര്യയുടേയും കുട്ടികളുടേയും അടുത്തേയ്ക്കു്. ധാരാളം മുറികളും, പൂന്തോട്ടം, കായ്ക്കറിത്തോട്ടം, വലിയ തൊഴുത്തുകളും—ഇവയെല്ലാം ഉള്ള ആ വീടു് നല്ല സൗകര്യമുള്ള ഒന്നായിരുന്നു. മിസ്റ്റർ ട്രൂമാൻ തന്റെ ആപ്പീസിലേക്കാണു പോവുക—ദിവസം രണ്ടാമതും തുടങ്ങാൻ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യ്മരിച്ചിട്ടു വളരെക്കാലമായിരുന്നു. ഒരുതരം ബ്രഹ്മചര്യജീവിതമാണു അദ്ദേഹം നയിച്ചിരുന്നതു്. രാത്രിയിൽ ബാക്കിയെല്ലായിടവും അടഞ്ഞുകിടക്കുമ്പോൾ ട്രൂമാന്റെ പിന്നിലത്തെ ആപ്പീസു മുറിയിലേക്കു കുറെ ആളുകൾ പോകുന്നതു കാണാം. ഒരേ ആളുകളല്ല എന്നും അവിടെ ഒത്തുകൂടാറുള്ളതു്. പക്ഷെ എന്നും വരുന്ന മൂന്നുപേർ അക്കൂട്ടത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്നു—ഒരിക്കലും മടുപ്പുവരാത്ത മൂന്നു ചീട്ടുകളിക്കാർ. അവരിൽ ഒരാൾ ബില്ലിയാർഡ്സ് ക്ലബ്ബിന്റെ ഉടമസ്ഥനായിരുന്നു. സ്വർണ്ണനിറത്തിലുള്ള മേൽമീശയും പുരികങ്ങളും വെളുത്ത വലിയ പല്ലുകളും ഉള്ള ഒരാളായിരുന്നു അയാൾ. മറ്റൊരാൾ ഒരു കുതിരക്കച്ചവടക്കാരനായിരുന്നു. അയാൾക്കു കുതിരയുടെ മണമുണ്ടായിരുന്നു. ടില്ലന്റെ ബാങ്കിനോടു മത്സരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന മറ്റൊരു ബാങ്കിന്റെ കാഷിയറായിരുന്നു മൂന്നാമത്തെ ആൾ. ട്രൂമാന്റെ വീട്ടിൽ ഈ ചൂതുകളിക്കാർ ഒത്തുകൂടാൻ കാരണമുണ്ടു്; എത്രപണം കൈമറിഞ്ഞാലും അവിടെ നടക്കുന്ന കളി മാന്യവും സാമൂഹ്യമര്യാദയ്ക്കിണങ്ങിയതും ആയിരിക്കും. കുതിരക്കച്ചവടക്കാരനോ വക്രഗതിക്കാരനായ ബാങ്കറോ ഷോയ്ക്കുത്തോടെ ലഹള

കൂട്ടുകയാണെങ്കിൽത്തന്നെ മിസ്റ്റർ ട്രൂമാന്റെ ഒരു നോട്ടമോ വാക്കോമതി, അവരെ അടക്കിനിർത്താൻ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാക്കു കഠം എന്നും ഒന്നുതന്നെ ആയിരുന്നു: "ഇവിടെ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയിൽ ശ്രദ്ധ വേണം."

അദ്ദേഹം നേരംപോക്കായിട്ടല്ല അതു പറയാറു്;—എങ്കിലും ഇവിടത്തെ ഭാഷയെന്നല്ലാതെ നിങ്ങളുടെ ഭാഷയെന്നു അദ്ദേഹം ഒരിക്കലും പറയാറില്ല. ട്രൂമാൻ സമർത്ഥനായ ഒരു ചീട്ടുകളിക്കാരനല്ല; പൊതുവെ കളിയിൽ അദ്ദേഹത്തിനു നേട്ടമുണ്ടാകാറുമില്ല. അദ്ദേഹത്തിനു കളിക്കാൻ ഇഷ്ടമാണു്; അതുകൊണ്ടു അദ്ദേഹം കളിക്കുന്നു. തന്റെ രസത്തിനുവേണ്ടി പണം ചെലവാക്കാൻ അദ്ദേഹം തയ്യാറാണുതാനും. പൊതുവെ പണത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ അദ്ദേഹം താൽപര്യരഹിതനും വിശാലമനസ്കനും ആണു്. കോട്ടിന്റെ ഉൾക്കീശയിൽ നൂറുഡോളർ നോട്ടുകളുമായാണു് അദ്ദേഹം നടക്കാറു്. ആപ്പീസിലോ ബാങ്കിലോ ക്ഷൗരക്കടയിലോ തൊഴുത്തിലോ ഒക്കെ അദ്ദേഹം ആ കോട്ടു തൂക്കിയിടുകയും ചെയ്യും.

പക്ഷെ ആർ. ഇ. ടില്ലനു് മൂതുകളി വെറുപ്പായിരുന്നു. കുതിരക്കച്ചവടക്കാരന്റേയും ബില്ലിയാർഡ്സ് ക്ലബ്ബു് ഉടമസ്ഥന്റേയും ബാങ്കുടമയുടേയും മുമ്പിൽ വച്ചു് ചീട്ടുകളിക്കാരെ അദ്ദേഹം പുച്ഛിച്ചു സംസാരിക്കാറുണ്ടു്. പക്ഷെ ട്രൂമാന്റെ മുമ്പിൽവച്ചു അദ്ദേഹം ഒന്നും പറയാറില്ല. തന്റെ അഭിപ്രായങ്ങളും നിർഭയമായും ശക്തമായും പ്രകടിപ്പിക്കുന്ന ഒരാളായിരുന്നു ടില്ലൻ. പക്ഷെ ഇക്കാര്യത്തിലും അതുപോലെ മറ്റുപല കാര്യങ്ങളിലും ട്രൂമാന്റെ മുമ്പിൽ അദ്ദേഹം നിശ്ശബ്ദത പാലിക്കാറാണു പതിവു്. ടില്ലനു് ട്രൂമാന്റെ നേരെയുണ്ടായിരുന്ന ബഹുമാനം ദൃഢമായ ഒന്നായിരുന്നിരിക്കണം.

മഞ്ഞുകാലത്തു്, സാധാരണയായി മാച്ചിൽ ആ രണ്ടു സുഹൃത്തുക്കളും ഒരുമിച്ചു് കാൻസസ്, സെന്റ് ജോസഫ് എന്നീ പട്ടണങ്ങളിലേക്കു യാത്രപുറപ്പെടും. സമയമായാൽ, പെട്ടിയും പ്രമാ

ണങ്ങളുമായി സൻറാഫേ കമ്പിനിവക തീവണ്ടിയിൽ കയറി അവർ യാത്ര ആരംഭിക്കും. സാധാരണയായി അവരുടെ യാത്രയെപ്പറ്റി തീവണ്ടിക്കമ്പിനിയെ നേരത്തെ വിവരം അറിയിച്ചിരിക്കും. അവരുടെ അത്തരം യാത്രകളും, ബാക്കിയുള്ള ഞങ്ങളിൽ ചിലരും, തികച്ചും ഒറ്റപ്പെട്ടവരാണെന്നും ചെറിയ പ്രദേശത്തുകാരാണെന്നുമുള്ള ബോധം കുറയ്ക്കാൻ പര്യാപ്തമാകാറുണ്ട്. അതേപോലെതന്നെയാണ് അവരുടെ പുറം കോട്ടുകളും സില്ക്ക്ഷർട്ടുകളും. സിംഗപ്പൂരിൽ അവർ മാത്രമാണ് സില്ക്ക്ഷർട്ടുകൾ ധരിച്ചിരുന്നത്. മറ്റു വ്യാപാരികളെല്ലാം എടുത്തു മാറാവുന്ന കോളറുകളോടുകൂടിയ വെള്ളഷർട്ടുകളാണു ധരിക്കാറ്. ആ കോളറുകൾ, ഒന്നുകിൽ ഉയർന്നു വടിപോലെ നില്ക്കുന്നതായിരിക്കും; അല്ലെങ്കിൽ ഉയരം കുറഞ്ഞു പറ്റിച്ചേർന്നു കിടക്കുന്നവയാകും. ഷർട്ടുകൾ മാറുന്നതിനേക്കാൾ കൂടുതൽ തവണ അവർ കോളറുകളാണ് മാറാറ്. എന്റെ കഥാനായകന്മാർ രണ്ടുപേരും അലക്കു ചെലവിനെ ഭയപ്പെട്ടിരുന്നില്ല. അവർ വെയ്സ്റ്റ് കോട്ട് ധരിക്കാറില്ല. മൂടുകാലത്തു ഷർട്ടിന്റെ കയ്യ് നിവർത്തിയിട്ടാണ് അവർ നടക്കുക. അവരുടെ കുടുക്കുകളും, ടൈയും കൈലേസും പോലെതന്നെ ശ്രദ്ധയോടെ തിരഞ്ഞെടുത്തിട്ടുള്ളവയാണ്. ഒരിക്കൽ പീടികയിൽ വച്ച് എന്റെ കയ്യിന്മേൽ ഒരു കടന്നലുകുത്തുകയുണ്ടായി. (പഞ്ചസാര പാത്രത്തിൽ കുറെ കടന്നൽ കടന്നു കൂടിയിരുന്നു.) മിസ്റ്റർ ടില്ലൻ തന്നെ, ആ കുത്തേറ്റ സ്ഥലം കഴുകി അപ്പക്കാരം ഇട്ടു, സ്വന്തം കൈലേസുകൊണ്ടു കെട്ടിത്തന്നു. ഏറ്റവും മിനുസമുള്ള തുണികൊണ്ടുണ്ടാക്കിയതായിരുന്നു ആ കൈലേസ്. അതിന്റെ ഒരു മൂലയ്ക്കൽ വയലറ്റു നിറത്തിലുള്ള ഒരു ചതുരത്തിൽ ആർ. ഇ. ഡി. എന്നു വെളുത്ത അക്ഷരങ്ങളിൽ എഴുതിയിരുന്നു. എന്റെ വീട്ടിൽ അത്തരം ഒരു കൈലേസുപോലും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അലക്കാൻ കൊടുക്കുന്നതു വരെ ഞാനതു കാര്യമായി സൂക്ഷിച്ചു; അലക്കിക്കിട്ടിയപ്പോൾ ഞാൻ സങ്കടത്തോടെ അതു മടക്കിക്കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു.

വസന്തകാലത്തും വേനൽക്കാലത്തും ആണ് മിസ്റ്റർ ദില്ല നേയും മിസ്റ്റർ ട്രമാനേയും ഏറ്റവും നല്ല നിലയിൽ കാണുക. ഞങ്ങളുടെ പ്രദേശത്തു വസന്തം നേരത്തെ വന്നുചേരും. മിക്ക പ്പോഴും ഏപ്രിൽ ആദ്യവാരം ചൂടായിരിക്കും. ദിവസേന വൈകു ന്നേരം ദില്ലൻ ഊണുകഴിഞ്ഞു കടയിൽ എത്തിയാൽ ഉടൻതന്നെ, തന്റെ ജോലിക്കാരിൽ ഒരാളെക്കൊണ്ട് കയ്യുള്ള രണ്ടു കസേരകൾ എടുപ്പിച്ചു മുവന്ന ഇഷ്ടിക മതിലിന്റെ സമീപത്തുള്ള വീതിക്കു ടിയ നടപ്പാതയിൽ ഇടുവിക്കും. പഴയ മാതൃകയിലുള്ള ആപ്പീസ് കസേരകളായിരിക്കും അവ. ഇരിക്കുന്ന ആളുടെ പുറകുവശത്തു അർദ്ധവൃത്താകൃതിയിൽ നിലക്കൊള്ളുന്ന ചാരുകളാണ് അവയ്ക്കു ള്ളതു്. അവയുടെ വീരിഞ്ഞുനില്ക്കുന്ന കാലുകളിൽ മുൻഭാഗത്തേ തിനു അല്പം പൊക്കം കൂടുതലുണ്ട്. ആ സൂഹൃത്തുക്കൾ വൈകു ന്നേരം മുഴുവൻ ആ കസേരകളിൽ ചെലവഴിക്കും. ദില്ലൻ അവി ടെയിരുന്നു നല്ലൊരു ചുരുട്ടുകൊളുത്തും. ഏതാനും നിമിഷങ്ങൾ ക്കകം മെയിൻ സ്ട്രീറ്റ് കടന്നു മിസ്റ്റർ ട്രമാനും എത്തും. സാവ ധാനം, ധാരാളം സ്ഥലം ആവശ്യമുള്ള മട്ടിലാണ് അദ്ദേഹം നട ക്കുക. അദ്ദേഹം അടുത്തെത്തുമ്പോഴേക്കു മിസ്റ്റർ ദില്ലൻ വിളിച്ചു പറയും: "ഗ്രഡ് ഈവനിങ്ങ് ജെ. എച്ച്. സുഖകരമായ കാലാ വസ്ഥ."

ജെ. എച്ച്. ഒഴിഞ്ഞ കസേരയിൽ ഇരിപ്പുറപ്പിക്കും.

"വസന്തം വന്നെത്തിപ്പോയി", ഏപ്രിൽ ആണെങ്കിൽ അദ്ദേഹം പറയും. അതിനുശേഷം കയ്യിലുള്ള കെട്ട ചുരുട്ട അ ദ്ദേഹം വീണ്ടും കത്തിക്കും. എപ്പോഴും ഒരു കെട്ട ചുരുട്ട അദ്ദേഹ ത്തിന്റെ കയ്യിൽ കാണാം. തള്ളവിരലോ മറ്റുവിരലുകളോ പോലെ അതും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കയ്യിൽ ഒരു ഭാഗമാണെന്നു തോന്നിയിരുന്നു.

"ഞാൻ ഇന്നു വടക്കോട്ടു പോയിരുന്ന സ്പീഡുകാർ എന്താ ണ് ചെയ്യുന്നതെന്നു് നോക്കാൻ" മിസ്റ്റർ ദില്ലൻ ആരംഭിക്കും. "അവരാണു ആദ്യം ഉള്ളം തിരിച്ചറിയുക. ഒരിക്കലും അവർ നിലം

വെറുതെ ഇടില്ല. അല്പം ജലാംശമുണ്ടെങ്കിൽ അതിന്റെ മെച്ചം അവർ എടുക്കും.''

''നല്ല കൃഷിക്കാരാണ് സ്പീഡുകാർ. പക്ഷെ അവർ സ്ത്രീകളെക്കൊണ്ട് ഇതുയധികം ജോലിചെയ്യിക്കുന്നതു എനിക്കു ഇഷ്ടമാകുന്നില്ല.''

''ജെ. എച്ച്, ആ സ്ത്രീകൾക്കു അതു ഇഷ്ടമാണ്. പഴയ നാടൻ സമ്പ്രദായമാണതു്. അവർ അതിൽ പരിചയിച്ചുപോയി. അതവക്കിഷ്ടമാണു താനും.''

''ആയിരിക്കാം. പക്ഷെ എനിക്കിഷ്ടമല്ല'' മുറുമുറുപ്പോടെ ട്രൂമാൻ പറയും.

എല്ലാ വൈകുന്നേരങ്ങളിലും അവർ ഇങ്ങിനെ സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. വാസ്തവത്തിൽ മിസ്റ്റർ ദില്ലനാണ് അധികവും സംസാരിക്കാറു്. മിസ്റ്റർ ട്രൂമാൻ ഇടയ്ക്കു എന്തെങ്കിലുമൊന്നു പറയുമെന്നേയുള്ളു. ഒരു കാര്യത്തെപ്പറ്റി മിസ്റ്റർ ട്രൂമാനു് എന്തുമാത്രം അറിവുണ്ടെന്നു ആക്കും പറയാൻ കഴിയുകയില്ല. അദ്ദേഹം പൊതുവേ നിശ്ശബ്ദനാണ്;—സങ്കോചം മൂലമല്ല, കുലീനതാബോധം മൂലം. ചെലയ്ക്കുലിനോടു അദ്ദേഹത്തിനു പുച്ഛമാണു്; നിശ്ശബ്ദതയോടു ഇഷ്ടവും. നിശ്ശബ്ദത പാലിയ്ക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിനു ഒരു വാസനയുണ്ടെന്നു തന്നെ പറയാം. അല്പനേരത്തെ സംഭാഷണത്തിനു ശേഷം നടപ്പാതയിലൂടെ കടന്നുപോകുന്ന ആളുകളേയും റോഡിലൂടെ ഓടിപ്പോകുന്ന വാഹനങ്ങളേയും ആകാശത്തു മിന്നിത്തിളങ്ങുന്ന നക്ഷത്രങ്ങളേയും നോക്കിക്കൊണ്ടു് അവർ ആയാസരഹിതമായ നിശ്ശബ്ദതയോടെ വളരെ നേരം ഇരിക്കും. ചിലപ്പോൾ, വളരെ അപൂർവ്വമായി മാത്രം മിസ്റ്റർ ട്രൂമാൻ നീണ്ടൊരു കഥ പറഞ്ഞെന്നിരിക്കും. അതു അസാധാരണവും രസകരവും ആയിരിക്കും, തീർച്ച.

പക്ഷെ, പൊതുവെ സംസാരം മുഴുവൻ ദില്ലനാണ് നടത്താറു്. അദ്ദേഹത്തിനു ഉറന്നതും വൈവിധ്യമുള്ളതുമായ ശബ്ദമാണുള്ളതു്. ട്രൂമാന്റെ ശബ്ദം തടിച്ചതും താഴ്ന്നതും ആണ്.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ സംസാരം പൊതുവെ അവ്യക്തമാണു്. അതിന്റെ രീതിക്കോ ശബ്ദത്തിനോ ഒരിക്കലും മാറ്റം വരാറില്ല. തന്റെ കന്നുകാലികളെ വണ്ടിയിൽ കയറ്റുന്നവരോടു ദേഷ്യപ്പെട്ടു സംസാരിക്കേണ്ടി വരുമ്പോഴപ്പോലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശബ്ദം ഒരു മന്ത്രിക്കലോ മുറുമുറുപ്പോപോലെ താഴ്ന്നതായിരിക്കും. 'ഒരു തരത്തിലുള്ള ബഹളവും ഉൽക്കണ്ഠയും ഞങ്ങളെ ബാധിക്കില്ല; അതേപോലെ സംഭാഷണത്തിന്റെ കാര്യത്തിലും ഏറെക്കുറെ അകന്നുനില്ക്കുന്നവരാണു് ഞങ്ങൾ'—ഇത്തരം ഒരു മനോഭാവം ടോമാന്റെ തരത്തിലും കാലത്തിലും പെട്ട ആളുകളിൽ നിലവിലുണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷെ മിസ്റ്റർ ടില്ലന്റെ സംസാരം കേൾക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിനു് ഇഷ്ടമായിരുന്നെന്നു എനിക്കറിയാം. ആകട്ടെ അതു ഇഷ്ടമായിരിക്കും.—അതുപക്ഷേ തെളിഞ്ഞ, വ്യക്തമായ ഉച്ചാരണമായിരുന്നു ടില്ലന്റേതു്. അദ്ദേഹത്തിനു് കാര്യങ്ങൾ വ്യക്തിയായി പറയാൻ കഴിയും. മറ്റുള്ളവരിൽ നിന്നു സഹിക്കാത്ത ഒരു ശകാരം അദ്ദേഹത്തിൽനിന്നു ആളുകൾ സഹിച്ചെന്നുവരും. അതു ഭംഗിയായിട്ടായിരിക്കും അദ്ദേഹം അതു പറയുക. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശബ്ദം ഒരിക്കലും മൃദുവോ ഊഷ്മളമോ ആയിരിക്കില്ല; ശീതളമായ ഒരു തിളക്കമാണു അതിനുള്ളതു്. പക്ഷെ ഫലിതമയമാകാൻ സ്നേഹവും ദയയും ഉൾക്കൊള്ളാനും, പരിഹാസപൂർണ്ണമാകാനും ഉത്സാഹം പ്രദാനം ചെയ്യാനും എല്ലാം അതിനു സാധിക്കും. അദ്ദേഹം ഉച്ചരിക്കുന്ന ഓരോ വാചകവും സജീവമായിരിക്കും. അലസതയോ, അശ്രദ്ധയോ, മടുപ്പോ ഉച്ചാരണ വൈകല്യമോ ഒരിക്കലും അവയിൽ ഉണ്ടായിരിക്കില്ല. അദ്ദേഹം എന്തെങ്കിലും പറയുമ്പോൾ അതിനു അർത്ഥംമാത്രമല്ല ഉചിതമായ ശബ്ദവും ഉണ്ടായിരിക്കും,—താൻ ഉദ്ദേശിച്ച കാര്യത്തിനു് അനുയോജ്യമായ ശബ്ദം.

മിസ്റ്റർ ടില്ലൻ തന്റെ ബാങ്കിലെ സഹകാര്യമുറിയിലിരുന്നു, ബാങ്കിൽ പണം നിക്ഷേപിച്ചിട്ടുള്ള ഒരാളുമായി സംസാരിക്കുകയാണെന്നിരിക്കട്ടെ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശബ്ദം അടഞ്ഞ വാതി

ലിന്നു പുറത്തു കേറിക്കാൻ കഴിയുന്നില്ലെങ്കിൽ, അതു ആ കക്ഷിയോട് അദ്ദേഹത്തിനുള്ള ബഹുമാനത്തിന്റെ സൂചനയായി കണക്കാക്കാം. കേറിവിക്കാരന്റെ അഹ്തകരിക്കും അവകാശവാദങ്ങൾക്കും അനുസൃതമായി അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശബ്ദം, രസകരമാകും; പ്രോത്സാഹനപ്രദമാകും; ആലോചനാ പൂർവ്വമാകും; ഫലിതമയമാകും; സംതൃപ്തഭാവം കൈക്കൊള്ളും; അഭിനന്ദനം സൂചിപ്പിക്കും; നിഷ്കാരമാകും; വിമർശനാത്മകമാകും; ഔദ്ധത്യ പൂർണ്ണമാകും; പുച്ഛം കലർന്നതാകും. അദ്ദേഹത്തോടൊപ്പം ഇരുന്നു സംസാരിക്കുന്നതു ഒരു സ്ത്രീയാണെങ്കിൽ—അതൊരു കൃഷിക്കാരന്റെ ഭാര്യയാകാം; അല്ലെങ്കിൽ ചെറിയൊരു വ്യാപാരം നടത്തിക്കൊണ്ടു പോകാൻ യത്നിക്കുന്ന ഒരു സ്ത്രീയാകാം; അതുമല്ലെങ്കിൽ ജോലിയന്വേഷിച്ചു വന്ന ഒരു നാടൻ പെൺകുട്ടിയാകാം—അതു വേർതിരിച്ചറിയാൻ സാധിക്കും. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശബ്ദത്തിനു് അതനുസരിച്ചുള്ള വ്യത്യാസം കാണാം; ദയാപൂർണ്ണവും പ്രോത്സാഹനപ്രദവും ആയിരിക്കും ആ ശബ്ദം. പക്ഷെ കുത്സിതയും ഉർവ്വ്യയക്കാരിയും ആയ ഒരു സ്ത്രീയോ അല്ലെങ്കിൽ അദ്ദേഹത്തിനു ഇഷ്ടമില്ലാത്ത ഒരു പെൺകുട്ടിയോ ആണ സന്ദർശകയെങ്കിൽ, ഉടനെ നിങ്ങൾക്കതു വ്യക്തമായി മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയും. മര്യാദ കലർന്നതായിരിക്കും അപ്പോഴും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശബ്ദം; പക്ഷെ അതു നിഷ്കാരവും പെരുക്കപ്പെട്ടികപോലെ നിർദ്ദയവും ആയിരിക്കും.

ശബ്ദത്തിന്റെ ഈ വൈവിധ്യം, വസന്തകാലത്തെ സായാഹ്നങ്ങളിൽ അദ്ദേഹം നടത്തുന്ന സംഭാഷണത്തെ രസകരമാക്കിത്തീർത്തു. ട്രമാനും എനിക്കും അതു രസകരമായിരുന്നു. അവിടെ ചുറ്റിപ്പറ്റിക്കൂടാൻ ഞാൻ പല ഒഴികഴിവുകളും കണ്ടെത്തും. ഞാൻ അങ്ങിനെ അവിടെ നില്ക്കുന്നതിൽ അവർക്കു വിരോധമില്ലായിരുന്നുതാനും. വളരെ അടങ്ങിയൊതുങ്ങിയാണു് ഞാൻ അവിടെ കഴിച്ചുകൂട്ടാറു്. നിലാവുള്ളപ്പോഴും നടപ്പാതയുടെ അരികിൽ കാലും തൂക്കിയിട്ടിരുന്നു എന്തെങ്കിലും കളിക്കുകയാണു് എന്റെ

പതിവു്. ഇരുണ്ട രാത്രികളിലാകട്ടെ ചിലപ്പോൾ ഞാൻ, നടപ്പാതയിൽ ചുവന്ന മതിലിന്മേൽ ചാരിവച്ചിട്ടുള്ള പെട്ടികളിലൊന്നിന്റെ പുറത്തുകയറി ഇരുപ്പുറപ്പിക്കും. സാധനങ്ങളും വരുന്ന അത്തരം പെട്ടികളെ പീടികപ്പെട്ടികളും എന്നാണു് ഞങ്ങൾ വിളിച്ചിരുന്നതു്.

ഈ രണ്ടു് ആളുകളുടേയും സംഭാഷണം ശ്രദ്ധിക്കാൻ എനിക്കിഷ്ടമായിരുന്നു. ആ തെരുവിൽ കേൾക്കാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്ന ഏകസംഭാഷണം അതായിരുന്നു. വൃദ്ധന്മാർ രാഷ്ട്രീയകാര്യങ്ങളും തങ്ങളുടെ വ്യാപാരകാര്യങ്ങളും മാത്രമേ സംസാരിച്ചിരുന്നുള്ളൂ. തീരെ ചെറുപ്പക്കാരുടെ സംഭാഷണമാകട്ടെ, അവർ തമാശയെന്നു ഗണിക്കുന്ന തരത്തിൽപ്പെട്ടതാണുതാനും; തികച്ചും വ്യക്തിപരമായിരിക്കും അതു്. തമാശയാണെന്നാണു് സങ്കല്പിക്കപ്പെടുന്നതെങ്കിലും വാസ്തവത്തിൽ അതിൽ തമാശയൊന്നും ഇല്ലായിരുന്നു. അതിൽ സംഭാഷണമേ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. വെറും ശബ്ദങ്ങളും, മുക്കറകളും, ചിരികളും, കോട്ടുവായുകളും, തുമ്മലുകളും, ഇടക്കിടെ ചിലവാക്കുകളും, ന്യൂനാർത്ഥങ്ങളുള്ള ഗ്രാമ്യശൈലികളും—ഇവയെല്ലാമാണു് അതിൽ കാണുക. കാൻസാസ് സമതലങ്ങളിലെ ആദിവാസികളായ റെഡ് ഇന്ത്യക്കാർ, നമ്മുടെ ആധുനിക യുവാക്കളേക്കാളും കൂടുതലായി ഭാഷ ഉപയോഗപ്പെടുത്തിയിരുന്നു.

ആ രണ്ടു മാന്യന്മാരും ഇടയ്ക്കു രാഷ്ട്രീയം ചർച്ചചെയ്യാറുണ്ടു്. തങ്ങളുടെ സംഘടനകളുടെ നയങ്ങളേയും അവകാശവാദങ്ങളേയും കുറിച്ചു അവർ പരസ്പരം തമാശപറഞ്ഞിരുന്നു. മിസ്റ്റർ ടില്ലൻ ഡെമോക്രാറിക് കക്ഷിക്കാരനായിരുന്നു.—അദ്ദേഹത്തിന്റെ സംസാരത്തിലുണ്ടായിരുന്ന ശീതളമായ തിളക്കത്തിൽ ആ വസ്തുത തെളിഞ്ഞുകാണാമായിരുന്നു. റിപ്പബ്ലിക്കൻ കക്ഷിക്കാരനായിരുന്നു ട്രൂമാൻ. റോഡിലൂടെ നടക്കുന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുറകുവശത്തിനു്, 'പക്ക്' മാസികയിൽ, 'ജി. ഒ. പി' എന്ന നാമാക്ഷരിയോടെ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിരുന്ന ഒരാനയുടെ ചിത്രത്തിനോടു സാമ്യം ഉണ്ടായിരുന്നു. അവക്കു ഒരോരുത്തക്കും തങ്ങ

ളുടെ കക്ഷികം പരിഹസിക്കപ്പെട്ടന്നതു കേൾക്കാൻ ഇഷ്ടമായി രുന്നു—അതു ഒരു മേന്മയായാണു് അവർ കരുതിയതു്.

വസന്തകാലത്തു സാധാരണയായി അവരുടെ സംസാരം കാലാവസ്ഥയെപ്പറ്റിയും കൃഷിയെപ്പറ്റിയും പുൽപ്രദേശങ്ങളെപ്പറ്റിയും കന്നുകാലികളെപ്പറ്റിയും ആയിരിക്കും. ആ കാലത്തു് മിസ്റ്റർ ടില്ലൻ തന്റെ കൃതിരവണ്ടിയിൽ ധാരാളം സഞ്ചരിക്കും; ഓരോ കൃഷിക്കാരന്റേയും സ്ഥിതി അദ്ദേഹം നേരിട്ടു മനസ്സിലാക്കും: തനിക്കു എത്ര നഷ്ടം വരുമെന്നും എത്രലാഭം കിട്ടുമെന്നും അദ്ദേഹം കണക്കുകൂട്ടും.

"ഇന്നു ഞാൻ ഓസ്കർ എറിക്സണിന്റെ സ്ഥലത്തു പോകാൻ ഇടയായി. അവിടെ ഏറ്റവും നല്ല കുറെ കന്നുകുട്ടികളെകണ്ടു" അദ്ദേഹം ആരംഭിക്കും. പിന്നെ എറിക്സണിന്റേയും കുടുംബത്തിന്റേയും കഥ മുഴുവൻ വിസ്തരിച്ചു ചർച്ചചെയ്തു കഴിഞ്ഞേ ആ വിഷയത്തിൽനിന്നു അവർ വ്യതിചലിക്കൂ.

അല്ലെങ്കിൽ ഒരു ദിവസം അദ്ദേഹം പെട്ടെന്നിങ്ങനെ തുടങ്ങിയെന്നിരിക്കും: "ജെ. എച്ച്., ഞാൻ ഇന്നു രസകരമായ ഒരു കാഴ്ചകണ്ടു. കൃതിരയ്ക്കു വെള്ളം കൊടുക്കാൻ ഞാൻ സാൻസിബ്രൊറിന്റെ വീട്ടിൽക്കയറി. അയാളും തന്റെ വീടിന്റേയും കളപ്പുരയുടേയും മറ്റും പടം എടുപ്പിക്കാൻ ഒരു ഫോട്ടോഗ്രാഹരെ അവിടെ വരുത്തിയിരിക്കുന്നു. ആ കൃഷിയിടത്തിന്റെ ഈടിന്മേൽ അയാളും മേടിച്ചിട്ടുള്ള പണയപ്പാട്ടകളുടെ പടമെടുപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു കുറെക്കൂടി ഉചിതം."

ട്രൂമാൻ സന്തോഷഹിതമായി ഒരു ശബ്ദം പുറപ്പെടുവിക്കും; ചിരിയെന്നതിനേക്കാളും ഒരു ചൂരയായിരിക്കും അതു്.

ഏപ്രിൽമാസത്തെ രാത്രികളിൽ ഇരുട്ടിനുപോലും പൊടിയുടെ സ്വാദായിരിക്കും; (ദൈവം സഹായിച്ചാൽ ആ സമയത്തു തണുപ്പും നനവും ഉണ്ടായെന്നുവരാം;). കത്തിയെരിയുന്ന പുല്ലിന്റെ ഗന്ധം അന്തരീക്ഷത്തിൽ തങ്ങിനില്ക്കും; പെട്ടെന്നു വീശുന്ന

കാറ്റിൽ പ്ലാംപൂക്കളുടെ സുഗന്ധം പറന്നെത്തും — അത്തരം ഏപ്രിൽ നിശകളും, സ്വാതന്ത്ര്യവും തികഞ്ഞ അലസതയും നിറഞ്ഞുനില്ക്കുന്ന വേനൽക്കാല രാത്രികൾക്കുവേണ്ടിയുള്ള അസ്വാസ്ഥ്യകരങ്ങളായ തയ്യാറെടുപ്പുകൾ മാത്രമാണു്. വേനൽക്കാലമാകുന്നതോടെ വിദ്യാലയങ്ങൾ അടയ്ക്കും; നിങ്ങൾ എവിടെ പോയെന്നു വീട്ടുകാർ തിരക്കില്ല. എന്റെ മാതാപിതാക്കൾ ചെറുപ്പക്കാരും ജീവചൈതന്യം നിറഞ്ഞവരും ആയിരുന്നു. കുട്ടികൾ അകന്നിരിക്കുന്നതിൽ അവർക്കു സന്തോഷമാണുണ്ടായിരുന്നതു്. കടുത്ത ചൂടു ചിലരിൽ ഉളവാക്കുന്ന വികാരവൈവശ്യം — ദാഹവും തണുത്ത വെള്ളവും, വെയിലിൽ വെട്ടിത്തിളങ്ങുന്ന മെയിൻ സ്ട്രീറ്റും കടയ്ക്കുള്ളിൽ അനുഭവപ്പെടുന്ന തണുപ്പും, ഇത്തരത്തിലുള്ള തീക്ഷ്ണമായ വൈരുദ്ധ്യങ്ങളിൽ നിന്നു ഉളവാകുന്ന നേരിയലഹരി — ദിവസം മുഴുവൻ നീണ്ടുനില്ക്കും. രാത്രിയാകുമ്പോഴേയ്ക്കു വിശ്രമത്തിനു ആളുകൾ തയ്യാറായിക്കഴിയും. നിലാവുള്ള വേനൽക്കാല രാത്രികളിലെന്നും, എന്റെ രണ്ടു സുഹൃത്തുക്കളും ഏറ്റവും നല്ല മനോഭാവത്തിലായിരിക്കും; അവരുടെ സംഭാഷണം വിശാലമായ ഒരു പരിധിവരെ ചെന്നെത്തും.

വസന്തത്തിലെന്നപോലെ അക്കാലത്തും ചന്ദ്രനില്ലാത്ത രാത്രികൾ ഉണ്ടായിരുന്നിരിക്കണം; അതുപോലെതന്നെ, വിളറിയ നക്ഷത്രങ്ങളും അരണ്ട നാട്ടുവെളിച്ചവും മാത്രമുള്ള ഇരുണ്ട രാത്രികളും. പക്ഷെ ഞാൻ അവയെയെല്ലാം ഓർമ്മിക്കുന്നതു്, പൂർണ്ണചന്ദ്രന്റെ പ്രകാശത്തിൽ കുളിച്ചവയായോ അല്ലെങ്കിൽ അവ്യക്തമായ നീലാകാശത്തിൽ പതിച്ച അർദ്ധചന്ദ്രനോടു കൂടിയവയായോ മാത്രമാണു്. ടോമിനും ടില്ലിനും തങ്ങളുടെ കോട്ടഴിച്ചിട്ടു് നടപ്പാതയിൽ വന്നിരിക്കുന്നുണ്ടാകും; മുഖം തുടയ്ക്കാൻ പുതിയ കൈലേസുകൾ അവരുടെ പക്കൽ ഉണ്ടായിരിക്കും. അക്കാലത്തു അവരുടെ വ്യക്തിത്വം കൂടുതൽ സ്പഷ്ടമായിത്തീരും. അവരുടെ ശരീരത്തിന്റെ വടിവും ഷർട്ടിന്റെ വരകളും ടില്ലിന്റെ രത്നമോതിരത്തിന്റെ തിളക്കവും എല്ലാം നിങ്ങൾക്കു വേർതിരിച്ചറിയാൻ

കഴിയും. അവരുടെ നിഴലുകൾ വെളുത്ത നടപ്പാതയിൽ ഇരുണ്ട രണ്ടു രൂപങ്ങൾ നിർമ്മിക്കും. തുടച്ചുയായി വേനൽക്കാലങ്ങളിലെ വെയിലേറ്റതിനാൽ മൂവന്ന നിറത്തിനു് മങ്ങൽ സംഭവിച്ചിരുന്ന ഇഷ്ടിക മതിലിനു്, രാത്രിയിൽ മാണിക്യച്ചുവടി കൈവന്നിരുന്നു. പൊടിപറക്കുന്ന റോഡിന്റെ അങ്ങേപ്പുറത്തു തുരുസ്സായ ഒരു സ്ഥലമാണുള്ളതു്. ഏതാനും മരങ്ങൾ അവിടെ വളർന്നുനില്പുണ്ടു്. പട്ടണത്തിലേക്കു വരുന്ന കൃഷിക്കാർ തങ്ങളുടെ കുതിരവണ്ടികൾ നിർത്തുന്നതു അവിടെയാണു്. അതിനപ്പുറത്തു ഒരുനിര മരക്കെട്ടിടങ്ങളുണ്ടു്. ഇടിഞ്ഞു വീഴാറായി നില്ക്കുന്ന അവ പൊളിച്ചുനീക്കാനുള്ളവയാണു്. അവയുടെ പുറംഭാഗത്തുള്ള കോണിപ്പടി നടുവൊടിഞ്ഞു വീഴാൻനില്ക്കുന്ന ഒന്നാംനിലയിലേക്കാണു് ചെന്നെത്തുന്നതു്. ആ കെട്ടിടങ്ങൾ ഒരുകാലത്തു വെളുത്തവയായിരുന്നു. പക്ഷെ ഇപ്പോൾ അവ ചാരനിറമായിരിക്കുന്നു. ഒടിഞ്ഞുനുറുങ്ങി നില്ക്കുന്ന മുകൾത്തട്ടിലെ വാതിലുകളുടെ നീലനിറം മങ്ങിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. പകൽസമയത്തു കണ്ണിനു കരടായിത്തോന്നുന്ന ആ വിജനങ്ങളായ കെട്ടിടങ്ങൾ നിലാവിൽ ഉരുകി സില്ലിന്റെ വെളുപ്പും മിനുങ്ങുന്ന കറുപ്പും കൂടിച്ചേർന്ന വിചിത്രങ്ങളായ എടുപ്പുകളായി മാറും. നീലവാതിലുകളുടെ മങ്ങിയ പാടുകളും ജനാലക്കതകുകളുടെ സ്ഥാനത്തുള്ള പച്ചനിറങ്ങളും അവയിൽ അവിടവിടെയായി അപ്പോഴും കാണാം.

ഞാൻ ഇരുന്നു കളിച്ചിരുന്ന നടപ്പാതയുടെ മുമ്പിലുള്ള റോഡിൽ കണങ്കാലുവരെ പൊടിയാണു്. വില്ലുസുപാളികൾ പോലെ കിടന്നിരുന്ന ആ പാത നിലാവു കൂടിക്കുന്നതായി തോന്നി. ശബ്ദവും അതു കൂടിച്ചു വാറ്റിച്ചിരുന്നു. വണ്ടിച്ചക്രങ്ങളുടേയും കുതിരക്കുളമ്പുകളുടേയും ശബ്ദം അവിടെ അമർന്നുപോയിരുന്നു. ഭൗതിക വസ്തുക്കളുടെ അവസാനത്തെ അവശേഷിപ്പുപോലെ അടങ്ങിയൊതുങ്ങിക്കിടന്ന ആ പാത; മാർഗ്ഗവമേറിയ ഒരു വിശ്രമസ്ഥലമായിരുന്നു അതു്. കാഷ്ടിക പ്രദേശത്തെ റോഡുകൾ വേനൽക്കാലത്തു ഉണങ്ങി മിനുസമായി കിടക്കും. അപ്പോൾ അവയിലൂടെ സാവ

ധാനം ചരിക്കുന്ന വണ്ടിച്ചക്രങ്ങളിൽനിന്നു വെളുത്ത പൊടി ഉതിർന്നു വീഴും. നിലാവിൽ അത്തരം റോഡുകളോളം സൗന്ദര്യം ലോകത്തിൽ മഞ്ഞുമലകൾക്കോ നീലക്കടലുകൾക്കോ ഒന്നിനും ഉണ്ടായിരിക്കുകയില്ല.

ഏറ്റവും വിരസമായ പ്രദേശത്തു പോലും, ചോളവയലുകളിലും ഗോതമ്പുവയലുകളിലും എല്ലാം അത്ഭുതസംഭവങ്ങൾ ഉണ്ടാകാറുണ്ട്. ആ നടപ്പാതയിൽ, ഊഷ്മളമായ പൊടിയിൽ കാലുംതൂക്കിയിട്ടുകൊണ്ടിരിക്കെ, വേനല്ക്കാല രാത്രികളിലൊന്നിൽ ഞാൻ ശുക്രന്റെ ഒരു ഗ്രഹണം കാണുകയുണ്ടായി. ഞങ്ങളും മൂന്നു പേരെ അപ്പോൾ അവിടെയുണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. നല്ല മൂടുള്ള ഒരു രാത്രിയായിരുന്നു അതു്. കടയടച്ചു ജോലിക്കാർ പൊയ്ക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. മിസ്റ്റർ ടില്ലനും മിസ്റ്റർ ട്രൂമാനും നടപ്പാതയിൽത്തന്നെ കുറെനേരവും കൂടി ഇരിക്കാൻ തീരുമാനിച്ചു വായുവിന്റെ ചലനംപോലുമില്ലാതെ തെളിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന നീലാകാശം; ഒരു ചെറിയ മേഘശകലംപോലും അവിടെയെങ്ങുമില്ല. തലയ്ക്കു മുകളിൽ അസാധാരണമായി ഒന്നുമുണ്ടായിരുന്നില്ല; വേനൽക്കാല രാത്രിയുടെ പരിചിതമായ ഒരു ഭാവം മാത്രമായിരുന്നു അതു്. പക്ഷെ പെട്ടെന്നു പ്രകാശമുള്ള ഒരു നക്ഷത്രം ചലിക്കുന്നതു ഞങ്ങളും കണ്ടു. മിസ്റ്റർ ടില്ലൻ എന്നെ വിളിച്ചു, എന്താണു സംഭവിക്കുന്നതെന്നു ശ്രദ്ധിക്കാൻ ആവശ്യപ്പെട്ടു ഒരു പക്ഷെ എന്റെ ജീവിതകാലത്തു വീണ്ടും അത്തരം ഒരു കാഴ്ച കാണാൻ എനിക്കു സന്ദർഭം കിട്ടിയേക്കുകയില്ലെന്നും അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു.

ആ വലിയ നക്ഷത്രം വളരെ വേഗത്തിൽ ചന്ദ്രന്റെ സമീപത്തേയ്ക്കു നീങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവയ്ക്കു തമ്മിലുള്ള അകലം ചുരുങ്ങിച്ചുരുങ്ങി ഒരു കയ്യത്തിയോളമായി; തുടർന്നു ആ അകലം രണ്ടു വിരൽ മാത്രമായി. പിന്നേയും അവ തമ്മിൽ അടുത്തുകൊണ്ടിരുന്നു. ഒടുവിൽ ആ നക്ഷത്രം, ചന്ദ്രന്റെ മദ്ധ്യത്തിലൂടെ അകത്തേയ്ക്കു കടന്നു അപ്രത്യക്ഷമായി. എത്രനേരം ഞങ്ങൾ കാത്തിരുന്നു എന്നു് എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ; ഒരു പതിനഞ്ചു മിനിട്ടായി

ക്കാണും എന്നാണ് എനിക്കു തോന്നുന്നതു്. അപ്പോഴേ ചന്ദ്രന്റെ മറേറ അരികിൽ പ്രകാശമുള്ള ഒരു മുഴ പ്രത്യക്ഷമാകുന്നതു ഞങ്ങൾ കണ്ടു. ഒരു നിമിഷത്തേക്കു മാത്രം. അവിടത്തെ പ്രവർത്തനം വളരെ വേഗത്തിലായിരുന്നു. ആ രണ്ടാളുകളും അത്ഭുതശബ്ദം പുറപ്പെടുവിച്ചുകൊണ്ടും എന്നോടു ശ്രദ്ധിക്കുവാൻ വിളിച്ചുപറഞ്ഞുകൊണ്ടും ഇരിക്കെ ആ സ്വർണ്ണത്തളികയിൽ നിന്നു ആ ഗ്രഹം വിട്ടകന്നു. അവയുടെ ഇടയ്ക്കു ഒരു നീലവടിവു പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു. അതു വേഗത്തിൽ വലുതായിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ആ ഗ്രഹം നീങ്ങുന്നുണ്ടെന്നു തോന്നിയില്ല; പക്ഷെ അതിന്റെയും ചന്ദ്രന്റേയും ഇടയ്ക്കുള്ള മഷിപ്പുരപ്പു പടരുന്നതായി തോന്നി. ഗ്രഹണം കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

എന്റെ സൂഹൃത്തുക്കൾ അന്നു പതിവിൽ കൂടുതൽ സമയം അവിടെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. ഗ്രഹണത്തേയും അതുപോലെയുള്ള മറവു കാര്യങ്ങളേയും പററി അവർ സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

മിസ്റ്റർ ട്രൂമാൻ സാവധാനം പറഞ്ഞു: "ചന്ദ്രൻ 25,000 നാഴിക ദൂരെയാണെന്നാണ് കണക്കാക്കിയിട്ടുള്ളതു്. ആ നക്ഷത്രം എത്ര അകലെയാണാവോ?"

"എനിക്കറിയില്ല ജെ. എച്ച്. എത്രയായാലും എനിക്കു വിരോധമില്ല. അലഞ്ഞുതിരിഞ്ഞു നടക്കുന്നവരെ തീവണ്ടിപ്പാതയിൽനിന്നു മാററി നിറുത്തുക; രണ്ടു കൗതുകശാലകൂപകരം ഒന്നുകൊണ്ടു ഇവ പട്ടണഭരണം നടത്തിക്കൊണ്ടുപോകുക; ഒരു ബാങ്കിനെപ്പോലെ സത്യസന്ധമായ ഒരു കേന്ദ്രഭരണകൂടം ഉണ്ടാകുക — ഇത്രയെല്ലാമായാൽ പിന്നെ നക്ഷത്രത്തിലേക്കും മറവും ശ്രദ്ധതിരിക്കാൻ നമുക്കു സമയം കിട്ടും."

മിസ്റ്റർ ട്രൂമാൻ നാക്കുകൊണ്ടു ഒരു ശബ്ദം പുറപ്പെടുവിച്ചു. വായിൽനിന്നു ചുരുട്ടു എടുത്തുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹം ഫലിതരൂപത്തിൽ പറഞ്ഞു: "നക്ഷത്രങ്ങളുടെ ഗതിമനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞാൽ ഒരു പക്ഷെ അവയിൽനിന്നു ഇക്കായ്ച്ചകളിൽ കുറെ വെളിച്ചം നമുക്കു കിട്ടിയെന്നു വരാം." അദ്ദേഹം തുടർന്നു: "ഒരു പരിഷ്കർത്താവാകാൻ നോക്കേണ്ട ആർ. ഇ. അതിൽ കാര്യമൊന്നുമില്ല.

നിങ്ങൾക്കു തെറ്റു പറ്റുന്നതു ആ ഒരു സന്ദർഭത്തിൽ മാത്രമാണു്. ജീവിതം എക്കാലത്തും ഇങ്ങിനെയൊക്കെ ആയിരുന്നു; എന്നും ഇങ്ങിനെയെല്ലാമായിരിക്കുകയും ചെയ്യും. ബഹളം കൂട്ടിയിട്ടു കാര്യമൊന്നുമില്ല.'' അദ്ദേഹം എഴുന്നേറ്റുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു: ''ഗ്രഡ് നൈറ്റു് ആർ. ഇ.'' തുടൻ എന്നോടും അദ്ദേഹം 'ഗ്രഡ് നൈറ്റ്' പറഞ്ഞു. അസാധാരണമായ ഒരു സന്ദർഭമായിരുന്നല്ലോ അതു്. അതിനുശേഷം അദ്ദേഹം നടപ്പാതയിലൂടെ, സ്വന്തം കപ്പലിന്റെ മേൽത്തട്ടിലെന്നോണം, ഒരു കപ്പല്ലാരന്റെ അകന്ന കാൽവയ്പോടെ നടന്നുപോയി.

സെൻറു ജോസഫിൽ (ഞങ്ങളുടെ ഭാഷയിൽ സെൻറു ജോയിൽ) പോകുമ്പോൾ ഒരേ ഹോട്ടലിലാണു് അവർ താമസിക്കാറു്. എങ്കിലും ഒരേ തരത്തിലുള്ള ജീവിതമല്ല അവർ അവിടെ നയിച്ചിരുന്നതു്. മിസ്റ്റർ ടില്ലൻ ഒരു കുടുംബസ്ഥനാണു്; നല്ലൊരു കത്തോലിക്കനും. അദ്ദേഹം വീട്ടിലെന്നപോലെയാണു് സെൻറു ജോയിലും പെരുമാറിയിരുന്നതു്. അവിടത്തെ ഒരു കന്യാസ്ത്രീമഠത്തിലെ ശ്രേഷ്ഠത്തിയമ്മയായിരുന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ സഹോദരി. അദ്ദേഹം പതിവായി അവരെ കാണാൻ പോകുമായിരുന്നു. അവിടത്തെ കന്യാസ്ത്രീകൾക്കു അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി വലിയ മതിപ്പാണു്. അവരുടെ സല്ലാരവും ബഹുമാനവും അദ്ദേഹത്തെ ആനന്ദിപ്പിച്ചിരുന്നു. തന്റെ രണ്ടു പെൺമക്കളും കോൺവെൻറു സ്കൂളിൽ പഠിച്ചിരുന്ന കാലത്തു് അവരുടെ എല്ലാ സുഹൃത്തുക്കളേയും വിളിച്ചു് അദ്ദേഹം സല്ലാരങ്ങളും നടത്താറുണ്ടായിരുന്നു.

മിസ്റ്റർ ട്രൂമാന്റെ ജീവിതാസ്വാദനപരിപാടികളും അദ്ദേഹത്തിന്റെ സുഹൃത്തിനെ അക്ഷമനാക്കിയിരുന്നിരിക്കണം. ആവശ്യപ്പെട്ടാൽ മറ്റുള്ളവരുടെ കാര്യങ്ങളും നിയന്ത്രിക്കാൻ മിസ്റ്റർ ടില്ലനു് ഇഷ്ടമാണു്. സെൻറു ജോയിലെ കച്ചവടക്കാരുടെ ഇടയിൽ മിസ്റ്റർ ട്രൂമനു് ചീട്ടുകളിക്കാരായ ധാരാളം സുഹൃത്തുക്കളുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ആ വഴിക്കു ധാരാളം പണം ചെലവഴിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. സ്വഭാവശുദ്ധിയില്ലാത്ത സ്നേഹിതകളും

അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്നു. പ്രസിദ്ധമായ ഒരു മൃതകളിശ്ശാല നടത്തിക്കൊണ്ടിരുന്ന ഒരു സ്ത്രീയുടെ സാമ്പത്തികോപദേഷ്ടാവായിരുന്നു ട്രൂമാൻ എന്നു ഞങ്ങളുടെ പട്ടണത്തിലെ ആളുകൾ പറയാറുണ്ടായിരുന്നു. മേരിടെൻപ്പ് എന്നായിരുന്നു ആ സ്ത്രീയുടെ പേർ. അസാമാന്യയായ ഒരു സ്ത്രീയായിരുന്നിരിക്കണം അവർ. എല്ലാ ബാങ്കുമായും അവർക്കു ഇടപാടുണ്ടായിരുന്നു. ഒരിക്കലും അവർ കുഴപ്പത്തിൽ ചാടിയിരുന്നില്ല താനും. ഒരു പെൺ പള്ളിക്കൂടത്തിലെ ഹെഡ്മിസ്ട്രസ്സായിരുന്ന ആ സ്ത്രീ. ചെറുപ്പക്കാരികളെ നിയന്ത്രിക്കേണ്ടതെങ്ങിനെയെന്നു അവക്കറിയാം. അക്കാലത്തെ മറ്റു ധനിക വ്യാപാരികളെപ്പോലെ തന്നെ ട്രൂമാനും ആ സ്ത്രീയെ പരിചയപ്പെടുകയും അവരിൽ താൽപര്യം പുലർത്തുകയും ചെയ്തിരുന്നിരിക്കാം. പക്ഷെ മിസ്റ്റർ ദില്ലൻ ഈ അപവാദങ്ങൾക്കൊന്നും ചെവികൊടുത്തിരുന്നില്ല. ട്രൂമാന്റെ സൗഹൃദത്തിനു് അദ്ദേഹം കല്പിച്ചിരുന്ന വലിയ വിലയുടെ ഒരു സൂചനയായിരുന്നു അതു്.

യാത്രപോകുമ്പോൾ പരസ്പരം അധികം കാണാറില്ലെങ്കിലും ഒന്നിച്ചു സമയം കഴിക്കുന്നതു അവർക്കു ഇഷ്ടമായിരുന്നു. വൈകുന്നേരം സാധാരണയായി അവർ ഒരുമിച്ചാണു് ഭക്ഷണം കഴിക്കാറു്. അതിനുശേഷം അവർ നാടകശാലയിലേക്കു പോകും. നാടകം കാണുന്നതു അവർ രണ്ടുപേർക്കും ഇഷ്ടമായിരുന്നു. ഒരു പ്രത്യേക നാടകത്തിനോടോ നടനോടോ അല്ല അവക്കു താൽപര്യം; നാടകാഭിനയത്തോടാണു്. 'ഹാംലറാ'യാലും, 'പിനാഫോർ' ആയാലും അവക്കു വിരോധമില്ല. നല്ല അഭിനയത്തിന്റെ കാലമായിരുന്നു അതു്. ഇന്നത്തേതിനേക്കാളും മാന്യമായ ഒരു സ്ഥാനം നാടകത്തിനു് അന്നുണ്ടായിരുന്നു.

യാത്രകഴിഞ്ഞു മടങ്ങിവന്നാൽ കുറച്ചു കാലത്തേയ്ക്കു ദില്ലനും ട്രൂമാനും തങ്ങൾ കണ്ട നാടകങ്ങളെപ്പറ്റി സംസാരിക്കുക പതിവാണു്. തങ്ങൾ കണ്ട മികച്ച രംഗങ്ങളും അഭിനയവും അവർ സ്മരിക്കും. ഇടയ്ക്കു 'കാൻസാസ് സിറ്റി സ്റ്റാറി'ലെ ഒരു വാർത്ത അവരുടെ സംസാരത്തെ നാടകത്തിലേക്കു തിരിച്ചു വിട്ടെന്നിരിക്കും.

"ജെ. എച്ച്. എഡ്വിൻ ബൂത്തിനു് തീരെ സുഖമില്ലത്രെ, പത്രത്തിലുണ്ടായിരുന്നു." ഒരു ദിവസം വൈകുന്നേരം ട്രൂമാൻ കസേരയിൽ വന്നിരിക്കാൻ തുടങ്ങുമ്പോഴം മിസ്റ്റർ ദില്ലൻ പറഞ്ഞു.

"അതെ, ഞാനും കണ്ടു" എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു ട്രൂമാൻ കസേരയിൽ ഇരുന്നു കെട്ടുപോയ ചുരുട്ടു കൊളുത്തി. "അയാൾക്കു ചെറുപ്പമല്ലല്ലോ" തുടർന്നു നീണ്ടൊരു നിശ്ശബ്ദത. അത്തരം ഒരു നിശ്ശബ്ദതയ്ക്കുശേഷം വീണ്ടും ഒരു വാക്കു വരുന്നതു് എപ്പോഴാണെന്നു് ദില്ലനു അറിയാമെന്നു തോന്നുന്നു. അദ്ദേഹം കാത്തിരുന്നു. "ബഫല്ലോവിൽ വച്ചാണു് ഞാൻ ആദ്യം എഡ്വിൻ ബൂത്തിനെ കണ്ടതു്. റിച്ചാഡു രണ്ടാമനായിരുന്നു അന്നത്തെ നാടകം. അന്നു എനിക്കതു വളരെ ഇഷ്ടമായി." വീണ്ടും ഒരു നിറുത്തൽ. "രണ്ടാമതൊരിക്കൽ കൂടി ആ നാടകത്തിൽ അയാളെ കാണണമെന്നു എനിക്കില്ല. എനിക്കു ദുരന്ത നാടകങ്ങളാം ഇഷ്ടമാണു്. പക്ഷെ ആ നാടകം ഏറെ ദുഃഖകരമായിപ്പോയി. എന്തോ തീരെ അനിഷ്ടകരമായ ഒരന്തരീക്ഷമാണു് അതിനുള്ളതു്. 'ഹാംലറാണു്" എനിക്കു കൂടുതൽ ഇഷ്ടം."

സെൻറുലൂയിസിൽവെച്ചു് അവർ ഒരിക്കൽ മേരി ആൻഡേഴ്സൺറെ അഭിനയം കാണുകയുണ്ടായി. ഒരു കത്തോലിക്കാസ്ത്രീയായിരുന്നതിനാൽ അവളെപ്പറ്റി മിസ്റ്റർ ദില്ലനു വലിയ അഭിമാനമായിരുന്നു. 'ഞങ്ങളുടെ മേരിയെ'ന്നാണു് അവളെപ്പറ്റി അദ്ദേഹം പറയാറു്. ഈ അഭിനയങ്ങളാം കാണുകയോ, അല്ലെങ്കിൽ ആ നാടകങ്ങളാം വായിക്കുകയോ ചെയ്തിട്ടില്ലാത്ത ഒരാൾക്കു, ഈ രണ്ടു വ്യാപാരികളുടേയും സംഭാഷണത്തിൽനിന്നു വളരെയേറെ രസം കൈവരിക്കാൻ കഴിയുന്നതു ഒരത്ഭുതമായി തോന്നാം. സാധാരണയായി ഇത്തരം കാര്യങ്ങളാം ചർച്ചചെയ്യാൻ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയല്ല അവർ ഉപയോഗിക്കുന്നതു്; അങ്ങിങ്ങായി അഭിനയത്തിൻറെ ചില അംശങ്ങളാം അവർ പരസ്പരം ഓർമ്മിപ്പിക്കുക മാത്രമേ ചെയ്യാറുള്ളു. പക്ഷെ അവർ ഒരു നാടകത്തെപ്പറ്റി സംസാരിക്കുമ്പോഴം, അവർ അതു വീണ്ടും കാണുകയാണു് ചെയ്യുന്നതു്.

സംസാരിക്കുന്ന ആശം കാണുന്നതെല്ലാം, ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷ എന്തായാലും, കേശംവിക്കാരനും അനുഭവപ്പെടുന്നു. ഈ അനുഭവ വിനിമയം കുറെക്കൂടി മുന്നോട്ട പോവുകയുണ്ടായി. എങ്ങിനേയോ ആ രണ്ട മനുഷ്യരുടേയും ജീവിതങ്ങശം തന്നെ അവരുടെ സംഭാഷണത്തിലൂടെ എന്നിലേക്കു പകർന്നു. വ്യാപാരം വ്യക്തിപരമായ ഒരു സാഹസവൃത്തിയായി നിലനിന്നിരുന്ന ഒരു ലോകത്തിൽ, അഭിവൃദ്ധിനേടാൻ കഴിഞ്ഞ വിശാലമനസ്കരും വിജയികളുമായ ആ രണ്ടാളുകളുടേയും ജീവിതം, ശക്തവും ഉന്മേഷദായകവും ആയ യാഥാർത്ഥ്യമായിരുന്നു.

2

മിസ്റ്റർ ഒില്ലൻ തന്റെ വ്യാപാര സ്ഥാപനത്തിനാവശ്യമുള്ള സാധനങ്ങശം വാങ്ങാൻ കൊല്ലത്തിലൊരിക്കൽ ഷിക്കാഗോവിലേക്കു പോകും. സാധാരണയായി ട്രൂമാനും സെൻറുജോവരെ അദ്ദേഹത്തെ അനുഗമിക്കും. അതിന്റെ അപ്പുറത്തേയ്ക്കു ട്രൂമാൻ പോകാറില്ല. ഷിക്കാഗോ വളരെ വലിയ ഒരു സ്ഥലമാണെന്നാണ് അദ്ദേഹം പറയാറു്. വെറും ജനക്കൂട്ടത്തിലെ ഒരംഗമാകാൻ അദ്ദേഹം ഇഷ്ടപ്പെട്ടില്ല; തന്നെ ജെ. എച്ച്. ട്രൂമാൻ ആയി തിരിച്ചറിയാത്ത ഒരു പട്ടണത്തിൽ സ്വസ്ഥമായി ജീവിക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിനു സാധിക്കുകയില്ല.

ഷിക്കാഗോവിലേക്കുള്ള ഇത്തരം യാത്രകളിലൊന്നാണ്, എന്നെ സംബന്ധിച്ചും അവരെ സംബന്ധിച്ചും കാര്യങ്ങശം കലാശിക്കാൻ വഴിവെച്ചതു്;—അത്ഥമില്ലാത്ത, വിസ്മിതം നിറഞ്ഞ, വെറും സാധാരണ ഗതിയിലുള്ള ഒരവസാനമായിരുന്നു അതു്.

ഒരു ഡെമോക്രാറായിരുന്നതുകൊണ്ടും 'സ്വതന്ത്രമായ വെള്ളിനയ'ത്തെച്ചൊല്ലിയുള്ള പ്രക്ഷോഭത്തിൽ പക്ഷപാതം തോന്നിയിരുന്നതുകൊണ്ടും ഒില്ലൻ, ഒരു വസന്തകാലത്തു ഷിക്കാഗോവിലേക്കുള്ള തന്റെ യാത്ര അല്പം വൈകിച്ചു. ഡെമോക്രാറിക് കൺവൻഷൻ നടക്കുന്ന കാലത്തു അവിടെയുണ്ടായിരി

ക്കാൻ വേണ്ടിയാണ അദ്ദേഹം അങ്ങിനെ ചെയ്തത്. ആ സമ്മേളനമാണ് ആദ്യമായി ബ്രയനെ പ്രസിഡണ്ട് സ്ഥാനാർത്ഥിയായി പ്രഖ്യാപിച്ചത്.

ഷിക്കാഗോവിൽ നിന്നു മടങ്ങിവന്നതിന്റെ പിറ്റേ ദിവസം രാത്രി മിസ്റ്റർ ടില്ലൻ നടപ്പാതയിൽ തന്റെ കസേരയിൽ ഇരിക്കുകയായിരുന്നു. അയൽ സ്റ്റോറുകാരനായ ഒരാളെ പ്രസിഡണ്ട് സ്ഥാനാർത്ഥിയായി തിരഞ്ഞെടുത്തതിന്റെ പൂർണ്ണവിവരങ്ങളും അറിയാൻ വേണ്ടി കുറച്ചാളുകൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുറകിൽ കൂടിയിട്ടുണ്ട്. അപ്പോഴാ മിസ്റ്റർ ട്രൂമാൻ തന്റെ അലസമായ കാൽവെപ്പോടെ പതിവുപോലെ തെരുവുകടന്നു അങ്ങോട്ടു വന്നു. ടില്ലനെ അഭിവാദ്യം ചെയ്തുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം ഷിക്കാഗോ എങ്ങിനെയുണ്ടെന്നും യാത്ര ഹൃദ്യകരമായിരുന്നോ എന്നും അന്വേഷിച്ചു.

ട്രൂമാൻ കൺവെൻഷന്റെ കാര്യമൊന്നും ചോദിക്കാഞ്ഞതിൽ മിസ്റ്റർ ടില്ലനു വല്ലായ്മതോന്നിയിരിക്കണം. ഏതാണ്ട് ഉദ്ധതമായ ഒരു ഭാവത്തോടെ തല പുറകോട്ട് ചരിച്ചുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: "ഓ, ജെ. എച്ച്. ഞാൻ കഴിഞ്ഞതവണ നിങ്ങളെ കണ്ടതിനുശേഷം രാജ്യം വലിയൊരു നേതാവിനെ, വലിയൊരു വാഗ്മിയെ കണ്ടെത്തിയിരിക്കുന്നു". മുഷ്ടിയുദ്ധത്തിനു തയ്യാറെടുക്കുന്ന ഒരാൾ സ്വീകരിക്കുന്ന അടവുപോലെ എതിർപ്പിനെ മുൻകൂട്ടി പ്രതീക്ഷിക്കുന്ന, ശീതളമായ ഒരു തിളക്കം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശബ്ദത്തിലുണ്ടായിരുന്നു.

"വലിയൊരു വാചാലൻ!" ട്രൂമാൻ മുരമുരുത്തു. അദ്ദേഹം കസേരയിൽ ഇരുന്നു. പക്ഷെ അദ്ദേഹം അതിൽ ഇരിപ്പുറപ്പിച്ചിട്ടില്ലെന്നും പതിവുപോലെ കാലുകൾ പിണച്ചുവെച്ചിട്ടില്ലെന്നും ഞാൻ മനസ്സിലാക്കി.

മിസ്റ്റർ ടില്ലൻ കൃത്രിമമായി ഒന്നു ചിരിച്ചു. "നല്ലൊരു പ്രാസംഗികനാകുന്നതു മോശമായ കാര്യമല്ല. വലിയ നേതാക്കന്മാരെല്ലാം വാഗ്മികളായിരുന്നു. സ്മരണീയമായ ഒരു സംഭവ

മാണ്‌ ഈ കൺവെൻഷൻ. ഇതോടെ ഡെമോക്രാററിക് കക്ഷിക്കു ഒരു പുനർജ്ജന്മം കിട്ടിയിരിക്കുകയാണു്''.

''അതിനെ അന്ധവും ദുർബ്ബലവുമാക്കിയെന്നാണ്‌ ഞാൻ പറയുക''. ട്രൂമാൻ തിരിച്ചടിച്ചു. അദ്ദേഹം ശബ്ദം ഉയർത്തുകയുണ്ടായില്ല; പക്ഷെ ഞാൻ ഒരിക്കലും കേട്ടിട്ടില്ലാത്തവിധം മൂടോടെയാണ്‌ അദ്ദേഹം സംസാരിച്ചതു്. ഒരു നിമിഷത്തിനു ശേഷം അദ്ദേഹം കൂട്ടിച്ചേർത്തു: ''ഗ്രോവർക്ലീവ്‌ലൻറിനു് അസുഖം പിടിപെട്ടിരിക്കും. വെറുതെ കുറെയധികം ബുദ്ധിമുട്ടി എന്ന വിചാരമായിരിക്കും അദ്ദേഹത്തിനു''.

ഈ കുത്തുവാക്കുകളും വിഴുങ്ങിക്കൊണ്ടു് മിസ്റ്റർ ട്രില്ലൻ, തൻെറ ചുറ്റും നിന്നിരുന്നവരോടു് കൺവെൻഷനെപ്പററിയുള്ള സംസാരം തുടർന്നു. അദ്ദേഹത്തിൻെറ വാക്കുകളിൽ പ്രത്യേകമായൊരു ചുറുചുറുക്കും കണിശവും ഉള്ളതായി തോന്നി; ശബ്ദത്തിൽ നിഷ്കാരമായ ഒരു വിനയവും. ഭാഷ്യത്തിൻെറ സൂചകങ്ങളായിരുന്നു അവയെല്ലാം. പെട്ടെന്നു് അദ്ദേഹം, ഇപ്പോൾ ഒരാക്രമണത്തിനു തയ്യാറാണെന്നമട്ടിൽ മിസ്റ്റർ ട്രൂമാൻെറനേരെ തിരിഞ്ഞു പറഞ്ഞു: ''ജെ. എച്ചു്. ചരിത്രത്തിലെ മഹത്തായ പ്രസംഗങ്ങളിലൊന്നായിരുന്നു അതു്. നമ്മൾ പാടിക് ഹെൻറിയുടെ പ്രസംഗം പഠിച്ചതുപോലെ നമ്മുടെ പേരക്കിടാങ്ങൾ സ്കൂളിൽ വച്ചു അതു് പഠിക്കും''.

''എനിക്കു പേരക്കിടാങ്ങളില്ലാഞ്ഞതു നന്നായി. ഇത്തരം വീമ്പുപറച്ചിൽ പഠിച്ചു അവർ വളരേണ്ടല്ലോ''. മിസ്റ്റർ ട്രൂമാൻ പറഞ്ഞു. ''ഒരു സ്കൂൾകുട്ടി എഴുതിയതുപോലിരിക്കുന്നു അതു്. തെററായ ഒരു തത്വചിന്തയല്ലാതെ മറെറാന്നും അതിൻെറ പിറകിലില്ല''.

മിസ്റ്റർ ട്രില്ലൻെറ ചിരികേട്ടു ഞാൻ വിറച്ചുപോയി; ആപത്തിൻെറ നേരിയ തിളക്കംപോലെയായിരുന്നു അതു്. ദ്വേഷ്യം പിടിപ്പിക്കത്തക്കവിധം അദ്ദേഹം തൻെറ മുരുണ്ട പുരികക്കൊടികൾ വളച്ചു.

"എന്തായാലും നാലുകൊല്ലത്തെ നാണയപരിഷ്കാരമുണ്ടാകും, തീച്ച്. ആ കാലഘട്ടത്തിന്റെ അവസാനമാകുമ്പോഴേക്കു പഴഞ്ചന്മാരായ റിപ്പബ്ലിക്കൻകക്ഷിക്കാരുടെ ചിന്താഗതിയെല്ലാം മാറിയിരിക്കും. കഷ്ടപ്പെട്ടവക്ക് ഒരു സന്ദർഭം കൈവന്നിരിക്കുന്നു".

മിസ്റ്റർ ട്രൂമാൻ കസേരയിൽ ഒന്നിളകി ഇരുന്നു. "ഒരു ബാങ്കർ ഇങ്ങിനെ സംസാരിക്കാൻ പാടില്ല". അദ്ദേഹം വളരെ പതുക്കെ പറഞ്ഞു. "പോപ്പുലിസ്റ്റ്*കളാകാൻ ശ്രമിച്ചതിനു് ഡെമോക്രാറുകാർ വളരെക്കാലം വ്യസനിക്കേണ്ടിവരും. പക്ഷെ നിങ്ങളുടെ ഐറിഷ്രക്തം തിളച്ചിരിക്കെ നിങ്ങളോടു സംസാരിച്ചിട്ടു കാര്യമില്ല. നിങ്ങളും ഒന്നു തണുക്കുന്നതുവരെ ഞാൻ കാക്കാം". അദ്ദേഹം എഴുന്നേറ്റു പതിവിലും കുറഞ്ഞ സാവധാനതയോടെ നടന്നകന്നു. അകന്നുപോകുന്ന അദ്ദേഹത്തെ നോക്കിക്കൊണ്ടു് ടില്ലൻ ഔദ്ധത്യപൂർവ്വം അഹിതരൂപത്തിൽ ചിരിച്ചു. തന്റെ അടുത്തുനിന്നിരുന്ന ധാന്യക്കലവറക്കാരനോടു് ഒഴിഞ്ഞ കസേരയിൽ ഇരിക്കാൻ അദ്ദേഹം ആവശ്യപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചുറ്റും ഉണ്ടായിരുന്ന ആൾക്കൂട്ടം വർദ്ധിച്ചു. ഡെമോക്രാറിക് സ്ഥാനാർത്ഥി നിർദ്ദേശിച്ച പരിഷ്കാരങ്ങളെക്കുറിച്ചു വിശദീകരിച്ചുകൊണ്ടു് അന്നു വളരെ വൈകുന്നതുവരെ അദ്ദേഹം അവിടെ ഇരിക്കുകയുണ്ടായി.

അന്നാണു് ജീവിതത്തിലാദ്യമായി ഞാൻ, ശ്വാസംപോലും വിടാതെ, താൽപര്യത്തോടുകൂടി ഒരു രാഷ്ട്രീയചർച്ച കേട്ടുകൊണ്ടിരുന്നതു്. മറ്റാരെ ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്താൻ കഴിഞ്ഞില്ലെങ്കിലും മിസ്റ്റർ ടില്ലനു് എന്നെ ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്താൻ കഴിഞ്ഞു. എനിക്കു് ഉടനടി എല്ലാം മനസ്സിലായി. ലോകത്തിലെ എല്ലാ കഷ്ടതകൾക്കും അസമത്വങ്ങൾക്കും കാരണം സ്വർണ്ണമാണു്. സമ്പന്നരും സൂത്രശാലികളുമായ ആളുകൾ പാവങ്ങളുടെ തലയ്ക്കുമീതെ

---

* അമേരിക്കയിൽ, നാണയപരിഷ്കാരങ്ങൾക്കുവേണ്ടി വാദിച്ചിരുന്ന ഒരു ജനകീയകക്ഷി.

ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു തല്ലുതടിയാണതു്. സ്വതന്ത്രവും അനിയന്ത്രിതവുമായ വെള്ളിനാണയവ്യവസ്ഥ ഇതിനെല്ലാം ഒരു പരിഹാരമായിരിക്കും. വമ്പിച്ച സാമ്പത്തികതാല്പര്യങ്ങളെ വെല്ലുവിളിച്ചുകൊണ്ടു് "ഈ മുംക്കിരീടം നിങ്ങടം തൊഴിലാളികളുടെ തലയിൽവെച്ചമർത്തരുതു്. നിങ്ങടം സ്വർണ്ണത്തിന്റെ കുരിശിന്മേൽ മനുഷ്യരാശിയെ ക്രൂശിക്കരുതു്" എന്നു പ്രസംഗിച്ച ചെറുപ്പക്കാരനായ മിസ്റ്റർ ബ്രയൻ, സ്വാതന്ത്ര്യസമരകാലത്തെ ഒരു നേതാവിനെപ്പോലെ ശോഭിച്ചിരുന്നു എന്നു് ടില്ലൻ പറയുകയുണ്ടായി. മഹത്തായ ഒരു കാര്യമാണു് അതെന്നു എനിക്കു തോന്നി. ആ പ്രദേശത്തെ ചോളവയലുകടം ഒന്നോ രണ്ടോ കാര്യങ്ങടം അവരെ ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്തിക്കൊടുക്കുമെന്നും എനിക്കു തോന്നി.

ആർ. ഇ. ടില്ലൻ ഒരിക്കലും ശക്തിയായ രാഷ്ട്രീയപ്രവർത്തനത്തിനു മുതിർന്നിട്ടില്ല. പക്ഷെ അന്നു രാത്രിമുതൽ തന്റെ പറുവരവുകാരോടും പണനിക്ഷേപക്കാരോടും അദ്ദേഹം ഡെമോക്രാററിക് സ്ഥാനാർത്ഥിയെപ്പററിയും സ്വതന്ത്രമായ വെള്ളിനയത്തെപ്പററിയും സംസാരിക്കാൻ തുടങ്ങി. അദ്ദേഹം കൃഷിക്കാരുടെ ഇടയിൽ സഞ്ചരിച്ചു പ്രചരണം നടത്തി; അയൽപട്ടണങ്ങളിൽ ചെന്നു അവിടത്തെ വ്യാപാരികളെ സ്വാധീനിക്കാൻ ശ്രമിച്ചു; ഞങ്ങളുടെ പ്രദേശത്തു് ബ്രയൻ ക്ലബ്ബുകളും ബ്രയൻ വനിതാഗാനസംഘങ്ങളും രൂപീകരിച്ചു; പ്രചരണനിധിയിലേക്കു വമ്പിച്ച തുക സംഭാവനചെയ്തു. മിസ്റ്റർ ടില്ലനെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം അപരിചിതമായ ഒരു പ്രവർത്തനമണ്ഡലമായിരുന്നു അതു്; അതുമായി ഇണങ്ങിപ്പോകാൻ അദ്ദേഹത്തിനു കഴിഞ്ഞില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശബ്ദംപോലും കൃത്രിമമായിത്തീർന്നു. തിരിച്ചടിയുടെ ഒരു കുത്തൽ അതിലുണ്ടായിരുന്നു. ഈ പുതിയ സ്വഭാവം അദ്ദേഹത്തിന്റെ വ്യക്തിത്വത്തെ നശിപ്പിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തെ നിത്യസാധാരണനായ ഒരു മനുഷ്യനാക്കിത്തീർക്കുകയും ചെയ്തു. ബ്രയനേക്കാടം ടൂമാനല്ലേ അദ്ദേഹത്തെ ഇങ്ങിനെ വാശിപിടിപ്പിച്ചതെന്നു ഞാൻ ആലോചിച്ചുപോയിട്ടുണ്ടു്.

ഇതെല്ലാം നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കെ ട്രൂമാൻ സ്വന്തം ആപ്പീസുമായി കഴിയുകയായിരുന്നു. വ്യാപാരാവശ്യങ്ങൾക്കു അദ്ദേഹം ടില്ലന്റെ ആപ്പീസിൽ വരാറുണ്ട്. പക്ഷെ, എന്റെ സ്വന്തം ഭാഷയിൽ പറഞ്ഞാൽ, നടപ്പാതയിലെ സമ്മേളനത്തിനു് അദ്ദേഹം വരാറില്ല. ഒന്നും മിണ്ടാതെ അടങ്ങിയിരിക്കുകയായിരുന്നെങ്കിലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുഖത്തു് ഗൗരവമുണ്ടായിരുന്നു. ഒരു മാസത്തോളം കാത്തിട്ടും സ്ഥിതിഗതികൾ ശാന്തമാകുന്നതു അദ്ദേഹം കണ്ടില്ല; അതോടുകൂടി, ടില്ലൻ രാജ്യമൊട്ടുക്കു നടത്തുന്ന പ്രചരണത്തെപ്പറ്റിയും അദ്ദേഹം പ്രചരണനിധിയിലേക്കു കൊടുത്ത തുകയെപ്പറ്റിയും അറിയാൻ ഇടയായപ്പോൾ, ട്രൂമാൻ തന്റെ ചില സുഹൃത്തുക്കളോടു്, കടമെടുപ്പുസമ്പ്രദായത്തെപ്പാടെ നശിപ്പിക്കുന്ന ഒരു ഭ്രാന്തൻസാമ്പത്തികനയത്തെ ഒരു ബാങ്കർ പിന്താങ്ങുന്നതായിരുന്നു എന്നു പറയുകയുണ്ടായി.

അടുത്ത പ്രഭാതത്തിൽ മിസ്റ്റർ ട്രൂമാൻ, ടില്ലന്റെ ബാങ്കിനോടു മത്സരിച്ചുകൊണ്ടു് തെരുവിന്റെ മറുഭാഗത്തു് പ്രവർത്തിച്ചിരുന്ന ബാങ്കിലേക്കു കടന്നുചെന്നു "കണക്കിൽ ബാക്കികാണുന്ന തുകയ്ക്കു്" ടില്ലന്റെ ബാങ്കിലേയ്ക്കു് ഒരു ചെക്കെഴുതിക്കൊടുത്തു. ബാക്കിയെന്താണുള്ളതെന്നു് എപ്പോഴും തീവ്രവാദത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതരം മനുഷ്യനല്ലായിരുന്നു മിസ്റ്റർ ട്രൂമാൻ. പക്ഷെ അത്യാവശ്യങ്ങൾ നിവ്വഹിക്കാൻ പാകത്തിനു് ആ തുകയ്ക്കു വേണ്ടതുവലിപ്പമുണ്ടായിരിക്കാൻ അദ്ദേഹം എപ്പോഴും ശ്രദ്ധിച്ചിരുന്നു. അന്നു വൈകുന്നേരം 'മർച്ചന്റ്' നാഷണൽ ബാങ്കു്" ട്രൂമാന്റെ ചെക്കു് ടില്ലന്റെ ബാങ്കിലേക്കു് അയച്ചു. അന്നു രാത്രിയോടെ ട്രൂമാൻ ബാങ്കു് മാറിയ വാർത്ത പട്ടണത്തിൽ മുഴുവൻ പ്രചരിച്ചു. ഇനി മടങ്ങിപ്പോകലില്ല,—ആളുകൾ പറഞ്ഞു. ബാങ്കു് മാറ്റുന്നതു അവസാനത്തെ പ്രവൃത്തിയാണു്. ജീവിതത്തിൽ വിജയംവരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലാത്ത ചെറിയ മനുഷ്യർക്കു് തൃപ്തിയായി; ശക്തവും സുന്ദരവുമായ എന്തിനേറെയും നാശമാണല്ലോ അത്തരക്കാർ കൊതിക്കുന്നതു്.

ആ വേനല്ക്കാലത്തും ശരല്ക്കാലത്തും പ്രചരണകാര്യങ്ങൾക്കായി മിസ്റ്റർ ടില്ലൻ നാടൊട്ടുക്കു സഞ്ചരിക്കുകയായിരുന്നു. വീട്ടിലുള്ളപ്പോൾ അദ്ദേഹം നടപ്പാതയിൽവന്നു കാറുകൊള്ളാ നിരിക്കാറുണ്ട്. വരാൻപോകുന്ന തിരഞ്ഞെടുപ്പിനെപ്പറ്റി സംസാരിച്ചുകൊണ്ടു ഒരു സംഘം ആളുകളും അദ്ദേഹത്തിനു ചുറ്റും ഉണ്ടായിരിക്കും. ആളുകൾക്കു ഓമ്മിക്കാൻ കഴിഞ്ഞേടത്തോളം, ഏറ്റവും വാശിയേറിയ പ്രസിഡണ്ടു് തിരഞ്ഞെടുപ്പായിരുന്നു അതു്. പോസ്റ്റാഫീസിലേക്കു പോകുമ്പോൾ പലപ്പോഴും ഞാൻ ആ സംഘത്തെ കാണാറുണ്ടു്; പക്ഷെ അവിടെ ചുറ്റിപ്പറ്റി നില്ക്കാൻ എനിക്കു തോന്നാറില്ല.

തിരഞ്ഞെടുപ്പും ബ്രയന്റെ തോൽവിയും ടില്ലനെ ശാന്തനാക്കിയില്ല. ഡെമോക്രാറ്റിക്കുകക്ഷി ജയിക്കുമെന്നതന്നെയാണു് അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചിരുന്നതു്. ഹാന്നായുടേയും മാക്കിൻലേയുടേയും വിജയത്തിനു് ട്രൂമാനാണു് ഉത്തരവാദിയെന്നു് അദ്ദേഹം കരുതുന്നതായി തോന്നി. ട്രൂമാനു് അങ്ങേയറ്റം തൃപ്തിയായി എന്നെങ്കിലും അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചിരുന്നിരിക്കണം. അതു് അദ്ദേഹത്തെ കൂടുതൽ ദ്വേഷ്യംപിടിപ്പിച്ചു. ഇപ്പോൾ അദ്ദേഹം സദാസമയത്തും ദ്വേഷ്യത്തോടും അവജ്ഞയോടുംകൂടിയാണു് സംസാരിക്കാറു്.

സ്വാർത്ഥതാല്പര്യങ്ങൾ ടില്ലിനേയും ട്രൂമാനേയും എന്നെങ്കിലും വേർപിരിക്കുമായിരുന്നെന്നു് എനിക്കു തോന്നുന്നില്ല. ഒരിക്കലും അവർ പരസ്പരം ചതിക്കുമായിരുന്നില്ല. സാഹചര്യങ്ങളുടെ സമ്മർദ്ദംമൂലം അവരിൽ ആക്കെങ്കിലും ഒരാൾക്കു പണമോ അഭിമാനമോ നഷ്ടപ്പെടുമെന്നുവന്നാൽ ട്രൂമാൻ ആ നഷ്ടം സഹിക്കാൻ തയ്യാറാകുമായിരുന്നു എന്നാണു് എന്റെ വിശ്വാസം. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വഭാവവും സമ്പ്രദായവും അത്തരമായിരുന്നു. ഒരുമാനുൻ, നിത്യജോലികൾക്കിടയ്ക്കു്, യാന്ത്രികമായി തന്റെ ലാഭം കീശയിലാക്കുന്നു. പക്ഷെ അദ്ദേഹം നഷ്ടം സ്വീകരിക്കുന്നതു്, ആഭ്യാടത്തോടും തീവ്രമായ താല്പര്യത്തോടുംകൂടിയായി

രിക്കും. അന്നത്തെപ്പോലെതന്നെ ഇന്നും എന്റെ വിശ്വാസം അതു് തത്വങ്ങളെ സംബന്ധിച്ച ഒരു വഴക്കാണെന്നാണു്. പോപ്പലിസ്റ്റു കക്ഷിയുടെ തത്വസംഹിതകളെ കാര്യമായി ഗണിക്കുന്ന ആരേയും ട്രൂമാൻ പരിഹാസത്തോടെയാണു് വീക്ഷിച്ചിരുന്നതു്. തികച്ചും ഒരു ജ്ഞപ്രകൃതിയായിരുന്നതിനാൽ അദ്ദേഹം തന്റെ അവജ്ഞ പ്രകടമാക്കിയിരുന്നതാനും. അതുതന്നെ ധാരാളമായിരുന്നു. വേനല്ക്കാലരാത്രികളിൽ എനിക്കുകിട്ടിയിരുന്ന പ്രത്യേകാനന്ദം അതു നശിപ്പിച്ചു. ചിലപ്പോൾ മുകുംപ്പരപ്പിലേക്കു പൊന്തിവരുന്ന പഴയ പടിഞ്ഞാറൻ കഥകളും; കൃഷിക്കാരുടെ സൂക്ഷ്മമായ ജീവചരിത്രങ്ങളും; വൻതോതിൽ കൃഷിയും കന്നുകാലി വളർത്തലും നടക്കുന്ന പ്രദേശങ്ങളെപ്പറ്റിയുള്ള വ്യക്തവും വിസ്തൃതവും വിജ്ഞാനപ്രദവുമായ വിവരണങ്ങളും; പിന്നെ നിശ്ശബ്ദത—ഇവയെല്ലാം എനിക്കു നഷ്ടപ്പെട്ടു. ആ രണ്ടു സുഹൃത്തുക്കളുടേയും മദ്ധ്യേ ഉയർന്നുവന്നിരുന്ന ശക്തവും സമ്പന്നവും നിറഞ്ഞു തുളുമ്പുന്നതുമായ നിശ്ശബ്ദത, നിലാവുപോലെ സമൃദ്ധവും സംതൃപ്തിദായകവും ആയിരുന്നു. അതുപോലെ മറെറാന്നും ഇനി ഒരിക്കലും എനിക്കു അനുഭവിക്കാൻ കിട്ടില്ല.

ആ വഴക്കിനുശേഷം എന്റെ ആ രണ്ടു മഹാന്മാരിൽ ആർക്കും കാര്യങ്ങൾ സുഗമമായിരുന്നില്ല; സംഗതികളുടെയെല്ലാം താളവും സമനിലയും തെറ്റിപ്പോയിരുന്നു. മുമ്പു്, ആ നടപ്പാതയിൽ തങ്ങളുടെ സ്ഥാനങ്ങളിൽ ഇരുന്നിരുന്നപ്പോൾ, താഴെ നിഴൽ പരത്തിയിരുന്ന അവരുടെ ആ രണ്ടു കറുത്ത രൂപങ്ങളേയും ഏതോ ഒരാകർഷണശക്തി—ഭൂമിയുടേയും ചന്ദ്രന്റേയും ഇടയ്ക്കുള്ളതരം ഒരദൃശ്യശക്തി—ബന്ധിച്ചു നിർത്തുന്നതായിതോന്നി. അത്യധികമായ ആ യോജിപ്പാണു് മൂന്നാമതൊരാൾക്കു ആനന്ദം നല്കിയിരുന്നതു്.

അടുത്ത പ്രസിഡണ്ടു തിരഞ്ഞെടുപ്പിനുമുമ്പു് മിസ്റ്റർ ടില്ലൻ, സന്നിപാതജ്വരം ബാധിച്ചു പെട്ടെന്നു മരിച്ചുപോയി. (അദ്ദേഹത്തിനു അപ്പോഴും ചെറുപ്പമായിരുന്നു.) അദ്ദേഹത്തിനു സുഖ

ക്കേട്ട കൂടുതലായ വിവരം ഞങ്ങൾ അറിഞ്ഞിരുന്നില്ല. പെട്ടെന്നൊരു ദിവസം, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജോലിക്കാരിൽ ഒരാൾ ഓടിവന്നു അദ്ദേഹം മരിച്ചകഥ ഞങ്ങളോടു പറയുകയാണുണ്ടായതു്. ഏതാണ്ടൊരു ഭ്രാന്തനെപ്പോലെ തോന്നിച്ചിരുന്ന ആ ജോലിക്കാരനു് ലോകംതന്നെ അവസാനിച്ച ഒരു മട്ടുണ്ടായിരുന്നു. അയാൾതന്നെയാണു് ട്രൂമാനോടു വിവരം പറയാൻ ഓടിപ്പോയതു്.

അയാളോടു നന്ദി പറഞ്ഞതിനുശേഷം ട്രൂമാൻ തന്റെ സ്വന്തം ഉദ്യോഗസ്ഥനെവിളിച്ചു് കാൻസാസു് പട്ടണത്തിൽ നിന്നു് പൂക്കൾ കൊണ്ടുവരുവാൻ ഏർപ്പാടുചെയ്തു. തുടർന്നു, അദ്ദേഹം വീട്ടിൽചെന്നു താൻ ഔദ്യോഗികമായ ഒരു യാത്രയ്ക്കൊരുങ്ങുകയാണെന്നു പറഞ്ഞു പെട്ടിയിൽ സാധനങ്ങളെല്ലാം അടുക്കിവച്ചു. അന്നുരാത്രിതന്നെ അദ്ദേഹം സൻറാഫെലിമിറഡ്വകതീവണ്ടിയിൽ കയറി സൻഫ്രാൻസിസ്കോവിലേക്കുപോയി. വസന്തകാലം മുഴുവൻ അദ്ദേഹം അവിടെയായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വകാര്യഗ്രന്ഥസ്ഥൻ ഓരോ ആഴ്ചയും വ്യാപാരത്തെപ്പറ്റിയും പുതിയ കന്നുകാലികളെപ്പറ്റിയും എല്ലാം അദ്ദേഹത്തിനു കത്തെഴുതും. മറുപടി കമ്പിവഴിയാണു വരിക; ട്രൂമാൻ ഒരിക്കലും കത്തെഴുതാറില്ല.

ഒടുവിൽ ട്രൂമാൻ മടങ്ങിവന്നു. പക്ഷെ ഏതാനും മാസങ്ങളേ അദ്ദേഹം ഞങ്ങളുടെ പ്രദേശത്തു തങ്ങിയുള്ളൂ. കാൻസാസു് പട്ടണത്തിൽനിന്നുവന്ന ഒരപരിചിതനു് അദ്ദേഹം തന്റെ സ്വത്തെല്ലാം വിറ്റു. പുൽവയലുകളും, കളപ്പുരകളും, തൊഴുത്തുകളും, വീടു്, പട്ടണത്തിലെ സ്ഥലങ്ങൾ—എല്ലാം അദ്ദേഹം വിറ്റു. വലിയൊരടിയായിരുന്നു എനിക്കതു്. ഇനിയിവിടെവെച്ചു സാധാരണക്കാരേ ഉണ്ടാകൂ. ഈ ഇടപാടുകളെല്ലാം നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കെ, ഞാൻ ദുഃഖത്തോടുകൂടി അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആപ്പീസിന്റെ മുമ്പിൽകൂടി നടക്കാറുണ്ടു്. മിക്കപ്പോഴും അവിടെ വക്കീലന്മാരും മറ്റുദ്യോഗസ്ഥന്മാരും ഉണ്ടായിരിക്കും. പക്ഷെ ഒരിക്കൽ ട്രൂമാൻ മാത്രമേ ആപ്പീസിൽ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. അദ്ദേഹം

എന്നെ അകത്തേക്കുവിളിച്ചു. എനിക്കു എത്ര വയസ്സായെന്നു അദ്ദേഹം അന്വേഷിച്ചു. ഇനി എത്രകാലംകൂടി സ്കൂളിൽ കഴിക്കണമെന്നും അദ്ദേഹം തിരക്കി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുഖവും ശബ്ദവും ദയാപൂർണ്ണങ്ങളായിരുന്നു. പക്ഷെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സു, അവിടെയെങ്ങും ഉള്ളതായി തോന്നിയില്ല. എന്തോ ഓർക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്ന മട്ടുണ്ടായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിനു്. പെട്ടെന്നു അദ്ദേഹം തന്റെ വാച്ചിന്റെ ചങ്ങലയിന്മേലുണ്ടായിരുന്ന ഒരു ചുവന്ന മുദ്രയെടുത്തു എന്റെ കയ്യിൽവെച്ചുതന്നു. ഞാൻ എന്നും കൊതിച്ചിരുന്ന ഒന്നായിരുന്നു അതു്.

"എന്റെ ഓമ്മയ്ക്കു്"—ഒരു ഒഴികഴിവെന്നപോലെ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു.

സ്വത്തുക്കളുടെ കൈമാറ്റം മുഴുവനായതോടെ, ട്രൂമാൻ ഞങ്ങളെ വിട്ടുപോയി. സൻഫ്രാൻസിസ്കോവിലെ സ്വർണ്ണക്കുന്നുകൾക്കിടയിലാണു് അദ്ദേഹം ജീവിതശേഷം ചെലവഴിച്ചതു്. സെൻറ് ഫ്രാൻസിസ് ഹോട്ടൽ പണിതുകഴിഞ്ഞപ്പോഴേക്കും അദ്ദേഹം അവിടെ താമസമാക്കി. ഇന്നു് പൌവ്വൽസ്ട്രീറ്റു് എന്നറിയപ്പെടുന്ന തെരുവിന്റെ ഒരറ്റത്തുള്ള വലിയൊരു കെട്ടിടത്തിലായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആപ്പീസു്. അവിടെയിരുന്നു അദ്ദേഹം രാവിലെ എഴുത്തുകൾ വായിക്കുകയും രാത്രി ചീട്ടുകളിക്കുകയും ചെയ്യും. പകൽ കത്തിത്തീർന്ന ഒരു ചുരുട്ടു് വായിൽവെച്ചുകൊണ്ടു്, തന്റെ കസേരയിൽ പുറകോട്ടു ചാരിയിരുന്നു്, മിക്കവാറും യാതൊന്നും ചെയ്യാതെ, കാറ്റിൽ ഉലഞ്ഞുനില്ക്കുന്ന യൂക്കാലിപ്റ്റസ് വൃക്ഷങ്ങളുടെ അപ്പുറത്തു കാണാവുന്ന ഉൾക്കടലിനേയും കടത്തുബോട്ടുകളേയും നോക്കിക്കൊണ്ടു് ട്രൂമാൻ ഒന്നിനു പുറകെ ഒന്നായി പ്രഭാതങ്ങൾ തള്ളിനീക്കാറാണു് പതിവെന്നു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അയൽപക്കത്തുതന്നെ ആപ്പീസുള്ള ഒരാൾ പറഞ്ഞു ഞാൻ അറിഞ്ഞു. ഞങ്ങളുടെ പ്രദേശത്തുനിന്നു പോയതിനുശേഷം ഒമ്പതു കൊല്ലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ സെൻറ് ഫ്രാൻസിസ്സിൽവെച്ചു അദ്ദേഹം മരിച്ചു.

എന്റെ സാന്നിദ്ധ്യത്തെ തിരിച്ചറിയുകപോലും ചെയ്യാത്ത ആ രണ്ടു മനുഷ്യരുടെ സ്നേഹബന്ധത്തിന്റെ തകച്ച് എന്നെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം വലിയൊരു നഷ്ടമായിരുന്നു. പൊടിയുടെ മണവും വരാച്ചയും അന്തരീക്ഷത്തിൽ പരന്നു് രാത്രികാലം തീക്ഷ്ണങ്ങളായി അനുഭവപ്പെടുന്ന തെക്കൻപ്രദേശങ്ങളിൽ വച്ചു, ഒന്നിൽ കൂടുതൽ തവണ, മതിലിന്നരികിലൂടെ നീണ്ടുപോകുന്ന പൊടിപിടിച്ച വെളുത്ത റോഡുകളം നിലാവു കൂടിച്ചുകൊണ്ടുകിടക്കുന്നതു് ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ടു്; അപ്പോഴെല്ലാം എനിക്കു പെട്ടെന്നു് ദുഃഖം തോന്നാറുമുണ്ടു്. പിറ്റെദിവസം രാവിലെ മാത്രമേ എന്താണു് കാരുമെന്നു എനിക്കു് മനസ്സിലാകൂ—മിസ്റ്റർ ടില്ലനേയോ മിസ്റ്റർ ട്രൂമാനേയോ ഞാൻ സ്വപ്നംകണ്ടിട്ടുണ്ടാകും. ആ പഴയ മുറിവു് സന്ദർഭവശാൽ സ്പർശിക്കപ്പെടുമ്പോൾ പഴയ അസ്വാസ്ഥ്യങ്ങളം ഉണരും. എളുപ്പത്തിൽ കേടു് പോക്കാമായിരുന്ന ഒരു വസ്തു തകർന്നുപോയതായി കാണുമ്പോൾ, ആഹ്ലാദകരമായ എന്തോ ഒന്നു് വിവേകശൂന്യതയാൽ നഷ്ടപ്പെട്ടതായി മനസ്സിലാകുമ്പോൾ, സൂക്ഷിച്ചുവയ്ക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്ന ഒരു സത്യം യാദൃച്ഛികമായി വളച്ചൊടിക്കപ്പെട്ടതായി അറിയുമ്പോൾ, ഉളവാകുന്ന വേദനയാണു് അപ്പോൾ അനുഭവപ്പെടുന്നതു്.

288284
032:3MX44:
K7

MADRAS UNIVERSITY LIBRARY
- 6 APR 2003
CHENNAI-600 005